

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
Forord	5
Indledning	6
Problemstilling	7
Problemformulering	9
Metode	11
Projektdesign	11
Referencegrundlag	12
Analyse	13
Første delanalyse	13
Anden delanalyse	14
Afgrænsning	15
Regnskabsmæssig referenceramme	17
Formål og udførelse	18
Regulering	19
Indikation af værdiforringelse	21
Opgørelse af genindvindingsværdien	25
Nettosalgsværdien	26
Kapitalværdien	29
Opgørelse af nettopengestrømme	30
Pengestrømsfrembringende enheder	32
Virksomhedsaktiver	34
Diskonteringsfaktor	36
Udførelsen af nedskrivningen	38
Tilbageførsel af nedskrivninger	39
Oplysninger	40
Første delanalyse	42
Identificering af risici	42
Vurdering af de identificerede risici	45
Risici for fejlinformation på revisionsmålsniveau	45
Risici for fejlinformation på regnskabsniveau	47
Betydelige risici	48
Anden Delanalyse	50
Balanceposter ved periodens slutning	50
Værdiansættelse og fordeling	50
Indikation for nedskrivningsbehov	51
Genindvindingsværdien	54
Revision af nettosalgsværdien	54
Dagsværdi	55
Bindende salgsaftale	55
Dagsværdi udledt fra et aktivt marked	58
Bedste estimat	58
Efterfølgende begivenheder	61
Gennemgang og test af fremgangsmåden	62
Evaluerings af målemetode	62
Forudsætninger	70
Udarbejdelse af uafhængigt skøn	73

Særlige områder.....	75
Revisors anvendelse af ekspertbistand.....	76
Skævhed i ledelsens udøvelse af regnskabsmæssige skøn.....	76
Salgsomkostninger.....	77
Revision af kapitalværdien.....	78
Forventning til fremtidige nettopengestrømme.....	78
Budget.....	79
Efterfølgende begivenheder.....	83
Test af hvordan ledelsen udøver sit regnskabsmæssige skøn.....	83
Evaluerings af målemetoden.....	83
Forudsætninger.....	85
Afslutningsvis betragtning omkring RS 3400 og ISA 540.....	86
Pengestrømme efter endt brugstid.....	87
CGU-relaterede problemstillinger.....	88
Terminalperioden.....	91
Diskonteringsfaktor.....	92
Problemstillinger forbundet med brug af genindvindingsværdien.....	95
Udførelse af nedskrivningen.....	96
Præsentation og oplysning.....	98
Fuldstændighed.....	98
Værdiansættelse og Fordeling.....	100
Klassifikation og Forståelighed.....	101
Konklusion.....	102
Perspektivering.....	105
Litteraturliste.....	108
Bilagsoversigt.....	111

Abstract

This report is the final thesis for the audit degree at Aalborg University. It is intended to examine how an audit of impairment testing is performed after International Financial Reporting Standard IAS 36. The thesis is on as largely a scale as possible using ISA's clarity project standards, to see that the work done in the report would be in line with the terms of good auditing. Task focus is directed against property, plant and equipment but also deals with circumstances which are more general to the impairment testing.

A preliminary review of the impairment tests after the IAS 36 is conducted initially as well as the Danish accounting legislation regarding the topic is being treated. The focus is here not only directed towards the calculation of recoverable amount but also how potential impairment is identified, executed, disclosed and so on. This knowledge of the accounting treatment is essential because it is these factors auditor must be familiar with to perform the audit to satisfaction. Afterwards, a more audit-oriented framework is addressed, and placed among the report's annex. It deals with necessary terms such as the audit risk, evidence, assertions and more.

The identification and evaluation of risks for material misstatement relating to the impairment test is carried out on both the assertion and accounting level, as well as guidelines to how the assessment of whether the risks are significant is carried out, using the guidelines given by the ISA 240, 315, 330 and 540. The risk is derived from the impairment test characteristics in contrast to the circumstances in an individual company. The risk assessment showed how in particularly the risks of error arising from the use of accounting estimates auditor the forthcoming audit.

For the auditor, the balance sheet assertion *valuation and allocation* is essential to address. This audit is addressed by the three components indication of impairment, calculation of recoverable amount and the carrying out the impairment. Of these it is especially regarding to the calculation of recoverable amount the auditor would have difficulty achieving the high level of security, and especially the ISA 540 and 3400 are used as guidance on how this can be done. By this it stood clear that the auditor only at rare occasions would be able to collect undisputable evidence about a number of factors, such as expectations about the future developments in the entity environment. Three audit assertions regarding the assertion group of *presentation and disclosure* where also analysed in the thesis and the major problem for the auditor in those situations is to asses whether adequate disclosure about the impairment has been reported in the financial statement.

The auditor's reaction to any detected misstatement is furthermore treated in the annex of the report. This is done in accordance with the new standard ISA 450, and illustrates how the auditor shall react upon almost any identified misstatement, as well as how the size of a misstatement is identified through the ISA 540 when using accounting estimates.

The impact that the current financial crisis has had on both the accounting and auditing regulatory treatment of impairment test is addressed at the end of the report. It is here shown how the entity to a greater extent than before will have to make complete annual impairment tests due to the external indications for impairment being more frequently, prolonging of the budget period to secure normal growth for the terminal period, and how the crisis for the auditor have lead to the need of having a greater focus on the estimation uncertainty and make sure that it is disclosed adequate.

Forord

Dette speciale udgør den afsluttende hovedopgave på 10. semester af Aalborg Universitets cand.merc.aud. uddannelse. Opgaven er udarbejdet i foråret og sommeren 2009 inden for fagområderne Eksternt Regnskabsvæsen og Revision. Specialet behandler *udarbejdelsen og revisionen af nedskrivningstest udført på materielle anlægsaktiver* ud fra en overvejende teoretisk tilgang og er primært rettet mod beskæftigede og studerende inden for regnskabsudarbejdelse og revision.

Tilknyttet som vejleder var Lars Kiertzner, til hvem jeg skylder stor tak for kyndig og konstruktiv vejledning gennem den fulde skrivefase, samt for at sikre at der i opstartsfasen blev styret sikkert uden om eventuelle ”grøfter”.

Der ønskes god læselyst!

Sami Nikolai El-Galaly

Indledning

Denne opgave beskæftiger sig med den regnskabs- og revisionsmæssige behandling af nedskrivningstesten af materielle anlægsaktiver. Nedskrivningstest er den regnskabsprocedure, en virksomhed skal udføre hvert år for at sikre, at der ikke i den forgangne regnskabsperiode har fundet værdiforringelse sted, der bevirker, at aktivet ikke kan indbringe sin bogførte værdi. Er dette tilfældet, skal aktivets bogførte værdi korrigeres, og denne korrektion udgør da en nedskrivning.

Nedskrivningstesten er dog i praksis ikke en så problemfri proces for revisor, som det umiddelbart kan fremstå af ovenstående. Dels er den på detaljeniveau meget regnskabsteknisk krævende samtidig med, at området er meget sporadisk reguleret i den danske regnskabslovgivning, og der forudsættes derfor et grundigt kendskab til IFRS-standarden i emnet IAS 36. Samtidig forudsætter området i høj grad, at revisor anlægger sin faglige vurdering i forbindelse med revisionen, da der er tale om omfattende brug af regnskabsmæssige skøn, og da der ikke er særskilte revisionsstandarter, der kan vejlede inden for området.

Emnet er valgt ud fra en faglig interesse såvel som en forståelse for områdets aktuelle relevans i en tid, hvor nedskrivninger og nedjusteringer har været en dikterende trend på de internationale kapitalmarkeder. Der foretages af de danske virksomheder på grund af afmatningen hyppigt nedskrivninger på finansielle aktiver og goodwill erhvervet ved virksomhedssammenlægninger, såfremt der aflægges regnskab efter IFRS. Dette er områder, der allerede er behandlet udtømmende i litteraturen, men det meget tilsvarende nedskrivningskrav, der omfatter de materielle anlægsaktiver, er et mere overset emne. Dette på trods af, at de samme omstændigheder, der typisk fører til nedskrivninger på finansielle aktiver og goodwill, også kan resultere i, at der opstår et nedskrivningsbehov på materielle anlægsaktiver. Området er derfor højaktuelt i forbindelse med revision af regnskaber de følgende år, på samme måde som muligheden for at tilbageføre nedskrivninger kan blive aktuel, efter markedets tilstand igen er normaliseret.

Problemstilling

I det følgende angives kort, hvilken rolle nedskrivninger spiller i den regnskabstekniske behandling af materielle anlægsaktiver, samt hvorfor nedskrivningstesten er et væsentligt revisionsobjekt.

Efter et givent materielt anlægsaktiv har opfyldt aktivdefinitionen og indregningskriterierne, vil det være muligt at foretage den første indregning værdiansat til kostprisen. For et indkøbt aktiv udgøres kostprisen af den eventuelt kontantomregnede anskaffelsessum tillagt omkostninger, der vedrører aktivet, indtil det er klar til brug, samt eventuelle fremtidige nedrivningsomkostninger.¹ Ved egen fremstilling af aktiver udgøres kostprisen af omkostninger direkte forbundet med at gøre aktivet klar til brug. Indregning af de indirekte produktionsomkostninger (IPO) er i henhold til årsregnskabsloven en mulighed for regnskabsklasse A og B, mens det for klasse C er påkrævet.² Disse kan også medtages efter både regnskabsvejledning 10 og IAS 16, dog tillader ingen af vejledningerne indregning af de mere generelle IPO, og de kan derfor kun medregnes, når der er en klar sammenhæng mellem afholdelse af omkostningen og klargøring af aktivet. Virksomheden skal herefter beslutte, hvordan aktivets værdiforringelse angives på virksomhedens balance. Der er her to overordnede muligheder; *omvurderingsmodellen* og den mere gængse *kostprismodel*. I det følgende redegøres for begge.

Værdiansættelse via omvurderingsmodellen - også benævnt dagsværdimodellen forudsætter både løbende op- og nedskrivninger, der sikrer, at aktivet indregnes til dagsværdi. Rammen for, hvordan omvurderingsmodellen kan anvendes på materielle anlægsaktiver, er især angivet i årsregnskabslovens § 37, der vedrører behandlingen og opdelingen af finansielle aktiver og forpligtelser. Af denne fremgår det, at dagsværdien bestemmes ud fra det dagsværdihierarki, der er angivet i stk. 1 pkt. 2-4 og udgøres af fire forskellige værdier, som er estimater for salgsprisen. Her er det ene af disse dagsværdialternativer beregnet på baggrund af kapitalværdi, og derfor indeholder omvurderingsmodellen pga. dens elementer en slags indlejret nedskrivningstest. Dagsværdibestemmelserne for de af § 37 omfattede finansielle aktiver er *skal*-regler, i modsætning til når bestemmelserne anvendes som *kan*-regler på de materielle anlægsaktiver.

Disse bestemmelser vedrørende omvurderingsmodellens anvendelse ved værdiansættelse af finansielle aktiver kan også anvendes på en række materielle anlægsaktiver. Investerings- og biologiske aktiver tillades løbende omvurderet i henhold til ÅRL § 38, mens andre materielle anlægsaktiver kan medtages efter bestemmelserne i § 41. Anvendelse af § 38 medfører, at bestemmelserne vedrørende dagsværdihierarkiet til de finansielle aktiver overføres på de pågældende investerings- og biologiske aktiver uden modifikationer og med eventuelle værdi-

¹ RVL 10 afsnit 25-32

² ÅRL § 82

ændringer posteret direkte over resultatopgørelsen uden binding på egenkapitalen.³ Omvurderingsmodellen efter § 38 stiller dog krav til, at de pågældende virksomheders hovedaktivitet skal være enten investeringsaktivitet eller omdannelse af biologiske aktiver (landbrug).⁴ Investerings- og biologiske aktiver, der er værdiansat efter bestemmelserne i ÅRL § 38, er undtaget fra årsregnskabslovens krav om af- og nedskrivning på materielle anlægsaktiver.⁵ Indtil 2004-ændringen af årsregnskabsloven var dagsværdimodellens anvendelse på investeringsaktiver efter § 38 en skal-regel.⁶ Anvendes ÅRL § 41, kan omvurderingsmodellen også pålægges materielle anlægsaktiver, der ikke falder ind under sigtet af § 38. Dagsværdihierarkiet suppleres da med genanskaffelsesværdien og nettorealiseringsværdien, og opskrivning af aktiverne forudsætter direkte postering på egenkapitalreserven *reserve for opskrivninger*.⁷ Af årsregnskabslovens specifikationer af denne reserve fremgår da også, at de materielle anlægsaktiver opskrevet til dagsværdi efter ÅRL § 41 er underlagt nedskrivningstesten i ÅRL § 42.⁸ Dette er ikke relevant ved de andre typer af aktiver, der løbende værdiansættes efter bestemmelser i ÅRL § 37, idet nedskrivningen her omfattes implicit.⁹ Materielle aktiver, der via ÅRL § 41 behandles efter omvurderingsmodellen, er på deprecieringsområdet behandlet som aktiver indregnet efter kostprismetoden.¹⁰ Dette skyldes formentlig en forventning om, at anvendelse af denne type aktiver i større omfang resulterer i varierende værdiforringelse hidrørende fra slitage m.m. end investeringsaktiverne, der i højere grad formodes at besiddes med passiv kapitalforvaltning som formål.

Det mere almindeligt anvendte alternativ til en løbende værdiansættelse efter omvurderingsmodellen er kostprismodellen. Denne er baseret på den oprindeligt indregnede kostpris, der løbende deprecieres med af- og nedskrivninger. Afskrivningerne fastsættes efter bestemmelserne i ÅRL § 43, der angiver, at aktivet systematisk over dets brugstid skal afskrives ned til scrapværdien.¹¹ Estimerer omkring den forventede brugstid og scrapværdi skal i henhold til de danske regnskabsvejledninger løbende revurderes.¹² Bestemmelserne for nedskrivningerne er angivet i ÅRL § 42 og RVL 10 artikel 63-69, og intentionen med disse er at sikre, at et givent aktiv aldrig er indregnet til en højere værdi, end det kan indbringe virksomheden gennem brug eller salg på et givent tidspunkt. Denne værdi betegnes *genindvindingsværdien*. Tilvejebringelsen af genindvindingsværdi, som såvel de materielle aktiver værdiansat efter omvurderingsmodellen gennem ÅRL § 41 som aktiver fastsat efter almindelig kostprismodel nedskrives til, er typisk forbundet med usikkerheder, der især hidrører fra brugen af regnskabsmæssige skøn. Dette skyldes blandt andet, at genindvindingsværdien udgøres af den højeste af to i sagens natur altid ubekendte værdier, der ydermere ved nedskrivning på CGU kan være betingede af estimerede fordelingsnøgler til allokering af nedskrivningen imellem enkeltaktiver.

³ Indtil 2008-ændringen af årsregnskabsloven skulle urealiserede opskrivninger angives på *reserve for dagsværdi på investeringsaktiver* direkte over egenkapitalen. Med annullering af denne bestemmelse er årsregnskabsloven bedre overensstemmende med IFRS.

⁴ ÅRL § 38 stk. 1 & 3

⁵ ÅRL §§ 42 stk. 1 & 43 stk. 1

⁶ Steffensen m.fl. (2007) s. 104

⁷ ÅRL § 41 stk. 2 & 3

⁸ ÅRL § 41 stk. 3 nr. 2

⁹ ÅRL § 42 stk. 1

¹⁰ ÅRL §§ 42, 43

¹¹ ÅRL § 43 stk. 1 & 2

¹² RVL 10 afsnit 57-62

En nedskrivning på materielle anlægsaktiver kan vise sig at være meget væsentlig, da den ofte vedrører værdiansættelsen af en af virksomhedens større regnskabsposter og grundet det store omfang af usikre og svært håndterbare faktorer i forbindelse med beregningen af genindvindingsværdien også vurderes som en betydelig risiko for væsentlig fejlinformation. I det omfang, der er tale om målinger og processer med høj risiko for væsentlig fejlinformation, er yderligere revisionshandlinger uundgåelige, men der foreligger, bortset fra den ret åbenlyse gennemgang af det beslægtede emne *værdiansættelse og oplysning om langfristede investeringer* angivet i ISA 501, ingen særskilt revisionsstandard, der giver specifik vejledning i, hvordan disse bør gennemføres. Revision af nedskrivninger kan derfor udgøre et stort problem i praksis og må søges gennemført via indhentning af inspiration fra flere standarder. Intentionen med denne afhandling er således at skabe gennemsigtighed omkring, hvordan en nedskrivningstest foretaget på materielle anlægsaktiver bør revideres.

Problemformulering

På baggrund af ovenstående problemstilling udledes følgende problemformulering:

"Hvordan bør en nedskrivningstest på materielle anlægsaktiver revideres?"

Intentionen med denne problemformulering er at afsøge, hvilke revisionshandlinger der kan sikre, at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til med høj grad af sikkerhed at kunne erklære de foretagne nedskrivninger som retvisende.

Problemformuleringen forudsætter en grundig indsigt i risikovurderingsprocessen i relation til nedskrivningstesten, der angiver, hvilke elementer der i nedskrivningstesten pga. store skønsmæssige overvejelser og andre usikkerheder er underlagt risiko for fejlinformation. Dette vil gøre det muligt at identificere de særligt risikobetonede revisionsmål tilhørende revisionsområdet nedskrivninger, og denne indsigt på revisionsmålsniveau er en forudsætning for at operationalisere den efterfølgende revisionsproces og er således nødvendig for at kunne identificere mulige faldgruber og væsentligt risikobetonede undersøgelsesmål i forbindelse med nedskrivningsprocessen. Derudover skal besvarelsen indeholde en analyse af, hvilke yderligere revisionshandlinger der kan tilvejebringe revisionsbeviset nødvendigt for, at revisor med høj grad af sikkerhed kan erklære sig om nedskrivningen, dvs. en indsigt i hvordan en foretaget nedskrivning på materielle anlægsaktiver, såfremt den er væsentlig, bør revideres. Disse to elementer indlejret i problemformuleringen vurderes bedst løst via en inddeling i delanalyser og overføres således til metoden og undersøgelsesdesignet ved at danne tilknyttede delspørgsmål, der hver især har til hensigt at besvare en delanalyse i henhold til ovenstående delmål:

- 1. I hvilke områder af nedskrivningstesten foreligger høj risiko for fejlinformation, og til hvilke revisionsmål kan disse henføres?***
- 2. Hvordan bør de i delspørgsmål 1 udledte revisionsmål revideres, for at revisor kan erklære sig med høj grad af sikkerhed?***

De ovenstående spørgsmål dækker revisors arbejde i forbindelse med nedskrivningsområdet hhv. forud for og under selve revisionen.

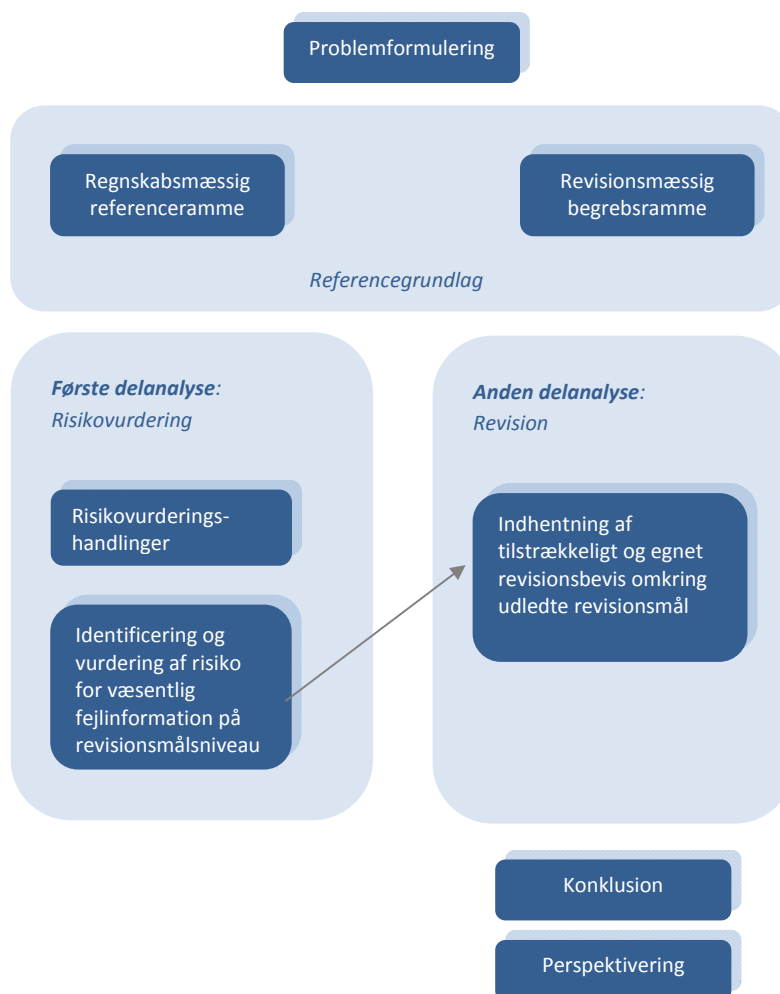
Brugen af en så stærk faseinddeling af risikovurderingen og revisionen kan muligvis i lyset af det store fokus på revisionsprocessen som værende en iterativ og kontinuerlig proces virke paradoksalt. Det anførte skel herimellem bør blot vurderes som vejledende for at sikre angivelse af og overskuelighed over analysens struktur. Linjen mellem de to elementer af revisionsprocessen bør derfor - og vil i praksis typisk være sløret og ikke så klart optrukket, som det er tilfældet med afhandlingen.

Metode

I det følgende illustreres og gennemgås det samlede projektdesign. Opremsningen af de anvendte revisions- og regnskabstekniske standarder i forbindelse med denne redegørelse er ikke udtømmende, og opgaven vil tage udgangspunkt i flere end disse. Som erstatning for de danske revisionsstandarder (RS 100-999) vil de internationale revisionsstandarder udarbejdet i forbindelse med IFACs aktuelle clarity projekt anvendes på trods af, at disse først træder i kraft ved revision af regnskaber af perioder fra den 15. december 2009.

Projektdesign

Følgende figur er udarbejdet med henblik på at anskueliggøre de overordnede metodiske strukturer:

Referencegrundlag

Som illustreret ovenfor opstilles indledningsvis specialets overordnede referenceramme, der udgør den nødvendige regnskabs- og revisionsmæssige baggrundsviden for at kunne udføre revision af nedskrivningstesten. Hertil skal det dog nævnes, at der i den regnskabsmæssige referenceramme er en række analytiske aspekter med vurderinger af, hvordan IAS 36 vil blive fortolket, og at selv den mere velinformerede læser formodes at kunne drage nytte heraf, om ikke andet da det udgør forudsætninger for den fremadrettede behandling. Dette er også begrundelsen for, at den regnskabsmæssige referenceramme er placeret fortløbende i specialet, mens den revisionsmæssige begrebsramme er bilagt.

Den regnskabsmæssige referenceramme vedrører området nedskrivninger og er navnlig udgjort af vejledningen herom i IAS 36. Dog er områdets regulering i ÅRL og de danske regnskabsvejledninger også gennemgået. I denne behandling af nedskrivningstesten vurderes i de situationer, hvor reguleringen ikke er fuldstændig, hvilken tolkning, der fremadrettet vil danne grundlag for opgaven. Det er denne tolkning og den store relevans af det behandlede emne, der bevirker, at referencerammen ikke bilægges. Referencerammen er udarbejdet på en sådan måde, at den ikke vedrører de mest basale forhold som f.eks. indregningskriterier på trods af dets relevans for området, hvorfor en vis grad af forståelse for eksternt regnskabsvæsen forudsættes.

Den revisionsmæssige begrebsramme udgør det revisionsfaglige supplement til ovenstående. Denne behandler seks revisionsbegreber, der er nødvendige i besvarelsen af problemformuleringen. Disse vil alle blive behandlet således, at deres vigtighed i forhold til nedskrivningstesten og den kommende analyses struktur tydeligt fremgår. Nedenfor præsenteres disse begreber, og i parentes angives deres relation til det samlede nedskrivningsområde:

- Revisionsprocessen (*metoden*)
- Fejlinformation (*fokus rettet mod fejl og besvigelser*)
- Revisionsrisiko (*fokus rettet mod iboende- og opdagelsesrisici*)
- Revisionsmål (*identificerede risici relateres til revisionsmål*)
- Revisionshandling (*bruges som indførsel i revisors muligheder for indhentning af revisionsbevis i både risikovurderingen og revisionen*)
- Revisionsbevis (*bruges som indførsel i de generelle forhold ved opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis*)

Her udgør de to sidste punkter mere generelle aspekter af specialet. Disse generelle aspekter vedrørende revisionshandling og revisionsbevis er nødvendige for opgaven, da de er afgørende for, hvilke handlinger revisor kan udføre, og hvornår disse har tilvejebragt den

nødvendige information. Der refereres i specialets to analyser løbende til revisionshandlingernes art, mens deres omfang, tidsmæssig placering og styrke af revisionsbevis indhentet fra disse normalt vil være mere situationsbetingede forhold, der derfor ikke behandles løbende ud over det angivet i begrebsgennemgangen. Referencerammen er derfor på dette område en generel vejledning i fastsættelse af de mere situationsbetingede forhold, så analysen af den iboende risiko forbundet med nedskrivningstesten gøres mere bredt anvendelig, og den revisionsmæssige begrebsramme er altså en gennemgang af forhold, som det er vurderet, at den på forhånd informerede læser kan vælge at undlade, og afsnittet er derfor bilagt.

Analyse

Det skal af det samlede projektdesign især fremgå, hvordan de to delanalyser begge har sit ophav i den overordnede problemformulering, samt hvordan resultatet af første delanalyse videreføres som undersøgelsesobjekt i anden delanalyse. I det følgende gennemgås de metodiske overvejelser i forbindelse med de to delanalyser.

Første delanalyse

Som tidligere nævnt, skal første delanalyse besvare det af problemformuleringen afledte spørgsmål:

I hvilke områder af nedskrivningstesten foreligger høj risiko for fejlinformation, og til hvilke revisionsmål kan disse henføres?

Dette spørgsmål søges besvaret ved gennemgang af risikovurderingens generelle områder *risikovurderingshandlingerne* og *risikoidentificering og -vurdering*. Strukturen i første delanalyse er tilrettelagt efter bestemmelserne i ISA 315, som klart er hovedstandard inden for området. Dette første trin angiver, hvad revisor bør indhente af baggrundskendskab forud for revision af nedskrivningstest, samt hvilke risikovurderingshandling der kan give revisor den fornødne information herom. Dette gøres ud fra en struktur baseret på inddeling i baggrundsdimensioner som den anvendt af ISA 315. Herigennem behandles også de særlige forhold af risikovurderingen, der er nødvendige ved risiko for besvigelser og brug af regnskabsmæssige skøn.

Første delanalyse har til hensigt at vurdere, hvilke risici for fejlinformation på regnskabs- og navnlig revisionsmålsniveau, der af revisor i forbindelse med revisionen af nedskrivninger på materielle anlægsaktiver bør betragtes som værende særligt risikobetonede og dermed skal adresseres med hhv. generelle reaktioner og yderligere revisionshandling. Behandlingen heraf vedrører derfor en identificering og vurdering af de iboende risici ved nedskrivningstesten. Dette vil resultere i en fastsættelse af hvilke revisionsmål, der skal behandles i anden delanalyse.

Første delanalyse har således som formål at fungere som en slags risikoorienteret emneindskrænkelse for anden delanalyse. Men meget af det i første delanalyse gennemgåede vil pga. opgøret med den faseinddelte revisionsproces spille en væsentlig rolle for anden delanalyse, og en reducere af dennes rolle i specialet som værende ren emnefastsættende vil derfor være uberettiget.

Anden delanalyse

Anden delanalyse tager udgangspunkt i den foregående og har det formål at besvare spørgsmålet:

Hvordan bør de i delspørgsmål 1 udledte revisionsmål revideres, for at revisor kan erklære sig med høj grad af sikkerhed?

Udgangspunktet for analysen er som nævnt resultatet af den første delanalyse, der er direkte overført i den forstand, at det er de udledte risici på revisionsmålsniveau, der føres videre til anden delanalyse. Den vurderede risiko for fejlinformation på regnskabsniveau fravælges, navnlig da denne vedrører konkrete svagheder i virksomheden snarere end iboende risici relaterende til nedskrivningstesten. Delanalysen vedrører derfor i relation til referencerammen tilvejebringelsen af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis via yderligere revisionshandling. Disse udformes som reaktion på de udledte revisionsmål navnlig i henhold til bestemmelserne i ISA 330 *yderligere revisionshandling*, og det enkelte undersøgelsesmål vil afgøre, hvilke af de danske revisionsstandarder der anvendes. F.eks. vil ISA 540 hovedsageligt benyttes ved revision af genindvindingsværdifastsættelse. Derudover angives det, hvornår information indhentet via risikovurderingshandlingerne i henhold til gennemgangen i første delanalyse vil kunne virke som revisionsbevis.

De to delanalyser vil udmunde i en samlet konklusion indeholdende refleksioner omkring problemformuleringens besvarelse. Denne konklusion vil ikke indeholde en opsamling af det samlede speciale, men i stedet angive de generelle konklusioner og refleksioner der kan gøres ud fra analysen. Grunden til, at konklusionen ikke vil være opsamlende, er, at dette til dels vil resultere i unødvendige gentagelser, samt at de forhold, der er behandlet i detaljer, alle skal tilpasses de omstændigheder, der arbejdes under. Konklusionen vil derfor i stedet beskæftige sig med mere overordnede forhold. Der er ikke udarbejdet delkonklusioner eller opsamlingsafsnit efter delanalyserne grundet den klare kontinuerlighed mellem de to delanalyser.

Afhandlingen behandler ydermere kort, hvordan revisor efter den nye ISA 450 bør vurdere den identificerede fejlinformation. Argumentationen for at behandle dette emne er, at det fungerer som en naturlig forlængelse af problemformuleringen, men da det ikke omfattes af dennes egentlige undersøgelsesmål, er selve afsnittet bilagt.

Afslutningsvis perspektiveres opgaven til den aktuelle finanskrisen og den heraf afledte effekt på nedskrivningstesten ud fra en såvel revisions- som regnskabsorienteret tilgang.

Afgrænsning

Følgende afsnit vil angive afgrænsningen af undersøgelsesmålet. Denne vedrører forhold, der er af relevans for problemstillingen, men som ikke vil blive behandlet. For at øge overskueligheden er afgrænsningerne angivet i punktform.

- Den første afgrænsning vedrører de *virksomhedsspecifikke forhold*, revisor skal tage højde for i henhold til regnskabs- og revisionsstandarderne. Den største afledte virkning af denne afgrænsning er, at væsentlighedsbetragtningen i forbindelse med risikoen for fejlinformation anses som opfyldt a priori. Derudover vil f.eks. væsentligheden, der kræves af indikatorerne for, at der er et nedskrivningsbehov, eller sandsynligheds-kriteriet i risikovurderingen heller ikke blive behandlet dybdegående. Denne afgrænsning skyldes, at fokus snarere vil være rettet mod nedskrivningsprocessens mere risikomæssige karakter.
- Anden afgrænsning vedrører den *aktivtype*, der behandles. I problemformuleringen angives, at sigtet er de materielle anlægsaktiver, og det er dermed især formuleringen af denne, der virker emneindskrænkende. Hermed er opgaven afgrænset fra goodwill og andre immaterielle aktiver på trods af, at der i IAS 36 er særskilte og stramme regler for, hvordan disse nedskrivningstestes. Problemformuleringen er dermed også afgrænset fra finansielle aktiver, og nedskrivningskravet er her i øvrigt irrelevant. Ydermere afgrænses helt fra omsætningsaktiver, da nedskrivning af disse skal foregå efter andre bestemmelser og værdiansættelser end de materielle anlægsaktiver.
- Opgaven vil dermed have fokus på *alle materielle anlægsaktiver* uden sondring mellem, hvorvidt de i regnskabet angives efter omvurderings- eller kostprismodellen, såfremt de er underlagt nedskrivningstesten i ÅRL § 42. Dette medfører, at også materielle anlægsaktiver værdiansat efter omvurderingsmodellen i ÅRL § 37 gennem hjemmel fra ÅRL § 41 medtages samtidig med, at der ses bort fra investerings- og biologiske aktiver behandlet efter omvurderingsmodellen i ÅRL § 38.
- Opgaven er ydermere afgrænset fra uoverensstemmelser mellem *fuld anvendelse af IFRS og årsregnskabsloven*. Et eksempel herpå er, hvordan det i henhold til ÅRL er muligt at indregne hensatte forpligtelser til omstruktureringer, som IAS 37 ikke anerkender forud for tidspunktet, hvorpå virksomheden har indgået en reel forpligtelse hertil.¹³ Grunden til, at aspekter som disse ikke inddrages, er, at IAS 36 betragtes som en supplerende og uddybende vejledning til årsregnskabsloven frem for et alternativ. Derfor vil spørgsmålet omkring, hvorvidt fravigelses-bestemmelsen i årsregnskabsloven bør anvendes til opnåelse af et mere retvisende billede, også være omfattet af afgrænsningen.

¹³ Problemstillingen er kommenteret i yderligere Fedders m.fl. (2008) s. 614-615

- Opgaven vil ikke være med en fuldstændig og metodisk korrekt gennemgang af virksomhedens *interne kontrol* på nedskrivningsområdet. Dette skyldes, at der ved indflydelse fra intern kontrol er tale om relative og virksomhedsspecifikke forhold på samme måde som den forrige afgrænsning, og specialet er i henhold til "den mentale model" mere med fokus rettet mod nedskrivningsområdets iboende risiko end kontrolrisikoen. Samtidig vurderes den interne kontrols indflydelse på området som begrænset, da der med nedskrivninger er tale om en periodisk fungerende procedure snarere end en løbende proces, hvilket er området, disse typer handlinger normalt adresserer bedst. Dermed naturligvis ikke sagt, at interne kontroller udelukkende finder sted i form af periodiske procedure.
- Denne afgrænsning vil give udslag i en ikke altid logisk og strømlinet behandling af intern kontrol, da der som angivet ovenfor kun delvist er afgrænset fra emnet. Med dette menes, at effekten af intern kontrol naturligvis vil oplyses og relateres til analysen i det omfang, de vurderes relevante for revisionen af nedskrivninger, men at det som selvstændigt område af revisionen ikke vil blive omfattet af den fuldstændige analyse. Som et eksempel på en effekt af denne afgrænsning kan nævnes, hvordan revisors opnåelse af kendskab til virksomhedens interne kontrol igennem risikovurderingshandlingerne ikke vil blive behandlet, mens vurdering af den beregnede genindvindingsværdi ved indhentning af ekspertvurdering berøres.
- Opgaven er på samme måde delvist afgrænset fra *besvigelser*. Opgaven vil overensstemme med IAS-bestemmelserne beskæftige sig med revision rettet imod afdækning af alle typer af fejlinformation, hvad enten denne hidrører fra utilsigtet fejlinformation eller fra besvigelser. Der afgrænses dog fra besvigelser af typen *misbrug af aktiver*, da disse alt andet lige ikke vurderes som relevante for revisionen af nedskrivninger.

Regnskabsmæssig referenceramme

I den regnskabsmæssige referenceramme behandles først nedskrivningstestens formål og udførelse. I dette indledende afsnit gennemgås, hvilken regnskabsteknisk rolle nedskrivningstesten spiller, og helhedsbilledet omkring hvordan denne udføres vil også blive fremstillet. Dette gøres for at skabe et grundigt overblik over, hvilken rolle de herefter gennemgåede elementer spiller i nedskrivningstesten. Det næste punkt vedrører reguleringen af nedskrivningstesten i årsregnskabsloven og relevante regnskabsstandarder. Her præsenteres det i årsregnskabsloven § 42 givne lovkrav om at udføre nedskrivningstest på materielle anlægsaktiver, samt hvordan denne ikke alene giver tilstrækkelig regulering i udførelsen af nedskrivningstesten. Rammelovens supplerende vejledninger og standarder på regnskabsområdet for nedskrivninger; RVL 10 og IAS 36 præsenteres også her.

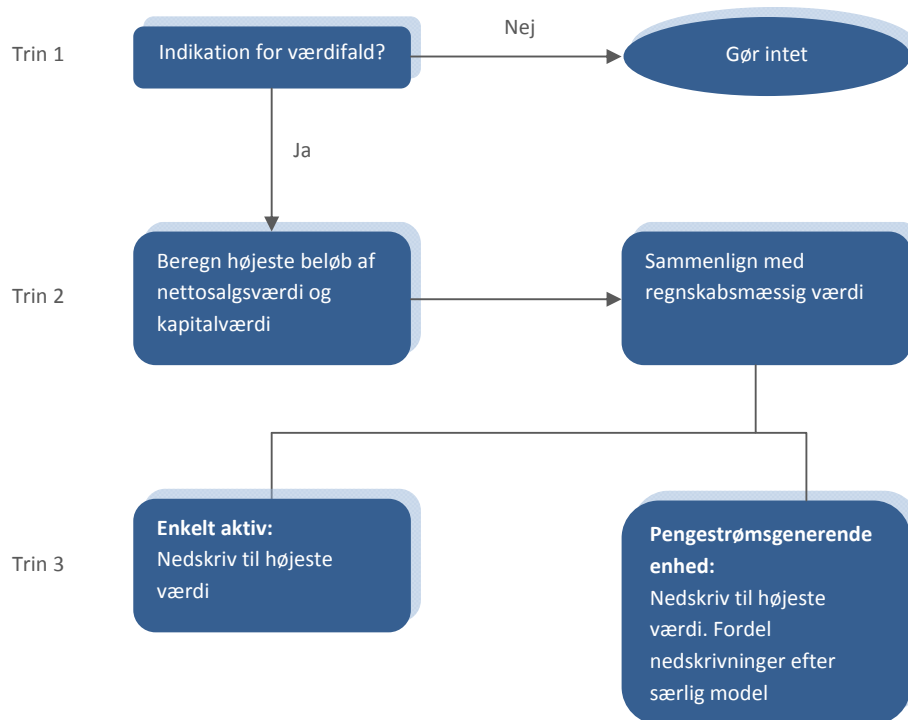
Efter indførelsen i nedskrivningstesten og dennes regulering i lov og standarder, vil det følgende afsnit omhandle nedskrivningstestens første fase; *indikation for værdiforringelse*. Denne gennemgår de i IAS 36 og til dels RVL 10 opstillede interne og eksterne forhold, som de enkelte virksomheder skal være opmærksomme på som indikatorer for, at der er behov for at gennemføre en nedskrivningstest. Efterfølgende gennemgås emnet *opgørelse af genindvindingsværdien*, hvilket er processen, der kan be- eller afkræfte det nedskrivningsbehov, ovenstående indikationer kan angive et behov for. Dette afsnit indledes med en gennemgang af begrebet genindvindingsværdi for derefter at udmunde i underliggende afsnit vedrørende henholdsvis *nettosalgsværdi*, *kapitalværdi* og *pengestrømsfrembringende enheder (CGUer)*. Herefter er behovet for nedskrivning påvist, og det efterfølgende emne vedrører derfor udførelse af nedskrivningen, og herunder hvordan denne skal gennemføres over resultatopgørelsen samt hvilke fordelingsnøgler, der skal anvendes, hvis et nedskrivningsbehov er påvist for en gruppe aktiver. Angivelse af, hvordan udførelsen af nedskrivningen gennemgås og følges op af et afsnit, der vedrører, hvordan disse tilbageføres.

Det sidste punkt i gennemgangen af nedskrivningstesten vedrører præsentationen og de oplysninger, der skal gives i forbindelse med rapportering af nedskrivningen i det eksterne regnskab. I denne vil kravene stillet i årsregnskabsloven blive gennemgået uden supplerung af IAS 36, da denne på området ikke anses som en rammelov.

Formål og udførelse

Formålet med udførelse af nedskrivning er at sikre, at aktiver ikke er bogført til højere værdi, end de kan forventes at indbringe virksomheden i salg eller anvendelse. En sådan regulering, der sikrer, at der ikke bogføres til en højere værdi end den, virksomhedens maksimalt kan tilegne sig via aktivet, er et udtryk for det tidligere meget fremherskende *forsigtighedsprincip*. Denne tolkning læner sig især op ad, hvordan der i regnskabslovgivningen ikke er angivet et tilsvarende "opskrivningskrav" på materielle anlægsaktiver.¹⁴

Typisk anvendes IAS 36 til at beskrive de procedurer, en virksomhed skal foretage for at sikre, at der ikke foreligger et ubehandlet nedskrivningsbehov.¹⁵ Nedskrivningstesten er ikke et fænomen, der er kommet til verden ved indførelsen af IAS 36, men denne har sat en standard for, hvordan den bør gennemføres.¹⁶ Den overordnede procedure vedrørende nedskrivningstesten illustreres nedenfor:

Kilde: KPMG. Indsigt i Årsregnskabsloven 2007/2008 s. 246

¹⁴ Her ses bort fra dagsværdireguleringer (omvurderingsmodel)

¹⁵ PWC 18.39

¹⁶ PWC 18.40

I trin 1 undersøges, hvorvidt der er indikationer for værdifald på det enkelte aktiv eller pengestrømsgenerende enhed. Retningslinjerne for, hvordan et sådant potentielt nedskrivningsbehov afdækkes, er angivet i IAS 36 med en meget konkret og ikke udtømmende opremsning, der, såfremt det er nødvendigt, suppleres med forhold, der er gældende for den specifikke virksomhed. Viser disse målepunkter ikke tegn på værdiforringelse, afsluttes nedskrivningstesten, og der anvendes ingen ressourcer på at beregne genindvindingsværdien.

Trin 2 foretages dermed kun såfremt, der er en begrundet mistanke om værditab på de pågældende aktiver. Dette er en proces, der beregner genindvindingsværdien og identificerer, hvorvidt nedskrivningsbehovet, der var indikation for i trin 1, er en nødvendighed. Trin 2 bekræfter altså nedskrivningsbehovet og dets nødvendige størrelse.

Trin 3 er udførelsen af den regnskabsmæssige depreciering på de aktiver, hvor der er påvist et nedskrivningsbehov. Denne er ikke kompleks, såfremt det har været muligt at opgøre genindvindingsværdien på basis af enkeltaktiver, men er den fastsat på et højere aggregeret niveau som en pengestrømsgenererende enhed (CGU), kræves nedskrivningen fordelt via et mere kompliceret mønster.

De tre overordnede trin i nedskrivningsprocessen samt de angivne krav til præsentation og rapportering af foretagne nedskrivninger på materielle anlægsaktiver er gennemgået mere dybdegående i det følgende.

Regulering

Nedskrivningstesten er ikke tilstrækkeligt reguleret i årsregnskabsloven og de danske regnskabsvejledninger, og den gennemføres derfor normalt efter vejledningen i den mere uddybende internationale regnskabsstandard *IAS 36 Impairment of Assets*. I det følgende gennemgås den danske regulering af nedskrivningstesten, og der argumenteres for, hvorfor denne afhandling primært vil læne sig op ad IAS 36.

Nedskrivningstesten er i årsregnskabsloven alene reguleret af § 42 og dens bilag, hvor ÅRL § 42 angiver følgende:

Anlægsaktiver der ikke løbende reguleres til dagsværdi efter §§ 37 eller 38 skal nedskrives til lavere genindvindingsværdi.

Stk. 2. Er det ikke muligt at fastsætte en genindvindingsværdi for det enkelte aktiv skal aktiverne vurderes samlet i den mindste gruppe af aktiver, hvor der ved en samlet vurdering kan fastsættes en pålidelig genindvindingsværdi. En nedskrivning af en sådan gruppe af aktiver fordeles systematisk på de enkelte aktiver.

Genindvindingsværdien er i årsregnskabslovens bilag 1-D defineret som:

(...) den højeste værdi af kapitalværdien og salgsværdien fratrasket forventede omkostninger ved salg

Hvor kapitalværdien er:

(...) den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe ved fortsat benyttelse i den nuværende funktion.

Og salgsværdien for et aktiv defineres som:

(...) den pris aktivet kan sælges til på balancedagen.

Et aktiv skal altså efter ÅRL § 42, såfremt det ikke måles til dagsværdi, løbende nedskrives til den højeste værdi, aktivet kan have for virksomheden, hvad enten denne opnås ved salg eller afhændelse. Dette skal ikke ses som et alternativ til afskrivninger, men snarere en justering af afskrivningsgrundlaget, da disse jf. ÅRL § 43 også forudsættes foretaget på aktiver angivet til genindvindingsværdi. Ydermere er det i ÅRL § 42 stk. 2 angivet, at genindvindingsværdien, hvis denne ikke kan beregnes på basis af enkelte aktiver, kan beregnes på den mindst mulige samling af aktiver, på baggrund af hvilken der kan angives en pålidelig genindvindingsværdi. Herudover fremgår det, at hvis et nedskrivningsbehov viser sig at være aktuelt for en sådan gruppe af aktiver, skal denne foretages systematisk. Hvordan, dette skal fortolkes, er dog ikke angivet.

Årsregnskabsloven fremstår tydeligvis ikke fyldestgørende i sin regulering af nedskrivningstesten, da det fx ikke er angivet, hvordan nedskrivningstesten regnskabsteknisk foretages, hvor ofte den bør gennemføres, hvordan fælles nedskrivninger for en gruppe af aktiver bør foretages osv. Årsregnskabsloven er som bekendt en rammelov, og dermed er intentionen, at den skal suppleres af standarder og vejledninger. De igennem tiderne mest almindelige af disse, er de danske regnskabsvejledninger udgivet af FSR, hvor RVL 10 *materielle anlægsaktiver* behandler nedskrivningstesten. Disse regnskabsvejledninger er udarbejdet som et supplement til årsregnskabsloven under hensyntagen til de internationale regnskabsstandarder.¹⁷

Regnskabsvejledning 10 beskæftiger sig med nedskrivninger fra afsnit 63 til 69. Denne uddyber årsregnskabslovens behandling af nedskrivninger ved f.eks. at oplyse, at nedskrivningen skal indregnes og tilbageføres over resultatopgørelsen.¹⁸ Regnskabsvejledningen supplerer dermed rammeloven, men giver ikke i samme omfang som dens internationale alternativ en velargumenteret og gennemgribende vejledning i, hvordan en nedskrivningstest bør gennemføres, hvilket formentligt også er grunden til, at regnskabsudarbejder i mindre omfang end tidligere læner sig op ad de danske regnskabsvejledninger.

¹⁷ Forord til regnskabsvejledninger artikel 3 & 9

¹⁸ RVL 10 afsnit 67 og 69

Det generelle belæg for at anvende de EU-godkendte IFRS-standarder er, at den ny årsregnskabslov af 2001 blev lavet med et generelt ønske om tilpasning til disse og var dermed mere vidtgående end direktivernes minimumskrav,¹⁹ hvilket også fremgår af bemærkningen hertil. Ydermere anvendes disse ifølge IFRS-forordningen af 2002 og ÅRL § 137 til regnskabsaflæggelse for de koncernregnskaberne og fra 2009 de børsnoterede virksomheder (klasse D), hvilket er udtryk for, at disse standarder menes at give regnskaber med størst kreds af interessenter det mest retvisende billede.

Nedskrivningstesten vil derfor primært blive gennemgået med henvisninger til angivelserne i IASBs IAS 36 *Impairment of assets*. Denne anvendelse er uproblematisk, da IAS 36 i behandlingen materielle anlægsaktiver ikke er i strid med bestemmelserne i årsregnskabsloven og regnskabsvejledning 10.²⁰ IAS 36 kan derfor anskues som en mere dybdegående og operationel vejledning til rammelovens bestemmelser.²¹ IAS 36 vil dog ikke blive anvendt som uddybende til bestemmelserne vedrørende præsentation og oplysninger, da årsregnskabslovens bestemmelser på dette område ikke betragtes som en rammelov og dermed er udtømmende. I de følgende afsnit vil bestemmelserne i årsregnskabsloven og danske regnskabsvejledninger dog stadig blive gennemgået, i det omfang reguleringen i disse omfatter emnet, der behandles.

Indikation af værdiforringelse

Nedskrivningstestens første fase er som tidligere gennemgået en vurdering af behovet for nedskrivning på pågældende aktiver. Denne udgør nedskrivningstestens mindst mulige omfang, og indikationen for nedskrivningsbehovet skal som minimum overvejes ved hver regnskabsafslutning.²² Det er denne vurdering, der for de materielle aktiver indikerer behovet for at beregne genindvindingsværdien afhængigt af tegn på værdiforringelse.²³ Årsagen til, at det er fordelagtigt at måle behovet for nedskrivning på en række indikatorer frem for at beregne genindvindingsværdien årligt, er, at nedskrivningstesten ofte kan være en ressourcekrævende proces, og den gennemføres derfor kun, når der via måling på disse indikatorer er begrundet mistanke for et reelt nedskrivningsbehov.

IAS 36 artikel 12 angiver minimumkravene til, i hvilket omfang en regnskabsenhed skal overveje behovet for nedskrivning. Dette krav manifesteres i en række eksterne og interne forhold, der som minimum skal inddrages i virksomhedens overvejelse af indikation for nedskrivningsbehov.

In assessing whether there is any indication of that an asset may be impaired, an entity shall consider, as a minimum the following indications:

¹⁹ Steffensen m.fl. (2007)5. udgave, s. 73

²⁰ RVL 10 Appendiks 1

²¹ Der opstår dog problemstillinger ved anvendelse af fuld IFRS, fx IAS 37s indvirkning på beregningen af kapitalværdien. Problemstillinger som denne er udeladt i henhold til afgrænsningen angivet under metoden.

²² IAS 36. 9.

²³ For goodwill og andre immaterielle aktiver med enten ubestemt brugstid, eller som endnu ikke er klar til brug, er der ikke krav om test af indikatorer for nedskrivning. Her skal genindvindingsværdien i stedet beregnes for hver balancedag. IAS 36. 10.

External sources of information

- (a) *During the period, an asset's market value has declined significantly more than would be expected as a result of the passage of time or normal use.*
- (b) *Significant changes with an adverse effect on the entity have taken place during the period, or will take place in the near future, in the technological, market, economic or legal environment in which the entity operates or in the market to which an asset is declined.*
- (c) *Market interests rates or other market rates of return on investment have increased during the period and those increases are likely to affect the discount rate used in calculating an asset's value in use and decrease the asset's recoverable amount materially*
- (d) *The carrying amount of the net assets of the entity is more than its market capitalisation.*

Internal sources of information

- (e) *Evidence is available of obsolescence or physical damage of an asset.*
- (f) *Significant changes with an adverse effect on the entity have taken place during the period, or are expected to take place in the near future, in the extent to which, or manner in which, an asset is used or is expected to be used. These changes include the assets becoming idle, plans to discontinue or restructure the operation to which an asset belongs, plans to dispose of an asset before the previously expected date, and reassessing the useful life of an asset as finite rather than indefinite.*
- (g) *Evidence is available from internal reporting that indicates that the economic performance of an asset is, or will be, worse than expected.*²⁴

Det fremgår af standarden, at listen ovenfor ikke er udtømmende, og at den regnskabsaflæggende virksomhed selv kan supplere listen med yderlige indikatorer.²⁵ Ovenstående indikatorer og intentionen bag disse betragtes bedst som en bred afdækning af forhold, der kan tænkes at påvirke aktivets genindvindingsværdi negativt. Ideen bag anvendelsen af indikatorer er, at hændelser, der kan forventes at medføre, at virksomheden vil tjene mindre på sin anvendelse eller eventuelle salg af det pågældende aktiv eller en gruppe heraf, udløser en begrundet mistanke om værdiforringelse og berettiger derfor anvendelsen af ressourcer til fastsættelsen af genindvindingsværdien. IASB har derfor med sine obligatoriske indikationer heraf formuleret dem så bredt og åbent, at disse, selvom de er angivet som værende ikke udtømmende, formentligt vil være tilstrækkeligt dækkende i langt de fleste situationer. Disse anvendes derfor uden yderligere supplement i opgaven. En lignende opremsning af forhold, der kan medføre fald i genindvindingsværdien, er angivet i regnskabsvejledning 10 artikel 64. Denne er dog ikke så grundig og omfattende som den angivet i IAS 36, og fokus vil derfor ikke være rettet mod denne.

Af de eksterne forhold vedrører (a) situationen, hvor et aktiv eller en gruppe af aktivers dagsværdi er faldet væsentlig mere end forventet, hvilket relaterer direkte til det ene element i

²⁴ IAS 36. 12

²⁵ IAS 36. 13

genindvindingsværdien - nettosalgsværdien.²⁶ Grunden til, at man skal være opmærksom på dennes salgspris, selvom der ikke er en reel intention om at sælge,²⁷ skyldes, at den kan anskues som udtryk for den generelle udvikling i markedet. Det betragtes derfor som undersøgelsesværdigt ud fra tesen om, at aktivets værdi for virksomheden kan være faldende på samme måde som aktivets værdi for markedet. Det er sandsynligt, at markedet er mere objektiv i sin bedømmelse af aktivets muligheder for at generere pengestrømme end ledelsen, der tester for nedskrivning og det er derfor også en relevant indikator for fald i kapitalværdien.²⁸

Litra (b) vedrører omverdenens negative påvirkning på virksomheden af såvel økonomisk, teknologisk og juridisk karakter. Denne er meget bredt formuleret og dermed også meget bredt dækkende. F.eks. vil den højaktuelle finanskriser angiveligt kunne medføre behov for nedskrivnings-test som følgende af den aftagende efterspørgsels og ringe likviditet på finansmarkedets indvirkning på genindvindingsværdien. Denne type indikatorer har relevans, da de potentielt kan have indflydelse på alle genindvindingsværdiens komponenter.

(c) vedrører stigninger i rente eller andet markedsbaseret afkastmål, der påvirker den diskonteringsfaktor, der anvendes til at fastsætte kapitalværdien og derigennem reducerer genindvindingsværdien væsentligt. Grunden til, at denne medtages er, at et aktivs kapitalværdi i henhold til IAS 36 ikke blot skal være i stand til at indbringe aktivets bogførte værdi, men også dække tidsværdien af penge forbundet med aktivet.²⁹ IASB angiver dog to tilfælde, hvor en ændring i rentesatser ikke medfører krav om udarbejdelse af genindvindingsværdi.³⁰ Det ene er tilfældet ved ændring i en type rente, der ikke påvirker det pågældende aktivs kapitalværdi væsentligt, f.eks. er en ændring i den kortsigtede rente ikke en passende diskonteringsfaktor for et aktiv med langsigtet brugstid, da denne ikke påvirker den afkastningsgrad, markedet forventer fra investeringer med længere løbetid.³¹ Det andet er gældende i det tilfælde, hvor renteændringen forventes opfulgt af øgede fremtidige pengestrømme, eller hvis virksomheden kan påvise, at renteændringen sandsynligvis ikke vil resultere i en væsentlig nedskrivning.³²

Den sidste af de eksterne indikationer for nedskrivninger (d) vedrører situationer, hvor den regnskabsmæssige værdi af nettoaktiverne er større end den samlede kursværdi af virksomhedens udestående aktier. Dette skyldes, at et sådant scenario med værdifald i virksomhedens markedsværdi antages at være en indikation for, at markedet ikke forventer, at virksomhedens fremtidige pengestrømme vil overgå nettoaktivernes regnskabsmæssige værdi og er dermed meget tilsvarende (a). Dette er dog en meget generel formodning, og årsagen til de faldende aktiekurser bør derfor analyseres og søges forklaret forud for antagelsen om denne som udtryk for et nedskrivningsbehov.

Den første af de interne indikatorer (e) vedrører, hvorvidt der foreligger bevis på ukurans eller fysisk skade på et aktiv. Årsagen til denne indikation er logisk, da ukurans og skade alt andet lige

²⁶ IAS 36. 18

²⁷ Aktiver, der ønskes solgt, behandles efter IFRS 5

²⁸ PWC 18.59

²⁹ PWC 18.58

³⁰ IAS 36. 16

³¹ PWC 18.58

³² IAS 36. 16 (b)

vedrører det enkeltes aktivs værdi i handel ogandel og har heraf afledt en mulig indvirkning på aktivets genindvindingsværdi.

Punkt (f) vedrører ændring i aktivets anvendelse eller forventning dertil med negativ økonomisk indvirkning på virksomheden. Dette dækker over såvel ledig kapacitet, ændrede planer om ophør, omstrukturering af produktionen mm. Punktet har til hensigt at være en bred dækning af alle negativt ændrede mønstre i aktivets virke, og den heraf afledte ændring på aktivets kapitalværdi via forventningerne til de fremtidige nettopengestrømme.

Den sidste af indikatorerne for værdiforringelse (g) er baseret på virksomhedens interne beviser, der kan ændre forventningerne til de af aktivet genererede økonomiske resultater. IASB uddyber, hvilke typer interne indikationer, der her kan medtages.³³ Blandt disse er; ændring i de negative pengestrømme og omkostninger tilknyttet anvendelse og vedligeholdelse af aktivet som væsentligt overstiger de budgetterede. Eller omvendt en negativ afvigelse mellem positive pengestrømme genereret fra aktivet og de, der er budgetteret, og en kombination af begge der vurderes som værende væsentlig. Denne sidste indikator for værdiforringelse kan dermed helt overordnet karakteriseres som ny viden, der medfører, at de budgetter og prognoser anvendt til beregning af kapitalværdien eller vækstraten i terminalperioden ikke længere kan forventes indfriet.

Ovenstående syv indikatorer angiver, hvilke forhold ledelsen skal se som udtryk for, at der forelægger et muligt behov for nedskrivninger og er dermed årsag til, at genindvindingsværdien bør beregnes. Gør ingen af de ovenstående indikationer sig gældende, skal dette tolkes som et udtryk for, at der ikke er behov for at foretage nedskrivning. Ovenstående indikationer for værdiforringelser er dermed meget vigtige, da de både kan indlede og afblæse en til tider meget omfattende nedskrivningstest. I virksomhedens vurdering af om indikatorer for, at der foreligger en værdiforringelse, bør medføre en beregning af genindvindingsværdien, skal en væsentlighedsbetragtning inddrages, og en nedskrivningstest er ikke påkrævet i situationer, hvor det formodes ikke at ville føre til nedskrivninger. Som eksempel herpå angiver IAS 36, at det ikke er nødvendigt at revurdere et aktivs genindvindingsværdi, hvis tidligere beregninger heraf har vist en relativt stor margin til den regnskabsmæssige værdi, og der ikke er grund til at formode, at denne er blevet ændret tilstrækkeligt til at resultere i nedskrivning.³⁴ Det er dog vigtigt, at virksomheden holder øje med indikatorernes udvikling over tid og er opmærksom på, hvordan flere umiddelbart ubetydelige ændringer af indikationer tilsammen kan vise sig at være væsentlige. IASB bemærker ydermere, at visse forhold, der indikerer, at et aktivt muligvis skal nedskrives, også kan indikere, at aktivets brugstid eller scrapværdi kan have ændret sig, hvilket kan bruges som påstand til at revurdere og om nødvendigt tilpasse pågældende aktivs afskrivningsmønstre.³⁵

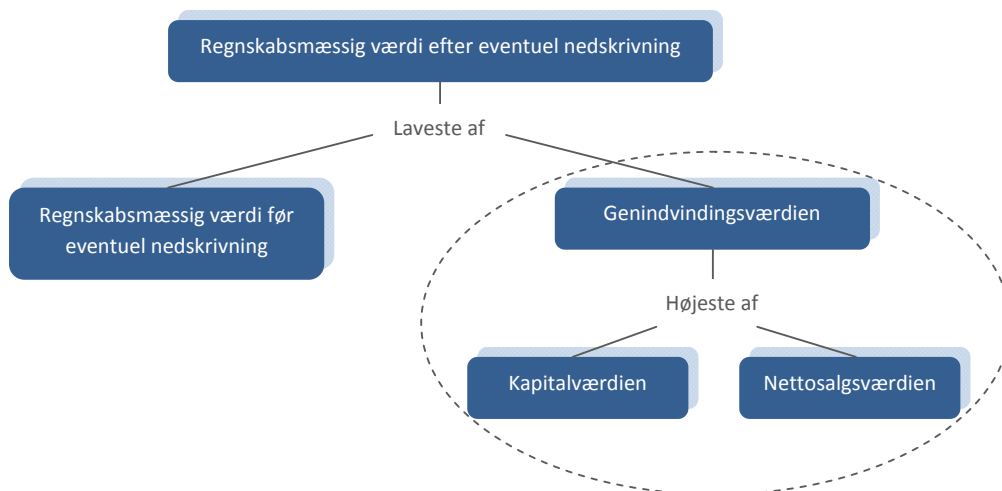
³³ IAS 36. 14

³⁴ IAS 36. 15

³⁵ IAS 36. 17

Opgørelse af genindvindingsværdien

Såfremt ovenstående indikerer et behov for at gennemføre en fuld nedskrivningstest, skal genindvindingsværdien beregnes. Genindvindingsværdien rolle er yderst relevant i nedskrivningstesten, da beregningen af denne er afgørende for, hvorvidt der skal foretages en nedskrivning. Genindvindingsværdiens ophav og dens rolle i nedskrivningsprocessen er illustreret nedenfor:

PWC 2007 s. 18013

Som det også fremgår af illustrationen, defineres genindvindingsværdien som den højeste dagsværdi fratrukket salgsomkostninger og kapitalværdi. Beregningen af disse er reguleret i IAS 36 fra artikel 18 til 57, mens der i den danske årsregnskabslov og regnskabsvejledning 10 ikke er angivet en tilsvarende grundig guide i, hvordan værdierne vurderes.

I det følgende gennemgås, hvordan nettosalgsværdien og kapitalværdien tilvejebringes. Ofte vil der i forbindelse med nedskrivningstesten reelt kun være brug for at finde den ene af de to, da denne, såfremt den er højere end den regnskabsmæssige værdi, vil kunne forkaste behovet for at nedskrive på aktivet,³⁶ og det vil derfor typisk være fordelagtigt at starte med at beregne den lettest tilgængelige af de to. Det er ydermere angivet, at hvis virksomhedens forhold bevirker, at det kun er muligt at beregne den ene af genindvindingsværdiens to komponenter, vil denne blive anvendt som estimat for genindvindingsværdien.³⁷ Efter gennemgangen af, hvordan genindvindingsværdien beregnes for et enkelt eller en gruppe af aktiver, angives, hvordan en sådan gruppe aktiver også kaldet en pengestrømsgenererende enhed (CGU) fastsættes. Dette er et meget væsentligt aspekt i gennemførelsen af nedskrivningstesten i praksis, da det reelt kun i sjældne tilfælde vil være muligt at beregne genindvindingsværdien på enkelaktiver.

³⁶ IAS 36. 19

³⁷ IAS 36. 20-21

Nettosalgsværdien

Nettosalgsværdien, eller som den er angivet i IAS 36: *net fair value less costs to sell*, er defineret i IAS 36 artikel 6. De relevante definitioner for nettosalgsværdien er angivet nedenfor. De er mere dybdegående end definitionen angivet i årsregnskabsloven, da disse også indeholder dagsværdiaspektet:

Fair value less cost to sell is the amount obtainable from the sale of an asset or cash generating unit in an arm length transaction between knowledgeable, willing parties, less the cost of disposal.

Hvor:

Costs of disposal are incremental costs directly attributable to the disposal of an asset or cash-generation unit, excluding finance cost and income tax expense.

Det fremgår altså, at nettosalgsværdien udgøres af dagsværdien fratrasket omkostningerne relateret til salgstransaktionen. Dagsværdien er prisen, aktivet kan indbringe ved salg mellem uafhængige og velinformerede parter. Denne skal fratrækkes omkostninger direkte forbundet med afskaffelsen af aktivet eller CGUen, dog er skatter og finansieringsomkostninger undtaget. Grunden til, at den betegnes som nettosalgsværdien og ikke nettodagsværdien, er angivet i BCZ36 som værende den mest hensigtsmæssige efter standardsætters overbevisning. I indeværende afhandling vil begge terminologier dog blive benyttet.

Det, at dagsværdiaspektet ikke er angivet i årsregnskabslovens definition af salgsværdien, kan ikke betragtes som en uoverensstemmelse imellem ÅRL og IAS 36, men snarere som en ufuldstændig angivelse i årsregnskabsloven. Det bør hertil også bemærkes, hvordan dagsværdiaspektet af nettosalgsprisen³⁸ i RVL 10 fremgår tydeligt.³⁹

Dagsværdien er sjældent let tilgængelig, og der vil typisk eksistere flere estimer for dennes værdifastsættelse. Det er derfor nødvendigt med en regulering af de mange dagsværdialternativer, og dette gøres i IAS 36 artikel 25-29 ved at opstille et dagsværdihierarki. Nedskrivningstestens dagsværdihierarki adskiller sig kun fra det normale på to punkter, da det som øverste alternativ har en bindende salgsaftale på arms længde imellem to af hinanden uafhængige parter, og da det på sidste trin ikke indeholder mulig fastsættelse til kostpris. Disse er begge logiske, da det første alternativ svarer til en fremtidig afhændelse til dagsværdi, og det sidste ville resultere i, at nedskrivningstesten ikke ville være meningsfuld.

Det er i IAS 36 angivet, at det bedste estimat for nettosalgsværdien er en bindende salgsaftale foretaget på arms længde og justeret for omkostninger direkte knyttet til handlen.⁴⁰ Det er åbenlyst, hvorfor en sådan aftale vil være at foretrække, da usikkerheden forbundet med anvendelsen af skøn i forbindelse med fastsættelse af dagsværdien her vil være kraftigt

³⁸ Nettosalgsprisen er terminologien, der anvendes i de danske regnskabsvejledninger

³⁹ RVL 10 afsnit 14, se hertil også 13

⁴⁰ IAS 36. 25

reduceret. En sådan aftale vil typisk have en hedging-lignende karakter og sjældent eksistere på materielle anlægsaktiver, da f.eks. en aftale om afståelse efter udløb af leasingkontrakter ikke opfylder intentionen hermed. Bestemmelsen herom er ydermere mangelfuld, da forhold omkring, hvorvidt regulering for tidsværdien af penge, og hvorvidt der i aftalen er indregnet forventninger omkring aktivets stand på overtagelsestidspunktet, der ellers måtte forekomme som rimelige, ikke angives. Dette reguleringsbehov skyldes, at intentionen med den bindende salgsaftale er, at den skal afspejle dagsværdien på balancedagen, hvilket for visse handler ikke vil være tilfældet, såfremt der ikke korrigeres for disse. Kritikken heraf er yderligere behandlet i forbindelse med vurderingen af revision af nettosalgsværdien baseret på anvendelse af en bindende salgsaftale.

En sådan aftale vil dog sjældent eksistere, og det næstbedste dagsværdiestimat vil efter IAS 36 være den aktuelle efterspørgselspris, aktivet handles til på et aktivt marked. Såfremt det pågældende aktiv ikke handles hyppigt, kan de senest tilgængelige priser anvendes, forudsat at der ikke er væsentligt ændrede forudsætninger for handlen, der anvendes analogt som dagsværdiestimatet.⁴¹ For et marked der, både angiver udbuds- og efterspørgselspriser, bør efterspørgselspriserne benyttes, da de jo netop repræsenterer, hvad tredje mand er villig til at betale for aktivet. Betingelsen for at anvende disse priser som dagsværdiestimat er, at handlen foregår på et aktivt marked. Et aktivt marked er af IASB defineret som et marked, hvor der omsættes homogene varer, og hvor der almindeligvis findes villige købere og sælgere, og hvor de handlede priser er offentligt tilgængelige.⁴² For materielle anlægsaktiver, og især de der allerede er taget i brug, er en sådan handel på et aktivt marked dog sjældent forekommende, og man må derfor ofte se sig nødsaget til at anvende mindre sikre dagsværdiestimater.⁴³

Dagsværdiestimaterne forbundet med størst sikkerhed forudsætter altså enten en bindende aftale om fremtidig afhændelse eller regelmæssig handel på et aktivt marked. Er ingen af ovenstående dagsværdiestimater tilgængelige, bliver nettosalgsværdien præget af usikkerhed, da man herfra må lægge *best information available* til grund for vurderingen. Dagsværdihierarkiet er dermed reelt meget åbent og kan beregnes ud fra adskillige modeller, såfremt der i forbindelse med vurderingen af nettosalgsværdien tages højde for lignende tidligere handler foretaget inden for samme industri. IAS 36 lægger vægt på, at alle priser hidrørende fra disse sammenligningshandler er imellem villige og informerede parter, og at der ikke er tale om såkaldte "panik afhændelser".⁴⁴ Denne betingelse må antages også at omfatte modsatte side af handelsforholdet, således at der altså ikke må være tale om en overvrig køber.

Disse tidligere handler inden for samme industri, der skal bruges som støtte i forbindelse med udarbejdelse af dagsværdiestimatet, er en meget væsentlig del i ledelsens vurdering af anvendeligheden af den skønnede værdi. På trods heraf er dette ikke dybdegående behandlet i standarden, og hensigten med betingelsen om, at handlen skal være nyligt foretaget med aktiver af karakter lignende de, som er nedskrivningstestet, vurderes i det følgende. At bestemmelsen angiver, at der skal være tale om nyligt foretagne handler, antages ikke at være relateret til en bestemt tidsfrist på et givent antal måneder eller år, som de, der kendes fra andre

⁴¹ IAS 36. 26

⁴² IAS 36. 6

⁴³ KPMG s. 248

⁴⁴ IAS 36. 27

regnskabsbestemmelser. I stedet formodes det at relatere til, at handlen er foretaget på et økonomisk marked underlagt forhold, der ikke er væsentligt anderledes end de, der foreligger på balancedagen. Denne betragtning er dermed tilsvarende bestemmelserne angivet i standardens artikel 26 ved brug af tidligere priser udledt af et aktivt marked. At aktivet, der handles, skal være tilsvarende det, der nedskrives, kan reelt medføre komplikationer omkring vurderingen af, hvorvidt en given handel er egnet som sammenligningsgrundlag. Det antages her, at der er tale om aktiver, der ikke nødvendigvis skal være sammenlignelige på forhold som fabrikant eller teknologiske specifikationer, men som snarere ud fra et funktionsorienteret organisatorisk synspunkt skal kunne opfylde samme funktion for virksomheden, og fokus er dermed rettet imod aktiverne som substituerbare. Der bør dog tages højde for aktivernes forskelligheder i forbindelse med sammenligningen, da disse vil kunne retfærdiggøre afvigelser i priser. Det fremgår ikke klart af standarden, hvorvidt denne sammenlignelige handel, der skal indgå i vurderingen, er en betingelse for benyttelsen af dagsværdiestimering eller blot forhold, der bør inddrages i denne. Herom skriver Steffensen m.fl. i forbindelse med benyttelse af en cash flow-opgørelse til estimering af dagsværdien, at dette kun er tilladt, såfremt en sådan sammenligning har fundet sted, og denne opfattelse vil opgaven anlægge fremadrettet.⁴⁵ Sammenligning med tidligere handler vurderes derfor som et krav snarere end en deklaratorisk regel eller anbefaling.

I praksis vil denne nettosalgsværdi som følge af manglende aktivt marked ofte blive estimeret ud fra en DCF-beregning. Denne skal afspejle handelsprisen og derfor indeholde alle de forhold, en uafhængig tredje mand ville lægge vægt på, herunder såvel forretnings- som skattemæssige forhold.⁴⁶ En sådan pengestrømsopgørelse vil da typisk afvige fra den anvendt til at beregne kapitalværdien, da denne er mere begrænsende i de forhold, der kan medtages.

I "Basis for Conclusions" angiver IAS 36 ydermere, hvordan en virksomhed, såfremt den anvender en model, der udelukkende er baseret på ekspertvurdering til beregning af genindvindingsværdien, skal være overensstemmende med standardens øvrige bestemmelser, på trods af at denne ikke af IASB anerkendes som en selvstændig investeringsteknik.⁴⁷ Anerkendelsen som estimeringsteknik, er heller ikke tildelt metoden i IASBs Fair Value Measurement Exposure Draft fra maj 2009,⁴⁸ så hvorvidt, dagsværdiestimering på baggrund af vurderingsarbejde er en acceptabel teknik hertil, er lidt en ureguleret gråzone. Det antages dog i det følgende, at dette er en mulighed til beregning af dagsværdien især baseret på, at "Basis for Conclusions" til IAS 36 berører emnet uden at tage afstand fra det, og at det i praksis er en almindeligt udbredt fremgangsmåde. Det, at der angives, at denne, såfremt den finder sted, skal overholde bestemmelserne i standarden, tolkes som et udtryk for, at sammenholdning med tidligere handler på arms længde forudsættes. Derudover formodes en opfordring lignende den, som IAS 40 stiller til beregning af dagsværdiskøn i forbindelse med investeringsejendomme, opfyldt. Hermed henvises navnlig til, at vurderingsmanden skal være kvalificeret og besidde en ikke-forældet erfaring inden for det pågældende område. En sådan vurdering vil dog have større pålidelighed, hvis den er foretaget af en for virksomheden ekstern og uafhængig ekspert.

⁴⁵ Steffensen m.fl. (2007)s. 479

⁴⁶ Steffensen m.fl. (2007)s. 479

⁴⁷ IAS 36 BC230

⁴⁸ Fair Value Measurement ED/2009/05. 38-40

Omkostninger, der fratrækkes dagsværdien og dermed tilvejebringer nettosalgsværdien, indeholder de forventede udgifter, der vil være direkte forbundet med en afhændelse af aktivet. Disse kan blandt andet være omkostninger til stempel, rådgivere, flytning eller istandsættelse til salgsbar stand.⁴⁹ Det understreges dog, at de af afhændelsen eller afviklingen afledte omkostninger i forbindelse med afskedigelsen af medarbejdere⁵⁰ eller omstruktureringer i kølvandet på afhændelsen ikke kan fratrækkes som værende direkte afledte omkostninger.⁵¹

Kapitalværdien

Kapitalværdien af et aktiv eller en pengestrømsfrembringende enhed er defineret ens i årsregnskabsloven⁵² og IAS 36.⁵³ Der er ikke angivet instruktioner til, hvordan kapitalværdien tilvejebringes i hverken årsregnskabsloven eller regnskabsvejledning 10⁵⁴, og IAS 36 vil derfor blive brugt som erstatning herfor. IAS 36 behandler "value in use" fra artikel 30 til 57.

I processen vedrørende beregningen af et aktivs kapitalværdi skal følgende elementer estimeres og tages højde for i forbindelse med værdiansættelsen:⁵⁵

- (a) *an estimate of the future cash flows the entity expects to derive from the asset;*
- (b) *expectations about possible variations in the amount or timing of those future cash flows;*
- (c) *the time value of money, represented by the current marked risk-free rate of interest;*
- (d) *the price for bearing the uncertainty inherent risk in the asset; and*
- (e) *other factors, such as illiquidity, that market participants would reflect in pricing the future cash flows the entity expects to derive from the asset*

Det bør bemærkes, hvordan ovenstående er tilsvarende det indhold, en dagsværdiestimering beregnet på baggrund af en DCF-model skal indeholde. Operationaliseringen af ovenstående krav til kapitalværdiens indhold kan omdannes til to processer:⁵⁶

- Beregning af de fremtidige nettopengestrømme hidrørende fra aktivets brug og endelige afskaffelse
- Påføring af en passende diskonteringsfaktor så nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme udledes

⁴⁹ IAS 36. 28

⁵⁰ IAS 19. 7 def: *termination benefits*

⁵¹ IAS 36. 28

⁵² ÅRL Bilag 1 D

⁵³ IAS 36. 6

⁵⁴ Betegnes i RVL 10 afsnit 63-70 som nytteværdien. Se herom definition i RVL 10 afsnit 12.

⁵⁵ IAS 36. 30

⁵⁶ IAS 36. 31

De ovenstående betingelser til indholdet i kapitalværdien angives (a) i forventningerne til de fremtidige pengestrømme, mens (c) indgår som element i fastsættelsen af den passende diskonteringsfaktor. De øvrige forhold, der skal tages højde for i beregningen af kapitalværdien (b),(d) og (e), kan både reguleres i forbindelse med estimering af de fremtidige netto-pengestrømme og fastsættelse af en passende diskonteringsfaktor.⁵⁷ I det følgende gennemgås først, hvordan estimeringen omkring de fremtidige pengestrømme tilvejebringes, og dernæst hvordan en passende diskonteringsfaktor fastsættes.

Opgørelse af nettopengestrømme

*In measuring value in use an entity shall:*⁵⁸

- (a) Base cash flow projections on reasonable and supportable assumptions that represent management's best estimate of the range of economic conditions that will exist over the remaining useful life of the asset. Greater weight shall be given to external evidence.*
- (b) Base cash flow projections on the most recent financial budgets/forecasts approved by management, but shall exclude any estimated future cash inflows or outflows expected to arise from future restructurings or from improving or enhancing the assets performance. Projections based on these budgets/forecasts shall cover a maximum period of five years, unless a longer period can be justified.*
- (c) Estimate cash flow projections beyond the period covered by the most recent budgets/forecasts by extrapolating the projections based on the budgets/forecasts using of steady or declining growth rate for subsequent year, unless an increasing rate can be justified. This growth rate shall not exceed the long-term average growth rate for the products, industries or country or countries in which the entity operates, or for the market in which the asset is used, unless a higher rate can be justified.*

Som det fremgår af ovenstående, skal pengestrømmene baseres på rimelige og velunderstøttede forudsætninger til de fremtidige nettopengestrømme med højdetagen for aktivets resterende brugstid (litra a). Hvorvidt forventningerne til fremtidige pengestrømme er rimelige, vurderer ledelsen ved at analysere årsager til eventuelle forskelle imellem tidligere års budgetterede og faktisk realiserede pengestrømme.⁵⁹ I ledelsens bedste skøn skal der altså som minimum inddrages en forståelse for tidligere regnskabsårs afvigelser fra de udarbejdede prognoser og budgetter.

Ydermere forudsætter (b), at der ved fastsættelse af fremtidige pengestrømme anvendes de nyeste og af den øverste ledelse godkendte budgetter og prognoser. Det forudsættes, at perioden dækket af de anvendte budgetter og prognoser ikke overstiger fem år, da

⁵⁷ IAS 36. 32

⁵⁸ IAS 36. 33

⁵⁹ IAS 36. 34

usikkerheden herefter anses som værende for stor. Det er dog muligt for ledelsen at anvende budgetter og prognoser, der strækker sig over en længere periode end fem år, såfremt det kan påvises ud fra erfaringer med tidligere prognoser, at disse normalt er retvisende og pålidelige.⁶⁰ Perioder, der strækker sig længere end fem år, skal i henhold til (c) laves med udgangspunkt i de af ledelsen godkendte og rimelige, op til femårige prognoser. I disse skal perioden forlænges til aktivets brugstid ved at bruge en stabil eller aftagende vækstrate. Perioden, der strækker sig over de fem år, betegnes terminalperioden. En stigende vækstrate eller én højere end den for branchen, markedet eller andre af virksomhedens aggregerede omgivelser, tillades ikke, medmindre denne kan retfærdiggøres.⁶¹ Argumentet herfor er, at en virksomhed ellers med en sådan konstant vækstrate på sigt teoretisk vil befinde sig i en situation, hvor den udgør branchen eller markedet, hvilket antages at være urealistisk, bl.a. da virksomhedens konkurrenter på markedet typisk vil handle målrettet mod at reducere sine konkurrenters vækstrater.⁶² Høje vækstrater som disse betragtes derfor med en vis grad af skepsis, og en retfærdiggørelse af disse skal derfor understøttes af objektiv tilvejebragt information omkring mønstrene i en given branche eller et pågældende produkts livscyklus.⁶³ Men forudsættes der for en CGU uendelig eller meget lang brugstid, vil en vækstrate i terminalperioden, der overstiger omgivelsernes, aldrig kunne retfærdiggøres

Ovenstående vedrørte, hvordan estimeringen af de fremtidige nettopengestrømme udføres. Nedenfor angives, hvilke af forholdene tilknyttet det pågældende aktiv disse skal vedrøre, samt hvilke der skal holdes uden for estimeringen.

Estimeringen af de fremtidige nettopengestrømme skal indeholde forventningerne til pengestrømme hidrørende fra fortsat brug af aktivet samt de dertilhørende budgetterede negative pengestrømme anvendt til at generere de pengestrømme, der direkte og med rimelig sikkerhed kan tillægges ensartet og konstant til det pågældende aktiv eller gruppe heraf.⁶⁴ Disse omkostninger omfatter således både direkte service- og vedligeholdelsesomkostninger samt fremtidige direkte overførbare kapacitetsomkostninger⁶⁵, og omfatter også omkostninger hidrørende fra før aktivet eller CGUen var klar til ibrugtagning.⁶⁶ Hertil medtages også eventuelle fremtidige pengestrømme knyttet til afvikling af aktivet efter endt brugstid hidrørende fra f.eks. salg eller nedrivning osv.⁶⁷ Det fremgår ydermere, at såfremt der i diskonteringsfaktoren ikke er taget højde for udviklingen i inflationen, skal forventninger til denne medtages i de fremtidige nettopengestrømme, der så stadig skal beregnes til nutidsværdi, men med højdetagen for forventninger til fremtidige prisændringer.⁶⁸

Blandt negative pengestrømme, der fratrækkes ved beregningen af kapitalværdien, er vedligeholdelsesudgifter tilknyttet aktivet, og for CGU-omkostninger til udskiftning af enkeltaktiver med en ift. den samlede CGU lav brugstid. Det samme forhold gør sig gældende

⁶⁰ IAS 36. 35

⁶¹ IAS 36. 33

⁶² IAS 36. 37

⁶³ IAS 36. 36

⁶⁴ IAS 36. 39

⁶⁵ IAS 36. 41

⁶⁶ IAS 36. 42

⁶⁷ IAS 36. 39

⁶⁸ IAS 36. 40

ved et enkelt aktiv bestående af komponenter med forskellig brugstid.⁶⁹ Dette er et aspekt af den dekomponering, der ses anvendt på fastsættelse af afskrivninger⁷⁰ og en manifestering af beskuelsen af en CGU som et enkelt aktiv.

Ved opgørelse af nettopengestrømmene medregnes ikke virkningen af fremtidige forbedringer af aktivet eller omstruktureringer, som virksomheden ifølge IAS 37 endnu ikke er forpligtet til at skulle gennemføre.⁷¹ Dette skyldes, at pengestrømme skal beregnes ud fra aktivets aktuelle stand på balancedagen,⁷² og derfor skal virksomhedens uforpligtende planer omkring fremtidige effektiviseringer i produktionen eller udgiftsreduceringer ikke gengives i aktivets kapitalværdi.⁷³ Omkostninger til løbende vedligeholdelse skal dog medtages, og man skal derfor ved opgørelse af de negative pengestrømme sondre mellem, hvorvidt omkostningerne hidrører fra vedligeholdelse eller forbedringer. For at undgå dobbelt repræsentationer blandt de fremtidige pengestrømme skal der for CGU'er ikke medtages pengestrømme fra aktiver, hvis de genereres næsten uafhængigt af den CGU, der undersøges for nedskrivning, eller fremtidige omkostninger hvis de er knyttet til allerede indregnede forpligtelser.⁷⁴ De fremtidige pengestrømme medtaget i kapitalværdien skal ikke korrigeres for skatte- og finansieringsaktivitet⁷⁵, da dette vil være i strid med den valgte diskonteringsfaktor, der opgøres før skat og angiver pengenes nutidsværdi.⁷⁶

Nettopengestrømmene, der forventes at tilgå virksomheden som led i afskaffelse af aktivet efter endt brugstid, skal angive prisen for handel til dagsværdi med fradrag for omkostninger i forbindelse med afhændelsen.⁷⁷ Det kan dermed afhængigt af aktivets scrapværdi og udgifter til nedtagning både være en positiv og negativ nettopostering, der skal medtages i forventningerne. Denne estimeres på samme måde som nettosalgsværdien angivet ovenfor med forbehold for, at den sammenlignes med priser på lignende aktiver underlagt tilsvarende slid, som også er med endt brugstid. Disse priser skal korrigeres for forventede fremtidige prisændringer inklusiv den hidrørende fra det generelle inflationsniveau, forudsat at denne ikke er medtaget i diskonteringsfaktoren.⁷⁸ Korrektionen skyldes, at det jo naturligvis er pengestrømme forbundet med en fremtidig afhændelse, der skal angives og ikke balancedagen.

Pengestrømsfrembringende enheder

Ovenstående gennemgang af, hvordan man beregner et aktivs kapitalværdi, er problematiseret af, at det i sagens natur ofte vil medføre, at et enestående aktiv sjældent vil generere pengestrømme uafhængigt af den øvrige virksomhed, hvilket vil umuliggøre fastsættelsen af et aktivs kapitalværdi og til dels dagsværdi, hvis den estimeres efter en DCF-model. Det er i både

⁶⁹ IAS 36. 49

⁷⁰ IAS 16. 43

⁷¹ Er indregningskriterierne derimod opfyldt, kan omkostninger knyttet til og fordele opnået fra omstruktureringen tages med i pengestrømsopgørelsen (IAS 36. 47). Forventning til øgede pengestrømme må ikke medtages, før omkostningerne er påbegyndt. IAS 36. 48

⁷² IAS 36. 44

⁷³ IAS 36. 45

⁷⁴ IAS 36. 43

⁷⁵ IAS 36. 50

⁷⁶ IAS 36. 51

⁷⁷ IAS 36. 52

⁷⁸ IAS 36. 53

IAS 36⁷⁹, ÅRL⁸⁰ og RVL 10⁸¹ i disse tilfælde muligt at beregne aktivers kapitalværdi på gruppe af aktiver kaldet en *cash generating unit (CGU)* eller *pengestrøms-frembringende/genererende enhed*. Termen er tidligere præsenteret, men vil i det følgende uddybes. Brug af CGU er især nødvendigt for nedskrivninger på de materielle anlægsaktiver, der forudsætter driftsmæssig interaktion med andre aktiver for at genere overskud. Dette er tilfældet for næsten alle typer aktiver, og stort set kun undtaget af investeringsejendomme, der ikke er behandlet efter omvurderingsmodellen.⁸²

Ligesom med kapitalværdien er det også muligt at anvende CGU-niveauer ved tilvejebringelsen af nettosalgsværdien. Begrundelsen for, at CGU oftest vil anvendes pga. kapitalværdien, er, at det oftest vil være muligt at bestemme nettosalgsprisen for enkeltaktiver, hvis denne kan opgøres for en gruppe, der indeholder aktivet. Derudover anvendes nedskrivningstest på CGU- eller hele virksomhedsniveauer også som et middel til at foretage den ifølge IFRS årligt påkrævede nedskrivningstest på goodwill. Denne anvendelse vil dog ikke blive behandlet i det følgende, da sigtet er på de materielle anlægsaktiver. RVL 10 behandler heller ikke emnet så fyldestgørende som IAS 36, hvorfor reguleringen omkring CGUer vil tage udgangspunkt heri.

Det er i IAS 36 angivet, at genindvindingsværdien i situationer, hvor aktivets kapitalværdi ikke kan estimeres som værende nær dets nettosalgsværdi,⁸³ og hvor pengestrømmene genereret af aktivet ikke er uafhængige fra andre aktiver, skal beregnes for en gruppe af aktiver.⁸⁴ I standarden er et eksempel på et sådant aktiv en privat jernbanestrækning i tilknytning til en mine, der jo typisk ikke vil kunne indbringe mere end sin scrap værdi ved et eventuelt salg og ikke genererer uafhængige pengestrømme, som tilgår virksomheden. Det er i disse situationer, at genindvindingsværdien skal opgøres fælles for en gruppe af aktiver, og i eksemplet vil nedskrivningstesten derfor blive udført for en mine med jernbanestrækning.

En pengestrømsfrembringende enhed defineres i IAS 36 som:

*(...) the smallest identifiable group of assets that generates cash inflows that are largely independent of the cash inflows from other assets or group of assets.*⁸⁵

Det fremgår altså, at en CGU udgøres af den mindst mulige identificerbare gruppe af aktiver, der uafhængigt af virksomhedens øvrige aktiver genererer positive pengestrømme til virksomheden. Identificering af CGUer forudsætter derfor brug af dømmekraft til at vurdere, hvornår der er tale om den mindst mulige samling af aktiver, som generer pengestrømme, der overvejende er uafhængige,⁸⁶ da standarden ikke definerer eller giver vejledning i, hvornår en pengestrøm er overvejende uafhængig. I vurderingen heraf angiver standarden dog, at virksomheden blandt andet kan medtage økonomistyringsaspektet i forbindelse med afgrænsningen af CGU, som

⁷⁹ IAS 36. 65-108 (vedrører her også behandlingen af nedskrivning af goodwill)

⁸⁰ ÅRL § 42 stk. 2

⁸¹ RVL 10 afsnit 66

⁸² Fedders m.fl. (2008) s. 600

⁸³ Indikerer, at aktivet primært udfører støtteaktiviteter

⁸⁴ IAS 36. 67

⁸⁵ IAS 36. 6

⁸⁶ IAS 36. 68

f.eks. styringen og overvågningen af forretningsområder m.m.⁸⁷ I tillæg hertil angiver IASB, at såfremt en gruppe af aktiver producerer en vare, der handles på et aktivt marked, skal denne beskues som en CGU.

Ydermere fremgår det, at selv hvis størstedelen af CGUens output anvendes internt i koncernen eller virksomheden og handles efter *transfer pricing*, skal kapitalværdien udarbejdes som ledelsens vurdering af de fremtidige pengestrømme, der kan tilflyde virksomheden ved handel på arms længde. Denne værdi skal også bruges til estimeringen af de negative pengestrømme for andre nedskrivningstestede koncerninterne aktiver eller grupper heraf, der har handlet med den pågældende CGU til transfer pricing.⁸⁸ Dette er altså et udtryk for, at evnen til at generere pengestrømme ved beregningen af et aktivs kapitalværdi vægtes højere end de faktisk realiserede pengestrømme, hvilket også er i overensstemmelse med genindvindingsværdien som estimat for den maksimale værdi, aktivet eller gruppen heraf kan bringe til virksomheden. Ved beregningen af kapitalværdien på en CGU, der afsætter sin produktion til transfer pricing-vilkår, anvendes stadig budgetter og prognoser over virksomhedens forventninger, og de interne priser korrigeres af ledelsens bedste skøn over, hvad det producerede eller ydede kunne sælges for på arms længde.⁸⁹

De identificerede CGUer skal udgøres af den samme gruppe af aktiver på hver af de forskellige perioders balancedage, medmindre en ændring er berettiget og kan retfærdiggøres af skiftende forhold.⁹⁰

For en gruppe af aktiver er vedtagelsen af den regnskabsmæssige værdi forskellig fra den for enkeltstående aktiver. Den regnskabsmæssige værdi for en gruppe aktiver skal udledes efter samme principper som dens genindvindingsværdi.⁹¹ Det vil sige, at den kun må indeholde de regnskabsmæssige værdier af de aktiver, der er identificeret som tilhørende den givne CGU uden at fratrække indregnede forpligtelser forbundet med aktivet.⁹² Det er væsentligt, at alle gruppens aktiver indgår i beregningen af den regnskabsmæssige værdi, da behovet for en nedskrivning ellers vil kunne overses eller vise sig at være for lille.⁹³ Til tider vil det være nødvendigt at tage højde for visse forpligtelser i forbindelse med fastsættelsen af en CGUs regnskabsmæssige værdi, såfremt dette er en forpligtelse, der er knyttet til afhændelsen af aktivet som illustreret gennem et eksempel i IAS 36, hvor der er en udbedringsforpligtelse tilknyttet aktivet.⁹⁴

Virksomhedsaktiver

Kompleksiteten ved fordeling af *virksomhedsaktiver* imellem flere CGUer er ofte høj, da det forudsætter en forholdsmæssig allokering. Dette skyldes, at virksomhedsaktiver pr. definition er aktiver, der bidrager til flere CGU, og hele aktivets bogførte værdi kan derfor ikke overføres til en

⁸⁷ IAS 36. 69

⁸⁸ IAS 36. 70

⁸⁹ IAS 36. 71

⁹⁰ IAS 36. 72

⁹¹ IAS 36. 75, jævnfør desuden 43 & 28

⁹² IAS 36. 76

⁹³ IAS 36. 77

⁹⁴ IAS 36. 78

enkelt nedskrivningstestet gruppe af aktiver.⁹⁵ Afgørende for, hvornår dette er tilfældet, er især virksomhedens struktur, og blandt de mere konkrete eksempler på virksomhedsaktiver kan nævnes hovedkvarterets bygning, centrale edb- og forskningsanlæg m.m.⁹⁶ Denne type virksomhedsaktiver genererer naturligvis ikke selvstændige pengestrømme, hvilket er problematisk i forbindelse med udledning af genindvindingsværdien, da denne derfor kun kan fastsættes ved salg af aktivet. Derfor skal virksomhedsaktiver testes for nedskrivning i den eller de CGU'er, virksomhedsaktivet bidrager med at generere pengestrømme i.⁹⁷

Virksomhedsaktivernes regnskabsmæssige værdi skal derfor fordeles ud på CGU'er. Allokeringen foregår, såfremt muligt efter en af to mulige modeller angivet i standarden. Den første mulighed er en fordeling efter en rimelig og ensartet fordelingsnøgle.⁹⁸ Ved denne tages der samtidig højde for forskellene i den forventede resterende brugstid af de nedskrivningstestede CGU'er, der drager nytte af virksomhedsaktivet.⁹⁹ Fordelingsnøglen er varierende i henhold til hvilken type virksomhedsaktiv, der fordeles og kan lyde på alt fra kvadratmeter til medarbejderantal.¹⁰⁰

Er en sådan rimelig og ensartet fordeling ikke mulig, skal den foretages efter en angivet "to-trins"-test, hvori der først foretages en almindelig nedskrivningstest på den pågældende CGU uden inddragelse af det ikke-allokerbare virksomhedsaktiv, hvorefter det pågældende virksomhedsaktiv allokeres til den mindst mulige CGU i virksomheden, hvortil en andel af virksomhedsaktivet rimeligt og ensartet kan allokeres. Det vil sige, at den konkrete CGU beskues i den størrelse, der gør en allokering efter første mulighed anvendelig, fx ved at samle flere CGU'er.¹⁰¹ Denne forudsætter, at selskabet bliver betragtet oppefra og ned, indtil den mindst mulige CGU med rimelige og ensartede fordelingsmuligheder er udledt (f.eks. på divisions- eller segmentniveau).¹⁰² Er det ikke muligt at fordele det fulde virksomhedsaktiv ved at anskue virksomheden oppefra, henføres det pågældende virksomhedsaktiv eller den resterende del heraf til hele virksomheden og nedskrives, dog forholdsmæssigt efter fuldstændig nedskrivning af en eventuel goodwill.¹⁰³ Sidstnævnte er derfor egentlig blot en bestemmelse, der legitimerer anskuelsen af ovenstående "to-trins"-test på det højest aggregerede niveau - hele virksomheden, på trods af at den i standarden er angivet som en alternativ bestemmelse.

Hvad enten der er tale om nedskrivningstest på en CGU med eller uden virksomhedsaktiver, er muligheden for at udføre den på en gruppe af aktiver et uundværligt redskab og formentligt den mest anvendte model til at foretage nedskrivningstest i praksis på trods af, at nedskrivningstest på CGU-niveau medfører en risiko for fejl på enkeltaktivers nedskrivningsbehov. Disse fejl finder sted i situationer, hvor et enkelt aktiv bør nedskrives, men ikke kan påvises, da den samlede CGU har en tilstrækkeligt høj genindvindingsværdi, eller omvendt i situationer hvor et enkelt aktiv isoleret set ikke bør nedskrives, men er omfattet en CGU, der har en for lav genindvindingsværdi. Denne risiko for fejl accepteres angiveligt som en slags iboende fejlkilde

⁹⁵ IAS 36. 6

⁹⁶ IAS 36. 100

⁹⁷ IAS 36. 101

⁹⁸ IAS 36. 102 (a)

⁹⁹ IAS 36 Illustrative Example 8, IE 75

¹⁰⁰ PWC 18.162

¹⁰¹ IAS 36. 102 & PWC 18.161

¹⁰² Fedders m.fl. (2008) s. 609

¹⁰³ Fedders m.fl. (2008) s. 609

for med nedskrivningstesten at kunne opnå et mere retvisende billede på det aggregerede niveau. Muligheden for at foretage samlede nedskrivninger på CGU-niveau kan derfor betragtes som et tiltag med et bagvedliggende ræsonnement, der baseres på accept af det mindste af to onder.

Diskonteringsfaktor

De fremtidige pengestrømme tilbagediskonteres med en passende diskonteringsfaktor opgjort før skat for på den måde at være opgjort til nutidsværdien og for at angive risici forbundet med investeringen i aktivet. Denne diskonteringsfaktor skal angive markedets vurdering af værdien af penge med tillæg for risiko tilknyttet det specifikke aktiv i forhold til investeringens størrelse, der ikke allerede er medregnet i forventningerne til de fremtidige pengestrømme.¹⁰⁴ Diskonteringen skal svare til det afkast, investorerne ville forlange for en investering med samme tidshorisont og risikomæssig karakter tilsvarende det aktiv, der testes for nedskrivning.¹⁰⁵ Årsagen til, at nutidsværdien og risikoen forbundet med aktivet ønskes angivet, er, at såvel afkast og tid som risiko er afgørende kriterier for enhver investering af kapital.¹⁰⁶ At denne skal være tidssvarende og risikoangivende er grunden til, at der ikke anvendes historiske eller helt risikofrie renter i forbindelse med fastsættelsen af diskonteringsfaktoren.¹⁰⁷ Særligt brugen af historiske renter ville her kunne have gjort diskonteringen lettere for regnskabsudarbejder, men til gengæld ville den ikke være tidssvarende i forhold til den risiko, investor påtager sig.

Standarden angiver, at såfremt der eksisterer en aktivspecifik lånerente, vil denne være den optimale diskonteringsfaktor. Denne rente kan estimeres ud fra markedets aktuelle transaktioner af lignende aktiver eller som WACC for en børsnoteret virksomhed med et enkelt aktiv eller en portefølje heraf, der har tilsvarende iboende risiko og indtjeningsmuligheder som det nedskrivningstestede aktiv eller CGU.¹⁰⁸ En sådan lånerente er dog i praksis sjældent tilgængelig,¹⁰⁹ og virksomheden må derfor fastsætte en erstatning herfor med tilsvarende egenskaber. Hvordan denne udledes er behandlet i IAS 36 appendiks A, hvoraf det fremgår, at de typisk anvendte diskonteringsfaktorer estimeres ud fra en tilpasning af en af virksomhedens basisrenter som f.eks. WACC beregnet via en CAPM-model, virksomhedens marginale lånerente eller en anden relevant markedsrente.¹¹⁰ Disse med en korrektion for markedets opfattelse af risikoen på investeringen, der ikke allerede er medtaget i pengestrømmene.¹¹¹ Af de tidligere forhold er oplyst, hvordan IAS 36 angiver, at kapitalværdien via diskonteringsfaktoren skal angive tidsværdien af penge (den risikofrie rente), mens forventningen til variationer og tab på fremtidige pengestrømme, iboende risici og usikkerheder forbundet med aktivet samt de øvrige risikofaktorer som f.eks. illikviditet kan reguleres heri, såfremt disse ikke allerede er medtaget i de forventede pengestrømme. Som eksempler på risici, der her skal overvejes medtaget eller

¹⁰⁴ IAS 36. 55

¹⁰⁵ IAS 36. 56

¹⁰⁶ IAS 36 BC BCZ52

¹⁰⁷ IAS 36 BC BCZ53

¹⁰⁸ PWC 18.209

¹⁰⁹ Steffensen m.fl. (2007)s. 479-480

¹¹⁰ IAS 36. A17

¹¹¹ IAS 36. A18

udskilt herfra, angives bl.a. de hidrørende fra valuta, sektoren der investeres i m.m.¹¹² Den anvendte diskonteringsfaktoren skal ydermere korrigeres for inflation, såfremt forventninger til de fremtidige pengestrømme ikke er reguleret herfor.¹¹³ Dette kan ved anvendelse af WACC gøres ved at inflationskorrigere den risikofri rente, den indeholder.

Anvendelse af ovenstående type rente, der normalvis snarere vil være virksomhedsrelateret end aktiv-relateret, giver det mest egnede billede for nedskrivninger på CGU, der udgør en relativt stor del af virksomheden og dermed medfører, at brugen af de "virksomhedsspecifikke" renter er mere retvisende, end hvis disse påføres enkeltaktiver testet for nedskrivning. Anvendes eksempelvis virksomhedens WACC, som er den hyppigst anvendte basisrente til udledning af diskonteringsfaktor, vil denne på CGU, der udgør en relativt stor del af eller hele virksomheden, være retvisende, mens den ved tilbagediskontering af enkelte aktiver eller en i forhold til virksomheden lille CGU vil være mindre retvisende, da afkastkravet her vil være mindre repræsentativt for det underliggende aktiv. Det er dermed en forudsætning, at en anvendt basisrente tilpasses det nedskrivningstestede ved, i det omfang det er muligt, at vurdere, hvorvidt de enkelte komponenter i WACCen kan tilpasses det enkelte aktiv. I forbindelse hermed bør indvirkningen fra virksomhedens samlede risiko overvejes, da denne påvirker ejerafkastkrav og risikotillægget på gæld. Hvis f.eks. en virksomhed, der hovedsageligt investerer i et høj-risiko område, ejer en CGU eller et aktiv, der kan betragtes som en lav-risiko investering, vil den samlede virksomheds WACC for at kunne udgøre en aktivspecifik diskonteringsfaktor for lav-risiko-aktivets kapitalværdi, skulle tilpasses den risici forbundet hermed og ikke den for den øvrige virksomhed, som på forhånd vil være indlejret i renten. Samtidig er WACC baseret på kapitalstrukturen i virksomheden, der angiver forholdet mellem fremmed- og egenkapital, hvilket også skal korrigeres i beregningen for at sikre, at der udledes en tilnærmelsesvis aktiv-snarere end virksomhedsspecifik rente.¹¹⁴ Tidsværdien af penge (den risikofrie rente) vil typisk være indlejret i den anvendte basisrente, selv hvis denne udgøres af virksomhedens WACC.¹¹⁵

Årsagen til, at det skal være en diskonteringsfaktor før skat, er ifølge Fedders m.fl. (2008), at følgerne af udskudt skat ikke kan fremgå af en diskonteringsfaktor korrigeret med en fastsat procentsats. Kapitalværdiens skatteudbetalinger er derfor i stedet angivet som faktiske skatteudbetalinger medtaget i opgørelsen af pengestrømmene.¹¹⁶ Da IAS 36 angiver, at en virksomhed kan anvende sin WACC, hvilket er en efter-skat-rente, forudsættes det dermed, at virksomheden omregner denne.¹¹⁷

Normalt er der til beregningen af kapitalværdien af et aktiv eller en CGU kun behov for at arbejde med en enkelt diskonteringsfaktor, men IAS 36 A21 angiver, at såfremt usikkerhed eller ændring i forhold medfører, at en diskonteringsfaktor ikke kan være retvisende for hele den omfattede periode, benyttes flere til at angive hver af budgettets perioder.

¹¹² PWC 18.212

¹¹³ Fedders m.fl. (2008) s. 605

¹¹⁴ IAS 36. A19

¹¹⁵ Plenborg m.fl. 2008

¹¹⁶ Fedders m.fl. (2008) s. 603 -604

¹¹⁷ IAS 36. A20

Udførelsen af nedskrivningen

Udførelsen af nedskrivningen varierer i udførelse afhængig af, om den foretages på et enkelt aktiv eller en gruppe heraf. Grundmodellen er udførelsen af nedskrivninger, som de foretages på et enkeltaktiv, og denne tilføjes da en række fordelingsregler og aspekter, hvis nedskrivningsbehovet er påvist for en gruppe af aktiver. I det følgende gennemgås IAS 36-vejledningen i udførelse af nedskrivninger på enkelt aktiver først, hvorefter de særlige forhold for nedskrivninger på CGU'er vil blive gennemgået.

Er genindvindingsværdien for et enkelt aktiv lavere end den regnskabsmæssige værdi, er der påvist et behov for nedskrivning af differencen imellem de to.¹¹⁸ Denne nedskrivning skal i henhold til IAS 36 medtages i resultatopgørelsen, medmindre det pågældende materielle anlægsaktiv er indregnet efter omvurderingsmodellen, i hvilket tilfælde det posteres på den bundne egenkapitalpost for foretagne opskrivninger i overensstemmelse med IAS 16 og årsregnskabslovens § 41.¹¹⁹ Kravet om, at nedskrivningen skal foregå over resultatopgørelsen, fremgår af årsregnskabslovens § 49 stk. 1 nr. 1, og dette er samtidig angivet i regnskabsvejledning 10.¹²⁰ Hvis nedskrivningstesten påviser, at et aktiv skal angives til en værdi lavere end nul, skal der ikke indregnes en forpligtelse, uden at dette forlanges af en særskilt IFRS eller anden omfattet referenceramme.¹²¹ Dette kunne eksempelvis være, hvis aktivet efter nedskrivningen af IAS 37 eller ÅRL ville kunne indregnes som en hensat eller eventuel forpligtelse.¹²² Et eksempel på en sådan situation er f.eks., når et aktiv er gået til, og virksomheden er forpligtet til at udbedre et område efter det. Efter nedskrivningen er foretaget, skal aktivets afskrivningsmønstre tilpasses den nye regnskabsmæssige værdi og eventuelle nye forventninger til scrapværdien. Det vil sige, at brugstiden og systematikken vedrørende aktivernes yderligere fremadrettede afskrivninger skal revurderes.¹²³

Ved nedskrivninger på CGU-niveau er der ydermere behov for en fordelingsmetode, der afgør på hvilke af de involverede aktivers regnskabsmæssige værdier, nedskrivningen skal udføres. Den overordnede hovedregel er, at en eventuel goodwill først afskrives til nul. Er der herefter stadig et behov for nedskrivning, udføres denne på de øvrige aktiver involveret i den pengestrømsfrembringende enhed pro rata, det vil sige forholdsmæssigt efter de enkelte aktivers andel af CGUens samlede regnskabsmæssige værdi.¹²⁴ Disse behandles og indregnes på samme måde som nedskrivninger på enkeltaktiver angivet i ovenstående. Denne nedskrivning foretaget på baggrund af test af CGU'er er dog med et væsentligt forbehold. Et givent aktiv må aldrig nedskrives til en værdi lavere end dets genindvindingsværdi, det vil altså sige, at det aldrig må nedskrives til en værdi lavere end enten nettosalgsværdien eller kapitalværdien. Dette forudsætter naturligvis, at disse er mulige at fastsætte på basis af enkeltaktiver eller mindre CGU'er. Derudover er det angivet, at et aktiv testet som et element i en pengestrøms-

¹¹⁸ IAS 36. 59

¹¹⁹ IAS 36. 60

¹²⁰ RVL 10 afsnit 67

¹²¹ IAS 36. 62

¹²² PWC 18.237

¹²³ IAS 36. 63, ÅRL § 43 og RVL 10 afsnit 68

¹²⁴ IAS 36. 104

frembringende enhed aldrig må nedskrives til en negativ værdi.¹²⁵ I forbindelse med den tidligere nævnte pro rata-nedskrivning tages der højde for de for nedskrivningen fritagne aktiver, og deres regnskabsmæssige værdi holdes da udenfor CGUens.¹²⁶ Disse bestemmelser har til hensigt at reducere en del af den risiko for fejl, der som tidligere nævnt er en uundgåelig følge af en nedskrivning på CGU-niveau, da visse af de ellers påviseligt uberettigede foretagne nedskrivninger herigennem kan forhindres.

Tilbageførsel af nedskrivninger

Det er ikke muligt at opskrive på aktiver, der ikke indregnes efter omvurderingsmodellen, men det er muligt for en virksomhed at tilbageføre tidligere foretagne nedskrivninger. Dette gøres for at forhindre, at der dannes hemmelige reserver.¹²⁷ IAS 36 angiver her, at det udelukkende er muligt at tilbageføre en nedskrivning, hvis der er tale om en ændring af den konkrete årsag og begrundelse til, at nedskrivningen oprindeligt blev foretaget, og der illustreres dermed, hvordan der er forskel på en tilbageførsel af en nedskrivning og en opskrivning. Vurdering af behovet for tilbageførsel af en nedskrivning skal foretages hvert regnskabsår.¹²⁸ Denne vurdering gennemføres meget lig den, der indledningsvist skal vurdere, hvorvidt der er indikationer for værdiforringelse ved fem oplistede interne og eksterne indikatorer for værdistigning.¹²⁹ Disse behandles ikke dybdegående her, da de hovedsageligt udgør de tidligere gennemgåede mulige indikationer for værdiforringelse, men med den omvendte positive indvirkning på genindvindingsværdien.¹³⁰

Tilbageførelsen foregår ved at lade aktivet indregne med en værdi op til den nyopgjorte genindvindingsværdi, i det omfang der er tale om reel tilbageførsel som angivet ovenfor.¹³¹ Dette er også med forbehold for, at der ikke er tale om en nedskrivning, der er mulig at tilbageføre på grund af en tidsfaktor, da det gøres klart, at en tilbageført nedskrivning skal hidrøre fra en stigning i aktivets indbringelsespotentiale.¹³² Som eksempel på en sådan tidsfaktor kan gives, hvordan relativt høje pengestrømme sidst i et aktivs livsforløb kan påvirke kapitalværdien, da tilbagediskonteringen vil påvirke disse mere tidligt i forløbet.¹³³ En nedskrivning tilbageføres via postering direkte på resultatopgørelsen.¹³⁴ Nedskrivninger må dog aldrig tilbageføres i et sådant omfang, at aktivets værdi overstiger, hvad den ville have været, hvis den oprindelige nedskrivning ikke var blevet foretaget til at begynde med.¹³⁵ I dette tages højde for størrelsen af afskrivninger, der ville være foretaget på aktivet, hvis det ikke var blevet udsat for nedskrivningen. Da der er tale om en tilbageførsel af nedskrivninger samt en deraf

¹²⁵ Med mindre der stiftes en forpligtelse der opfylder indregningskriteriet herfor. Jf. IAS 36. 108

¹²⁶ IAS 36. 105

¹²⁷ ÅRL § 52

¹²⁸ IAS 36. 110

¹²⁹ IAS 36. 111

¹³⁰ IAS 36. 112 – for gennemgang se da afsnittet *indikation af værdiforringelse*.

¹³¹ IAS 36. 114

¹³² IAS 36. 116

¹³³ Steffensen m.fl. (2007)s. 481

¹³⁴ ÅRL § 52

¹³⁵ IAS 36. 117

afløst tilpasning af afskrivninger, opfattes dette ikke som i strid med årsregnskabslovens forbud angivet i dens § 52 mod at foretage tilbageførsel af afskrivninger over resultatopgørelsen.¹³⁶ Som følge af tilbageførsel af en nedskrivning forventes det fortløbende afskrivningsmønster tilpasset hertil på samme vis som ved den oprindelige nedskrivning.¹³⁷

Foretages der tilbageførsel af en nedskrivning, som oprindeligt er udført på en pengestrømsfrembringende enhed, skal tilbageførslen fordeles efter samme mønster, som den oprindeligt blev gennemført. Det vil sige, at tilbageførslen, i det omfang den kan tilbageføres på de enkelte aktiver, gennemføres pro rata efter andel i den samlede regnskabsmæssige værdi.¹³⁸ Dette er forudsat, at de enkelte aktiver i CGUen ikke overstiger deres genindvindingsværdi, såfremt denne kan opgøres, eller den regnskabsmæssige værdi CGUen ville have haft, såfremt den oprindelige nedskrivning ikke var blevet gennemført.¹³⁹

Oplysninger

Årsregnskabsloven er i dens krav til præsentation og oplysning udtømmende, og fungerer på dette punkt af nedskrivningsområdet ikke som en rammelov. Dette medfører, at der ikke her er et behov for at søge uddybende vejledning i de internationale standarder. I årsregnskabslovens § 53 er det angivet, hvilke noteoplysninger der forlanges for regnskabsaflæggelse efter regnskabsklasse B, ligesom klassen hvori nedskrivningstesten introduceres er angivet, og i § 87 er tillægskravene for klasse C opremset, men ingen af disse vedrører nedskrivningstesten. I situationer, hvor der rapporteres en tilbageførsel af nedskrivninger, er oplysningsbestemmelserne angivet i årsregnskabsloven § 54 omkring ændring foretaget i regnskabsmæssige skøn. For børsnoterede virksomheder i årsregnskabslovens klasse D aflægges regnskabet efter fuld IFRS, hvilket også omfatter oplysningsbestemmelserne.

Betingelsen, der stilles i årsregnskabslovens § 53 stk. 2 nr. 1 til uddybende oplysninger omkring de foretagne nedskrivninger, er, at det skal angives; "*(...) efter hvilke metoder og grundlag der foretages op-, ned- og afskrivninger (...)*".¹⁴⁰ Det vil altså sige, at forholdene omkring, hvordan nedskrivningstesten er foretaget, skal oplyses.¹⁴¹ Dette vil typisk være verbale oplysninger uden beløbsangivelse og kan vedrøre brugen af pengestrømsfrembringende enheder til at foretage nedskrivningerne og fordelingen af en fælles nedskrivning på enkeltaktiver. Derudover skal eventuelle usikkerheder forbundet med målingen af aktivet beskrives.¹⁴² Er der tale om tilbageførsel af en nedskrivning, skal denne oplyses i henhold til kravene stillet i årsregnskabslovens § 54, da der her er tale om en ændring i regnskabsmæssige skøn. Denne bestemmelse forlanger, at ændringen skal forklares og dens beløbsmæssige indvirkning på aktiverne, passiverne, den finansielle stilling og resultatet skal oplyses. Samtidig skal det tydeliggøres, hvori

¹³⁶ Steffensen m.fl. (2007)s. 481

¹³⁷ IAS 36. 121

¹³⁸ IAS 36. 122

¹³⁹ IAS 36. 123

¹⁴⁰ ÅRL § 53 stk. 2 nr. 1

¹⁴¹ Steffensen m.fl. (2007)s. 609

¹⁴² Steffensen m.fl. (2007)s. 612-613

ændringen består, ligesom der skal redegøres for den beløbsmæssige indvirkning så nøjagtigt som muligt.¹⁴³ Der er altså en meget bred og åben angivelse i årsregnskabsloven, der gør det muligt for virksomheden selv at vurdere hvilke særlige forhold, der bør medtages for at give indsigt i den enkelte specifikke nedskrivningstest, og det retvisende billede må her opfattes som det bærende ideal, de bredt formulerede oplysningskrav skal tilpasses. Der er her en oplagt mulighed for at beskue IAS 36s angivelser som inspiration til hvilke forhold, forudsat de er relevante for regnskabsbrugeren, der kan vælges som oplysninger omkring regnskabet. Regnskabsvejledning nr. 10 bidrager ikke nævneværdigt på området, og inspiration kan derfor udelukkende indhentes fra IAS.

Blandt de specifikke oplysningskrav stiller IAS 36 her bl.a. krav til, at nedskrivninger inddeles i segmentoplysninger i henhold til IFRS 8.¹⁴⁴ Samtidig skal det for de enkelte nedskrivninger oplyses, hvilke forhold der har medført disse, hvilket ofte vil være indikatoren for nedskrivningsbehovet, der oprindeligt iværksatte test af det enkelte aktiv. Derudover skal det angives, hvad genindvindingsværdien udgøres af. Hvis genindvindingsværdien udgøres af netto-salgsværdien, skal det f.eks. angives, om dagsværdien er estimeret eller udledt af et aktivt marked.¹⁴⁵ IAS forlanger ikke, at virksomheden oplyser hvilke forudsætninger, der er anvendt som grundlag for beregningen af nedskrivningen, men den opfordrer til det.¹⁴⁶ Hvis det besluttet at oplyse om disse, vil det være oplagt, hvis der samtidig udarbejdes en følsomhedsanalyse, der angiver den skønsmæssige usikkerhed relateret til de usikre nøgleforudsætninger. Hvis der nedskrives på CGU-niveau, skal der yderligere oplyses omkring sammensætning af denne, fordeling af nedskrivningsbehovet og ændringer i aktiverne, der i kombination udgør en CGU.

¹⁴³ Steffensen m.fl. (2007)s. 616-617

¹⁴⁴ IAS 36. 129

¹⁴⁵ IAS 36. 130

¹⁴⁶ IAS 36. 132

Første delanalyse

Udledningen af risici for væsentlig fejlinformation udføres ved en indledende identificering af de risici, der kan være forbundet med foretagelsen af en nedskrivningstest på materielle anlægsaktiver. Disse vil udledes af nedskrivningstestens iboende risici, da opgaven ikke er casebaseret. Efter disse risici er identificeret, relateres de til specifikke revisionsmål og i forbindelse hermed foretages en vurdering af, hvorvidt der er tale om generelle risici. I fastsættelse af, med hvilke yderligere revisionshandlinger revisor adresserer de udledte specifikke risici for fejlinformation, sondres der i ISA 330 imellem, hvorvidt der er tale om betydelige eller andre risici for væsentlig fejlinformation, da disse skal tildeles særlig opmærksomhed.¹⁴⁷

Ovenstående proces er gennemløbet ud fra de fire standarder; ISA 240, 315, 330 og 540, der alle er væsentlige i vurderingen af risici og tilhørende identificering af revisionsmål. Strukturen er fastsat efter ISA 315 og 330, mens særlige forhold vedrørende besvigelser og anvendelsen af regnskabsmæssige skøn løbende vil supplere denne. Analysen vil ikke være med fuldstændig gennemgang af standardernes bestemmelser, men en behandling af de områder af standarden, der vurderes som aktuelle for revisionen af nedskrivninger. Risikoidentificeringen er i ISA angivet som en løbende proces, der af revisor skal udføres under indhentning af revisionsbevis fra såvel risikovurderingshandlingerne som de yderligere revisionshandlinger, men på trods af dette vil den i opgaven som følge af begrænsningen i muligheden for at gengive denne dynamik fremgå som en mere statisk proces.

Identificering af risici

Revisor identificerer risici ud fra sit grundlæggende kendskab til virksomheden og udførelse af risikovurderingshandlinger efter ISA 315. Denne er en omfattende proces, og revisor skal opnå det fornødne kendskab til virksomheden, dens omgivelser og interne kontrol for på korrekt baggrund at kunne vurdere risici for fejlinformation. ISA 315 angiver fem baggrundsdimensioner udover virksomhedens interne kontrol, for hvilke revisor skal have kendskab til virksomheden og vurdere mulige risici for væsentlig fejlinformation ud fra. Derudover angives i ISA 240 og 540 en række særlige forhold, som revisor bør opnå kendskab til. Overvejelse af disse i forhold til nedskrivningstesten er derfor en nødvendig del af revisors arbejde med risikoidentificering og vurdering. For specialet er det dog snarere behandlingen af de identificerede risici end revisors arbejde forbundet med opnåelsen af kendskab til virksomheden, der er det væsentlige, og dette aspekt af første delanalyse er derfor bilagt. Dermed vil første delanalyse tage udgangspunkt i de identificerede risici og ikke de risikovurderingshandlinger og overvejelser, disse er tilvejebragt ved. For mere viden omkring betingelserne til revisors risikovurderingshandlinger og opnåelse af

¹⁴⁷ ISA 315. 26

kendskab til virksomhedens fem baggrundsdimensioner efter ISA 240, 315 og 540 henvises derfor til specialets bilag, hvor dette er behandlet i relation til nedskrivningstesten.

I det følgende vil de for nedskrivningstesten vurderede iboende risici for fejlinformation angives. Risici for fejlinformation identificeres som de hidrørende fra:

- Manglende identifikation af nedskrivningsbehov
- Fejl i underliggende dokumentation og forudsætninger
- Svagheder i virksomhedens interne kontrol
- Usikkerhed ved værdiansættelse af genindvindingsværdi
- Matematiske fejl
- Forkert regnskabsmæssig behandling
- Risiko for regnskabsmanipulation ved omgåelse af intern kontrol eller udøvelsen af regnskabsmæssige skøn

Ovenstående er forhold, der vil være tilbøjelige til at resultere i fejlinformation i forbindelse med udførelse af nedskrivningstesten. Det er alle forhold, der er vurderet ud fra en teoretisk betragtning af nedskrivningstesten og vil derfor kunne afkræftes for konkrete virksomheder. Listen er selvsagt ikke udtømmende, da fejl og forglemmelser aldrig helt kan udelukkes. For at reducere risikoen for fejl som følge udeladte forhold, sammenfattes de i mere generiske fejkategorier med mere vidde rammer. De risikobetonede forhold kan oplistes i kategorierne:

- 1) *Mangel på personale med passende færdigheder på regnskabs- og rapporteringsområdet*
- 2) *Svagheder i intern kontrol*
- 3) *Begivenheder eller transaktioner der involverer usikkerhed ved måling, herunder regnskabsmæssige skøn*

Kategorierne er udvalgt ved anvendelse af de i ISA 315 bilag 2 angivne *forhold og begivenheder, der kan indikere risici for væsentlig fejlinformation*.¹⁴⁸ Der er væsentligt flere af de i bilag 2 oplistede indikationer for risici for væsentlig fejlinformation, der kan relateres til nedskrivningstestens iboende risici, men disse vurderes også som hørende under de udvalgte brede revisionsmål, så disse vil i anden delanalyse også adresseres. Flere af indikatorerne for mulig nedskrivning angivet i IAS 36 som f.eks. ændring i brancheforhold og forsyningskanaler samt udvikling af nye produkter er også angivet i bilaget til ISA 315, men forhold som disse, der signalerer behov for nedskrivningstest, anses som latent omfattet af risiciene angivet i det ovenstående. Det vil i gennemgangen af de overordnede risici angives, hvordan revisors overordnede kendskab kan påvirke disse. Dette vil dog ikke være en udtømmende gennemgang, da der ellers vil være for meget gentagelse af behandlingen af de fem baggrundsdimensioner, og gennemgangen skal således snarere ses som eksempler herpå. Grunden til, at teoretisk udledte

¹⁴⁸ Oversættelser er hentet fra RS 315 af 2005.

iboende fejlkilder i den fremadrettede behandling ikke kan forenes bedre med den empiriske information, revisor ville kunne tilvejebringe fra risikovurderingshandlingerne, er, at opgaven ikke er casebaseret. Der henvises dog løbende til de mulige formildende og skærpende omstændigheder afdækket af risikovurderingshandlingerne. Da de ovenstående risici som bekendt er udledt af iboende forhold, vil revisors kendskab til virksomheden kunne bevirke, at der i konkrete situationer ikke vil blive identificeret fejlinformation hidrørende fra ovenstående.

Med punkt 1), som vedrører mangel på personale med passende færdigheder på regnskabs- og rapporteringsområdet, menes de situationer, hvor personalet ansvarlig for at foretage nedskrivningstesten og udarbejdelsen af den hertil underliggende interne dokumentation ikke har de fornødne kompetencer til at gøre dette tilfredsstillende. Punktet vedrører dermed både risici for fejlinformation som følge manglende kundskab i den matematiske beregning, som den fra forkert regnskabsmæssige behandling samt manglende identificering af nedskrivningstestbehovet og fejl i udøvelsen af regnskabsmæssige skøn, såfremt de hidrører fra utilstrækkelig kompetence hos virksomhedens medarbejdere. Denne risiko vil revisor via sit kendskab til virksomheden kunne vurdere aktualiteten af. Hertil vil revisors erfaring med, hvordan nedskrivningstesten tidligere er blevet udført af virksomheden samt revisors forespørgsel blandt de for nedskrivningstesten ansvarlige medarbejdere være den vigtigste kilde til indsigt.

Punkt 2) relater til de risici, der vedrører svagheder i den interne kontrol. Blandt disse vil det typisk være svagheder i de manuelt udførte kontroller, der kan påvirke risici for fejlinformation i forbindelse med nedskrivningstesten. Risikoområdet er i relation til afgrænsningen kun med fokus de områder af intern kontrol, der vurderes at have direkte indvirkning på nedskrivningsområdet. Man vil typisk kunne forestille sig, at de hertil relaterede handlinger vil være udført af de samme medarbejdere, som de refereret til i punkt 1). De interne kontroller, som er relevante for nedskrivninger, vil her f.eks. være efterregning af genindvindingsværdien eller indhentning af ekspertvurdering f.eks. til vurdering af regnskabsmæssige skøn over dagsværdi. Undersøgelse af, hvorvidt indikatorerne for behovet for nedskrivningstest på enkeltaktiver eller CGU'er er blevet identificeret er også delvis omfattet heraf, og dermed interne procedurer der sikrer, at forbindelsen imellem f.eks. en faldende forventning til den fremtidige indtjening og den latente nedskrivning eksisterer. Denne risiko relaterer til såvel svagheder i virksomhedens mere gængse interne kontrol som besvigelsesrisici i forbindelse med omgåelse heraf. Blandt revisors risikovurderingshandling er det især revisors opnåede kendskab til virksomhedens interne kontrol, der er relevant. Revisor vil have opnået kendskab til disse ved at udføre risikovurderingshandling rettet mod de fem elementer i virksomhedens interne kontrol. Derudover vil revisors eventuelle undersøgelse af fysiske aktiver og af indfrielsen af interne præstationsmål i forbindelse med risikovurderingen kunne give et indtryk af, om der er indikatorer for nedskrivning, der ikke har udløst en nedskrivningstest. Er der her indikationer for velfungerende interne kontroller, og inddrages formodningen om disse i revisors risikovurdering, skal der som yderligere revisionshandling udføres bekræftende test af kontroller.¹⁴⁹ Er de interne kontroller ikke-eksisterende eller af en ringe grad af pålidelighed, skal revisor i sin risikovurdering i stedet se bort fra disse eller revurdere de identificerede risici for væsentlig fejlinformation, såfremt formodningen herom ikke er bekræftet.

¹⁴⁹ ISA 330. 8

Punkt 3) vedrører de risici for væsentlig fejlinformation, der hidrører fra de komplekse processer i forbindelse med fastsættelsen af behovet for nedskrivningen og dennes størrelse. Denne vedrører altså risikoen for, at der vil foreligge væsentlig fejlinformation som følge af usikkerhed ved værdiansættelsen af genindvindingsværdien. Risikoen er især knyttet til skønsmæssig usikkerhed i forbindelse virksomhedens opgørelse af elementer som dagsværdi, salgsomkostninger, scrapværdi, fremtidige nettopengestrømme, diskonteringsfaktor osv. Dette er en usikkerhed, som er meget svær for revisor at udelukke med sin viden om virksomheden oppebåret af risikovurderingshandlingerne, da den store brug af skøn over forudsætninger, værdiansættelse, hypotetiske salgspriser samt forventninger og budgetter for fremtiden altid vil indeholde et element af usikkerhed som en følge af forholdets natur. Det samme forhold medfører, at IAS 240 beskuer regnskabsposter baseret på betydelige regnskabsmæssige skøn, der indeholder subjektive vurderinger eller er svære at underbygge, som en besvigelserisikofaktor. Revisors indsigt i virksomheden, dens omgivelser og interne kontrol er for dette høj risiko-område især nødvendig på trods af, at revisor grundet den iboende begrænsning i mulig opnåelse af sikkerhed omkring nedskrivninger sjældent vil kunne udelukke, at der kan være fejlinformation. Derudover kan revisors erfaringer opnået i forbindelse med revision af tidligere foretagne nedskrivninger især her angive en væsentlig indsigt i, hvilke elementer af beregningen af genindvindingsværdien der tidligere ikke har været retvisende.

Vurdering af de identificerede risici

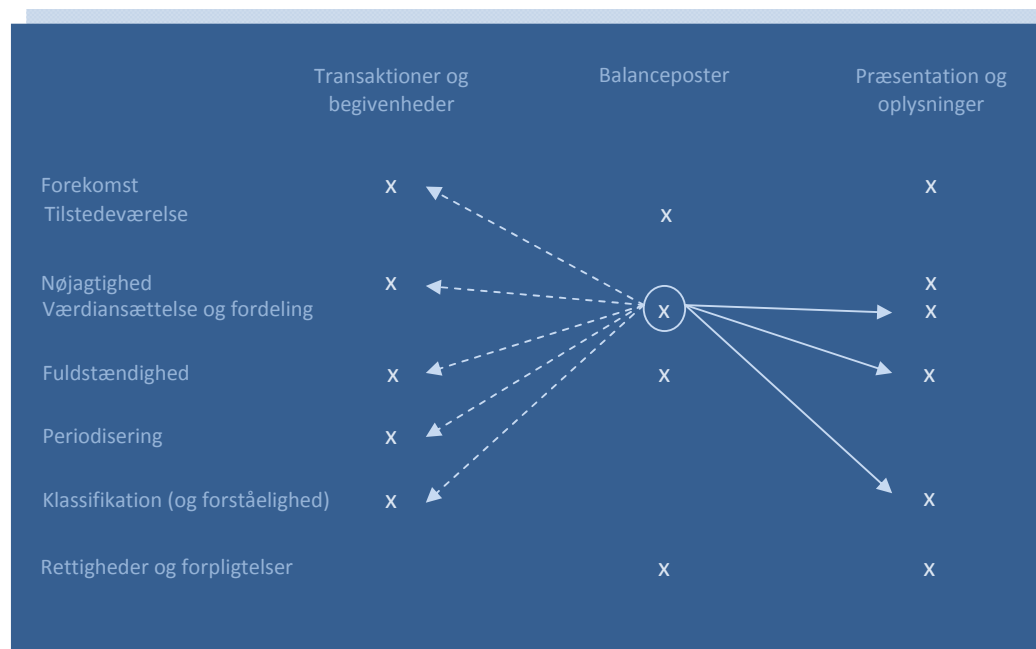
I det følgende vurderes, om de identificerede risici er risici for fejlinformation på revisionsmåls- eller regnskabsniveau, og på revisionsmålsniveau hvilke specifikke revisionsmål, disse kan relateres til. Derfor relateres de identificerede risici først til revisionsmål, hvorefter det overvejes, om de fremstår som generelle risici. Afslutningsvist vurderes, hvorvidt de identificerede risici kan betragtes som betydelige.

Risici for fejlinformation på revisionsmålsniveau

De tre identificerede iboende risici vedrørende nedskrivningstesten skal efterfølgende relateres til revisionsmål i det omfang, det er muligt. Dette gøres ved at fokusere på, hvordan og hvilke typer af fejlinformation, den identificerede risiko kan resultere i for regnskabet. Nedskrivningstestens afledte risici vedrører primært revisionsmålsgrupperne *balanceposter* og afledt heraf *præsentation og oplysninger*, og kun sekundært kategorien *transaktioner og begivenheder*. Dette er på trods af, at revisionsmålsgruppen transaktioner og begivenheder også dækker over fejlinformation, der relaterer til anlægsaktiver produceret og købt i perioden, men med fokus på nedskrivninger er opgaven rettet mod den løbende værdiansættelse heraf i balancen snarere end transaktionens oprindeligt indregnede kostpris.

Det bærende revisionsmål for nedskrivningsområdet er *værdiansættelse og fordeling*, da dette vedrører manifesteringen af de fleste fejl, der kan udledes fra de ovenstående risici i regnskabet. Revisionsmålet dækker såvel, hvorvidt de materielle aktiver er bogført højere end genindvindingsværdien, størrelsen af nedskrivninger foretaget samt fordelingen af disse imellem de aktiver, der udgør en CGU. De øvrige revisionsmål for balanceposter vedrører i relationen til risici for fejlinformation på materielle anlægsaktiver snarere revisionsområdet som helhed, under hvilket nedskrivning udgør et delområde. Fokuseres der på nedskrivningskravets karakteristika, er det også oplagt, at det er revisionsmålet værdiansættelse og fordeling, der især påvirkes af nedskrivninger, da det er en regulering heraf, der finder sted. Nedskrivningsområdets indvirkning fra f.eks. forventningen til aktivets scrapværdi eller brugstid er opgaven afgrænset fra, og andre typisk væsentlige revisionsmål for materielle anlægsaktiver som tilstedeværelse og fuldstændigheden relaterer ikke til selve værdiforringelsen.

Blandt de revisionsmål, der tilhører gruppen *præsentation og oplysninger* er især fuldstændighed, klassifikation og forståelighed samt værdiansættelse og fordeling væsentlige at adressere, da disse relaterer til, hvorvidt de af årsregnskabsloven stillede krav til præsentation og oplysninger omkring nedskrivninger er blevet indfriet, hvorvidt den er passende præsenteret og beskrevet samt udtrykt klart, og om informationen er oplyst nøjagtigt og med passende beløbsangivelse. Disse er i forhold til værdiansættelse og fordeling sekundære revisionsmål i den forstand, at de vedrører rapporteringen og gengivelsen af de forhold, der revideres i forbindelse med undersøgelsen af selve nedskrivningstesten.

Ovenstående figur er en redigeret gengivelse af den anvendt i forbindelse med den revisionsmæssige begrebsramme. I den er det angivet, hvordan værdiansættelse og fordeling er det primære revisionsmål, samt hvordan de sekundære hertil vedrører gengivelsen af nedskrivningstesten i præsentation og oplysninger. Disse er revisionsmålene, der vil behandles i forbindelse med anden delanalyse. De stiplede linjer angiver det indirekte forhold, der er

imellem værdiansættelse og fordeling og gruppen af revisionsmål vedrørende transaktioner og begivenheder, da nedskrivning reguleres gennem resultatopgørelsesændring, og en fejl heri derfor vil reflekteres i denne. Dette skyldes, at forkerte nedskrivninger også påvirker omkostningsposterne; af- og nedskrivninger af materielle- og immaterielle anlægsaktiver for artsopdelt resultatopgørelse og produktionsomkostninger, distributionsomkostninger eller administrationsomkostninger ved funktionsopdelt resultatopgørelse. Derudover vil fejl i omsætning eller omkostninger kunne medføre fejlinformation i forbindelse med nedskrivningen, da denne beskæftiger sig med forventet fremtidig indtjening fra enkelte aktiver, der bl.a. estimeres ud fra allerede realiserede pengestrømme. Forbindelsen mellem værdiansættelse og fordeling af de materielle anlægsaktiver og revisionsmålsgruppen transaktioner og begivenheder kan derfor være væsentlig på trods af, at disse ikke behandles fremadrettet, da dette er vurderet som hørende til andre revisionsområder.

Risici for fejlinformation på regnskabsniveau

Med risici for væsentlig fejlinformation på regnskabsniveau forstås risici, der gennemgribende vedrører regnskabet som helhed og muligvis påvirker flere revisionsmål. Disse kan vedrøre konkrete revisionsmål, men repræsenterer snarere omstændigheder, der øger de generelle risici for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau.¹⁵⁰ Disse generelle risici skal adresseres af revisor ved at udføre generelle reaktioner som tidligere angivet. Vurderingen af, hvorvidt der er tale om en generel risiko, udføres især af revisor ved at sprede de identificerede risici for fejlinformation ud på hvilke typer konkret fejlinformation, disse kan resultere i på revisionsmålsniveau, da revisor herefter vil kunne vurdere, om de er gennemgribende og vedrører regnskabet som helhed og muligvis har indvirkning på flere revisionsmål.¹⁵¹

De tre identificerede risici kan alle afhængig af virksomhedens forhold betragtes som generelle risici, hvilket understøttes af deres angivelse som typeeksempler på generelle risici af bl.a. Bisgaard (2005). Dette er en afledt effekt af, at de identificerede risici er generiske og ikke angivet i en konkretiseret eller indsnævret form. Manglende kompetence iblandt virksomhedens personale udgør en risiko for fejlinformation på regnskabsniveau, da sådanne generelle forhold udover nedskrivningsområdet også kan slå igennem på mange andre områder af regnskabet. En sådan risiko vil af revisor skulle adresseres af generelle reaktioner som f.eks. øget fokus på substanshandlinger nær statustidspunktet. En tilsvarende generel reaktion adresseret mod risici for fejlinformation som følge af svaghederne i det interne kontrolmiljø ville da være øget skepsis, tilsyn og uforudsigelighed, mens en passende respons på risici som følge af brugen af regnskabsmæssige skøn ville være bedre tilpasset bemanning eller igen øget fokus på statussubstanshandlinger.¹⁵²

¹⁵⁰ ISA 315. A98

¹⁵¹ ISA 315. A102

¹⁵² Bisgaard (2005)

Da opgavens fokus er rettet mod det isolerede revisionsområde *nedskrivninger af materielle anlægsaktiver*, giver det ikke megen mening at adressere de udvalgte risici med generelle reaktioner. Det skyldes, at det isolerede nedskrivningsområde kan adresseres på revisionsmålsniveau alene, og anvendelse af generelle reaktioners vil afhænge af hvor gennemgribende de enkelte risici er for regnskabet som helhed og dermed virksomhedens forhold. Identificeres og vurderes risici som generelle, skal disse udover at adresseres på revisionsmålsniveau som behandlet i anden delanalyse af revisor også imødegås af mere generelle reaktioner.

Betydelige risici

Revisor skal vurdere betydeligheden af de risici for fejlinformation på revisionsmålsniveau, der er blevet vurderet.¹⁵³ Dette er gøres for at kunne inddele udledte risici i kategorierne *betydelige risici* og *andre risici*, hvilket er en sontring, der især er relevant ved fastsættelse af yderligere revisionshandlinger efter ISA 330 og 540. Vurderingen skal foretages ud fra forholdet *iboende risiko*, da der skal ses bort fra effekten af identificerede kontroller, der er relateret til risikoen.¹⁵⁴ I sin vurdering vil revisor også inddrage væsentligheden og sandsynligheden, der overvejes som led i risikovurderingen suppleret med revisors faglige vurdering.¹⁵⁵ Der er dog angivet en række forhold, som revisor som minimum skal inddrage i sin vurdering af, hvorvidt en risiko bør betragtes som betydelig:

In exercising judgement as to which risks are significant risks, the auditor shall consider at least the following:

- (a) Whether the risk is a risk of fraud;*
- (b) Whether the risk is related to recent significant economic, accounting or other developments and therefore, requires specific attention;*
- (c) The complexity of transactions*
- (d) Whether the risk involves significant transactions with related parties;*
- (e) The degree of subjectivity in the measurement of financial information related to the risk, especially those measurements involving a wide range of measurement uncertainty and;*
- (f) Whether the risk involves significant transactions that are outside the normal course of business for the entity, or that otherwise appears to be unusual.¹⁵⁶*

ISA 315 angiver, at revisor, efter en risiko er vurderet som betydelig, skal opnå forståelse for virksomhedens kontrolaktiviteter relevante for risikoen, mens vurderingen af, om der forelå en betydelig risiko, skulle foretages uden fokus på disse.¹⁵⁷ Dette sikrer, at revisor i forbindelse med sin vurdering af, om der foreligger en betydelig risiko, ikke må have forhåndsformodning

¹⁵³ ISA 315. 26

¹⁵⁴ ISA 315. 26

¹⁵⁵ ISA 315. 27

¹⁵⁶ ISA 315. 27

¹⁵⁷ ISA 315. 28

omkring effektiv intern kontrol. Krav omkring efterfølgende geninddragelse, efter vurderingen som betydelig er foretaget, er dog implicit omfattet i det kendskab, revisor skal opnå til virksomhedens interne kontrol,¹⁵⁸ og betingelsen betegnes derfor også af Kiertzner (2006) som værende en præciserende regel.¹⁵⁹ Den primære effekt af, at der er tale om betydelige risici, vil derfor være betingelsen fra ISA 330, der angiver, at de af revisor skal adresseres med substanshandlinger samt de særlige bestemmelser herom i ISA 240 og 540.

For nedskrivningstesten vil især punkt e) vedrørende risiko hidrørende fra skønsmæssig usikkerhed ved beregningen af genindvindingsværdien medføre, at risici kan betragtes som betydelige. For de to øvrige identificerede risici for fejlinformation vedrørende svag intern kontrol og mangel på kompetente regnskabsmedarbejdere udledt fra nedskrivningens iboende risiko vil revisor skulle anvende sin faglige vurdering af, hvorvidt de medfører betydelige eller andre risici. Betydeligheden anses for de identificerede risici relateret til nedskrivningstesten fremover som værende opfyldt a priori ud fra samme betragtning som den anvendt ved væsentligheds- og sandsynlighedskriteriet. De særlige forhold omkring betydelige risici angivet i ISA 540 er derfor aktuelle for revisionen af nedskrivninger og vil indgå i anden delanalyse. Forholdende vedrørende risiko for besvigelser angivet i ISA 240 behandles ikke i anden delanalyse, da det, som risikovurderingen også angav, kun var aktuelt for nedskrivningsområdet i et begrænset omfang. En risiko for besvigelse er dog i henhold til ISA 240 nr. 27 altid betydelig, og yderligere substanshandlinger rettet mod sådanne risici, såfremt de måtte forekomme, er altid påkrævet af revisor.

¹⁵⁸ ISA 315. 12

¹⁵⁹ Kiertzner 2006 s. 114

Anden Delanalyse

Formålet med denne delanalyse er at kortlægge, hvordan revisor gennem sine yderligere revisionshandlinger kan opnå høj grad af sikkerhed for regnskabet på nedskrivningsområdet. Efterfølgende vurderes derfor, gennem hvilke overvejelser og yderligere revisionshandlinger revisor kan tilvejebringe tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis omkring de i første delanalyse udledte risiko for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau. Da alle de udledte risici i første delanalyse vurderes som betydelige, og væsentlighedskriteriet antages opfyldt a priori, adresseres de alle med substanshandlinger i overensstemmelse med ISA 330. Følgende delanalyse bygger på antagelsen om, at revisor anvender en overordnet substansbaseret revisionsstrategi, og der ses i henhold til afgrænsningen bort fra interne kontroller, der ikke vurderes som direkte influerende på den periodisk udførte nedskrivningstest. Gennemgangen af revisionen udføres struktureret efter de i første delanalyse udledte revisionsmål, der inddeles efter de grupper af revisionsmål, som de befinder sig indenfor. Der fokuseres ikke særskilt på tilbageførsel af nedskrivninger, da det som også angivet i den regnskabsmæssige referenceramme er den omvendte postering af nedskrivningen. Revisor bør i forbindelse med en tilbageførsel dog udover de i delanalysen angivne forhold ydermere vurdere, om at der er tale om en velbegrundet tilbageførsel af en konkret nedskrivning og sikre, at der ikke sker fejl i medtagning af afskrivninger, der ville være udført, såfremt den oprindelige nedskrivning ikke havde fundet sted.

Balanceposter ved periodens slutning

Under revisionsmålsgruppen *balanceposter* ved periodens slutning er det kun revisionsmålet *værdiansættelse og fordeling*, der skal undersøges for fejlinformation.

Værdiansættelse og fordeling

Revisionsmålet *værdiansættelse og fordeling* vedrører som angivet i første delanalyse "hovedrevisionsmålet" ved nedskrivningstest. Dette revisionsmål revideres ud fra en struktur, der adresserer hver af de for revisionsmålet mulige fejlområder kronologisk efter deres opståen i nedskrivningstestens udførelse:

- Indikation for nedskrivningsbehov
- Genindvindingsværdien
- Udførelse af nedskrivningen

Disse angiver de tre områder af nedskrivningstesten, i hvilke en fejl kan opstå, der resulterer i, at aktivet bogføres til en forkert værdi enten pga. manglende eller uberettiget nedskrivning. Identifikation af nedskrivningsbehovet vedrører risikoen for, at et aktiv ikke testes for værdiforringelse, på trods af at det burde. Genindvindingsværdien vedrører risikoen for fejl i beregningen af nettosalgsværdien og kapitalværdien, eller at denne af andre årsager ikke er anvendelig som regnskabsmæssigt skøn. Dette udgør kerneområdet af revisionsmålet, og det er navnlig her, nedskrivningstesten medfører risiko for fejlinformation. Sidste element vedrører selve udførelsen af nedskrivningen og relaterer både til, at nedskrivningen er foretaget korrekt, samt at den på en CGU er blevet fordelt behørigt.

Indikation for nedskrivningsbehov

En virksomhed skal som gennemgået i referencerammen på hver balancedag vurdere behovet for nedskrivningstest på syv oplyste interne og eksterne faktorer frem for at udføre den fulde prøve af genindvindingsværdien på periodebasis eller årligt, som det er tilfældet med nedskrivning på goodwill og andre immaterielle aktiver med ubestemt brugstid. Revision heraf er dermed ikke et spørgsmål om, hvorvidt ledelsen burde foretage en nedskrivning, men om den burde beregne genindvindingsværdien for givent aktiv eller CGU, og den vil derfor være mest meningsfuld i regnskabsår, hvor virksomheden ikke har foretaget denne, da fejlinformation ellers ikke vil hidrøre fra dette aspekt af nedskrivningstesten. Det er dog tænkeligt, at revisor kan have en interesse i at vurdere virksomhedens procedure til identificering af behovet og derfor alligevel udfører denne i perioder, hvor der er foretaget en fuld nedskrivningstest, men i disse situationer vil revisionen heraf ikke reducere risikoen for fejlinformation i den indeværende periode, men snarere give indsigt i virksomhedens udførte processer. Derudover kan den situation tænkes at opstå, hvor beregning af genindvindingsværdien f.eks. på grund af en let anvendelig metode og observerbare input hertil af virksomheden er blevet fast procedure uafhængigt af indikationer for et nedskrivningsbehov. I sådanne situationer vil revision af området naturligvis være meningsløs.

De mest anvendelige revisionsstandarder på området er ISA 315 og 540. ISA 315 udfører med sine krav omkring vurdering af virksomhedens risikovurderingsproces som et element af intern kontrol regulering af et emne, som er nært beslægtet med identifikationen af muligt nedskrivningsbehov. Dette skyldes, at der typisk er tale om den samme type faktorer, der udgør en risiko og indikerer et behov for nedskrivninger. Anvendelsen heraf forudsætter, at ledelsen samtidig relaterer disse identificerede risici til nedskrivningstesten. Til dette kan anvendelse af ISA 540-bestemmelserne omkring ledelsens proces til identifikation af behov for at udøve regnskabsmæssige skøn anvendes, da processen her vil virke som ledet, der forbinder identificerede risici med virksomhedens nedskrivningstest. Derudover kan vejledningen til samme hjælpe revisor til vurdering af, om denne proces tager højde for de relevante af de syv indikationer for nedskrivning i IAS 36, samt om der tages højde for yderligere indikatorer, og om de indikatorer, der ikke opfanges af bestemmelserne i ISA 315 som f.eks. skader på et anlægsaktiv, også er medtaget.

Revisor bør i sine indledningsvise risikovurderingshandlinger undersøge, om ledelsen har udarbejdet en formaliseret risikovurderingsprocedure til såvel identificering af mulige indikatorer for nedskrivningsbehov samt til vurdering af, hvorvidt disse er tilstrækkeligt væsentlige til at udføre en fuld nedskrivningstest. Vurderingen kan dog også være af en mindre formaliseret art og primært være baseret på ledelsens anvendelse af sin viden og erfaring omkring virksomheden.¹⁶⁰ Til forståelse af dette kan revisor drage nytte af vejledningen herom fra ISA 540.¹⁶¹ Det fremgår bl.a. af bestemmelserne, hvordan det er ledelsens pligt at afgøre, om der er transaktioner, forhold eller begivenheder, der giver anledning til udøvelse af regnskabsmæssige skøn,¹⁶² hvilket også omfatter, hvorvidt der er indtruffet indikationer for et nedskrivningsbehov. Standarden angiver, at revisor i sin opnåelse af forståelse herfor kan rette forespørgsler til ledelsen omkring ændringer i forhold, der kan medføre et behov for nye regnskabsmæssige skøn, omkring dennes identificering og vurdering af væsentligheden heraf samt dens generelle bevågenhed af kilder, der kan oplyse omkring sådanne forhold.¹⁶³ I forbindelse med en sådan forespørgsel bør revisor samtidig vurdere, om der muligvis foreligger skævhed i ledelsens eventuelle fravalg af at udføre nedskrivningstest, på trods af at indikatorerne herfor foreligger. ISA 315 angiver, at virksomhedens proces til identificering og vurdering af risici skal være passende, hvilket også må antages at være gældende for vurderingen af indikatorer for nedskrivningsbehov. Hvorvidt denne er passende, afgøres af revisor i forhold til virksomhedens omstændigheder, herunder dens art, størrelse og kompleksitet, og der er derfor her tale om en vurderingssag.¹⁶⁴ Dette tolkes som et udtryk for, at der kan gøres for lidt ud af identificeringen heraf, men også at dette kan tænkes overgjort fra virksomhedens side. Revisor bør dog ikke umiddelbart fokusere på sidstnævnte, medmindre der er tale om en forvaltningsrevision eller rådgivningsarbejde.

Efter opnåelse af et overordnet kendskab til virksomhedens proces omkring identificering af regnskabsmæssige skøn, vil revisor være i stand til at vurdere hensigtsmæssigheden af denne hovedsageligt på baggrund af viden indhentet fra risikovurderingshandlingerne. Hertil skal dog nævnes, at revisionshandlingen *forespørgsler* er begrænset i bevisstyrke på en sådan måde, at det aldrig alene kan udgøre tilstrækkeligt bevis omkring et forhold. ISA 540 angiver, hvordan revisors viden fra tidligere revisioner og den opnået gennem risikovurdering efter ISA 315 kan hjælpe revisor til selv at identificere forhold, der kan medføre et behov for at udøve regnskabsmæssige skøn for efterfølgende at kunne teste dette for sammenhæng med ledelsens.¹⁶⁵ I første delanalyse blev der i gennemgangen af revisors risikovurderingshandlinger for hver af de fem baggrundsdimensioner angivet, hvordan forhold afdækket af disse kan være indikatorer for et nedskrivningsbehov opstået i perioden. Dette udgør dermed et af de områder, hvori der typisk vil være indhentet tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem risikovurderingshandlinger, og direkte adressering af området med yderligere revisionshandlinger vil sjældent være påkrævet. Denne betragtning er understøttet af ISA 315, der i A124 klart angiver, at en af de svagheder i intern kontrol, der kan identificeres alene ud fra den

¹⁶⁰ ISA 540. A17

¹⁶¹ ISA 540. 8

¹⁶² ISA 540. A16

¹⁶³ ISA 540. A19

¹⁶⁴ ISA 315. A75

¹⁶⁵ ISA 540. A18

overordnede forståelse af virksomheden, er svagheder i virksomhedens risikovurderingsproces, hvilket som nævnt er et område nært forbundet med virksomhedens vurdering af indikatorer for værdiforringelse.

Som eksempel på, hvilken viden revisor kan have indhentet fra sine yderligere revisionshandlinger, vil det bedste her være tegn på ukurans eller fysisk skade af et aktiv omfattet nedskrivningskravet opdaget af revisor i forbindelse med fysisk undersøgelse af aktiver f.eks. i forbindelse med revision af tilstedeværelse eller rettigheder og forpligtelser. Dette tegn på fysisk skade er en for revisor svær identificerbar indikator, da et aktivs ydre ikke altid vil bære præg af, om sådanne forhold har fundet sted. Revisor bør derfor også ved opdagelse af beslutninger om ikke at udføre forudsatte opdateringer, vedligeholdelse, servicetilsyn eller ved opdagelse af, at aktivet har været udsat for skade f.eks. erfaret via faktura for reparationsomkostninger o.l. vurdere, om en forudsætningsændring eller værdiforringelse, som kan have en negativ indvirkning på genindvindingsværdien, kan være indfundet. En særskilt handling udført med henblik på opdagelse af denne type tegn på værdiforringelse vil typisk ikke være en omkostningseffektiv reaktion fra revisors side i forhold til andre handlinger rettet direkte mod identificering af et nedskrivningsbehov som f.eks. udarbejdelse af et uafhængigt skøn efter ISA 540, men revisor bør have revisionsmålet for øje i forbindelse med den øvrige udførsel af revisionshandlinger. Ydermere kan revisors kendskab til den metode, virksomheden benytter til at beregne genindvindingsværdi opnået i henhold til ISA 540 være nyttig ved identificering af, om der foreligger indikationer ud over de syv angivet af IAS 36, som kan have negativ effekt på genindvindingsværdien, og hvorvidt virksomheden er bekendt med disse i sin risikovurderingsproces. Dette kendskab kan mere konkret være til inputtet anvendt i matematiske modeller eller forudsætninger, der indgår i beregningen. En fuld nedskrivningstest bør angiveligt også, på trods af at dette ikke er behandlet i IAS 36, udarbejdes i de situationer, hvor der er opnået mulighed for at udarbejde genindvindingsværdien uden en skønsmæssig usikkerhed, der har indgået i den senest udførte nedskrivningstests. Hvis f.eks. en følsomhedsanalyse over for usikre forudsætninger i tidligere perioder har påvist, at der forelå skønsmæssig usikkerhed, og der i et efterfølgende regnskabsår er mulighed for at opnå mere sikkerhed omkring de anvendte forudsætninger, bør genindvindingsværdien beregnes igen, på trods af at der i perioden ikke har været indikationer for et nedskrivningsbehov. Dette er naturligvis forudsat, at den nye sikkerhed i henhold til følsomhedsanalysen indikerer, at der i den tidligere periode forelå et ikke gennemført nedskrivningsbehov.

Har revisor igennem ovenstående opnået kendskab til forhold, som virksomheden i sin risikovurdering ikke har identificeret, vil vejledning herom kunne hentes i ISA 315 og dennes bestemmelser vedrørende svagheder i intern kontrol. Denne angiver, at revisor skal orientere ledelsen på det rette niveau omkring forholdene¹⁶⁶ dog forudsat, at der er tale om en væsentlig svaghed. Hvorvidt dette er tilfældet, er en vurderingssag, men revisor bør her overveje, om størrelsen af den mulige fejlinformation er væsentlig efter ISA 320. Dette vil dog i sagens natur næsten altid være tilfældet for risiko for at undlade en potentiel nedskrivning, da det rent teoretisk blot forudsætter, at virksomhedens materielle anlægsaktiver er angivet til en værdi over væsentlighedsniveauet.

¹⁶⁶ ISA 315. 32

Genindvindingsværdien

Beregning af genindvindingsværdien er det ubestridt største risikoområde forbundet med revision af nedskrivningstesten, og indvirkningen af fejlinformation kan her have en direkte effekt på værdiansættelse af balancen.

Genindvindingsværdien udgøres som bekendt af den højeste af enten nettosalgsværdien eller kapitalværdien, og behandlingen af disse er derfor gennemgået som to separate handlinger i det følgende. Dette er dog ikke et skel, som det i praksis vil være effektivt at fastholde, og følgende behandling vil for at reducere antallet af gentagelser heller ikke forsøge at skelne klart imellem disse. Dette skyldes, at der for begge beregninger er tale om regnskabsmæssige skøn efter ISA 540, og dermed kan de fleste typer af overvejelser og handlinger, som det i det følgende er gennemgået, at revisor bør medtage i sin vurdering af nettosalgsværdien, normalt også være meningsfulde at udføre ved kapitalværdien, og vice versa.

Såfremt ledelsens beregnede genindvindingsværdi kan afkræfte, at der på balancedagen foreligger et behov for at nedskrive på værdien af de materielle anlægsaktiver, og dette undrer revisor evt. på grund af stærke indikatorer for, at der forelå et sådant behov, eller at dette er den generelle tendens inden for industrien, kan revisor øge sin omkostningseffektivitet ved kun at vurdere det genindvindingsværdialternativ, ledelsen har beregnet som værende det højeste af de to. Revisor kan, på samme måde som virksomheden kan vælge ikke at udføre en nedskrivningstest på trods af indikationer herfor, når der i den sidst udførte blev påvist en tilstrækkelig stor afstand til nedskrivningsbehovet, vælge ikke at vurdere området som værende behæftet med risiko for væsentlig fejlinformation. Har ledelsen truffet en sådan beslutning, bør revisor dog vurdere dette og som revisionshandling evt. udøve sit eget uafhængige skøn over genindvindingsværdien.

Efter gennemgangen af revisionen af de to genindvindingsværdi-muligheder, vil en række særlige problemstillinger relateret til anvendelse af disse blive præsenteret i et særskilt afsnit.

Revision af nettosalgsværdien

Nettosalgsværdien beregnes i henhold til IAS 36 ved trække estimatet for aktivets dagsværdi på balancedagen fra omkostninger direkte forbundet med afhændelsen heraf. Der vil i værdiansættelse af disse pga. mangel på aktivt marked ofte være tale om brug af regnskabsmæssige skøn, og vejledning herom vil derfor især være at finde i ISA 540.

Dagsværdi

IAS 36 angiver, hvilke estimater der kan anvendes som surrogat for dagsværdien. Disse opstilles hierarkisk efter deres pålidelighed og angives følgende prioritetsorden:

1. Bindende salgsaftale imellem uafhængige parter
2. Hvis et aktiv eksisterer for den pågældende type aktiver, opgøres dagsværdien ud fra markedsprisen på den aktuelle købspris. Findes ikke aktuelt opgjorte priser, kan den seneste transaktion anvendes, såfremt forholdene for denne handel ikke er ændret
3. Bedste estimat over det beløb som virksomheden på balancedagen vil kunne opnå ved salg af aktivet i en handel imellem kvalificerede, villige og indbyrdes uafhængige parter

Virksomheden og dennes revisor bør løbende vurdere, om et bedre dagsværdialternativ er opnåeligt. Revisors opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis omkring den anvendte dagsværdi vil derfor også variere meget afhængigt af, hvilke af de ovenstående dagsværdiestimater der anvendes. Vejledning i revisionen af dagsværdien vil derfor inddeles i tre underafsnit. Disse bør ikke anskues isoleret fra hinanden, da de uundgåeligt vil være med indbyrdes interaktion, f.eks. er der ved alle dagsværdialternativerne tale om en anvendelse af regnskabsmæssige skøn over dagsværdi. Bestemmelserne herom behandles dog i gennemgangen af alternativ tre, da det er her, den skønsmæssige usikkerhed er størst.

Bindende salgsaftale

Dagsværdien beregnes og revideres lettest i situationer, hvor der foreligger en bindende salgsaftale foretaget imellem parter på arms længde. Omkring en sådan salgsaftale vil det umiddelbart ikke være vanskeligt at indhente tilstrækkelig og egnet revisionsbevis, da der vil være tale om en dokumenteret aftale indgået af ledelsen. Det er dog vanskeligt for revisor at vurdere hvilke salgsaftaler, der vil være overensstemmende med bestemmelserne i IAS 36.

Revisor bør forud for accept af en sådan salgsaftale som grundlag for estimering af dagsværdien anlægge sin faglige vurdering. Dette skyldes, at en sådan aftale vedrørende materielle anlægsaktiver kun vil forekomme yderst sjældent, mens det for grupper af omsætningsaktiver som f.eks. råvarer og fremmedvaluta (likvid beholdning) vil fremstå som hedging (sikring) og er dermed et mere almindeligt forekommende element i risikoudjævningen af en virksomheds drift. Revisor bør derfor, når et aktivs dagsværdi er estimeret ud fra en bindende salgsaftale, være opmærksom på, hvorvidt det for begge parter er en meningsfuld aftale, og om indgåelsen af aftalen medfører muligheder for besvigelser.

Revisionsbeviset indhentes, såfremt der er tale om skriftlig aftale ved en undersøgelse af dokumentet. Revisionsbevis omkring dokumentets gyldighed og sælgers uafhængighed kan her tilvejebringes ved ekstern bekræftelse og undersøgelse af ejer og ledelsesstrukturen samt handelshistorikken med den aftagende virksomhed. Revisor bør samtidig danne sig et overblik over den aftagende virksomheds regnskab, herunder især at revisionserklæringen ikke

indeholder forbehold omkring going concern forudsætning, da manglende økonomisk formåen til faktisk at overtage det nedskrivningstestede aktiv kan fremstå heraf. Foreligger der udelukkende en mundtlig aftale, der i henhold til dansk ret er tilsvarende bindende, står revisor i en situation, hvor han skal teste en påstand. Dette gøres bedst og med det stærkeste revisionsbevis ved indhentning af oplysning gennem ekstern bekræftelse af de af ledelsen oplyste salgsvilkår eller ved at opfordre ledelsen til selv at få dokumenteret salgsaftalen. Revisor skal her være yderst påpasselig og skeptisk i sin vurdering af ledelsens påståede salgsaftale, da forholdene kan virke meget usikre, navnlig hvis salgsaftalen medfører, at en af revisor forventet foretaget nedskrivning ikke bliver udført. Betingelserne og eventuelle omkostninger i forbindelse med overlevering, erlagt depositum eller salgsforberedelse direkte forbundet med afhændelsen i henhold til den bindende kontrakt vil typisk også være nyttig for revisor i beregningen af nettosalgsværdien og bør derfor også indhentes revisionsbevis omkring.

En relevant bindende salgsaftale vil i sagens natur altid vedrøre en fremtidig overdragelsesdato fastlagt efter balancedagen, da nedskrivningstest af allerede afhændede aktiver jo vil være meningsløs. Et forpligtende tilbud om tilbagekøb af aktivet til en given pris efter endt brugstid evt. afgivet af den oprindelige sælger heraf, er ikke anvendelig, da en sådan aftale snarere er et udtryk for en slags vurdering af aktivets scrapværdi, medmindre aktivets dagsværdi kan formodes at være tilsvarende denne. Samtidig vil en aftale indgået ultimo i det reviderede regnskabsår og vedrørende en afhændelse primo i det efterfølgende eller med lignende begrænset forgangen tid imellem aftale og afhændelsestidspunktet være hensigtsmæssig til anvendelse som dagsværdiestimat. Er der derimod en for aktivets eller CGUens samlede livscyklus ikke uvæsentlig tidsperiode, der adskiller aftalens indgåelse fra aktivets overdragelse, vil ledelsen ikke kunne anvende en sådan umodificeret bindende salgsaftale som estimat for aktivets dagsværdi, da denne, såfremt prisfastsættelsen har været på armslængde, vil indeholde en formodning om yderligere værdiforringelse på overtagelsestidspunktet, end den som aktivet på balancedagen allerede er underlagt. Denne værdiforringelse vil hidrøre fra eksempelvis brug, teknologisk forældelse, driftsmæssige risici, der afspejler sig i aktivets dagsværdi osv., og gør derfor prisen på den bindende salgsaftale til et dårligt estimat for aktivets dagsværdi på balancedagen.

En anden problemstilling i forbindelse med denne brug af fremtidige bindende salgsaftaler er den manglende angivelse af, om yderligere tilbagediskontering af den fremtidige salgssum bør foretages, så den afspejler nutidsværdien af aktivets dagsværdi på det fremtidige overdragelsestidspunkt. En sådan angivelse af nutidsværdien vil umiddelbart virke mere korrekt ud fra en analog anvendelse af IASBs holdning til beregningen af aktivet kapitalværdi samt til hele konceptet omkring anvendelsen af DCF-modeller ved estimering af dagsværdi og vil derfor i det følgende betragtes som en ufuldstændighed i vejledningen omkring udførelsen af nedskrivningstesten. Dette og ovenstående omkring indlejret forventning til aktivets fremtidige stand i prisen bevirker, at visse salgsaftaler bør behandles med diskontering og risikotillæg lignende det anvendt ved beregning af kapitalværdien.

Afgørende for, om en sådan behandling er nødvendig, er revisors faglige vurdering af perioden, der er forgangen imellem handlen og overdragelsen af aktivet. Vurderingen bør baseres på, om perioden er så lang, at handlen tager højde for forventede ændringer af aktivet og omgivelserne,

og at tidsværdien af penge er meningsfuld at tage højde for. Perioden er altså både væsentlig ud fra en begivenheds- og tidsorienteret tilgang. Ovenstående reguleringer vil dog medføre, at der er tale om en estimering af dagsværdien, og beregningen vil derfor ikke have fortrinsret over muligheden for anvendelse af dagsværdi udledt af fra et aktivt marked og vil derfor miste sin position som øverste surrogat i dagsværdihierarkiet. Omstændighederne omkring en bindende salgsaftale kan sågar medføre, at den bedste anvendelse heraf er som sammenligningshandel i vurderingen af rimeligheden af en estimeret dagsværdi. Er sidstnævnte tilfældet, vil en tilbagediskontering med en risikofri rente være nødvendig for dens anvendelse, såfremt perioden er på mere end et år eller anden relevant termin. Følgende er nogle af de forhold, revisor bør overveje ved vurdering af dagsværdi-skøn angivet som en sådan tilpasning af en bindende salgsaftale.

Revisor bør derfor, såfremt der er så lang en tidsmæssig horisont imellem salgsaftalen og overdragelsen af aktivet, sikre, at virksomheden tilbagediskonterer den fastsatte pris forud for anvendelse af denne som dagsværdiestimat, uafhængig af om virksomheden kan påvise, at den ikke-diskonterede værdi er et rimeligt estimat for dagsværdien. Dette skyldes, at IAS 36 angiver, at tidsværdien af penge skal medtages ved beregningen af kapitalværdien, og tilsvarende formodes derfor at gælde for den bindende salgsaftale, uanset om den ikke-diskonterede værdi måtte forekomme rimelig på balancedagen. Dagsværdien vil derfor udgøres af et regnskabsmæssigt skøn, og bestemmelserne i ISA 540 vil derfor være aktuelle. En sådan beregning af nutidsværdi bør udføres ved brug af en risikofri rente med løbetid svarende til perioden imellem balancedagen og afhændelsen af aktivet tilsvarende ved tilbagediskonteringen af kapitalværdien. Revisor skal her have indsigt i, om der ved en sådan diskontering også er korrigeret for inflation. En sådan diskonteringsfaktor (eller salgspris) bør ydermere reguleres for den forventede værdiforringelse, som periodens brug vil medføre, og andre risici knyttet til aktivet der måtte være forbundet med besiddelse og driften heraf, som er medgået i fastsættelsen af prisen på det fremtidige aktiv eller CGU. Dette kan f.eks. være forhold, der er lagt vægt på i fastsættelse af prisen imellem de uafhængige parter, der er relateret til perioden imellem aftale- og aftagelsestidspunkt som forventninger til kommende ændringer i lovgivning, afdækkes af revisor, ligesom det skal undersøges, hvorvidt disse også er forsøgt holdt udenfor i forbindelse med ledelsens brug af bindende salgsaftale som dagsværdiestimat. Korrektion for det almene slid og værdiforringelse gøres f.eks. ved at trække de fremtidige afskrivninger, der vil blive foretaget på aktivet frem til afhændelsen, fra prisen på salgsaftalen. Er ovenstående tilfældet, vil brugen af en bindende salgsaftale udgøre et skøn, der formentlig altid vil være med skønsmæssig usikkerhed, og for yderligere omkring fastsættelse af forudsætninger og værdiansættelse af forskelle henvises til følgende behandling af dagsværdi udarbejdet ud fra bedste estimat, og for forhold vedrørende diskonteringen henvises til kapitalværdiens gennemgang af området. I situationer, hvor hensigtsmæssig anvendelse af en bindende salgsaftale pga. ovenstående bliver kompliceret og med stor skønsmæssig usikkerhed, vil det for ledelsen ofte være fordelagtigt at overveje, om der er bedre fremgangsmåder, hvorpå skønnet kan vurderes mere omkostningseffektivt. Eksempelvis vil revisionsbeviset ved dagsværdi-estimering ud fra en DCF-beregning, der udføres af revisor som udøvelse af uafhængigt skøn efter ISA 540, ofte være mere omkostningseffektiv end ved undersøgelse af virksomhedens metode og forudsætninger til udøvelse af skøn.

Dagsværdi udledt fra et aktivt marked

Udledes dagsværdien af et aktivt marked, skal dagsværdien som angivet ovenfor, såfremt det handles tilstrækkeligt hyppigt, angives til den løbende efterspørgselspris. Er dette ikke muligt, skal aktivet i stedet værdiansættes svarende til senest foretagne handler med tilsvarende aktiver i sammenlignelig stand. Ved anvendelse af markedets tidligere handelspriser som dagsværdiestimater er det forudsat, at der ikke er sket væsentlige ændringer i de økonomiske forhold imellem tidspunktet for transaktionen og balancedagen. Det vil på sådanne aktive markeder være muligt for revisor at indhente information om prisudviklingen, og det vil derfor være muligt at indhente stærkt og omkostningseffektivt revisionsbevis omkring ledelsens dagsværdiskøn via en genudførelse eller undersøgelse af dokumentation for den anvendte dagsværdi. Beviset og verificeringen af det arbejde, ledelsen har udført i forbindelse med udledningen af dagsværdien af et givent aktiv ud fra et aktivt marked er dermed normalt ikke vanskelig for revisor.

Revisor skal dermed snarere vurdere, om prisen, der er valgt som udtryk for dagsværdien, er egnet til formålet. Revisor skal i forbindelse hermed vurdere, om det nedskrivningstestede aktiv svarer til de, der handles på det aktive marked, og om der er sket økonomiske ændringer, der bevirker, at priser fra tidligere handler med lignende aktiver ikke kan anses som repræsentative. Et eksempel herpå kunne være ændring i lovgivning eller skatte- og afgiftsregler for brugen af aktivet. Derudover skal revisor opnå sikkerhed for, at der er tale om de på balancedagen senest tilgængelige og dermed mest aktuelle handelspriser, hvad enten disse er de senest handlet i regnskabsperioden eller de først handlede i den efterfølgende. Revisor vil kunne undersøge alle disse forhold ved at anlægge faglig vurdering og udnytte sin viden omkring aktivet og industrien. Har revisor ikke opnået den fornødne forståelse for det aktuelle aktiv via sit forhåndskendskab til virksomheden, skal dette dog opnås f.eks. gennem fysisk kontrol og forespørgsel. Derudover forudsættes aktiverne der handles på det aktive marked sammenlignelige med det eller de, der nedskrivningstestes. For yderligere vejledning i vurderingen heraf henvises til anvendelsen af sammenligningshandler i forbindelse med estimering af dagsværdien.

Et aktivt marked formodes dog meget sjældent at forekomme for brugte materielle anlægsaktiver, da sådanne varer grundet det varierende slid ikke vil være homogene. Tilstedeværelsen af sådanne markedspriser vil derfor sjældent være en reel mulighed for nedskrivningstesten, medmindre de udledes fra børsnoterede aktier handlet for virksomheder, der er sammenlignelige med en nedskrivningstestet CGU. Eksisterer et aktiv for nyproducerede varer af tilsvarende karakter, kan dette formentlig indgå som input til udarbejdelse af et regnskabsmæssigt skøn eller som sammenligningshandel til vurdering af rimeligheden som behandlet nedenfor i gennemgangen af skøn. Usikkerheden og omfanget af skønsmæssige overvejelser afhænger altså af, hvor godt et dagsværdiestimat der er tilgængeligt, og hvorvidt der er tale om en skønnet eller aflæst dagsværdi, vil være en vurderingssag.

Bedste estimat

Findes hverken en bindende salgsaftale eller et aktivt marked, hvorfra aktivets dagsværdi kan udledes, må ledelsen i henhold til IAS 36 estimere dagsværdien efter den bedst tilgængelige information dog med højdetagen for rimeligheden vurderet gennem sammenligning af nylige

handler foretaget med lignende aktiver inden for samme industri.¹⁶⁷ Det er dermed nødvendigt, at ledelsen udarbejder et regnskabsmæssigt skøn, der kan angive aktivets dagsværdi. Disse regnskabsmæssige skøn udledes normalt via en struktureret metode, der typisk udgøres af en beregning af diskonterede pengestrømme, som eventuelt suppleres med ekstern ekspertvurdering. Et dagsværdiestimat kan også udgøres af en sådan ekspertvurdering alene. Er der tale om en mindre virksomhed, vil det også hyppigt forekomme, at ledelsen udarbejder et mindre struktureret skøn. Området *regnskabsmæssige skøn* indeholder derfor ofte skønsmæssig usikkerhed og vurderes som værende med betydelige risici, og behandles derfor særskilt i standarden ISA 540. Denne er en af de relativt få standarder, der er blevet underlagt materielle ændringer i forbindelse med IFACs clarity-projekt, bl.a. fordi den udgør en sammenskrivning af de snart afløste standarder RS 540 og 545. ISA 540 nr. 12 - 14 angiver hvilke handlinger, revisor skal udføre som reaktion på vurderede risici for væsentlig fejlinformation og betydelige risici. Disse gennemgås i det følgende med fokus rettet mod dagsværdiestimeringen i forbindelse med nedskrivning på materielle anlægsaktiver.

Artikel 12 angiver først, hvordan revisor på baggrund af vurderede risici skal afgøre, hvorvidt ledelsen har opfyldt kravene fra den relevante regnskabsmæssige begrebsramme korrekt, og hvorvidt estimeringsmetoden er anvendt konsistent og hensigtsmæssigt, samt om ændringer i de regnskabsmæssige skøn eller metoden til udledning heraf er hensigtsmæssige efter omstændighederne. Revisor skal her sikre, at ledelsen har opfyldt sin pligt til at holde sig ajourført omkring mulighederne for dagsværdiestimering af det nedskrivningstestede aktiv som eksempelvis et nyopstået aktivt marked, hvorpå det nedskrivningstestede aktiv handles, og som derfor overflødigdgør anvendelsen af skøn.¹⁶⁸ Hvorvidt virksomheden har opnået en korrekt forståelse af den regnskabsmæssige begrebsramme, vurderer revisor især ud fra informationen oppebåret fra risikovurderingshandlingerne.¹⁶⁹ Hvorvidt, der er konsistens i metoderne og grundlaget for de foretagne ændringer, undersøges bl.a. ud fra en vurdering af, om disse er vilkårlige eller understøttede, da vilkårlige ændringer kan medføre inkonsistente regnskaber, fejlinformation eller indikere skævhed i udførelsen af regnskabsmæssige skøn. Ledelsen vil i forbindelse hermed ofte være i stand til at begrunde ændringer i virksomhedens udarbejdelse af regnskabsmæssige skøn som tilpasning til omstændighederne.¹⁷⁰ Det er væsentligt at have fokus på, hvorvidt virksomheden har den korrekte forståelse af bestemmelserne omkring nedskrivningstesten og formålet hermed, da nedskrivningstesten og dagsværdivurderingen ellers kan udføres forkert. Det, at ISA 540 angiver, at revisor typisk vil opnå kendskab herom via sine risikovurderingshandling, hænger sammen med, at de typiske handlinger forbundet hermed som især forespørgsel blandt ledelsen og de for nedskrivningstesten ansvarlige medarbejdere samt undersøgelse af virksomhedens metoder til fastsættelse af dagsværdiestimater vil resultere i det bedst egnede revisionsbevis. Artikel 12 angiver altså hvilke forhold, revisor skal klarlægge forud for sin reaktion på de vurderede risici med yderlige revisions-

¹⁶⁷ IAS 36. 27

¹⁶⁸ ISA 540. A56

¹⁶⁹ ISA 540. A53 og A54

¹⁷⁰ ISA 540. A57 og A58

handling. I forbindelse hermed giver artikel 13 en række yderligere revisionshandling, som revisor skal udføre en eller flere af:¹⁷¹

- (a) Determine whether events occurring up to the date of the auditor's report provide audit evidence regarding the accounting estimate.*
- (b) Test how management made the accounting estimate and the data on which it is based. In doing so, the auditor shall evaluate whether:*
 - (i) The method of measurement used is appropriate in the circumstances; and*
 - (ii) The assumptions used by management are reasonable in light of the measurement objectives of the applicable financial reporting framework.*
- (c) Test the operating effectiveness of the controls over how management made the accounting estimate, together with appropriate substantive procedures.*
- (d) Develop a point estimate or a range to evaluate management's point estimate. For this purpose:*
 - (i) When the auditor uses assumptions or methods that differ from management's, the auditor shall obtain an understanding of management's assumptions or methods of sufficient to establish that the auditor's point estimate or range takes into account relevant variables and to evaluate any significant differences from management's point estimate*
 - (ii) When the auditor concludes that it is appropriate to use a range, the auditor shall narrow the range, based on the audit evidence available, until all outcomes within the range are considered reasonable.*

Denne bestemmelse er suppleret i det forklarende materiale ved A59 til A95, og disse gennemgås i det følgende med fokus på, hvordan revisor kan udføre yderligere revisionshandling mere direkte rettet mod usikkerheden relateret til dagsværdiestimaterne. Punkt (c) gennemgås dog ikke i henhold til afgrænsningen fra intern kontrol, da disse med forbehold for kontroller som f.eks. ekspertvurdering, efterregning og tilsvarende i praksis forventes at have meget begrænset indflydelse. Revisionshandling af regnskabsmæssige skøn kan dermed inddeles i tre overordnede fremgangsmåder, der fastlægger strukturen i behandlingen. Disse er:

- *Efterfølgende begivenheder*
- *Gennemgang og test af fremgangsmåden*
- *Udøvelse af uafhængigt skøn*

Ovenstående er også den inddeling, der angives i den nu snart afløste RS 540, men er på trods heraf stadig anvendelig som struktur for fremgangsmåden efter clarity-standarden, da forskellen mellem disse er en ophøjelse af aspektet vedrørende test af virksomhedens interne kontrol til selvstændig revisionstilgang.

¹⁷¹ ISA 540. 13

Efterfølgende begivenheder

Bestemmelserne i ISA 540 nr. 13 (a) vedrører afgørelse af, hvorvidt begivenheder, der kan bidrage med viden omkring det regnskabsmæssige skøn, er indtruffet frem til dateringen af revisionspåtegningen.¹⁷² Der vil her oftest være tale om handlinger, hvorigennem der søges ny viden omkring ledelsens forudsætninger for udarbejdelse af dagsværdiestimatet, da en sådan kort forgangen periode sjældent vil kunne påvise specifikke metoder og modeller til skønsudøvelse som uanvendelige.

For nedskrivningsområdet kan det eksempelvis være relevant i situationer, hvor der er indgået en bindende salgsaftale eller anden afhændelse af aktivet, der nedskrives eller et sammenligneligt hermed, eller hvis et aktivt marked for det nedskrivningstestede aktiv i henhold til hierarkiet for dagsværdiestimer angivet i IAS 36 opstår. I disse situationer vil det umiddelbart være ubesværet for revisor at vurdere virksomhedens beregning af dagsværdiestimatet. Påvises skønsmæssige afvigelser ved sådanne situationer, bør dagsværdiestimatet ændres på trods af, at denne udgør et ellers korrekt udøvet regnskabsmæssigt skøn, da det vil være hensigtsmæssigt i henhold til den regnskabsmæssige referenceramme, der forudsætter, at det bedste estimat benyttes. Ovenstående vil dog kun forekomme yderst sjældent, og muligheden for at teste begivenheder efter balancedagen er mere aktuel, hvis der er mulighed for, at der inden for industrien eller sågar den pågældende virksomhed efter balancedagen er opstået en bedre egnet sammenligningshandel end den anvendt i forbindelse med det udarbejdede skøn. I tilfælde, hvor handlen med aktivet eller CGUen er foretaget med virksomheden selv som part, bør revisor, selv efter kravet omkring revisionen af ledelsesberetningen er frafaldet, sikre sig, at dette eventuelt med monetære beløb fremgår af denne, såfremt der er tale om en væsentlig omstrukturering af virksomheden.¹⁷³

Derudover kan hændelser, der be- eller afkræfter forudsætninger indgået i dagsværdiestimatet også forekomme i perioden forud for dateringen af revisionspåtegningen. F.eks. vil dagsværdien, hvis den beregnes ud fra en metode baseret på fremtidige pengestrømme, indeholde både en forventet pris og mængde af det producerede, der vil afhændes i det efterfølgende regnskabsår. Disse forventninger vil revisor bedre kunne vurdere rimeligheden af så sent som muligt, da en større del af de fremtidige forventninger da vil omdannes til mere håndterbar historisk finansiell information. Er der efter første kvartal i det nye regnskabsår f.eks. kun opnået 10 % af det i de anvendte forudsætninger forventede overskud, og foreligger der ikke en særlig sæsonbetonet aktivitet eller lignende, der kan begrunde denne, kan revisor med rette drage tvivl om virksomhedens forudsætninger anvendt i budgettet.

Måden, hvorpå revisor bedst tilvejebringer en sådan information, afhænger meget af, om den kan indhentes fra interne eller eksterne kilder. Er det eksempelvis salgstal for starten af det nye regnskabsår, der undersøges, vil undersøgelse af bogføringen være primær, men er der tale om eksterne forhold som f.eks. dannelsen af et aktivt marked eller ændrede omstændigheder, vil revisors kendskab til virksomhedens omgivelser og det pågældende aktiv være nødvendig, og en genudførelse af risikohandlingerne vedrørende virksomhedens eksterne forhold og art vil derfor typisk kunne belyse forholdene herom. Undersøgelsen af, hvorvidt der er indgået en bindende

¹⁷² ISA 540. A62

¹⁷³ ÅRL § 77

salgsaftale, udføres som angivet ovenfor, og hvorvidt aktivet er afhændet kan bekræftes ved den generelle undersøgelse af det overordnede revisionsområde *materielle aktiver*.

Revisionshandlinger rettet herimod kan naturligvis som de øvrige handlinger angivet i standardens artikel 13 fravælges ved revisionen af regnskabsmæssige skøn, men bestemmelsen er af mere obligatorisk art, da overvejelser og revisionshandlinger rettet mod perioden skal udføres efter ISA 560.¹⁷⁴ Bestemmelsen herom i ISA 540 bidrager dermed egentlig ikke med noget nyt, da dette betragtes som forudsat i situationer, hvor sådanne forhold kan bidrage med relevant viden omkring det regnskabsmæssige skøn, men standardens detaljerede reguleringer herom er naturligvis relevante for revisor, da disse ikke matches i ISA 560.

Gennemgang og test af fremgangsmåden

Nr. 13 (b) vedrører yderligere revisionshandlinger rettet mod vurdering af metoden samt de data, på baggrund af hvilke ledelsen har udøvet sit regnskabsmæssige skøn. ISA 540 angiver, hvordan test af udarbejdelsen af regnskabsmæssige skøn er effektiv i situationer, hvor der anvendes alle former for input,¹⁷⁵ samt når der ikke er en formelt struktureret fremgangsmåde til vurdering af dagsværdier, da en sådan implicit metode normalt vil kunne udledes af beregningen.¹⁷⁶ Testen af, hvordan ledelsen har udført sine regnskabsmæssige skøn, kan bl.a. omfatte undersøgelse af det anvendte input ud fra såvel en kilde- som oplysningsorienteret tilgang. Derudover kan omberegning af det udarbejdede skøn, gennemgang af oplysninger for indre sammenhæng samt overvejelser omkring ledelsens gennemgang og eventuelle godkendelsesprocedurer udføres.¹⁷⁷ Dette omfattende område er i ISA 540 gennemgået som to undersøgelsesområder; ét der evaluerer målemetoden anvendt af virksomheden, og ét der vedrører forudsætningerne anvendt af ledelsen.¹⁷⁸

Evaluering af målemetode

Når der ikke er angivet en specifik målemetode i de relevante regnskabsstandards, er det op til revisor at vurdere såvel rimeligheden af den valgte metode som anvendelsen heraf. Hensigtsmæssigheden, samt hvorvidt målemetoden er passende under omstændighederne, skal derfor underkastes revisors faglige vurdering.¹⁷⁹ Revisor bør indledningsvist i sin vurdering af metoden til udarbejdelse af dagsværdiestimatet overveje overordnede forhold vedrørende denne, såsom hvorvidt valget af model grunder i et rimeligt rationale, samt om ledelsen understøtter valget heraf ved vurdering af hensigtsmæssigheden i forhold til den regnskabsmæssige begrebsramme. Derudover bør revisor undersøge, om metoden er hensigtsmæssig i forhold til aktivets art og virksomhedens forretningsområde og branche.¹⁸⁰ Informationen, der forudsættes for denne type overvejelser, kan revisor med fordel indhente i forbindelse med risikovurderingen.

¹⁷⁴ ISA 540. A66

¹⁷⁵ ISA 540. A68

¹⁷⁶ ISA 540. A70

¹⁷⁷ ISA 540. A69

¹⁷⁸ ISA 540. (13(b)(i)) & (ii)

¹⁷⁹ ISA 540. A71

¹⁸⁰ ISA 540. A72

Da IAS 36 ikke som ved opgørelse af kapitalværdi angiver hvilke modeller, der kan benyttes til beregning af dagsværdien, men blot angiver, at rimeligheden af resultaterne af disse skal vurderes i forhold til tilsvarende handler foretaget inden for samme industri, er anlæggelsen af en faglig vurdering på området yderst væsentlig for revisionen. Der eksisterer adskillige modeller, efter hvilke en virksomhed kan beregne et aktivs dagsværdi, og derfor gennemgås de overordnede forhold, revisor bør inddrage i sin vurdering af sådanne modellers hensigtsmæssighed. Revisor skal overveje modellens hensigtsmæssighed i forhold til omstændigheder som virksomheden, aktivet og omgivelserne¹⁸¹ og inddrage overvejelser omkring, hvorvidt modellen er kutyme for eller tilrettelagt den aktuelle sektor, eller om der er tale om en egenudviklet model evt. ved brug af ekspertbistand.¹⁸² Standarden angiver her en række eksempler på de forhold, revisor efter omstændighederne kan overveje ved test af ledelsens anvendte model, der generelt relaterer til opdatering og løbende sikring af egnethed heraf.¹⁸³ F.eks. skal revisor her vurdere, om modellen er valideret og periodevist gennemgået for egnethed til anvendelsen, samt underlagt periodevis kalibrering og fastsættelse af ændringsbehov. Hertil kan en sammenligning af modellens output med faktiske transaktioner (estimerede dagsværdier måles for overensstemmelse med realiserede dagsværdier) især være nyttig til valideringen.

Dagsværdien estimeres ofte ud fra en model baseret på nutidsværdien¹⁸⁴ og/eller arbejde udført af en ledelsesudpeget ekspert. Et estimat udledt fra en sådan model vil efterfølgende for at være overensstemmende med IAS 36 skulle sammenlignes med lignende foretagne handler. Da disse dermed er enten hyppigt anvendte modeller eller referencerammebestemmelser, vil de i det følgende blive adresseret. Derfor vil de følgende forhold angive strukturen for gennemgangen af evalueringen af målemetoden anvendt til dagsværdifastsættelsen:

- *Dagsværdi udledt af en DCF-model*
- *Arbejde udført af en ledelsesudpeget ekspert*
- *Inddragelse af overvejelser vedrørende nylige sammenlignelige handler inden for industrien*

Dagsværdi udledt af en DCF-model

Brug af en DCF-model, der er baseret på forventning til fremtidige pengestrømme, vil typisk være den mest almindeligt forekommende i forbindelse med dagsværdiestimering og betragtes almindeligvis som hensigtsmæssig, medmindre der er særlige omstændigheder, der bevirker, at denne ikke kan benyttes som f.eks. usikkerhed omkring going concern forudsætningen. Denne type model minder til forveksling om den angivet af IAS 36, som måden kapitalværdien beregnes på, og de to modeller tager også højde for de samme forhold. Modeltypen bruges i denne kontekst som et estimat, der skal afspejle markedsværdien af aktivet og ikke dets brugsværdi, som når den anvendes til beregningen af kapitalværdien, og de udarbejdede skøn vil derfor på

¹⁸¹ ISA 540. A74

¹⁸² ISA 540. A75

¹⁸³ ISA 540. A76

¹⁸⁴ Present Value Techniques

grund af brugen af forskelligartede forudsætninger og restriktioner af hvilke forhold, der kan medgå i kapitalværdien, alligevel være forskellige fra hinanden. Dagsværdien ud fra en DCF-model kan beregnes efter flere specifikke modeller, men følgende generelle forhold skal disse dog indeholde for at være i overensstemmelse med den regnskabsmæssige referenceramme:

- (a) An estimate of the future cash flows for the asset or liability being measured*
- (b) Expectations about possible variations in the amount and/or timing of the cash flows representing the uncertainty inherent in the cash flows*
- (c) The time value of money (...) (risk-free interest rates)*
- (d) The risk for bearing the uncertainty inherent in the cash flow*
- (e) Other factors that would be considered by market participants in the circumstances¹⁸⁵*

De ovenstående fem forhold er angivet i appendiks til høringsudkastet fra maj 2009 af IASBs aktuelle projekt: Fair Value Measurement, der er tilsigtet som en samling af alle regnskabsbestemmelser vedrørende måling af dagsværdi i en enkelt standard, og bestemmelserne fremgår dermed også i flere af de øvrige internationale regnskabsstandarder, da den ny IFRS ikke er tilsigtet indførelse af nye materielle ændringer. De elementer, der skal inddrages, er overordnet set identiske med de, IAS 36 angiver, at kapitalværdien skal indeholde, og på samme måde er der for punkterne (b), (d) og (e) mulighed for at medtage forholdene via enten de forventede pengestrømme eller diskonteringsfaktoren. Resultatet af netto-salgsværdien beregnet igennem en DCF-opgørelse og kapitalværdien er dog typisk forskellige på grund af de forhold, der tillades medtaget under punkt (e). Her er beregningen af dagsværdien nemlig mere lempelig, da der her kan inddrages effekten af stordrift, skattefordele, fremtidige forbedringer osv. forventet for køber af aktivet, hvilket er forhold, der ikke kan medtages i virksomhedens beregning af kapitalværdien, der næsten udelukkende forudsætter en fortsat brug af aktivet i den stand, det befinder sig i på balancedagen. For vejledning i rimeligheden og sandsynligheden af forudsætningerne anvendt til en model baseret på nutidsværdien af forventningerne til fremtidige pengestrømme henvises derfor til den kommende gennemgang heraf i forbindelse med behandlingen af revision af kapitalværdien, da anvendelsen her vil være analogt anvendelig på området. Denne analoge anvendelsesmulighed vedrører både de overvejelser, revisor skal gøre sig omkring valg af model og for de hertil anvendte forudsætninger, valg af diskonteringsfaktor, forlængelse af perioden man med rimelig sikkerhed kan udarbejde prognoser ud fra osv. Forskellen mellem de to formåls anvendelse af punkt (e) er under kapitalværdien kommenteret i forbindelse med estimeringen af de fremtidige pengestrømme.

Den store sammenlignelighed mellem typen af dagsværdiestimeringsmodel og beregningen af kapitalværdien vil ofte resultere i, at modeltypen vil være den mest omkostningseffektive for virksomheden, såvel som det samme vil være tilfældet i revision heraf for revisor.

¹⁸⁵ Fair Value Measurement ED/2009/5. C2

Arbejde udført af en ledelsesudpeget ekspert

Arbejde fra en ledelsesudpeget ekspert vil i en virksomhed kunne:

- fungere som en kontrol af et af ledelsen udarbejdet dagsværdiestimat
- hjælpe med udarbejdelse af input til virksomhedens dagsværdimodeller
- fungere som udøver af hele værdiansættelsen enten via faste metoder og modeller eller via en mindre struktureret ekspertvurdering

Er den ledelsesudpegede ekspert hyret til at udarbejde forudsætninger til beregning af det regnskabsmæssige skøn, vil disse forudsætninger, såfremt de benyttes, være ledelsens forudsætninger. Der skal her sondres mellem udarbejdelse af forudsætninger og simpel tilvejebringelse af prisdata omkring private transaktioner, da sidstnævnte ikke kvalificeres som anvendelse af ledelsesudpeget ekspertarbejde.¹⁸⁶ En ledelsesudpeget ekspert kan udover eksterne personer med særlig viden bragt ind af ledelsen på opgavebasis også omfatte medarbejdere eller ledelse med særlig viden omkring forhold, der kvalificerer dem til at udføre de ovenstående opgaver. Dette kan f.eks. være personale, der igennem sit arbejde med det nedskrivningstestede aktiv er kvalificeret til at udøve skøn herom, f.eks. ansatte ingeniører eller lignende med særligt kendskab til tekniske specifikationer og aktivets aktuelle stand eller potentiale.

Vedrørende muligheden for udelukkende at vurdere dagsværdien ud fra et ustruktureret skøn afgivet af vurderingsmand (appraisal value) angiver Basis for Conclusions til IAS 36, at virksomheden da skal sikre, at vurderingen er i overensstemmelse med standardens bestemmelser.¹⁸⁷ Der er ikke angivet yderligere omkring bestemmelsen, men der henvises formentlig især til, at den estimerede salgsværdi ikke må afspejle et såkaldt paniksalg, dvs. at rimeligheden skal bekræftes ud fra en sammenligning med tidligere foretagne handler. Dette er ikke i sig selv ret nyttig information, da hensigtsmæssigheden over for regnskabsbestemmelserne anses som selvsagt, men det bidrager dog med en slags "IASB-accept" af anvendelse af ledelsesudpegede ekspertvurderinger som dagsværdiestimater på trods af, at de ikke anerkender denne som vurderingsmetode. Det kan dermed umiddelbart virke som en lidt kryptisk og ukonkret udmelding fra IASB, men vil i det følgende tolkes på den måde, at anvendelse af ekspertbistand til denne form for vurderingsarbejde betragtes som en mulighed, der kun bør anvendes i situationer, hvor andre beregningsmetoder er utilgængelige eller medfører urimelige omkostninger for virksomheden. En sådan anvendelse vil kunne tænkes at aflede en problemstilling omkring opfyldelse af indregningskriteriet for et aktiv navnlig vedrørende betingelsen om tilstrækkelig pålidelig måling heraf. Der vil i sådanne situationer dog være mulige forhold, der kan reducere usikkerheden herved som f.eks. indhentning af flere uafhængige ekspertvurderinger. I forbindelse med revision af virksomheder, der anvender denne type rene vurderinger, vil den bedste revisionshandling for revisor udover indhentning af revisionsbevis omkring ekspertens arbejde ofte være udarbejdelse af eget uafhængigt skøn eller

¹⁸⁶ ISA 500. A35

¹⁸⁷ IAS 36. BCZ30

vurdering af rimeligheden ved at referere til det tilgængelige sammenligningsgrundlag frem for at teste den potentielt lidt flygtige vurderingsmetode. Anvendelsen af denne type skøn vurderes især at forkomne i mindre virksomheder.

ISA 500 giver særlig vejledning i, hvilke forhold revisor bør overveje forud for, at arbejde udført af en ledelsesudpegede ekspert kan anvendes som revisionsbevis. Det fremgår, at revisor bør vurdere forhold omkring kilden til informationen (ekspertens kompetencer, færdigheder og objektivitet) og opnåelse af en forståelse for ekspertens arbejde samt vurdere dets egnethed som revisionsbevis.¹⁸⁸ Revisionshandlingernes art, omfang og tidsmæssige placering er som altid påvirket af omstændighederne, som f.eks. muligheden for indhentning af anden information, kompleksiteten af kompetenceområdet m.m.¹⁸⁹

I vurderingen af den ledelsesudpegede eksperts kompetence, færdigheder og objektivitet er kompetence og færdigheder beslægtet, da de vedrører hhv. arten og niveauet af ekspertisen samt evnen til at udøve denne i de givne omstændigheder, mens objektiviteten vedrører de mulige utilsigtede påvirkninger, den ledelsesudpegede eksperts arbejde kan udsættes for.¹⁹⁰ Manglende kompetences negative indflydelse på revisionsbeviset er behandlet i forbindelse med den revisionsmæssige begrebsramme. I forbindelse med vurdering af ekspertens kompetence til løsningen af dagsværdievalueringen eller udarbejdelsen af input hertil bør revisor opnå en forståelse for, om eksperten er bekendt med bestemmelserne i IAS 36 og evner at arbejde efter disse.¹⁹¹ Det kan f.eks. påvirke resultatet, hvis eksperten er af den overbevisning, at det udførte arbejde skal afspejle brugsværdien for pågældende virksomhed snarere end markedsværdien.

Til vurderingen af den ledelsesudpegede eksperts kompetence, færdigheder og objektivitet er der ofte mange forskelligartede kilder, fra hvilke revisor kan indhente information. Disse kan udgøre såvel revisors personlige erfaring med ekspertens arbejde som drøftelse med eksperten eller andre, der er bekendte med dennes arbejde. Særligt omkring ekspertens kvalifikationer kan viden indhentes via en vurdering af ekstern autorisation/godkendelse som f.eks. licens til at praktisere, offentliggjorte artikler og bøger eller udtalelse herom fra anden revisorudpeget ekspert inden for området.¹⁹² Derudover bør revisor i sin vurdering tage højde for, om ekspertens arbejde er underkastet særlige faglige standarder, lovmæssige eller øvrige reguleringsmæssige krav.¹⁹³ Dette kan f.eks. være tilfældet ved anvendelse af autoriserede revisorer med særlig specialiseret viden eller ejendomsmæglere. Vurderingen af den ledelsesudpegede eksperts kompetencer og færdigheder vil derfor sjældent være vanskelig for revisor, da der er mange kilder, hvorfra revisionsbeviset herom kan indhentes. Dette skyldes, at der næppe vil være tale om en autodidakt ekspert, og diverse forhold som medlemskab i organisationer, uddannelsesmæssig baggrund, professionelle autorisation/godkendelser, og erhvervsmæssige erfaringer vil derfor ofte gøre vurderingen uproblematisk.

¹⁸⁸ ISA 500. 8

¹⁸⁹ ISA 500. A36

¹⁹⁰ ISA 500. A37

¹⁹¹ ISA 500. A 40 og IAS 36 Basis for Conclusions

¹⁹² ISA 500. A38

¹⁹³ ISA 500. A39

Revisor bør dog ikke alene vægte relevant uddannelsesmæssig baggrund som værende tilstrækkelig. Objektiviteten af den ledelsesudpegede ekspert og trusler imod denne objektivitet bør, såfremt ingen relationer eller afhængighedsforhold forsøges tildækket, være mulig for revisor at opnå indsigt i. Eksempler på, hvilke omstændigheder der kan udgøre trusler mod ekspertens objektivitet og hvilke sikkerhedsforanstaltninger, der iværksættes for at reducere sådanne trusler, er angivet i ISA 500 A41-A43. Disse virker umiddelbart meget lig bestemmelserne i *Revisorloven* og *Retningslinjerne For Revisors Etiske Adfærd* omkring revisors objektivitet og uafhængighed. Revisor kan derfor ved at udnytte sin indsigt i bestemmelser, vedkommende selv er underlagt i sit arbejde, vurdere den ledelsesudpegede eksperts objektivitet. For mere generelle forhold omkring indvirkningen af objektivitet eller mangel på samme henvises til den revisionsmæssige begrebsramme, der behandler emnet. Objektiviteten kan derimod være svær at vurdere i situationer, hvor et tilhørsforhold i forbindelse med en besvignelse søges tildækket. I situationer, hvor revisor vurderer, at der er en risiko for dette evt. gennem overvejelse af besvignelsesrisikofaktorerne, vil det sjældent være hensigtsmæssigt at vurdere modellen, hvis denne baseres på eksperten, i hvert fald ikke uden at revisor selv iværksætter særlige foranstaltninger som f.eks. inddragelse af egen ekspert, da metoden ellers må betragtes som kompromitteret. Revisor bør i sådanne situationer snarere overveje, om revisionshandlingerne som angivet i ISA 540 nr. 13 (d), der vedrører uafhængigt udarbejdelse af interval eller punktestimat, vil være mere hensigtsmæssige til vurdering af ledelsens fastsatte dagsværdi.

Revisor skal, udover en forståelse af de forhold der vedrører den ledelsesudpegede eksperts kompetence, færdigheder og objektivitet, ydermere opnå en forståelse for dennes arbejde. Dette omfatter også den fundamentale forståelse af ekspertiseområdet, hvilket i henhold til ISA 500 med fordel kan opnås i forbindelse med revisors vurdering af, om vedkommende selv besidder de fornødne kompetencer til vurderingen af det regnskabsmæssige skøn.¹⁹⁴ En overvejelse, der også er særskilt krævet af ISA 540 i forbindelse med revision af de regnskabsmæssige skøn. De aspekter af en ledelsesudpeget eksperts arbejde, der er relevante for revisor, varierer meget med området, og revisor opnår indsigt i disse forhold gennem udførelse af en type revisionshandlingerne meget tilsvarende de allerede gennemførte i forbindelse med risikovurderingen.

Beslutter revisor, at der er behov for at inddrage en ekspert, omfattes forholdet om anvendelsen af ekspertens arbejde som revisionsbevis af ISA 620, der med indførelsen af clarity-standarderne er med materielle ændringer. En væsentlig forskel i forhold til forgængeren RS 620 er, at denne behandlede brugen af alle former for ekspertarbejde, mens ISA 500 efter clarity-projektet nu vedrører den ledelsesudpegede eksperts arbejde, og ISA 620 udelukkende vedrører den af revisor udpegede ekspert. De forhold, revisor skal overveje i forbindelse med anvendelse af egen ekspert, der er forskellige fra de ved anvendelse af en ledelsesudpeget, behandles særskilt i senere.

En væsentlig kilde til information omkring forholdet mellem den ledelsesudpegede ekspert og virksomheden er undersøgelse af eventuel dokumentation imellem parterne som f.eks. et

¹⁹⁴ ISA 500. A44

aftalebrev eller en ansættelseskontrakt.¹⁹⁵ Revisor kan herigennem evt. suppleret med forespørgsler opnå indsigt i arten, omfanget og det tilsigtede mål med ekspertens arbejde, ekspertens rolle og ansvarsområde i forhold til ledelsen samt kommunikationen imellem parterne og evt. særlig rapportering omkring ekspertens arbejde. Denne type dokumentation vil typisk foreligge, når der anvendes ekstern ekspertise til vurderingsarbejdet, mens revisor vil være mere afhængig af forespørgsel til såvel eksperten som virksomhedens øvrige medarbejdere, når der foreligger et ansættelsesforhold.¹⁹⁶

Afslutningsvis skal revisor vurdere egnetheden af den ledelsesudpegede eksperts arbejde som revisionsbevis i henhold til omstændighederne. Denne vurdering vedrører i henhold til ISA 500 især en overvejelse af relevans og rimelighed af såvel resultatet af ekspertens arbejde som af de forudsætninger og metoder anvendt i forbindelse med den pågældende vurdering og til sidst rimelighed, fuldstændighed og nøjagtighed af data anvendt af eksperten.¹⁹⁷

Samtlige ovenstående forhold vil ikke altid være meningsfulde at adressere. Afgørende herfor er især omstændighederne og måden, hvorpå ekspertvurderingen er tilvejebragt. Typerne af yderligere revisionshandlinger, der vil være hensigtsmæssige i sådanne situationer, er dermed også varierende, da f.eks. genudførelse og efterregning ikke vil være meningsfulde i situationer, hvor der ikke er udarbejdet en vurdering efter en struktureret model. Vurderingen af relevans og rimelighed af pågældende eksperts resultat udføres typisk af revisor ved at sammenligne dennes arbejde med andre sammenlignelige handler. Denne estimering af dagsværdi til anvendelse i nedskrivningstesten er pga. kravet om sammenligning med lignende handler betinget af IAS 36 og gennemgået yderligere nedenfor med en indlejret test heraf.

Overvejelse af nylige lignende handler inden for samme industri

Uanset hvilken metode, der anvendes til at estimere dagsværdien, omfatter den sammenligning med nyligt foretagne handler med lignende aktiver inden for samme industri for at sikre rimeligheden af dagsværdiestimatet. Er indhentning af et sådant sammenligningsgrundlag ikke en mulighed for ledelsen, er det ikke tilladt for virksomheden at beregne dagsværdien af et aktiv eller en CGU gennem skøn i henhold til IAS 36 artikel 27, og virksomhedens genindvindingsværdi udgøres derfor i sådanne situationer alene af kapitalværdien. IAS 36 har i gennemgangen af nedskrivningstesten ikke yderligere uddybet meningen med bestemmelsen, og formodningen omkring, hvad denne indebærer, er angivet i gennemgangen heraf og lægges til grund for vurderingen heraf.

Handlens egnethed som målestok for rimeligheden af dagsværdien udarbejdet fra skøn er et bærende forhold i vurderingen af sammenligningshandlen. Denne egnethed vurderer revisor især ved at få kendskab til ligheder og forskelle imellem omstændighederne for sammenligningshandlen og virksomhedens aktuelle brug heraf. Samtidig vil en vurdering af forskellene imellem de involverede aktiver, virksomheder og særlige handelsbetingelser være nyttig for at kunne forklare, hvordan afvigelse mellem disse kan tænkes at påvirke dagsværdien. Det kan med rette antages, at virksomheden altid kan dokumentere den anvendte handel, og

¹⁹⁵ ISA 500. A46

¹⁹⁶ ISA 500. A47

¹⁹⁷ ISA 500. A48

revisor vil derfor kunne anvende denne som kilde. Hermed menes, at spredte rygter inden for branchen omkring en handel ikke opfattes anvendelige som bekræftelse af skønnets rimelighed. Der er ikke opstillet krav om, at det skal være en handel, som den reviderede virksomhed indgår som part i, og dokumentationen herom kan derfor være såvel intern som ekstern. Ved ekstern dokumentation kan det dog tænkes, at virksomheden vil have svært ved at tilvejebringe den nødvendige information omkring handlen vedrørende såvel pris som mere detaljerede oplysninger omkring stand og art af aktivet eller CGUen. Dette er en problemstilling, der ikke kommenteres af IAS 36, men situationen vil formentlig udgøre den hyppigste årsag til, at det vil være umuligt at beregne nettosalgsværdien i forbindelse med nedskrivningstesten, da det umuliggør anvendelsen af standardens sidste og lettest tilgængelige dagsværdiestimat. Ved en internt dokumenteret handel kan såvel salg som køb af lignende aktiv anvendes som bevis, forudsat at det er en handel foretaget på arms længde og dermed ikke mellem nærtstående som f.eks. koncernforbundne parter. Et handlet aktiv formodes dog ikke at kunne fungere som sammenligningshandel for det selv samme aktivs dagsværdi, da dette kan resultere i en absurd fredning af den oprindeligt indregnede kostpris og vil derfor fungere som en klar underminering af intentionen bag ÅRLs bestemmelser. Det samme gør sig gældende ved brug af listepriser for handel med tilsvarende ubrugte aktiver.

I revisionen af handlens sammenlignelighed bør revisor sikre sig, at de af IAS 36 stillede krav til en sådan handel er opfyldt i den forstand, at handlen er foretaget på arms længde vilkår, at det handlede aktiv er sammenligneligt med det, der nedskrivningstestes, at den gennemførte handel stadig kan betegnes som værende nylig, og at den er foretaget inden for samme industri, samt at der ikke er tale om paniksalg eller en overivrig køber. Er informationen tilgængelig, er det muligt for revisor at vurdere egnetheden af handlen primært ved anlæggelse af en faglig vurdering samt gennem det overordnede kendskab til virksomheden og dens industri, der er indhentet ved risikovurderingshandling og tidligere revisionsopgaver m.m. Grunden til, at en faglig vurdering er særlig nødvendig i denne situation, er, at revisor vil skulle tage stilling til en række ikke-entydige og graduerbare vurderingsspørgsmål som f.eks.: *hvor forskelligartede kan aktiver være, før de ikke længere kan betragtes som lignende?* og *hvor gammel må en handel være for stadig at kunne betegnes som nylig?* Dette er dermed forhold, der af natur altid vil forudsætte anvendelse af dømmekraft og vurdering af rimelighed, og revisor vil derfor i nogle situationer kunne have besvær med at vurdere hensigtsmæssigheden i forhold til IAS 36. Derimod er andre forhold, som hvorvidt handlen er inden for samme industri, og om den er foretaget på arms længde, mulige at vurdere mere entydigt for revisor, da disse er verificerbare. Derudover vil den faglige dømmekraft og "mavefornemmelse" være væsentlig i revisors overvejelse af rimeligheden af den pris, der er handlet til, hvilket især kan være indikation for, at der er tale om en handel foretaget på arms længde.

I forbindelse med vurderingen af, hvorvidt handlen er nylig, er der som bekendt ikke angivet en særskilt tidsfrist eller lignende fra IAS, og revisor bør i sådanne situationer ikke forholde sig til en bestemt periode, men snarere vurdere, om der er sket væsentlige ændringer af forhold, siden handlen blev foretaget, der bevirker, at prisen ikke kan anvendes som en rettesnor for dagsværdiestimatet.

Denne betragtning vil være overensstemmende med en anden dagsværdibestemmelse i IAS 36 artikel 26 vedrørende, hvor gammel en handel på et aktivt marked, der kan anvendes som dagsværdiestimering, må være, samt IASBs generelle betragtning omkring nedskrivningstesten som værende betinget af ændringer frem for ufleksible tidsrammer. F.eks. vil der ved indtrædelse af global økonomisk afmatning og finansiell krise som i den aktuelle situation umiddelbart ikke kunne anvendes en handel fra før denne til vurdering af rimeligheden af et dagsværdiestimat. Revisor bør her som minimum vurdere, om nedskrivningstesten udføres som følge af konkrete indikatorer for ændring i omstændigheder, der kan tænkes at medføre, at handlen bliver uegnet til sammenligning.

Vurderingen af, hvorvidt aktivet eller CGU'en er sammenlignelig med den pågældende handel, forudsætter også dømmekraft, og revisor skal have kendskab til såvel det handlede som det nedskrivningstestede aktiv. Der vil her formentlig altid være forskelle imellem aktiverne, hvad enten de vedrører tekniske specifikationer, forskellige producenter eller blot variation i slid på de typisk allerede benyttede aktiver. Revisors arbejde vedrører her sammenligningsarbejde og vurdering af forskelle og vil i disse situationer være så situationsspecifik, at det er svært at opsætte normer for vurderingen.

Kendskab til forskellene imellem de sammenlignede aktiver og den heraf afledte forskel i dagsværdi er også meget væsentlig for revisor, da handlen jo som angivet kun giver en pejling omkring rimeligheden. Revisor bør såvel som virksomheden her via sit kendskab til aktivet vurdere, om forskellen mellem aktiverne virker rimelig som grundlag for forskellen mellem den handlede pris og den estimerede dagsværdi og samtidig vurdere, om forskellene kan retfærdiggøres, eller om skønnet bør tilpasses. Dette kan for virksomheden typisk gøres ved opstilling af de særlige kvaliteter og egenskaber, der adskiller de to aktiver fra hinanden og en tilnærmelsesvis vurdering af disses indvirkning på dagsværdien i monetære beløb. For revisor kan dette efterfølgende vurderes ved indhentning af revisionsbevis omkring rimeligheden af ekspertens eller virksomhedens værdiansættelse af forskellene på aktiverne, ved undersøgelse af, om forskelle, revisor selv har identificeret, er medtaget, og via efterregning sikring af at de vurderede beløb er benyttet korrekt.

Revisor bør i forbindelse hermed ydermere, såfremt det vurderes, at der foreligger risici for besvigelser, gennem ekstern bekræftelse eller tilsvarende indhente revisionsbevis til undersøgelse af handlens forekomst og nøjagtighed, især hvis der er tale om en handel, der understøtter en for revisor umiddelbart urimelig dagsværdifastsættelse. Revisor kan i situationer som disse også overveje, hvorvidt der er lagt tilstrækkeligt vægt på vurderingen af, om handlen er foretaget på arms længde ved undersøgelse af, om den er foretaget imellem nærtstående parter, f.eks. hvis der foreligger en uformel koncernstruktur.

Forudsætninger

ISA 540 angiver som sagt i bestemmelse 13 (b)(ii), hvordan revisor udover vurdering af den anvendte metode skal undersøge rimeligheden af ledelsens og modellens forudsætninger ved udarbejdelse af regnskabsmæssige skøn. Nødvendigheden heraf illustreres bedst med

henvisning til GIGO-princippet.¹⁹⁸ For indsigt i selve konceptet *forudsætninger* og standardernes anvendelse heraf henvises til behandlingen i forbindelse med risikovurderingshandlingerne. Da emnet *revision af forudsætninger* er identisk for såvel de, der ligger til grund for kapitalværdien, som dagsværdiestimeringen, forventes det, at vurderingen af disse læses som fælles behandling af emnerne. De forskelligartede forhold, der påvirkes af det område, forudsætningerne anvendes på, behandles i de respektive afsnit. Den væsentligste forskel mellem de to områder er, at forudsætninger i forbindelse med fremtidige pengestrømme relaterer til fremtiden, mens de ved udarbejdelse af dagsværdien vedrører markedsværdien på balancedagen. Dette er naturligvis forudsat, at dagsværdien ikke er beregnet via nutidsværdien af forventninger til fremtidige pengestrømme.

Revisor skal ved sin vurdering af ledelsens forudsætninger overveje, hvorvidt de fremstår rimelige i forhold til såvel virksomheden, dens omgivelser og andre opstillede forudsætninger, har indre sammenhæng og hensigtsmæssigt afspejler de observerbare markedsforudsætninger. Dette vurderer revisor især gennem sit kendskab til virksomheden og dens omgivelser. Af ISA 500 fremgår det ydermere, hvordan revisor også bør opnå indsigt i, hvilke forudsætninger der er anvendt af den ledelsesudpegede ekspert. Dette er formentligt uanset, om disse er til beregning af dagsværdien, eller om de anvendes til udarbejdelse af andre forudsætninger. Dette er dog ikke uddybet, og yderligere vejledning heri indhentes derfor fra ISA 540. For god ordens skyld skal det nævnes, at en sådan anvendelse af en ledelsesudpeget eksperts arbejde i langt de fleste situationer vil være omfattet af definitionen af regnskabsmæssige skøn og dermed sigtet med ISA 540. Forståelsen for de anvendte forudsætninger tilvejebringes af revisor gennem risikovurderingshandlingerne. Information herom kan vise, om forudsætningerne for beregningen er indhentet fra ledelsen, eller om de er ekspertudarbejdede. Dette spiller en væsentlig rolle ved adressering heraf gennem yderligere revisionshandling, men dette forhold ses der i det følgende bort fra, da det er en relativt simpel tilpasning af disse.

Forudsætninger, der relaterer til resultatet af specifikke mål og strategier eller intentioner om og evne til at udføre bestemte handlinger, er alt andet lige ikke relevante ved revision af vurdering foretaget af en ledelsesudpeget ekspert, da denne type overvejelser næppe vil indgå i beregning af værdien, som aktivet kan afhændes til på balancedagen. Forhold som disse er dog væsentlige i forbindelse med beregningen af fremtidige pengestrømme og adresseringen heraf i ISA 540 gennemgås derfor i forbindelse med revision af kapitalværdien. Det fremgår af ISA 540, at revisor særligt i forbindelse med forudsætninger anvendt til udarbejdelse af dagsværdi bl.a. kan overveje, hvorvidt markedsspecifikke input indgår i udarbejdelsen af forudsætningerne, om de er overensstemmende med det værdiansattes markedsforhold og karakteristika, om kilderne til vurdering af markedsdeltageres forudsætninger er relevante og pålidelige, og hvordan ledelsen har udvalgt de anvendte forudsætninger, når der findes forskellige forudsætninger hos markedsdeltagerne.¹⁹⁹ Dette er alle overvejelser, der har til hensigt at bringe revisor til at overveje og evt. opsøge yderligere revisionsbevis omkring, hvordan forudsætningerne er opstået, samt at sikre at disse ikke er opstået uden fagligt belæg i virksomheden, dens omgivelser og andre observerbare forhold. Når der er tale om forudsætninger udarbejdet på baggrund af observerbart input, er det typisk lettere for revisor at vurdere rimeligheden af disse.

¹⁹⁸ GIGO angiver input – output relationen: Garbage/Gold in Garbage/Gold Out.

¹⁹⁹ ISA 540 A81

Er de derimod udarbejdet på baggrund af ikke-observerbare input, vil det ofte være sværere at vurdere. Disse ikke-observerbare input er typisk dem, der anvendes i opstillingen af forudsætninger for de øvrige markedsdeltageres ageren. Revisor bør her overveje, hvordan ledelsen understøtter markedsdeltageres relevante karakteristika i forhold til dagsværdiestimeringen, hvilke modificeringer den evt. har foretaget af sine egne forudsætninger for at lade disse afspejle forudsætningerne, markedsdeltagerne ville anvende, og hvorvidt forudsætningerne indeholder de bedste, tilgængelige oplysninger.²⁰⁰ Navnlig ved forudsætninger, der anvendes til værdiansættelsen af dagsværdiestimater, fokuseres der i ISA 540 på markedsdeltagerne. Med disse bør fokus især rettes mod potentielle købere og sælgere af et aktiv, der ligner det, der testes for værdiforringelse ved vurdering af dagsværdien, mens der ved beregning med udgangspunkt i de fremtidige pengestrømme snarere bør fokuseres på forbrugerne af slutproduktet og leverandørerne af råvarerne. Sidstnævnte er dog kun den halve sandhed, da resultatet af en dagsværdiberegning baseret på en DCF-beregning ikke bare skal afspejle markedsværdien og de forhold, som potentielle købere af aktivet ville vægte, men samtidig være baseret på forventede pengestrømme og dermed forudsætninger omkring den fremadrettede drift.

Det væsentligste i forbindelse med vurdering af markedsdeltageres forudsætning ved dagsværdifastsættelsen vedrører villigheden til at erhverve et aktiv af pågældende karakter, da dagsværdien af aktivet, såfremt købsvilje ikke er til stede, reelt vil udgøres af scrapværdien. Revisor bør derfor vurdere rimeligheden af forudsætninger herom i relation til aktuelle markedsforshold og omstændigheder som f.eks. den aktuelle økonomiske afmatning, faldende investeringsvillighed og sværere tilgængelig lånekapital, som derfor vil kunne påvirke dagsværdien vurderet på baggrund af forventninger til fremtidige pengestrømme i en negativ retning på trods af uændrede eller øgede forventninger til de fremtidige pengestrømme. I relation til den fulde nedskrivningstest vil et sådan scenario dog ikke resultere i et nedskrivningsbehov, da genindvindingsværdien her udgøres af aktivets kapitalværdi. Samtidig angiver ISA, hvordan revisor skal overveje, om ledelsen eller eksperten ved fastsættelsen af forudsætningerne har anvendt sammenlignelige transaktioner.²⁰¹ Dette element er analogt omfattet af ovenstående behandling af det sammenligningskrav, der forudsættes anvendt af IAS 36. Overvejelser omkring de to typer sammenlignelser vedrører forskellige elementer i dagsværdiansættelsen, da den ene vedrører det endelig estimat og den anden vedrører de forudsætninger, der anvendes heri, men er dog stadig nært beslægtede, da det, der undersøges, jo reelt set er det samme, og behandlingen i forbindelse med forudsætningerne vil derfor ikke tilvejebringe ny viden.

Hvis risikovurderingshandlingerne har fastslået, at forudsætningerne anvendt til vurderingen af dagsværdien er baseret på ikke-observerbare input, er det sandsynligt, at revisors vurdering af forudsætninger skal kombineres med flere handlinger for opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Dette skyldes den ellers svage bevisstyrke tilvejebragt fra revisionshandlingerne, og standarden angiver, at den f.eks. kan suppleres med undersøgelse af ledelsens godkendelses-procedure af det regnskabsmæssige skøn.²⁰² Dette er altså et konkret eksempel på, hvordan test

²⁰⁰ ISA 540. A82

²⁰¹ ISA 540. A81

²⁰² ISA 540. A83

af kontroller kan benyttes i tilfælde, hvor substanshandlinger ikke alene kan tilvejebringe egnet revisionsbevis. Grunden til, at dette kan give øget indsigt i forudsætningsernes rimelighed, er dels, at de er blevet gennemgået i endnu en instans, der formodes at have godt indblik i markedet, branchen mm., dels at der gives indsigt i, hvorvidt ledelsen via eksempelvis analytiske handlinger vurderer udviklingen i forudsætningerne samt er kritiske som sådan over for såvel de færdige beregninger som forudsætningerne og søger en forklaring på afvigelser i forhold til det forventede.

Denne problemstilling afledt af de ikke-observerbare input kan ikke løses ved, at revisor udarbejder egne uafhængige skøn, da dette typisk baseres på samme forudsætninger, der ofte vil gå igen selv ved brug af forskellige modeller. Har revisor mulighed for at anvende alternative forudsætninger, vil handlingen dog være et oplagt valg. Revisor bør dog, som også angivet af IFAC, overveje, om der efter omstændighederne findes mere tilgængelige oplysninger.²⁰³ En meget stor del af revisionsbeviset omkring ledelsens forudsætninger udgøres altså af viden, der navnlig er indhentet fra revisors risikovurderingshandlinger. Yderligere supplering hertil vil typisk udgøres af konkrete forespørgsler og undersøgelser, der er rettet imod test af specifikke forudsætnings rimelighed og indre sammenhæng. Derudover vil revisor ved de forudsætninger, der baseres på observerbare input, typisk være i stand til at foretage en afstemning af disse. Har revisor vurderet, at der i forbindelse med revisionen heraf var behov for yderligere ekspertise på revisions- og regnskabsområdet i henhold til ISA 540 afsnit 14, og er der indkaldt bistand hertil efter ISA 620, vil den revisorudpegede specialists udtalelser omkring de anvendte forudsætninger udgøre revisionsbeviset. Dette kan naturligvis også hidrøre fra den ledelsesudpegede ekspert, såfremt revisor vurderer, at dennes arbejde er egnet hertil i henhold til ovenstående.

Udarbejdelse af uafhængigt skøn

Udarbejdelsen af et uafhængigt skøn vil for revisor i mange situationer kunne udgøre det bedst egnede revisionsbevis omkring rimeligheden af det skønnede udarbejdet af ledelsen. Et sådant skøn udøves ved beregning af enten et interval eller et punktestimat, der snarere end at påvise, hvad den eksakte dagsværdi burde være, bruges til at give revisor et billede af inden for hvilket spænd eller område, denne bør befinde sig. Der er dermed tale om en handling, som det for revisor i sin vurdering af nedskrivninger foretaget af virksomheden sjældent vil være muligt at komme helt udenom. Hovedbestemmelsen herom er fra den tidligere citerede artikel 13 i ISA 540, og yderligere vejledning er angivet i A87-A95.

Standarden angiver i A87 en række omstændigheder udover almindelig indhentning af revisionsbevis, hvori udarbejdelse af et skøn kan være en hensigtsmæssig reaktion. Metoden kan være nyttig, når det af ledelsen udarbejdede skøn ikke er en rutinemæssig behandling, eller hvis de interne kontroller relevante for beregningen af skøn ikke er veludformede eller korrekt implementeret. Disse er punkter, der bestemt kan være kilder til fejlinformation, og udøvelse af et skøn vil også kunne give indsigt heri, men ofte vil revisor være i stand til at indhente et på længere sigt mere omkostningseffektivt revisionsbevis ved at undersøge ledelsens metode til regnskabsmæssige skøn og efterfølgende hjælpe med at designe og implementere den interne

²⁰³ ISA 540. A82

kontrol samt sikre en kontinuitet i skønsudøvelsen, og motiverne for handlingen kan derfor virke en smule malplacerede i standarden. Som øvrige forhold er det angivet som nyttigt at udarbejde et skøn i de situationer, hvor ledelsens proces hertil sandsynligvis er ineffektiv eller i situationer, hvor begivenheder indtruffet i tidsrummet mellem balancedagen og datoen for revisionspåtegningen afkræfter ledelsens skøn, samt hvis revisor har adgang til alternative kilder end de anvendt af ledelsen. Her vil handlingens anvendelse være mere nyttig, da det søger at teste resultatet af den udarbejdelse, virksomheden har foretaget samt opnå kendskab til skønnets følsomhed over for ændringer i forudsætninger og metode, men hvis et skøn udøves pga. en formodning om, at virksomheden ikke udfører disse hensigtsmæssigt, vil det på lang sigt alt andet lige være mere effektivt for revisor at adressere metoden. Udøvelse af eget skøn kan dog også være et led i denne evaluering af ledelsens metode til udarbejdelse af regnskabsmæssige skøn, hvis revisor i forbindelse hermed overvejer alternative målemetoder. Hvorvidt, der udarbejdes et punktestimat eller et interval, samt efter hvilken metode dette udarbejdes, er betinget af, hvad der efter omstændighederne vurderes som mest effektivt. Der kan f.eks. indledningsvist udarbejdes et punktestimat, hvorefter revisor vurderer følsomheden af denne over for ændringer i forudsætninger for til sidst at kunne fastsætte et interval, eller vice versa.²⁰⁴ Derudover kan den anvendte model, den skønsmæssige usikkerhed og den tilgængelige data medføre, at der for revisor ikke er mulighed for at udarbejde et rimeligt punktestimat.²⁰⁵ Dette skyldes, at et punktestimat er mere indskrænket end intervallet og dermed forudsætter mere nøjagtighed i dets input.

Et punktestimat eller interval kan af revisor udarbejdes efter flere metoder. F.eks. kan revisor anvende en model, ledelsens overvejelser af alternative forudsætninger og udfald, ansætte en person med ekspertviden til enten at udarbejde eller anvende modellen eller til opstilling af forudsætninger, eller revisor kan udøve sit skøn gennem henvisning til andre sammenlignelige forhold.²⁰⁶ Fælles for disse er dog, at metoden og/eller forudsætningerne anvendt vil være anderledes end de anvendt af ledelsen, da der ellers vil være tale om en efterregning kombineret med undersøgelse af de anvendte forudsætninger, og en sådan revisionshandling bør derfor snarere udføres til vurderingen af ledelsens anvendte metoder og forudsætninger. ISA 540 angiver ikke klart i sin formulering²⁰⁷, at formålet med handlingen er at anvende anderledes forhold end de, ledelsen udarbejder sine skøn efter, men det forudsættes i det følgende, da det anses som den eneste meningsfulde anvendelse af revisionshandlingen. Revisor kan altså udøve sit skøn ved enten at ændre modellen, forudsætningerne eller begge. Afgørende herfor er, om revisor ønsker at tilvejebringe information omkring skønnets følsomhed i forhold til udarbejdelse efter anderledes model eller forudsætninger, eller om revisor vil udøve et helt nyt skøn.

Hensigtsmæssigheden af den valgte model bør revisor vurdere ud fra samme kriterier som de for modellen anvendt af virksomheden gennemgået i forbindelse med revisionen af ledelsens anvendte metode og forudsætninger. Anvendelse af en model, der ikke er den mest

²⁰⁴ ISA 540. A89

²⁰⁵ ISA 540. A90

²⁰⁶ ISA 540. A91

²⁰⁷ ISA 540. 13 (d)(i) er f.eks. indledningsvist angivet som en bestemmelse, der skal anvendes "*when the auditor uses assumptions or methods that differ from management (...)*", og det er derfor ikke fortolket som en forudsat.

hensigtsmæssige af de, der er tilgængelige for revisor, kan afhængigt af revisors intention være den mest fordelagtige, f.eks. såfremt intentionen er at holde ledelsen skøn op imod et fra en anden model, men med anvendelse af forudsætninger der er tilsvarende. På samme måde kan forudsætninger med større skønsmæssig usikkerhed af revisor f.eks. være fordelagtige at anvende i beregning af yderpunkterne i et interval eller i forbindelse med en følsomhedsanalyse over for usikkerhed heri. Revisors intention med sammenligningen af ledelsens udøvede skøn og sit eget kan derfor retfærdiggøre, at de bedst tilgængelige modeller, forudsætninger og sammenligningsforhold ikke nødvendigvis anvendes i fastsættelsen af punktestimatet eller intervallet, da skønnets rolle i revisionsplanen kan variere.

Det er i standarden angivet, at når revisor vælger at udarbejde det uafhængige skøn efter forudsætninger og metode, der er forskellige fra dem anvendt af ledelsen, skal der opnås en forståelse for disse forskelle.²⁰⁸ Dette skyldes som angivet, at informationen kan være relevant for revisors udarbejdelse af punktestimat eller interval samtidig med, at afvigelser imellem skønnene udarbejdet af revisor og ledelse bliver nemmere for revisor at forstå og vurdere følsomheden af. Et sådan kendskab kan bl.a. hjælpe revisor til at forstå den skønsmæssige usikkerhed, og hvorvidt det regnskabsmæssige skøn udgør en betydelig risiko. Standarden angiver ydermere, hvordan revisors drøftelse af forskelligheden imellem anvendt metode og forudsætninger med ledelsen kan være nyttig ved vurderingen af revisionsbeviset fra handlingen.²⁰⁹ Denne dialog er ydermere en forudsætning i den efterfølgende behandling af fejlinformation angivet i ISA 450. Revisor er, såfremt der beregnes et interval, forpligtet til at indsnævre dette, så det udelukkende omfatter alle rimelige udfald, da det ellers er for bredt til at være nyttigt for revisionen. Intervallet ansues som nyttigt og effektivt, hvis det er tilstrækkeligt snævert til, at revisor kan konkludere, om det regnskabsmæssige skøn er behæftet med fejlinformation.²¹⁰ Intervallet kan her vurderes som tilstrækkeligt indskrænket, når dets ydre grænsers i sin afstand til ledelsens punktestimat befinder sig inden for væsentlighedsniveauet for regnskabet som helhed i henhold til bestemmelserne i ISA 320 nr. 10. Er det ikke muligt at indskrænke intervallet tilstrækkeligt, kan dette være en indikation for, at det regnskabsmæssige skøn udgør en betydelig risiko, og yderligere reaktioner som respons herpå kan derfor være nødvendige.²¹¹ Indskrænkningen foretages ved udeladelse af yderpunkter, der virker usandsynlige og brug af tilgængelige revisionsbeviser til at vurdere rimeligheden af de resterende udfald.²¹²

Særlige områder

I forbindelse med vurderingen af estimerede dagsværdier og revisionen af regnskabsmæssige skøn i sin helhed er der i ISA 540 angivet, at revisor skal overveje behovet for inddragelse af ekspert og risiko for, at der er skævhed i ledelsens udøvelse af skøn. Disse er overordnede forhold, der er relevante ved både revision af nettosalgsværdi og kapitalværdi og uafhængige af, hvilke af de ovenfor gennemgåede revisionshandlinger, der er udført.

²⁰⁸ ISA 540. 13 (d)(i)

²⁰⁹ ISA 540. A92

²¹⁰ ISA 540. A93

²¹¹ ISA 540. A94

²¹² ISA 540. A95

Revisors anvendelse af ekspertbistand

ISA 540 nr. 14 angiver, at revisor i forbindelse med sin revision af regnskabsmæssige skøn har pligt til at overveje, om der foreligger behov for assistance af personer med specielle færdigheder eller ekspertviden. Dette forudsættes, når revisors viden omkring et område ikke er tilstrækkelig til, at revisionens høje grad af sikkerhed kan opnås. Dette kan f.eks. skyldes store skønsmæssige usikkerheder, matematisk kompleksitet osv. For nedskrivningen er det dog oftest relevant, hvis virksomheden i sin fastsættelse af diskonteringsfaktor eller øvrige risici forbundet med aktivet anvender svært gennemskuelige finansieringstekniske modeller, men det kan også være aktuelt i forbindelse med opnåelse af forståelse for de materielle anlægsaktiver ud fra en mere teknisk ingeniørmæssig tilgang, der f.eks. kan være nødvendig ved vurdering af sammenligningshandlers egnethed, såfremt denne indsigt ikke kan tilvejebringes ved forespørgsel hos virksomhedens medarbejdere.

I henhold til ovenstående omkring anvendelse af arbejde udført af en ledelsesudpeget ekspert er bestemmelserne vedrørende den af revisorudpegede eksperts arbejde meget tilsvarende disse, og revisor skal også her vurdere ekspertens kvalifikationer, objektivitet, udførte arbejde samt dets egnethed som revisionsbevis, og der henføres derfor til en analog anvendelse af disse. Som særlige forhold for anvendelse af revisionsudpegede ekspert angiver ISA 620, at revisor udover ovenstående skal indgå skriftlig aftale med eksperten, og at der er særlige forhold vedrørende tilfælde, hvor reference til dennes arbejde i revisionspåtegningen er hensigtsmæssig for forståelse af revisor modifikationer foretaget på baggrund heraf. Denne ekspertviden kan dog også af revisor tilvejebringes internt ved tilpasning af revisionsteamet

Skævhed i ledelsens udøvelse af regnskabsmæssige skøn

ISA 540 angiver, hvordan revisor gennem sin vurdering af de regnskabsmæssige skøn udarbejdet af ledelsen skal overveje, om der er indikatorer for mulig skævhed. Anlæggelse af en sådan skævhed er ikke i sig selv en fejl, der kan anvendes til at konkludere, at der foreligger fejl i regnskabet.²¹³ Skævhed defineres i standarden som manglende neutralitet i udarbejdelsen og præsentationen af information.²¹⁴ Dette kan påvirke revisors vurdering af risikovurderingens hensigtsmæssighed og påvirke på den øvrige revision.²¹⁵ Denne ledelsesbias vil sjældent være tilsløret og bevidst, men er det tilfældet, bør revisor ved at anlægge sin faglige vurdering overveje, om der i stedet for skævhed foreligger en besvigelser. Dette kan bl.a. gøres ved at vurdere besvigelserisikofaktorerne tilstedeværelse i den konkrete situation og evt. direkte adressering igennem substanshandlinger.

Skævhed kan indikeres ved en ubegrundet ændring i regnskabsmæssige skøn og metoden til udarbejdelse heraf begrundet af ledelsens subjektive overbevisning, anvendelse af egne forudsætninger, der er inkonsistente med observerbare forudsætninger i markedet, eller tildeling af værdi til væsentlige forudsætninger, der er fordelagtige for ledelsen. Derudover kan generelle optimistiske eller pessimistiske tendenser også være indikatorer for manglende

²¹³ ISA 540. 21

²¹⁴ ISA 540. 7

²¹⁵ ISA 540. A124

neutralitet.²¹⁶ Ved revision af nedskrivningstesten bør revisor her i sin anlæggelse af professionel skepsis vurdere, om der foreligger en sådan skævhed, og om den har indvirkning på de regnskabsmæssige skøn. Erfarer revisor, at en sådan skævhed resulterer i fejlinformation, bør denne søges korrigeret efter angivelserne i ISA 450.

Salgsomkostninger

Ledelsen beregner nettosalgsværdien ved at trække de salgsomkostninger, der vil være direkte forbundet med et hypotetisk salg, fra dagsværdien. Disse omkostninger skal som angivet i forbindelse med behandlingen af regnskabsbestemmelserne indeholde alle udgifter direkte forbundet med afhændelsen af aktivet. Til disse direkte forbundne omkostninger hører ikke dem, der afholdes i forbindelse med virksomhedens efterfølgende omstillinger. Bestemmelserne i IAS 36 er på området meget klare, og der vil kun i sjældne tilfælde opstå tvivl omkring, hvilke omkostninger der bør og ikke bør fratrækkes dagsværdien. Revisor vil derfor ikke umiddelbart have svært ved at vurdere, hvorvidt de af ledelsen fratrukne omkostninger er berettigede, og i det følgende fokuseres i stedet på revisors vurdering af de monetære værdier disse tillægges, samt fuldstændigheden og tilstedeværelsen af omkostninger. Mange af de beløb, salgsomkostningerne angives til, vil ikke være svære at revidere, da de i nettosalgsværdien skal afspejle, hvad disse ville koste virksomheden på balancedagen. En omkostning som stempel er her tilstrækkeligt standardiseret til, at den ikke bør give revisor det store besvær. Dog kan rimeligheden af teknisk rådgivning fra ingeniørvirksomheder og lignende ydelser knyttet til de specifikke omstændigheder være mere komplicerede for revisor at vurdere. Hvis virksomheden i forbindelse med indeværende eller tidligere regnskabsår har indhentet tilbud på eller fået udført disse typer af ydelser, kan revisionen foretages med udgangspunkt i disse. Er de derimod estimeret, vil revisors forespørgsler eller tidligere erfaringer fra nedskrivningstest i den pågældende virksomhed eller evt. undersøgelser omkring timesatser o.l. ved de forskellige typer af rådgivnings firmaer indgå i vurderingen af disses rimelighed. Har virksomheden i sine hypotetiske salgsplaner selv tænkt sig at stå for en række af disse omkostninger som f.eks. flytning eller salgsklargøringen, bør udgiften medgå som virksomhedens kostpris og revisor tage stilling til rimeligheden heraf. Revisor vil derfor på området i høj grad skulle anlægge sin faglige vurdering.

I forbindelse med vurderingen af, hvorvidt alle omkostningerne, der er fradragsberettigede i dagsværdien, er medtaget, bør revisor anvende sin erfaring og anlægge sin faglige vurdering omkring den specifikke virksomhed og sit eventuelle særlige kendskab til afhændelse af aktiver af en sådan art. Navnlig bør revisor sikre, at standardafhændelsesomkostninger som f.eks. de til stempel altid medtages. Afslutningsvist bør revisor sikre sig, at der ikke medtages uberettigede omkostninger. Dette vil næppe være i virksomhedens bedste interesse, da det kan resultere i en større risiko for nedskrivninger, men ikke desto mindre er fejlinformation af denne karakter en mulighed. Revisor skal her tage udgangspunkt i de af virksomheden medtagne omkostninger og bør ved at anlægge sin faglige vurdering overveje, hvorvidt udgifter til f.eks. nedtagning, flytning og rådgivning forestår som værende nogle, virksomheden ville afholde hvis aktivet reelt skulle afhændes.

²¹⁶ ISA 540. A125

Revision af kapitalværdien

Kapitalværdien beregnes i to trin, som udgør en vurdering af de fremtidige nettopengestrømme efterfulgt af en tilbagediskontering heraf ved brug af en rimelig diskonteringsfaktor. Dette afsnit fungerer udover som vejledning til revision af kapitalværdien delvis også som en analog behandling af, hvilke forhold revisor bør overveje, såfremt ledelsen har valgt at estimere dagsværdien anvendt i genindvindingsværdien efter en model baseret på en DCF-opgørelse. I det følgende gennemgås først revisionen af tilvejebringelsen af de fremtidige nettopengestrømme efterfulgt af en gennemgang af, hvordan revisor kan vurdere den valgte diskonteringsfaktor. I praksis vil revisionen dog ikke kunne inddeles i disse to områder, uden at der tages højde for disses fælles interaktion, da det er det samme forhold, den endelige kapitalværdi skal reflektere, og en række af disse kan repræsenteres gennem begge komponenter i kapitalværdien. Revisor skal derfor bl.a. sikre sig, at samme forhold ikke er medtaget dobbelt.

Revisor kan med fordel forud for undersøgelse af hele kapitalværdien for at sikre opnåelse af den bedste og mest omkostningseffektive revision vurdere hvilke områder, der har den største indvirkning på identificeringen af nedskrivningsbehovet ved udarbejdelse af følsomhedsanalyser for ændringer i de enkelte komponenter. Dette relaterer både til forventningerne til fremtidige pengestrømme og diskonteringsfaktoren, men også i valget imellem, om der i større grad vil fokuseres på vækstfaktoren i terminalperioden end de anvendte budgetter. Medfører en relativ lille ændring i diskonteringsfaktoren f.eks. et væsentligt udsving i kapitalværdien uden en tilsvarende effekt ved ændring i budgettet, bør revisor have dette for øje og især sikre, at de komponenter af kapitalværdien med størst indvirkning er retvisende. Denne betragtning bør dog naturligvis ikke udføres uden, at der tages højde for de omstændigheder, der vedrører de forskellige komponenter tilvejebragt gennem risikovurderingen. Er der f.eks. lav risiko forbundet med diskonteringsfaktoren, kan revisor naturligvis retfærdiggøre at fokusere mindre herpå i forhold til øvrige forhold.

Forventning til fremtidige nettopengestrømme

Den følgende metodiske gennemgang inddelt i afsnit er inspireret af faserne og de særlige problemområder i IAS 36:

- Budget
- Pengestrømme efter endt brugstid
- CGU-relaterede problemstillinger
- Terminalperioden

Budget

I det følgende angives, hvordan revisor kan vurdere rimeligheden af forventningerne til fremtidige pengestrømme, der fremgår af det udarbejdede budget, der vil virke som udgangspunktet for kapitalværdiberegningen. Til dette vil ISA 540 omkring regnskabsmæssige skøn samt en sideløbende skelen til RS 3400, der vedrører udarbejdelse af erklæring på budgetter og fremskrivninger, anvendes. Bestemmelserne i ISA 540 gennemgås især med reference til den del heraf, der er behandlet i forbindelse med risikovurderingen og beregningen af nettosalgsværdien. Overordnede forhold, som IAS 36 forudsætter ved anvendelse af budgetter, såsom at det er de nyligst af ledelsen godkendte, der benyttes, og at der foretages sammenligning med de tidligere afvigelser, behandles ikke særskilt, da det kan tilvejebringes som en del i risikovurderingen, og de fleste situationer for revisor vil være tjeklistearbejde.

RS 3400 *Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger (budgetter og fremskrivninger)* vedrører, som titlen angiver, retningslinjer for revisors undersøgelse af og erklæring på fremadrettede finansielle oplysninger. Det er kun de af standardens bestemmelser relevante for nedskrivningstesten, der er medtaget i det følgende, og dens angivelser omkring sigtet for anvendelsen af RS 3400, accept af opgave og udformning af erklæringer vil ikke blive behandlet. Det fremgår af standarden, hvordan fremadrettede finansielle oplysninger kan bestå af såvel et budget, en fremskrivning eller en kombination heraf.²¹⁷ Et budget udgøres af:

*(...) fremadrettede finansielle oplysninger udarbejdet på baggrund af forudsætninger om fremtidige begivenheder, som ledelsen forventer, vil finde sted, og tiltag som ledelsen på tidspunktet for udarbejdelsen af oplysningerne forventer at udføre (forudsætninger baseret på mest sandsynlige skøn).*²¹⁸

I relation hertil udgøres en fremskrivning af et "hvad hvis"-scenarie og dermed af hypotetiske skøn, hvad enten disse er gennemførte og f.eks. vedrører opstart af virksomhed, eller om de beskues i sammenhæng med indvirkningen på budgetter f.eks. ved ændring af strategi, outsourcing af et isoleret forretningsområde eller lignende.²¹⁹ Hvorvidt det i nedskrivningsrelationen er vejledningen til undersøgelse af budgetter eller fremskrivninger, der er relevante ved vurdering af de fremtidige nettopengestrømme, udledes fra de tidligere gennemgåede bestemmelser i IAS 36 angivet i den regnskabsmæssige referenceramme. Det fremgår klart heraf, at det er de mest sandsynlige fremtidige pengestrømme fra aktivets aktuelle stand på balancedagen, der skal indgå, og såfremt en ændring i pengestrømme forventes hidrørende fra fremtidige driftsændringer eller omstruktureringer, kan disse kun medtages, såfremt en forpligtelse hertil er stiftet i henhold til IAS 37. Bestemmelserne i RS 3400, der vedrører undersøgelsen af et sådan "hvad hvis"-scenarie indeholdt i hypoteserne bag fremskrivningerne, er derfor ikke egnede som en analog anvendelse på de nettopengestrømme, kapitalværdien skal

²¹⁷ RS 3400. 3

²¹⁸ RS 3400. 4

²¹⁹ RS 3400. 5

indeholde, hvorimod budgetter som værende det mest sandsynlige skøn er overensstemmende med bestemmelserne i IAS 36 til at udlede kapitalværdien.

I forbindelse med vurderingen af fremtidige pengestrømme, der kan indgå i beregning af dagsværdi estimeret fra en DCF-beregning, er det dog muligt at tage højde for mere hypotetiske forhold, da der i større omfang kan medgå ikke observerbare forudsætninger omkring markedsdeltagerne, hvad enten disse vedrører omstruktureringer eller endda en forventning til opnåelse af stordrifts- eller skattemæssige fordele. Det fremgår af RS 3400, at fremskrivninger kan udgøres af såvel rent hypotetiske forudsætninger, men også af en blanding af mest sandsynlige udfald med hypotetiske forudsætninger.²²⁰ Her fremstår især det sidste alternativ som anvendeligt ved vurderingen af den mest sandsynlige pris oppebåret fra hypotetisk salg af et givent aktiv, da dagsværdien for det konkrete aktiv næppe vil kunne vurderes med rimelighed ved udelukkende anvendelse af hypotetiske forudsætninger. Betragtningen omkring budgetter i RS 3400 vil på trods af dette dog anvendes fremadrettet på området, da de hypotetiske forudsætninger anvendt i fremskrivninger ikke er fritstillede fra det, der må fremstå som værende rimeligt, hvilket dagsværdien, om end den forudsætter en hypotetisk handel, skal være.

Det er angivet i RS 3400, at revisor forud for undersøgelse af budgetter skal opnå kendskab til virksomheden og identificere alle de nødvendige forudsætninger for at udarbejde de fremadrettede finansielle oplysninger meget lignende kravet angivet i ISA 540 forud for vurdering af et regnskabsmæssigt skøn.²²¹ Det er her særligt relevant at opnå kendskab til forhold som f.eks. interne kontroller, der påvirker udarbejdelsen samt ekspertisen og erfaringen hos de ansvarlige medarbejdere, brugen af matematiske og computerbaserede statistikker, metoder bag anvendte forudsætninger for den fremtidige udvikling og dokumentation heraf samt nøjagtigheden af eventuelle tidligere nu indfrie budgetter.²²² Hertil bør det særligt i forbindelse med nedskrivningstesten sikres, at der anvendes de nyeste budgetter godkendt af ledelsen, og der i udarbejdelsen heraf tages højde for tidligere afvigelser i budgetter. Derudover bør rimeligheden af budgetter umiddelbart vurderes af revisor ud fra en test af sammenhænge såvel indbyrdes imellem de for nedskrivningstestede aktiver som mere overordnet i forhold til eventuelle ledelsesgodkendte budgetter udarbejdet for divisioner eller hele virksomheden. Samtidig vil opnåelse af kendskab til en række forudsætninger, som ikke er nødvendige ved dagsværdiestimeringen, være væsentlige her som f.eks. de, der vedrører fremtidige vedligeholdelsesprogrammer. Denne type forudsætninger vil ikke umiddelbart være relevante for dagsværdien på balancedagen, men kan være meget afgørende for forventningen til såvel de pengestrømme forbundet med brug af aktivet og samt den overordnede brugstid.

Derudover angiver RS 3400, at revisor skal gøre sig en række overvejelser omkring perioden, budgettet omfatter.²²³ Tesen er her, at des længere og mere uforudsigelig en periode, der dækkes af budgetterne, des sværere bliver det for ledelsen at vurdere det fremtidige hændelsesforløb. Der er samtidig angivet en begrænsning for, hvor lange perioder revisor kan erklære sig på, da denne ikke kan strækkes ud over den tid, hvor ledelsen har et rimeligt

²²⁰ RS 3400. 5

²²¹ RS 3400. 13 (og ISA 540. 8)

²²² RS 3400. 13

²²³ RS 3400. 16

grundlag for sine forudsætninger omkring den fremtidige udvikling.²²⁴ I relation hertil angav IAS 36 tilsvarende, hvordan ledelsens budgetter skulle anvendes, så længe de kunne anses som rimelige, dog højst fem år frem medmindre pålideligheden af længere perioder kunne påvises, for efterfølgende at overgå til terminalperioden. RS 3400 kan altså alt andet lige ikke bidrage ved beregning af de fremtidige pengestrømme for terminalperioden.

Den regnskabsmæssige referenceramme angiver, hvordan budgettet anvendt skal være det nyligst godkendte af ledelsen. Der er derfor umiddelbart ikke noget til hindring for, at forventning til de fremtidige pengestrømme baseret på et budget udarbejdet i regnskabsår, der er tidligere end det, der testes for nedskrivning, kan være hensigtsmæssig. Det bør dog sikres, at såfremt den femårige periode efterspurgt af IAS 36 ikke er angivet heraf, men er pålideligt opnåelig, er omfattet af budgettet igennem opdatering. Revisor skal her anlægge sin faglige vurdering og overveje muligheden og det generelle behov for opdateringer af det eksisterende budget ved inddragelse af forhold omkring udviklingen i virksomheden og dens omgivelser, da sådanne omstændigheder kan bevirke, at budgettet ikke fremstår som pålideligt, eller om en ajourføring heraf samtidig vil kunne styrke pålideligheden. Pålideligheden af et budget, der er udarbejdet enten før eller under finanskrisen eller lignende skift i de økonomiske omgivelser, vil være meget tvivlsomt for en periode, hvor forholdene igen er normaliseret. Brug af et sådan ældre budget kan dog være til gavn for revisor i forbindelse med revisionshandlinger rettet mod efterfølgende begivenheder som angivet yderligere i det følgende, da budgettet som skøn over fremtidige pengestrømme da vil være delvist realiseret, men dog ofte ikke gavnligt i større omfang end en undersøgelse af tidligere udarbejdede nu indfrieede budgetter.

Særligt for budgetter, der er en del af beregningen af kapitalværdien til eller estimering af dagsværdien via en DCF-model, skal revisor indledningsvist også danne sig et overblik over, hvilke overordnede forhold disse værdier skal indeholde, der er indlejret i de fremtidige pengestrømme, samt hvilke der korrigeres for i diskonteringsfaktoren. Hermed menes især de forhold, som vedrører forventede svingninger i beløb og tidsmæssig placering af de fremtidige pengestrømme, aktivets iboende risiko og andre forhold som markedsdeltagere ville vægte. Dette er forhold, det tidligere er angivet, at både dagsværdiestimering ud fra DCF-beregning og kapitalværdien skal medtage, men som samtidig frit kan reguleres i såvel forventningerne til de fremtidige pengestrømme som diskonteringsfaktoren. Her vil risikoen for udsving i tidspunktet for og tab på indbetalinger typisk reguleres i budgettet som en medregning af hensættelse til forventet tab på tilgodehavender og periodeforskydning af en del af pengestrømmene optjent i perioderne. Det samme gør sig gældende for de iboende risici forbundet med aktivet som f.eks. dets hændelige undergang og teknologiske forældelse, da disse også angives lettest i regulering af de fremtidige pengestrømme, mens forhold, der er mere relative i forhold til de fremtidige pengestrømme som f.eks. risiko forbundet med en given valuta, er mest oplagte at medtage i diskonteringsfaktoren. Revisor skal for denne type forhold vurdere hensigtsmæssigheden til den regnskabsmæssige referenceramme, samt hvorvidt forhold er blevet dobbeltrepræsenteret eller helt undladt. Hvilke risici, der her skal medtages, bør beskues ud fra den enkelte virksomhed og dennes risikostruktur.

²²⁴ RS 3400. 16

Der er i RS 3400 angivet følgende fire forhold, der af revisor skal opnås tilstrækkeligt og egnet bevis omkring igennem sine arbejds handlinger:

- (a) Ledelsens mest sandsynlige skøn over forudsætninger, som de fremadrettede finansielle oplysninger er baseret på, ikke er urealistiske; og i tilfælde af hypotetiske forudsætninger, at sådanne forudsætninger er i overensstemmelse med formålet med oplysningerne,*
- (b) de fremadrettede finansielle oplysninger er behørigt udarbejdede på baggrund af forudsætningerne,*
- (c) de fremadrettede finansielle oplysninger er behørigt præsenteret og alle væsentlige forudsætninger er tilstrækkeligt oplyst, herunder en tydelig angivelse af, hvorvidt forudsætningerne er mest sandsynlige skøn eller hypotetiske, og*
- (d) de fremadrettede finansielle oplysninger er udarbejdet på et grundlag, der er konsistent med historiske regnskaber ved passende anvendt regnskabspraksis.²²⁵*

Disse punkter er områder, revisor skal indhente information omkring for at kunne vurdere de budgetter, der lægges til grund for beregningen af de fremtidige pengestrømme. Punktet c) er dog ikke relevant ved revision af nedskrivninger, da dette vedrører den retvisende præsentation og opstilling af de udarbejdede fremadrettede finansielle oplysninger. RS 3400 indeholder ikke en særlig operationel guide i efter hvilke konkrete handlinger, revisor kan tilvejebringe sin information omkring ovenstående, men det angives dog, hvordan de bl.a. bør fastsættes ved indledende overvejelser omkring en række situationsbetingede forhold.²²⁶ Dette er dog ikke en behandling, der nævneværdigt adskiller sig fra de tidligere gennemgået ved såvel ISA 500 og 540, og disse behandles derfor ikke yderligere.

Samtidig er der i RS 3400 nr. 18-24 angivet en række revisions handlinger, revisor kan udføre i sin undersøgelse. Disse er i det følgende præsenteret ud fra de af ISA 540 tidligere anvendte tre revisionsstrategier, da der jo er tale om regnskabsmæssige skøn. De forhold, der i gennemgangen af ISA 540 ved dagsværdiestimeringen ikke blev behandlet, da de primært var relevante for modeller baseret på forventninger til fremtidige pengestrømme, er medtaget i det følgende. Revisions handlingen vedrørende udøvelse af et punktestimat eller interval er dog ikke medtaget, da de overvejelser revisor skal gøre sig omkring forudsætninger, modelanvendelse og intervalindskrænkning m.v. ved udøvelse af skøn omkring forventningerne til fremtidige pengestrømme ikke anses som tilstrækkeligt forskellige fra de ved dagsværdiestimering, til at området bør værdiges "sendetid". Derudover vil revisors udarbejdelse af eget budget for en given CGU eller aktiv kun i sjældne situationer fremstå som omkostningseffektiv og rimelig. Samtidig bidrager RS 3400 heller ikke med nyt herom, da den fokuserer på erklæring omkring de allerede udarbejdede budgetter. Strukturen og de overordnede betingelser anvendt i det følgende er altså de fra ISA 540, mens de tre områder, der søges indsigt i er hentet fra den analoge anvendelse af RS 3400.

²²⁵ RS 3400. 2

²²⁶ RS 3400. 17

Efterfølgende begivenheder

Efterfølgende begivenheder vedrørte som bekendt inddragelsen af forhold, der var opstået imellem udøvelse af det regnskabsmæssige skøn og datoen for revisionspåtegningen. Dette er for beregningen af kapitalværdien navnlig givtigt i situationer, hvor der som følge af den forgangne tid er opstået bedre mulighed for at vurdere rimeligheden af de forventede pengestrømme f.eks. kan indfrielse af en delperiode af budgettet bidrage med information omkring rimeligheden af den resterende. Den potentielle relevans af denne er også angivet i RS 3400, der beskriver, hvordan revisor, hvis en periode af budgetter er afsluttet, bør overveje, om den herfra tilgængelige historiske finansielle information er nyttig at vurdere i forhold til budgettet. I henhold til tidligere gennemgåede krav stillet til det anvendte budget af IAS 36 kan en sådan delperiode uden at være stridig hermed være omfattende og endda vedrøre hele regnskabsår, hvorved en historisk test af budgettets retvisende muliggøres. Samtidig vil det ved vurdering af en dagsværdiansættelse gennem brug af nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme som tidligere behandlet kunne aflede bedre alternativer til måling eller ny information omkring forudsætninger, der indgår heri. Dette er ikke meget anderledes end det tidligere gennemgåede, og læser henvises derfor til dette.

Test af hvordan ledelsen udøver sit regnskabsmæssige skøn

Følgende er igen fordelt på et afsnit, der vedrører metode til udarbejdelse af skøn og et afsnit for forudsætningerne medtaget heri som svarende til skellet angivet i ISA 540 og anvendt under revisionen af nettosalgsværdien.

Evaluering af målemetoden

I forbindelse med udarbejdelse af forventninger til fremtidige pengestrømme som led i kapitalværdien bevirker den detaljeprægede regulering herom i IAS 36, at færre overvejelser overlades til virksomheden, da der her i kontrast til ved dagsværdi ikke skal vælges imellem flere mulige modeller og metoder, samt da de forhold, der kan medtages, er bestemt på forhånd. Det fremgår heraf, hvordan en DCF-beregning skal foretages med indskrænkning i muligheden for, hvilke forhold der tillades medtaget. Fokus er derfor i det følgende rettet imod metodens anvendelse frem for dens udvælgelse.

Konkrete forhold omkring, hvordan budgettet udarbejdes, er dog nødvendige at kende for, at revisor kan vurdere resultatets rimelighed, f.eks. spiller de kortere underliggende tidshorisonter, det samlede budget er udgjort af, samt hvilke risici der ønskes angivet i forventningen til pengestrømme frem for i diskonteringsfaktoren, en rolle. Revisor skal også sikre rimeligheden af de metoder, efter hvilke pengestrømme for aktiver, der handles koncerninternt efter transfer pricing, opgøres. Dette vil for aktiver, der både handles internt og eksternt ikke være komplicerede, da de eksterne priser lægges til grund, men for aktiver, der udelukkende produceres til internt brug, skal revisor vurdere rimeligheden af de fastsatte priser. Derudover er revisors kendskab til, hvilken periode terminalværdiberegningen foretages på, væsentlig, da IAS 36 ikke angiver detaljeret, hvordan periodeforlængelsen bør foretages. Det formodes dog, at det oftest foretages som en forlængelse af budgettets sidste år, og dermed vil en mindre fejl i året kunne medføre større fejlinformation i den samlede kapitalværdi. Revisor bør ved opnåelse af et

kendskab til den metode, budgettet udarbejdes efter, eventuelt via en følsomhedsanalyse tage højde for, om der er perioder i budgettet, som den samlede kapitalværdi er lettere påvirkelig over for fejlinformation i. Det forudsættes også, at budgettets sidste år, hvilket typisk er det, der strækkes ud over hele perioden, skal kunne vurderes som repræsentativt for hele terminalperioden. Det vil sige, at denne delperiode ikke må være et år, hvor der forudsættes ualmindeligt gode eller dårlige genererede pengestrømme, men snarere et hvor der er mere normale økonomiske omstændigheder.

Som handlinger relevante for undersøgelse af rimelighed af den anvendte metode angiver RS 3400, hvordan revisor skal sikre, at der er tale om en behørig udarbejdelse af et budget på baggrund af ledelsens forudsætninger med henblik på blandt andet beregningen og indre sammenhænge med de tiltag, ledelsen har planlagt.²²⁷ At beregningen skal være korrekt i såvel udførelse som matematisk ræsonnement er selvsagt, og revisor kan opnå indblik heri ved revisionshandlingerne såsom undersøgelse og efterregning. De indre sammenhænge mellem ledelsens planlagte tiltag og budgettet er mest relevante ved udarbejdelse af DCF-beregninger til estimeringen af dagsværdien, da IAS 36 er mere restriktiv med hensyn til hvilke af sådanne tiltag, der tillades medtaget i beregningen af kapitalværdien. Ydermere angiver RS 3400, hvordan revisor skal sikre, at der er sammenhæng imellem de fremadrettede skøn og de øvrige dele af regnskabet.²²⁸ Dette er ikke yderligere uddybet i standarden, men det antages at vedrøre såvel den anvendte regnskabspraksis som oplysningsniveauet. Hermed menes, at f.eks. kriterierne for indtægtsindregning skal være ens i budgettet og regnskabet, samt at hvis der ved brug af pengestrømme til beregning af kapitalværdien er medtaget forudsætning omkring indvirkningen fra fremtidige omstruktureringer, skal forpligtelsen til at udføre denne fremgå af regnskabet.

En indsigt i virksomhedens tidligere nu indfrie forventninger udarbejdet i forbindelse med virksomhedens senest foretagne nedskrivningstest eller udarbejdede budgetter vil være nyttig for revisor. Dette især, hvis de som i bestemmelserne til risikovurderingshandlingerne ved brug af regnskabsmæssige skøn angivet af ISA 540 suppleres med en analyse af forskelle imellem forventningerne og de indfrie pengestrømme og dermed udgør en slags historisk funderet fejlvurdering af ledelsens metode til beregning af fremtidige pengestrømme. Disse bør naturligvis vurderes i forhold til eventuelle ændringer og tilpasninger indført i ledelsens proces til beregning af de fremtidige pengestrømme, samt de ændringer og tilpasninger der evt. bør gennemføres som angivet af ISA 540. At, ledelsen inddrager en lignende vurdering i udarbejdelsen af budgettet er særskilt påkrævet af IAS 36, kan passende testes i sammen forbindelse.

Sikringen af, at budgettet overholder den regnskabsmæssige referenceramme, er et meget væsentligt aspekt af regnskabsmæssige skøn,²²⁹ og for nedskrivningstesten skal revisor især sikre, at der ikke medtages forventning til fremtidige indtægter eller udgifter, der ikke bør fremgå. Dette gøres bedst ved undersøgelse af budgettet og de retningslinjer, dette er udarbejdet efter.

²²⁷ RS 3400. 21

²²⁸ RS 3400. 23

²²⁹ ISA 540. A72

Forudsætninger

Forskellen imellem forudsætninger anvendt af ledelsen til dagsværdiestimeringen i forbindelse med nettosalgsværdien og de til estimering af fremtidige pengestrømme til brug i enten kapitalværdien eller beregning af nutidsværdien for at estimere dagsværdien gennemgås i det følgende. De overvejelser, revisor bør gøre sig samt sikre, at ledelsen eller den heraf udpegede ekspert har gjort sig omkring forudsætninger medtaget i dagsværdien, vil også være relevante i forbindelse med fastsættelse af de fremtidige pengestrømme, på trods af at disse ikke gengives. Fokus er i det følgende rettet imod de forudsætninger, der vedrører fremtiden, da disse er afgørende for budgettet og vil behandles ud fra ISA 540 såvel som RS 3400, der på området er meget sammenhængende.

ISA 540 angiver, at revisor kan udføre revisionshandlinger for at vurdere rimeligheden og sandsynligheden af de forudsætninger, som er baseret på, hvad ledelsen forventer, der vil ske i fremtiden. Dette udføres f.eks. ved at sammenligne og vurdere sandsynligheden i forhold til det økonomiske miljø, virksomhedens planer, relevante forudsætninger opstillet i den foregående periode, virksomhedens erfaringer og andre forudsætninger anvendt af ledelsen, der ikke nødvendigvis behøver at hidrøre fra udarbejdelsen af samme regnskabsmæssige skøn.²³⁰ Sammenligneligt hermed angiver bestemmelserne i RS 3400 lignende intentioner omkring revisors arbejde.²³¹

Sandsynligheden af de anvendte forudsætninger vurderes bedst af revisor ved at undersøge de generelle forventninger til branchens eller markedets udvikling i relation til de såvel positive som negative forventninger medtaget i estimatet af de fremtidige pengestrømme. Samtidig vil analytiske handlinger kunne vurdere, om der er intern sammenhæng imellem virksomhedens økonomiske og øvrige kapacitetsmæssige formåen og de opstillede forudsætninger. Som eksempel herpå vil en forudsat stigning i produktiviteten med 30 % virke usammenhængende for en CGU med et aktuelt kapacitetstræk på 90 %. Er der ved sidstnævnte tale om pengestrømme anvendt til beregning af kapitalværdi, og foreligger der ikke en indregningsegnet forpligtelse, der medfører forøgelse af virksomhedens kapacitet, kan revisor formode, at forudsætningen omkring væksten er usandsynlig. Samme type overvejelser omkring indre sammenhæng skal i henhold til ISA også udføres internt forudsætningerne imellem. Hvis eksemplet forudsætter pengestrømme anvendt til beregning af dagsværdien, bør revisor derimod være lidt mere bred i sin vurdering heraf, da estimeringen her beskæftiger sig med tanken om et salg, og rimeligheden dermed ikke på samme måde er med restriktioner omkring, hvad virksomheden selv kan få ud af aktivet. Samtidig vil ledelsens overvejelser omkring markedsdeltagernes forudsætninger som ved fastsættelse af forudsætninger for dagsværdi-estimeringen være nødvendige. Ved pengestrømme til beregningen af kapitalværdien vedrører de dog snarere forbruger af slutproduktet og leverandører til råvarerne medgået i produktionen snarere end villighed til at overtage aktivet fra potentielle købere heraf.

De i ISA 540 A80 angivne forhold omkring ledelsens fremtidige intentionerede handlinger kan ikke medtages, da den heraf afledte virkning på pengestrømmene ikke må indgå i vurderingen af pengestrømme til beregningen af kapitalværdien. Rimelighed og sandsynlighed af de anvendte

²³⁰ ISA 540. A79

²³¹ RS 3400. 18 og 23

forudsætninger kan ikke vurderes af revisor uden anlæggelse af faglig vurdering, da fokus jo er rettet mod forhold, der i sagens natur er ubekendte og dermed kun kan indikeres og ikke bevises.

Afslutningsvis betragtning omkring RS 3400 og ISA 540

På trods af at ISA 540 og RS 3400 er meget lig hinanden i vurderingen af rimeligheden af ledelsens forudsætninger, angiver ISA 540 i sin første uddybende bestemmelse omkring emnet, hvordan disse er med forskellige intentioner. Dette gøres ved klart at understrege, at forudsætninger ønskes undersøgt som led i revisionen af virksomhedens regnskab og ikke for at kunne udtrykke en konklusion omkring selve forudsætningerne,²³² hvilket er formålet med RS 3400.

Ved undersøgelser af budgetter efter RS 3400 afgiver revisor normalt en erklæring, der indeholder to forskellige grader af sikkerhed, hvor den begrænsede sikkerhed gives omkring ledelsens forudsætninger, mens den høje grad kan gives for anvendelsen af disse i budgettet.²³³ Det fremgår dog af RS 3400, at det er tilladt at afgive høj grad af sikkerhed omkring ledelsens forudsætninger, hvis beviset tillader det,²³⁴ hvilket yderst sjældent vil være en mulighed for de forudsætninger, der vedrører den fremtidige udvikling, og muligheden er nok mest anvendelig i situationer, hvor der foreligger kontraktlige forpligtelser til at indgå fremtidige betalinger. At RS 3400 har bestemmelser, der nærmest anbefaler, at der kun gives begrænset sikkerhed omkring ledelsens forudsætninger, skal ikke sidestilles med f.eks. bestemmelserne vedrørende review/gennemgang af regnskaber, hvor den begrænsede sikkerhed er ambitionen. Det skal snarere ses som en accept af de iboende begrænsninger, der er knyttet til anvendelse af fremadrettet finansiel information, der bevirker, at en høj grad af sikkerhed oftest vil være uopnåelig, uafhængig af tilpasningen af arten, omfanget og den tidsmæssige placering af de yderligere revisionshandling, da det, der undersøges, jo netop er ubekendt.

Lignende bestemmelser er ikke medtaget i ISA 540, der også beskæftiger sig med forudsætninger ud fra hvilke, der kan opstå samme type situation, omkring hvilke høj grad af sikkerhed ikke er fuld opnåelig for revisor. At, denne begrænsning omkring indsigt i forudsætninger ikke er kommenteret i standarden, tolkes som en slags stiltiende accept af, at revisor af regnskabsbestemmelser er underlagt forhold navnlig ved anvendelse af dagsværdibegrebet, som det ikke er muligt at opnå den høje grad af sikkerhed omkring, som ISA 200 forudsætter. Fokus skal derfor snarere være rettet imod identificering af forhold, der indikerer, at forudsætningerne ikke kan vurderes som rimelige og sandsynlige frem for imod en mere kategorisk påvisning af disse som retvisende, hvilket også er betragtningen, som RS 3400 er bygget op omkring. Hertil skal det naturligvis også nævnes, at ISA 540 er en standard, der beskæftiger sig med et bredere område, og at det inden for nogle af disse vil være muligt at opnå den høje grad af sikkerhed, og det derfor snarere er undtagelsen end reglen, at der reelt kun kan opnås den begrænsede grad af sikkerhed omkring forhold. ISA 540 indeholder dog en bestemmelse, der i situationer med betydelig skønsmæssig usikkerhed tvinger revisor til at

²³² ISA 540. A77

²³³ Kiertzner 2007

²³⁴ RS 3400. 9

overveje, hvorvidt regnskabsbestemmelserne for indregning af i dette tilfælde et aktiv, i den regnskabsmæssige referenceramme er opfyldt.²³⁵ For værdiansættelsesområdet vil det især være kravet til pålidelig måling, der pga. stor skønsmæssig usikkerhed hidrørende fra bl.a. usikre forudsætninger kan tænkes at medføre, at indregningskriteriet ikke er mødt.²³⁶

Pengestrømme efter endt brugstid

IAS 36 angiver, at der i opgørelsen af de forventede nettopengestrømme kan medtages det beløb, der forventes at ville tilgå virksomheden i forbindelse med afhændelse af et aktiv eller en CGU, efter den forventede brugstid er ophørt. Fastsættelsen af denne afhændelsessum forudsætter udøvelse af et slags kombineret regnskabsmæssigt skøn i henhold til det udøvet ved fastsættelse af dagsværdi (da det er en eventuel pris, tredjemand vil være villig til at betale for aktivet og omkostninger forbundet med at skille sig af med aktivet) og det ved opgørelsen af fremtidige pengestrømme (da det er på en fremtidig dato og indeholder forventning til aktivets fremtidige stand). Der er altså i estimeringen af fremtidige pengestrømme forbundet med afhændelsen af aktivet tale om udøvelse af et regnskabsmæssigt skøn som tidligere gennemgået, og i det følgende angives derfor blot de yderligere overvejelser, revisor bør gøre sig i sin vurdering af dette.

Her skal der ved fastsættelsen inddrages sammenlignelige handler fra tidspunktet, hvor estimeringen er foretaget, der viser, hvad afhændelsen af tilsvarende aktiver i samme stand kan forventes at indbringe efter endt brugstid. Det er væsentligt, at revisor har kendskab til ledelsens metode i udvælgelse og anvendelse af en sådan sammenligningshandel, men det kan forventes, at denne vil være tilsvarende den for dagsværdien. Revisor bør i revisionen heraf gøre sig de samme overvejelser omkring anvendeligheden af en sådan sammenligningspris, samt hvordan denne bør tilpasses for at være anvendelig som udtryk for det nedskrivningstestede aktiv som ved revision af dagsværdi. Vurderinger omkring, hvorvidt der er forventning til brug af et aktiv, til det er nedslidt, eller om det er i en funktionsdygtig stand, når det afhændes, vil være afgørende for, om aktivet kan sælges til mere end dets skrotpris. Derfor skal revisor sikre sig, at de anvendte forudsætninger i alle henseender er konsistente og rimelige i forhold til de anvendt ved fastsættelsen af de fremtidige pengestrømme. Har virksomheden f.eks. en forventning om lavere efterspørgsel på det producerede, men uændret efterspørgsel på det udtjente produktionsmateriel efter endt brugstid, skal en sådan kunne retfærdiggøres. I beregningen heraf medgår der som ved fastsættelse af de fremtidige pengestrømme naturligvis heller ikke indvirkningen af forventningen om forbedringer af aktivet.

Er forventningen til virksomhedens anvendelse af aktivet, at det efter den endte brugstid vil være så nedslidt eller teknologisk forældet f.eks. som konsekvens af, at de i pengestrømmene forventede medtagne omkostninger til forudsatte vedligeholdelsesudgifter er sat så lave, at aktivet kun kan antages at indbringe pengestrømme i materialer eller skrot, skal revisor være påpasselig ved i sin vurdering af medtagede indtægter fra det fremtidige salg. Dette er igen et spørgsmål om forudsætningernes indbyrdes rimelighed, der kan medføre, at forventningerne til det fremtidige fremstår som urealistiske. Revisor bør i nogle situationer overveje kun at tillade

²³⁵ ISA 540. 17

²³⁶ ISA 540. A113

indregning af nedrivningsomkostninger og eventuelle priser på de råvarer, som aktivet er bestående af. Råvarepriser fastsættes ofte på et aktivt marked, og dagsværdien heraf vil derfor være mulig at opgøre pålideligt. Omkostningerne til nedtagning af aktivet og den øvrige afhændelse beregnes på samme måde som de, der fratrækkes dagsværdien ved fastsættelse af genindvindingsværdien. Denne vil typisk være direkte anvendelig, da det beregnede er omkostninger direkte forbundet med en afhændelse. Dog vil udgifter relaterende til stempel m.m. ikke altid være relevante, afhængigt af hvilken form for afhændelse der forudsættes efter endt brugstid.

Revisor bør sikre, at såfremt positive pengestrømme forventes at tilflyde virksomheden ved afhændelsen, fratrækkes disse de tilsvarende negative, der måtte være direkte forbundet hermed. For nogle aktiver vil en virksomhed ikke kunne tilvejebringe positive pengestrømme ved afhændelse af et aktiv efter endt brugstid, da omkostninger til nedtagning, transport osv. kan være større end de pengestrømme, det udtjente aktiv kan indbringe. Meget af revisionen af ovenstående kan altså udføres ved sammenligning af forudsætningernes interne rimelighed især i forhold til de opstillet ved fastsættelsen af de fremtidige pengestrømme, da vedrører samme forhold. Situationer, hvor virksomheden i beregningen af sin kapitalværdi ikke har medtaget pengestrømme hidrørende fra afhændelsen af aktivet, er ikke utænkelige. Revisor bør i sin vurdering af heraf undersøge, om dette er en væsentlig mangel, der påvirker genindvindingsværdien, og såfremt dette er tilfældet, om udeladelsen resulterer i fejlinformation.

CGU-relaterede problemstillinger

Udførelse af nedskrivninger på CGU-niveau medfører en række særlige overvejelser, revisor bør gøre sig, da det bør undersøges, om udvælgelsen af de aktiver, der samlet udgør en CGU, er passende samt efter hvilken metode, der fordeles virksomhedsaktiver.

De bestemmelser i IAS 36, revisor bør sikre overholdelse af, er især, at disse grupper af aktiver er samlet korrekt. Dels skal CGUen identificeres korrekt ved isolering af de selvstændige pengestrømme, og revisor skal her sikre, at dette er gjort behørigt. Herom angiver IAS 36, at der foreligger en CGU, såfremt der foreligger et marked for det slutproducerede, og revisor skal også vurdere, om identificeringen overholder dette. Det er ydermere væsentligt at undersøge, om en CGU indeholder fejlplacerede aktiver, der ikke bidrager i genereringen af pengestrømmene, og omvendt skal det også sikres, at en CGU ikke indeholder aktiver, der i overvejende grad tilvejebringer egne pengestrømme og dermed ikke bør testes for nedskrivning i en gruppe af aktiver. Det er ydermere væsentligt i forbindelse med beregningen af den bogførte værdi, at allokeringen af de enkelte aktiver på en CGU er foretaget korrekt. Revisor bør også overordnet identificere, om den enkelte CGU indeholder aktiver, der bidrager med generering af pengestrømme i flere grupper af aktiver, da disse bør fordeles som virksomhedsaktiver. Hvorvidt, virksomhedsaktiverne er fordelt imellem CGUer og enkeltaktiver ved anvendelse af den bedste tilgængelige fordelingsnøgle, er for revisor ligeså vel som for ledelsen en vurderingssag, der baseres på hvilke muligheder, der foreligger efter omstændighederne, hvilket formentlig også er grunden til, at IAS 36 ikke giver en mere konkret indføring i, hvilke

fordelingsnøgler der er anvendelige. Overordnet skal revisor dog sikre, at fordelingen foretages efter en af de to metoder angivet hertil i IAS 36.

De særlige reguleringer, der skal tages højde for ved anvendelse af CGU'er, undersøges mest omkostningseffektivt i detaljer ved indhentning af revisionsbevis omkring de forventede fremtidige pengestrømme medtaget i budgettet, da det her vil være oplagt at teste, hvorvidt de særlige bestemmelser for beregning af kapitalværdien for CGU'er er anvendt korrekt. Suppleres denne samtidig med information omkring foretagne ændringer i de anvendte CGU-grupperinger, hvad enten disse relaterer til udskiftning af aktiver, udvidelse af eller inddeling i flere mindre CGU'er, ændring i metoden virksomhedsaktiverne fordeles på eller fejl, kan revisor løbende vurdere og holde sig opdateret omkring samlingerne af aktiver. IAS 36 angiver ydermere, at årsregnskaber omfattet af IFRS skal angive sådanne ændringer, og viden herom kan være nødvendig for vurderingen af oplysningsbestemmelserne. Revisor bør i forbindelse hermed sikre, at sammensætningen af CGU'er og anvendte fordelingsnøgler m.m. ikke ændres ubegrundet, da det generelt kan resultere i fejlinformation og være en indikation for besvigelser eller skævhed i ledelsens udøvelse af regnskabsmæssige skøn. En uforklarlig ændring i den bogførte værdi for en CGU i forhold til det forrige år vil kunne skyldes, at der er opstået en fejl i fordelingen af aktiver på CGU'er, og disse bør derfor også sammenlignes.

Revisor kan via vurdering af indre sammenhæng teste for fejlinformation hidrørende fra risikoen for, at aktiver eller pengestrømme er holdes udenfor eller dobbeltrepræsenteres i virksomhedens nedskrivningstest. Analytiske handlinger som sammenligning af fremtidige pengestrømme allokeret ud på alle CGU'er eller aktiver testet for nedskrivning med de i virksomhedens overordnede budget kan f.eks. være nyttige, da uforklarlige forskelle imellem disse kan skyldes, at der forventes indtægter, der ikke er medtaget i nedskrivningstesten, eller at der heraf fremgår pengestrømme, som er dobbeltrepræsenteret. Virksomhedens budget kan dog i modsætning til de anvendt ved nedskrivningstest medtage forventninger til opnåelse af synergieffekt, hvilket ikke vil repræsentere fejlinformation, og hvilket revisor skal have med i sine overvejelser. En sådan handling forudsætter dels, at alle virksomhedens CGU'er og enkeltstående aktiver er nedskrivningstestet i perioden, men revisor kan også ved at anlægge sin faglige vurdering overveje rimeligheden i forhold til de, der er udeladt bl.a. ved inddragelse af overvejelser omkring, hvad disse tidligere er opgjort til. Tilsvarende handlinger kan udføres på de medtagne materielle anlægsaktivers bogførte værdi og angive, om der er aktiver, der ikke er nedskrivningstestet eller medtaget i flere CGU'er. Sådanne handlinger vil være nyttige i forbindelse med såvel risikovurderingen og de yderligere revisionshandling, men beviset er ofte svækket af, at det ikke nødvendigvis er alle aktiver og CGU'er, der underlægges nedskrivningstesten i alle regnskabsperioder, og fordelingen af aktiver og pengestrømme på CGU-niveau er derfor ikke altid foretaget. Dette svækker den viden omkring indre sammenhæng, der ellers kunne tilvejebringes, men i disse finanskrise-tider med er der dog ikke mange brancher, der på grund af de eksterne indikatorer for værdiforringelse ikke er i en situation, hvor de må teste de fleste aktiver for værdiforringelser, hvilket styrker muligheden for anvendelse af overordnede analytiske handlinger. Men aktiverne vil, hvad enten de er testet eller ej, hvis virksomheden har struktureret nedskrivningsprocedure på forhånd, være tildelt deres respektive grupper, og sammenligning af den bogført værdi af CGU'er med den hele virksomheds vil derfor

være en mulighed. En lignende type revisionshandling kan også foretages for at teste, at der på virksomhedsaktiver ikke er allokeret mere eller mindre bogført værdi ud på CGUer, end der bør.

Et aktivs brugstid er ved beregningen af kapitalværdien et afgørende forhold. Brugstiden, som anvendes i IAS 36, kan udgøres af enten den periode, virksomheden regner med at kunne drage nytte af aktivet, eller det antal enheder denne forventes at producere.²³⁷ Her vil en sådan dog være mest hensigtsmæssig, hvis begge grænseværdier blev angivet, så de både fremstår som stykbasis og årrække, så et aktiv ikke kan retfærdiggøres som værende med en urimelig lang brugsperiode som følge af en langsom udvinding af dens potentiale, og vice versa. For et aktiv, der enkeltstående testes for nedskrivning, vil der ikke foreligge tvivl om, hvor lang en periode kapitalværdien skal opgøres over for at fremstå som hensigtsmæssig. For en gruppe af aktiver angiver standarden dog ikke, hvordan disses fælles brugstid bestemmes. Det formodes, at virksomheden i sit valg heraf er frit stillet til at lade et hvilket som helst aktiv i gruppen være dikterende for den samlede CGUs brugstid, såfremt de beregnede pengestrømme er tilpasset dette. Vælges f.eks. det aktiv med den hurtigst overståede brugstid som dikterende for den samlede gruppe, bør pengestrømmene ikke strækkes over en periode længere end denne, og estimeringen af de forbundet til afhændelse af en CGU skal tage højde for, at de øvrige aktiver er i bedre stand. Hvis perioden for det aktiv, der har længst brugstid anvendes, skal der tilsvarende medtages udgifter forbundet med udskiftningen af de med kortere brugstid, såfremt deres funktion er medtaget i CGUens fulde periode. Det synes dog ikke rimeligt, hvis en virksomhed ved nedskrivning på andet end sin goodwill eller andre immaterielle aktiver med ubestemt brugstid opgør kapitalværdien over en periode, der er uendelig eller mere langtrukken, end hvad der umiddelbart fremstår som rimeligt. F.eks. vil en periode, der strækker sig længere end det aktiv, der har gruppens længste brugstid, ikke være hensigtsmæssig, da kapitalværdien beregnet da ikke længere vil være i relation til de pågældende aktiver, men snarere virksomhedens forventede livstid. Har ledelsen omvendt foretaget investeringer ud fra en reel forventning om, at der kan oppebæres pengestrømme i en så lang periode, vil en manglende medtagelse til forventningen heraf heller ikke være retvisende. Revisor skal derfor her anlægge sin faglige vurdering og skepsis, da der i en CGU kan være enkeltaktiver, der har en meget lang forventet brugstid. Pga. ovenstående usikkerhed vil en metode, der anvender et vejet gennemsnit af brugstider for de enkeltaktiver, der medgår i CGUen ofte være bedst, da det til en vis grad sikrer rimeligheden af perioden, en CGU forventes at indbringe pengestrømme over.

I forbindelse med evalueringen af de pengestrømme, der må medgå i beregningen af en kapitalværdi for en CGU, skal revisor ydermere i henhold til ovenstående vurdere ledelsens medtagning af behovet for udskiftning af aktiver, der nedslides hurtigere end gruppens samlede brugstid. Revisor kan vurdere behovet for at medregne dette ved navnlig at betragte brugstiden af de enkeltaktiver, CGUen består af. Der skal i forventningen til fremtidige pengestrømme tilvejebragt af en CGU derfor indgå nettoudgiften til udskiftning heraf, hvilket, da det er baseret på fremtidige priser af et aktiv, er et regnskabsmæssigt skøn. Revisors vurdering af detaljerne heraf vil være tilsvarende vurderingen af dagsværdiestimeringen og den kommende behandling af scrapværdi. Dette skyldes en formodning om, at dagsværdien på et tilsvarende aktiv på balancedagen korrigeret for tidsværdien af penge vil være anvendelig som estimat for, hvad en

²³⁷ IAS 36. 6

sådan udskiftning vil koste virksomheden på det tidspunkt, den bliver aktuel. Samme behandling kan udføres på udgifter forbundet med afhændelsen og evt. scrapværdi, såfremt denne vil være væsentlig. Anvendelse af disse værdier på balancedagen skal naturligvis korrigeres for rimelige forventninger til fremtiden, der kan forventes at ville påvirke nettoudgiften til udskiftning af enkeltaktiver i en CGU, og disse skal samtidig være sammenhængende med de, der er lagt til grund for de forventede pengestrømme og udviklingen i diskonteringsfaktoren.

Terminalperioden

IAS 36 angiver som bekendt, hvordan der normalvis kun kan udarbejdes budgetter for en periode på højst fem år. De fremtidige pengestrømme skal dog estimeres for hele aktivet eller CGUens brugstid, og er denne længere, end hvad der med rimelighed kan angives med budgetter, forlænges denne ved brug af en stabil eller aftagende vækstfaktor. Denne tillades dog stigende, såfremt rimeligheden heraf kan påvises efter bestemmelserne i IAS 36, der overordnet set angiver, at den skal fastsættes med forsigtighed, medmindre andet kan retfærdiggøres. Denne forsigtighed medfører som tidligere gennemgået, at den ikke kan overgå vækstraten for virksomhedens branche eller øvrige omgivelser. Vækstraten, der anvendes til forlængelse af de estimerede nettopengestrømme, er i IAS 36 angivet som en faktor, hvoraf rimeligheden skal vurderes af forholdet imellem forventningerne til virksomhedens historiske præstationer og dens omgivers udvikling. De analytiske revisionshandlinger vil derfor normalt udgøre revisors bærende bevis omkring vækstraten, da de jo netop beskæftiger sig med forholdet imellem to eller flere faktorer. Styrket af dette bevis vil typisk afhænge af kvaliteten af den underliggende anvendte dokumentation.

Megen vejledning angivet i ISA 540 og RS 3400 til undersøgelse af budgetter vil her kunne genanvendes, da essensen af det undersøgte grundlæggende er den samme - nemlig en vurdering af rimeligheden af de forudsætninger, der opstilles for fremtiden. Der anvendes dog ved terminalværdiberegning mindre konkrete forudsætninger, og de baseres snarere på en forventning til udviklingstendenser,²³⁸ og revisor vil derfor i forhold til budgettet typisk skulle vurdere rimeligheden på et mere overordnet niveau. Revisor kan dermed indhente meget af sit revisionsbevis gennem analytiske handlinger, der viser virksomhedens forventede vækstrater i forhold til dem for landet, branchen, industrien o.l. ofte tilgængelige via brancheorganisationer og analyseinstitutter, men at en sådan revisionshandling beviser, at den valgte terminalrate ikke overstiger den for virksomhedens omgivelser, er ikke nødvendigvis en indikator for rimeligheden heraf. Revisors skal for dette anlægge sin faglige vurdering af rimeligheden af vækstraten i forhold til virksomhedens budget. Hvis en virksomheds estimerede fremtidige pengestrømme i budgettets sidste år angiver et forventet fald på -10 % p.a., vil en forventning til en fremtidig stigning på +2 % over hele terminalperioden umiddelbart virke urealistisk, såfremt der ikke er en rimelig begrundelse herfor. Revisor kan samtidig, hvis det drejer sig om en nedskrivningstest på aktiver med en langsigtet brugstid, teste de historiske vækstrater for det pågældende aktiv og sammenligne disse med de angivet af virksomheden til fremføring af nettopengestrømmene.

²³⁸ Plenborg m.fl. 2008

Des længere sigt en terminalperiode forudsætter en vækstrate, der overstiger den for branchen, des mindre urealistisk vil det fremstå, men vælger ledelsen alligevel at anvende en vækstrate, der overstiger disse benchmarks for industrien eller konkurrenterne, skal dette retfærdiggøres. Dette er muligt ved at understøtte disse med objektivt tilvejebragt information omkring mønstre for branchen eller produktets livscyklus i henhold til IAS 36. Da informationen herfor skal være objektiv, kan historiske vækstrater fra det pågældende CGU ikke anvendes som retfærdiggørelse heraf, men de kan naturligvis anvendes som underbyggende for revisors vurdering af forholdene. Dette er et eksempel på den generelle forsigtighed, virksomheden skal anlægge i sin forventning til en stigende terminalperiodevækst, da historiske vækstrater kan anvendes til at beregne en stabil eller aftagende vækstfaktor. Revisor bør særligt ved vurderingen af beviset bag denne type relativt høje vækstrater anlægge faglig vurdering.

Diskonteringsfaktor

Forventningerne til de fremtidige nettopengestrømme skal tilbagediskonteres, så de angiver nutidsværdien samt den risiko, investor løber ved foretagelse af investeringen. Samtidig skal diskonteringsfaktoren afspejle størrelsen af investeringen. Denne rentesats kan, såfremt en aktivspecifik markedsrente eksisterer, udgøres heraf, men er dette ikke tilfældet, må diskonteringsfaktoren i stedet estimeres. Fokus i behandlingen af revision heraf vil navnlig være rettet mod den sidste af disse situationer, da denne er mest kompliceret at indhente revisionsbevis omkring, og da der i større grad her udøves skøn. Det kan forudsætte finansieringsteknisk kunnen for revisor at vurdere denne, og inddragelse af en ekspert vil derfor ofte være nødvendig. Revisor skal ved en markedsudledt aktivspecifik rente f.eks. oppebåret ved anvendelsen af WACC fra en tilsvarende børsnoteret virksomhed vurdere anvendeligheden af denne, samt hvorvidt den bedst tilgængelige rente benyttes som diskonteringsfaktor. Navnlig skal det sikres, at den indeholder de risikoforhold, virksomheden ikke angiver i sin opgørelse af pengestrømme, og at virksomheden er sammenlignelig ud fra en aktivspecifik tilgang. Derudover skal det overvejes, om kapitalstrukturen i virksomheden er repræsentativ for markedet og investeringstypen, da WACC for en virksomhed med for stor eller lille andel af fremmedkapital i forhold til det samlede marked ikke kan være repræsentativ for aktivtypen. Derfor kan nogle af de i det følgende behandlede forhold, en estimeret rente bør underlægges, også være relevante for den udledte aktivspecifikke, og den kan derfor til dels også betragtes som en basisrente, der underlægges tilpasning.

I det følgende gennemgås, hvilke overvejelser revisor bør gøre sig i vurderingen af en estimeret diskonteringsfaktor. Det er her nødvendigt, at revisor i sine risikovurderingshandling har opnået et tilstrækkeligt kendskab til virksomhedens risikoidentificeringsproces samt udarbejdelse og evaluering af den udledte diskonteringsfaktor. Følgende punkter angiver de udvalgte områder, som revisor især bør evaluere i forbindelse med sin estimering af en diskonteringsfaktor, og som vil fastsætte strukturen af den kommende behandling. Fokus vil især være på anvendelse af virksomhedens WACC, da denne grundet dens tilgængelighed betragtes som den mest udbredte basisrente:

- *Overvejelser omkring den anvendte basisrente*
- *Sikring af aktivspecifisering af WACC*
- *Risikokorrektionen*
- *Øvrige overvejelser*

Hvis der ikke findes en aktivspecifik markedsrente, skal virksomheden estimere denne via en tilpasset basisrente. Virksomhedens anvendte basisrente skal ikke nødvendigvis udgøres af dens WACC eller marginale lånerente, da IAS angiver, at denne også kan udgøres af andre relevante markedslånerenter, men disse skal dog indgå i virksomhedens vurdering af den bedst egnede. Revisor bør vurdere, om den bedst egnede basisrente anvendes, undersøge om ledelsen også har overvejet alternativet til den udvalgte, samt om der af markedet kan udledes en egnet diskonteringsfaktor, der reducerer omfanget af skøn.

Virksomhedens WACC vil pga. dens tilgængelighed typisk være oplagt at anvende og især egnet i situationer, hvor der er tale om en nedskrivningstest på større CGU'er, da renten ukorrigeret vil være bedst repræsentativ for et større udsnit af en virksomhed. Er der tale om nedskrivning på enkeltaktiver eller en for virksomheden mindre dikterende CGU, forudsætter det, at der foretages tilpasning af den for hele virksomheden udledte basisrente, så denne kan fremstå som aktivspecifik. Hvordan en sådan tilpasning bør foretages, er ikke angivet af IAS, men ved brug af WACC vil det mest oplagte være tilpasning af dens komponenter før beregningen snarere end en korrektion efter. Dette bør dog ikke gøres uden overvejelser omkring rimeligheden heraf i forhold til den samlede virksomhedsstruktur på områder såsom den samlede risikosammensætning og størrelse. Er der f.eks. tale om en nedskrivningstest på en i forhold til den samlede virksomhed lille CGU underlagt mindre forretningsrisici end den samlede virksomhed, vil komponenterne i WACC-beregningen *risikotillægget på gæld og ejerafkastkravet* for virksomheden skulle korrigeres. Den anvendte WACC skal ydermere være uafhængig af kapitalstrukturen i den enkelte virksomhed og derfor også korrigeres for dette. Den anvendte WACC skal i sådanne tilfælde omregnes i henhold til Plenborg m.fl. (2008), så den fremstår uafhængig af virksomhedens kapitalstruktur. Dette gøres bedst ved anvendelse af en gennemsnitlig kapitalstruktur fastsat ud fra en gruppe sammenlignelige virksomheder (en peer group), der baseres på antagelsen, at den enkelte virksomheds kapitalstruktur på sigt vil nærme sig den gennemsnitlige for branchen og dermed for aktivtypen.²³⁹ En virksomheds WACC udgør en efter skat-rente, og anvendelsen af denne forudsætter derfor, at den af ledelsen er tilpasset, så den fremgår før skat. Dette er en matematisk korrektion, der er mere omfattende end blot at gange igennem med virksomhedens skattesats²⁴⁰, og revisor bør derfor sikre sig, at den er udført korrekt.

²³⁹ Plenborg m.fl. 2008

²⁴⁰ Se herom f.eks. PWC s. 18075

Ved vurdering af, hvilke risikotillæg virksomheden har medtaget i estimeringen af diskonteringsfaktoren, vil revisors arbejde være meget tilsvarende undersøgelsen af samme forhold i forbindelse med revision af de risikotillæg, der indgår i virksomhedens budget. Revisor skal på området navnlig være varsom i sin sikring af, at der ikke er fejlinformation i form af risici, der er blevet dobbeltrepræsenteret, medmindre der er tale om en bevidst spredning af en risiko imellem både pengestrømme og diskonteringsfaktor. De risici, der bedst angives i monetære beløb, vil det for virksomheden være mest oplagt at lade medgå i forventningerne til de fremtidige nettopengestrømme, mens forhold, der af virksomheden kan beskues ud fra forholdsmæssige variabler som f.eks. forholdsmæssigt opgjorte forventninger til tab på debitorer, med fordel kan medtages i diskonteringsfaktoren. Den samlede kapitalværdi bør ideelt set udgøre det samme, uanset om de vurderede risici medtages i pengestrømmene eller diskonteringen, da der jo her blot er tale om en anderledes fordeling, og revisor vil dermed f.eks. som et led i udøvelse af eget skøn eller anden vurdering af rimelighed frit kunne placere risici i kapitalværdiens to komponenter. Anvendes WACC, indeholder beregningen heraf dog den *systematiske risiko*, hvilket er den, man ikke kan undgå ved at holde en korrekt sammensat portefølje af aktiver og *markedsrisikopræmien*, hvilket er det merafkast, investor vil forlange for at foretage en investering i den type aktiv. Er disse komponenter i WACCen blevet aktivspecificeret korrekt, vil basisrenten latent indeholde en del af den iboende risiko forbundet med investering i aktivet, som kapitalværdien skal afspejle, hvilket er en stor fordel ved benyttelse af WACC.

Forventninger til inflation kan ofte være indlejret i en basisrente f.eks. ved anvendelsen af inflationskorrigerede rentesatser i beregningen af denne. Revisor bør vurdere kilden til disse inflationsprognoser, hvor de mest almindeligt forekommende og ofte bedst anvendelige vil være de udarbejdet af nationalbanken, ECB, OECD eller lignende. Særlige sektor- eller branchespecifikke inflationsforventninger er også brugbare, men revisor bør dog her, såfremt de er væsentligt anderledes end de generelle forventninger til samfundet, gøre sig kildekritiske overvejelser. Tidsværdien af penge er et forhold, der normalt korrigeres for ved tilbagediskontering med den risikofrie rente, hvilket også er en komponent, der indgår i en virksomheds WACC, da den afspejler ejerafkastkravet og risikotillægget på gæld,²⁴¹ og en efterfølgende regulering for disse kan derfor udgøre fejlinformation via dobbeltkorrektion.

Revisor bør overveje diskonteringsfaktorens anvendelighed på hele den belyste fremadrettede periode ud fra sit generelle kendskab til forretningsrisici og virksomhedens omgivelser indhentet via de indledende risikovurderingshandling. Revisor kan i forbindelse hermed med fordel undersøge, hvorvidt ledelsen har gjort sig lignende overvejelser og i øvrigt er bekendte med regnskabsrammens bestemmelser omkring muligheden for at udarbejde diskonteringsfaktorer rettet mod delperioder. Behovet for en illikviditetsrabat bør også overvejes af revisor og vurderes, såfremt denne er medtaget af virksomheden. Vurderingen bør altid være ud fra en betragtning af det pågældende aktiv, og aktiver med en kapitalværdi, der er højere end dagsværdien, kan formodes omsættelige.²⁴²

²⁴¹ For mere detaljeret gennemgang af forholdene henvises til gennemgangen af risikotillæg på gæld og ejerafkastkravet Plenborg m.fl. 2008.

²⁴² Plenborg m.fl. 2008

Af ovenstående fremgår en række korrektioner, en basisrente skal underlægges, men som en virksomheds WACC allerede indeholder regulering af, og det er formentlig også derfor, denne er medtaget i IAS 36. Anvendes i stedet f.eks. virksomhedens marginale lånerente som basisrente, vil korrektionen af denne dermed også resultere i en beregning, der er sammenlignelig med den anvendt ved en virksomheds WACC, og denne vil derfor oftest være det bedst egnede udgangspunkt for estimeringen af en diskonteringsfaktor.

Problemstillinger forbundet med brug af genindvindingsværdien

I det følgende vil to problemstillinger, revisor kan møde i forbindelse med virksomhedens anvendelse af genindvindingsværdien, kommenteres. Den første vedrører situationen, hvor den højeste af nettosalgsværdien og kapitalværdien er med så stor skønsmæssig usikkerhed, at den ikke vil være hensigtsmæssig at benytte, mens den anden problemstilling vedrører revisors håndtering af situationer, hvor genindvindingsværdien ikke kan opgøres tilstrækkelig pålideligt til at indregne aktivet. Sidstnævnte er i højere grad end den første en hypotetisk situation, der kun vil forekomme yderst sjældent.

Opstår en situation, hvor nettosalgsværdien er over kapitalværdien eller omvendt, men samtidig forbundet med højere skønsmæssig usikkerhed grundet formodede forudsætninger, skal denne ved anvendelse af IAS 36-bestemmelserne udgøre aktivets genindvindingsværdi, uden at der tages forbehold for, hvilket af de to skøn, der er mest retvisende. En sådan uhensigtsmæssighed er ikke i strid med den regnskabsmæssige referenceramme, og revisor skal derfor ikke reagere, såfremt begge skøn er udarbejdet korrekt, måles tilstrækkeligt pålideligt, og ikke fremstår misvisende i et sådant omfang, at generalklausulen omkring det retvisende billede bør anvendes. En sådan situation kan dog forekomme absurd, da det kan tænkes, at en for IASB ellers velkendt type "*most likely*"-angivelse i IAS 36 ville kunne medføre, at valget imellem, hvilket surrogat for genindvindingsværdien, der anvendes, ikke blot blev afgjort af, hvilket der var det højeste, men af virksomhedens skøn også blev underlagt en sandsynlighedsvurdering. Valget omkring udeladelsen af en sådan er heller ikke kommenteret i Basis for Conclusions til IAS 36, hvilket er uheldigt, da situationen vil være tilbøjelig til at forekomme, og kravet om medtagning af følsomhedsanalyser til belysning af hvilke usikre forudsætninger, der kan medføre nedskrivninger, ikke løser problemstillingen tilstrækkeligt.

Den anden problemstilling vedrører, at genindvindingsværdien ikke er mulig at estimere tilstrækkelig pålideligt til, at aktivet kan opfylde indregningskriteriet. En sådan situation er teoretisk, da den kun vil kunne opstå for en virksomhed, hvis omstændigheder f.eks. på grund af krig eller anden gennemgribende økonomisk usikkerhed er så tvivlsomme, at der hverken kan forventes fremtidige pengestrømme eller en mulig afhændelse med tilstrækkelig sikkerhed. I forbindelse med første indregning vil en sådan problemstilling næsten ikke kunne forekomme, da kostprisen her vil udgøre den bogførte værdi, men hverken revisionsstandarderne eller regnskabsbestemmelserne beskæftiger sig med, hvordan en virksomhed eller dennes revisor bør forholde sig, hvis en sådan situation opstår i forbindelse med den efterfølgende værdiregulering.

Situationen er kun tænkelig for nedskrivningstesten, da der for aktiver indregnet efter omvurderingsmodellen i dagsværdihierarkiet er mulighed for at indregne til kostprisen som sidste alternativ. I en sådan situation vil det umiddelbart ikke være acceptabelt at undlade nedskrivning, da de usikre omstændigheder med sikkerhed vil berettige, at denne udføres. De reelle muligheder vil derfor være enten at lade indregningen ophøre eller foretage nedskrivning. En ændring i afskrivningsmønstret er også en mulighed, men dette vil ikke være at foretrække i forhold til en nedskrivning, da afskrivninger ikke er mulige at tilbageføre. Ophørelse af indregningen eller nedskrivning til nul suppleret med oplysninger omkring de særlige omstændigheder vil alt andet lige ikke virke retvisende, da der vil være tale om en virksomhed, der er gearret til en produktion med aktiverne og måske endda i gang med en sådan, og regnskabet bør derfor angive anlægsaktivernes tilstedeværelse, og en nedskrivning bør derfor foretages til den genindvindingsværdi, der afspejler disse usikre omstændigheder. Kan der for et aktiv med en længere brugstid f.eks. kun retfærdiggøres forventninger til pengestrømme et år frem i tiden, må denne udgøre kapitalværdien, selvom der ikke nødvendigvis ville foreligge et retvisende skøn. Sidste instans vil her være at nedskrive aktivets værdi til en krone, hvis virksomheden ikke kan tilvejebringe et genindvindingsværdiestimat. En nedskrivning under sådanne omstændigheder vil skulle suppleres med oplysninger, der kan orientere regnskabsbrugere omkring de aktuelle forhold.

Udførelse af nedskrivningen

I relation til revisionsmålet *værdiansættelse og fordeling* er måden, hvorpå den egentlige nedskrivning udføres meget væsentlig, da dette aspekt relaterer til selve nedskrivningen af det behov, der er blevet identificeret og beregnet i henhold til ovenstående. En fejl i behandling heraf vil derfor enten resultere i en fejlinformation i de materielle anlægsaktivers samlede værdi eller i disses indbyrdes fordeling af den samlede bogførte værdi. Fejl som disse kan medføre dannelse af skjulte reserver, forkert fordeling af nedskrivninger, fejl i egenkapitalen og de fremadrettede afskrivninger osv. Sigtet med dette område af revisionsmålet er ikke at sikre, at posteringen bliver ført over resultatopgørelsen, eller at den er angivet til det nøjagtige beløb, men snarere at virksomheden ved et påvist nedskrivningsbehov på en CGU forstår at fordele dette korrekt. De forhold, som er relevante for revision af selve udførelsen af nedskrivning på enkeltaktiver, gennemgås først, hvorefter fokus vil være rettet mod fordelingen af nedskrivningen imellem de aktiver, der udgør en CGU.

For både udførelsen af nedskrivninger på enkeltaktiver og på CGU skal revisor sikre sig, at de overordnede nedskrivningsbestemmelser overholdes. Revisor skal her f.eks. sikre sig, at genindvindingsværdien udgør den højeste af de to, samt at nedskrivningen indgår som en korrekt klassificeret omkostning i resultatopgørelsen og ikke over egenkapitalen. Samtidig skal revisor sikre, at et enkeltstående aktiv ikke bogføres til en værdi lavere end nul, uden at denne opfylder indregningskravene for en forpligtelse. Den primære hindring for, at dette kan ske, er, at der indtræder en faktisk forpligtelse for virksomheden, hvilket revisor typisk vil kunne vurdere ud fra sin viden omkring omstændighederne og det nedskrevne aktiv. Dette vil dog meget

sjældent forekomme, da det forudsætter, at aktivet indbringer negative pengestrømme fra såvel brug som afhændelse, hvor der ikke tages højde for finansieringen af aktivet.

For nedskrivninger på CGU-niveau skal revisor vurdere, om den fornødne nedskrivning er fordelt korrekt imellem aktiverne, der indgår heri. Udgangspunktet herfor er en pro rata nedskrivning, men fordelingen skal ved aflæggelse efter IFRS tage højde for, om der er unedskrevet goodwill allokeret på CGUen. Derudover skal det undersøges, hvorvidt det for enkeltaktiver er muligt at påvise en selvstændig genindvindingsværdi, der gør det muligt at holde dem uden for nedskrivningen. En sådan genindvindingsværdi vil pga. de uidentificerbare pengestrømme fra enkeltaktiverne udgøre nettosalgsværdien, og aktiverne må i sådanne situationer ikke nedskrives til en værdi lavere end denne. Den regnskabsmæssige begrebsramme angiver også, hvordan en nedskrivning på CGU-niveau ikke kan føre til, at enkeltaktiver indregnes som en forpligtelse. Revisor skal sikre sig, at ledelsen er bekendt med og overholder de ovenstående nedskrivningsregler for CGU, hvilket dels kan gøres under risikovurderingen og med dybere undersøgelser af de udførte nedskrivninger. For virksomheder, der er af en sådan størrelse, at deres test for nedskrivninger er så omfattende, at revisor ikke kan undersøge fordeling af nedskrivninger ved gennemgang af alle CGU, må revisor indhente revisionsbevis herom ved at udføre stikprøver og vurdere, om der foreligger processer, der sikrer, at der tages højde for de aktiver, hvorpå der kan beregnes en genindvindingsværdi. En sådan stikprøve vil mest omkostningseffektivt kunne foretages ved at følge en CGU, for hvilken nedskrivningstesten allerede er revideret, men andre forhold såsom stor repræsentation af virksomhedsaktiver eller lignende kan også medføre, at en sådan udvælgelse ikke er den mest egnede. Foretages pro rata nedskrivningen via en automatiseret proces, kan revisor med fordel opnå et kendskab til denne, samt hvorvidt aktiver, der skal holdes udenfor denne, identificeres automatisk eller via manuel korrektion.

Tilpasningen i de fremadrettede afskrivningsmønstre bør revisor efter en nedskrivning sikre, at ledelsen overvejer, samt at disse er tilpasset forudsætningerne, der indgår i nedskrivningstesten, da denne ellers vil være beregnet ud fra et fejlagtigt grundlag. Nedskrivningstest, der ikke fører til nedskrivninger, vil typisk ikke medføre, at afskrivningerne bør ændres, medmindre testen har vist, at aktivet kan forventes at have en anden brugstid eller scrapværdi, end afskrivningerne er tilpasset. Foretages en nedskrivning, vil denne påvirke størrelsen af den årlige afskrivning uanset det benyttede afskrivningsmønster gennem enten en reducere af den bogførte værdi, eller ved at den kan ændre forventninger til aktivets scrapværdi. Afskrivningsmønstret skal dog først tilpasses fra året, der følger nedskrivningsåret, da aktivets bogførte værdi jo netop rettes i nedskrivningsåret. Revision heraf vil derfor først medføre fejlinformation i det regnskabsår, der kommer efter nedskrivningen, men revisor bør alligevel sikre sig, at ledelsen er bekendt med behovet for tilpasning heraf, og at disse vil blive foretaget.

Præsentation og oplysning

I det følgende gennemgås, hvordan revisor kan indhente høj grad af sikkerhed omkring revisionsmål hidrørende fra gruppen *præsentation og oplysninger*. Disse er følgende:

- *Fuldstændighed*
- *Værdiansættelse og fordeling*
- *Klassifikation og forståelse*

Disse relaterer som bekendt alle til gengivelse af den ovenfor behandlede nedskrivningstest i regnskabet, hvilket bevirker, at de alle vurderes lettest af revisor, hvis der allerede er indhentet revisionsbevis omkring værdiansættelse og fordelingen. De følgende tre revisionsmål er søgt besvaret ud fra en formodning om, at revisionen bliver foretaget for et regnskabsår, hvori en nedskrivning er blevet foretaget.

Fuldstændighed

Fuldstændighed relaterer til, hvorvidt alle de oplysninger, der bør medgå i regnskabet, er blevet medtaget. Dette er grundet den grundige behandling af oplysningskravene i IFRS ikke svært at vurdere for klasse D-virksomheder eller andre, der aflægger regnskab efter de internationale standarder, mens det for virksomheder, der aflægger regnskab efter ÅRL forudsætter mere vurderingsarbejde.

Årsregnskabsloven angiver som bekendt blot, at det skal angives; "*(...)efter hvilke metoder og grundlag der foretages op-, ned-, og afskrivninger(...)*".²⁴³ Dette er en type oplysningskrav, der lader meget være op til virksomhedens vurdering. I regnskabet er præsentationen af nedskrivningen dog ikke svær at revidere fuldstændighed af, da både IAS 36 og ÅRL angiver ens bestemmelser omkring, hvordan nedskrivningen bør præsenteres på disse. Her skal det for såvel nedskrivninger som tilbageførsel heraf oplyses i monetære beløb, hvor stor en korrektion af den bogførte værdi der er foretaget, og denne skal omkostningsføres i resultatopgørelsen.

Ved noteoplysningerne er det derimod mere vanskeligt at fastsætte normer for, hvilke detaljer omkring nedskrivningstesten der bør angives. Helt generelt angiver Steffensen m.fl. (2007), at det kan forventes, at der ved tolkning af årsregnskabslovens brug af termene *metoder og grundlag* i det mindste angives, efter hvilken metode nettosalgsværdien er tilvejebragt, og hvordan virksomheden anvender og fordeler nedskrivningsbehovet på CGU og giver særlige oplysninger i noterne eller ledelsesberetningen omkring forhold, der har medført særlig usikkerhed ved målingen.²⁴⁴ Andre forhold end ovenstående, som kan være relevante for

²⁴³ ÅRL § 53 stk. 2 nr. 1

²⁴⁴ Steffensen m.fl. s. 612-613

regnskabsbrugere og dermed bør oplyses, er, hvad den underliggende årsag for, at nedskrivningen er blevet foretaget, har været, da denne information giver forståelse for, hvad der har forringet virksomhedens mulighed for at kapitalisere på aktivet. Mange investorer vil f.eks. ikke trække deres penge ud af en virksomhed, hvis det er den aktuelle generelle økonomiske afmatning, der har resulteret i en nedskrivning, da sådanne betingelser ofte vurderes som midlertidige forhold. Samtidig kan en angivelse af, hvorvidt genindvindingsværdien udgøres af nettosalgsværdien eller kapitalværdien, være nyttig for regnskabsbruger i vurderingen af virksomhedens fremtid, da det alt andet lige ikke er et sundt tegn, hvis et aktiv er mere indbringende for en virksomhed i handel end i brug, og indtrædelse af situationen bør medføre, at virksomhedens ejere afhængig af forventningerne til fremtiden overvejer muligheden for salg af det nedskrevne eller sågar likvidering af hele virksomheden, hvis dette fremstår som økonomisk fordelagtigt. Revisor vil med fordel, i regnskab hvor der er foretaget nedskrivning på materielle anlægsaktiver, kunne sikre sig, at disse oplysninger er medtaget. I kontrast hertil vil revision af regnskaber omfattet IAS 36 for præsentation og oplysninger forudsætte mindre vurderingsarbejde fra revisors side, da standarden angiver en udtømmende liste over, hvilke forhold der skal oplyses. Disse kan naturligvis suppleres med yderligere, såfremt det er nødvendigt i henhold til opnåelse af et retvisende billede, men som udgangspunkt vil fuldstændighed af IFRS-regnskaber ikke give revisor problemer, da der er tale om mere tjekliste-lignende arbejde.

Derudover angiver ISA 540 en række overvejelser, som revisor kan gøre sig i sin vurdering af tilstrækkeligheden af de oplysninger, som regnskabsbruger modtager omkring de foretagne regnskabsmæssige skøn. Det fremgår heraf, hvordan de oplysninger, der typisk bør gives, enten frivilligt eller i henhold til regnskabsbestemmelserne er vedrørende de anvendte forudsætninger, den anvendte metode, grundlaget for udvælgelsen af metoden, indvirkningen af ændringer i metoden ift. den forrige periode samt grunde til og indvirkningen fra den skønsmæssige usikkerhed.²⁴⁵ Denne type oplysninger er ikke fjerne fra de, der forlanges angivet af IAS 36, men til gengæld er de formentlig mere omfattende end de, årsregnskabsloven typisk kan forvente at medføre. I relation til netop mængden af oplysninger medtaget i regnskabet kan det af årsregnskabsloven fravegne forsigtighedsprincip for revisor stadig forudsættes at være aktivt, i den forstand at det her klart er bedre at afgive for mange oplysninger end for få. I relation hertil vedrører revisionsmålet *fuldstændighed* jo netop også, om alt er med og ikke, hvorvidt der er overrepræsentation af oplysninger. Dette er naturligvis forbeholdt, at disse ikke er misvisende over for regnskabsbruger eller i strid med årsregnskabslovens generelle forudsætninger vedrørende væsentlighed og substans. Det kan dog formodes, at revisor i sit arbejde generelt vil være mere tilbøjelig til at acceptere eller opfordre ledelsen til at overoplyse i situationer, hvor der foreligger tvivl omkring, hvad der bør medtages. Der kan dog også være tale om en for regnskabsbruger uanvendelig information, og revisor bør derfor ikke ubetinget opfordre ledelsen at overoplyse.

ISA 540 angiver i relation hertil dog, at såfremt, der foreligger skønsmæssig usikkerhed, der medfører betydelig risiko, kan revisor på trods af, at de relevante regnskabsbestemmelser er overholdt, beslutte, at oplysningerne om denne er utilstrækkelige og tilskynde ledelsen at

²⁴⁵ ISA 540. A120

beskrive omstændighederne bag dette i noterne.²⁴⁶ Er en nedskrivning f.eks. undgået på baggrund af anvendelse af ikke-observerbare forudsætninger og det bedst muligt indskrænkede interval, inden for hvilket det regnskabsmæssige skøn forventes at befinde sig bredt i forhold til det generelle væsentlighedsniveau, bør dette forelægges tydeligt over for regnskabsbruger. En sådan oplysning kan f.eks. gives ved at kommentere de usikre forudsætninger, som er indgået i beregningen af genindvindingsværdien suppleret med en følsomhedsanalyse, der viser indvirkningen, hvis disse ændres samt den heraf afledte virkning på aktiverne, egenkapitalen og årets resultat. Fordelen herved er at oplyse regnskabsbrugerne omkring den risiko, der er i regnskabet, som revisionen ikke kan ekskludere, så de kan tage højde herfor, hvis økonomiske beslutninger træffes på grundlag af regnskabet. Det er for IFRS-aflæggelse et særskilt krav, at der for nedskrivning på goodwill eller andre immaterielle aktiver med ubestemt brugstid i regnskabet skal indgå en følsomhedsanalyse, der angiver usikkerheden og evt. indvirkning af fejl i de medtagede nøgleforudsætninger. Afslutningsvist bør der dog også gives oplysninger omkring sådan skønsmæssig usikkerhed i regnskaber aflagt efter ÅRL, hvis der er stor tvivl omkring forudsætningerne, og ændringer i disse kan resultere i væsentlige nedskrivninger. Dette bør revisor vurdere ud fra effekten af ændringer i forudsætninger vurderet via følsomhedsanalyser kombineret med det generelle væsentlighedsniveau fastsat efter ISA 320.

Værdiansættelse og Fordeling

Revisionsmålet *værdiansættelse og fordeling* for revisionsmålsgruppen *præsentation og oplysninger* er i relation til det for balanceposterne ikke et spørgsmål om, hvorvidt nedskrivningen er identificeret, beregnet og udført korrekt, men snarere hvorvidt denne er oplyst nøjagtigt og til de korrekte beløb i regnskabet. Denne er dermed en undersøgelse af, om de beregnede beløb i forbindelse med nedskrivningstesten er angivet nøjagtige navnlig i regnskabet, men også med sammenhæng i bogholderiet. Fordelingsaspektet omfatter snarere, hvorvidt det er de rigtige enkeltaktiver, der i bogholderiet er blevet nedskrevet på eller hvis aktuelt holdt uden for nedskrivningerne. Revisor vil navnlig vurdere dette ved at teste informationen i regnskabet, bogholderiet og på anlægskartoteker for indre sammenhæng og vurdere disse i forhold til de udførte nedskrivningstest.

Revisor bør indledningsvist teste for indre sammenhænge ved at sikre, at nedskrivningerne foretaget for det samlede regnskab stemmer overens med de nedskrivninger, der er påvist et behov for i virksomhedens udførte test af værdiforringelse. Revisor kan opnå yderligere indsigt heri ved en supplerende undersøgelse, hvor det testes, at hvert af de nedskrivningspåkrævede aktiver, eller hvis det er for omfattende en stikprøve af disse, er blevet posteret korrekt. Der vil med fordel kunne testes en fuldstændig CGU som stikprøve, da en sammenligning af nedskrivningsbehovet påvist for denne med de faktiske nedskrivninger foretaget på dens underliggende enkeltaktiver f.eks. vil kunne angive, hvorvidt der er posteret for store eller små nedskrivninger på de omfattede aktiver. Revisor bør derfor i sin udvælgelse af stikprøve overveje, om den kan tilpasses, så der vil være mulighed for samtidig at teste for sammenhæng,

²⁴⁶ ISA 540. A122-A123

hvilket vil gøre det lettere at generalisere omkostningseffektivt omkring nedskrivningernes nøjagtighed. Problemet ved en sådan test er dog, at den ikke giver revisor indsigt i, om der risiko for fejlinformation hidrørende fra nedskrivninger foretaget på aktiver, hvor denne ikke har været berettiget, da en sådan blot vil teste, at de berettigede nedskrivninger er foretaget.

Er virksomheden derfor af en sådan størrelse, at alle foretagne nedskrivninger ikke kan testes ved detaljerede substanshandlinger alene, vil den tilgængelige information fra det aktuelle bogføringssystem ofte muliggøre, at revisor kan gennemføre effektive substansanalytiske handlinger afhængig af den information, det er muligt at tilvejebringe i situationen. Eksempler på information, der her kan være anvendelig i vurderingen af revisionsmålet, er indsigt i det samlede antal nedskrivninger udført på aktivniveau eller regnskabsårets samlede nedskrivning i monetære beløb på virksomheds- og CGU-niveau. Årsagen til, at sådan information er nødvendig, er, at det gør det muligt at vurdere indre sammenhæng imellem bogholderiet, regnskabet og resultatet af de foretagne nedskrivningstest. Dette vil kunne oplyse om, hvorvidt de samlede nedskrivninger, der angives i regnskabet, er beløbs- eller antalsmæssigt forskellige fra det behov, de udførte nedskrivningstests har påvist. Dermed vil der være sikkerhed omkring, hvorvidt der er angivet både for store, små, mange eller få nedskrivninger i regnskabet som helhed. Men viden omkring, om der er foretaget nedskrivninger på de forkerte underliggende aktiver, kan stadig ikke tilvejebringes, og dette forudsætter derfor stikprøveudtagelse i henhold til ovenstående. Forudsætningen for disse analytiske handlinger er, at den underliggende kilde er pålidelig, og revisor vil vurdere dette som et led i undersøgelsen af den interne kontrol.

Klassifikation og Forståelighed

Klassifikation og forståelighed vedrører sikring af, at den finansielle information er passende præsenteret og beskrevet, og at noteoplysningerne er udtrykt tydeligt. Aspektet vedrørende selve regnskabet bør ikke give revisor problemer, da det som sagt angives på en standardiseret linje af resultatopgørelsen og anlægskartoteket for hver gruppe af anlægsaktiver. Det er dermed snarere i relation til de under fuldstændigheden behandlede oplysninger i noterne eller ledelsesberegningen, at forståeligheden kan være problematisk.

Revisor skal for at vurdere forståeligheden være bekendt med den information, der skal fremgå, og hvilket billede der skal gives af disse oplysninger, og revisor skal sikre, at disse for velinformeret tredjemand fremstår korrekt. Dette sikrer revisor især ved at anvende sin faglige vurdering og generelle erfaringsgrundlag.

Konklusion

Denne afhandling har haft til hensigt at besvare det i problemformuleringen stillede spørgsmål:

"Hvordan revideres nedskrivningstester af materielle anlægsaktiver?"

Analysen har efter min overbevisning tilfredsstillende afdækket de forhold, en nedskrivningstest skal angive, og analyseret, hvordan revisor bedst muligt kan sikre dette. Denne konklusion vil dog ikke udgøres af en repetition af de overvejelser, analysen er baseret på, da det vil resultere i en langtrukket gengivelse af detaljerede forhold, læser på forhånd på baggrund af analysen allerede vil være bekendt med. I stedet reflekteres i det følgende over de mere generelle forhold, som analysen beskæftigede sig med, som ikke er situationsbetingede, men i stedet relaterer til de mere universelle iboende forhold forbundet med revision af nedskrivninger. Dette er efter min overbevisning det mest hensigtsmæssige, da problemformuleringen ikke er gearret til at tilvejebringe et kort svar på, hvordan man i detaljer reviderer en nedskrivningstest. For denne indsigt henvises til behandlingen af nedskrivningstestens enkelte komponenter i analysen.

Analysen er blevet udført ud fra bestemmelserne omkring nedskrivningstesten, som er angivet i IAS 36 og har derfor også omfattet en grundig gennemgang af standarden. På trods af den ofte ytrede kritik af IFRS som værende en overstandardiseret referenceramme er der i behandlingen af emnet opstået flere situationer, hvor IAS 36 ikke har leveret en fuld redegørelse og derfor forudsætter en vurdering af hensigtsmæssighed. I forbindelse med analysen er denne type overvejelser forsøgt draget ved at være i overensstemmelse med ambitionen med nedskrivningstesten og den øvrige begrebsramme. Måden de uregulerede "gråzoner" i IAS 36 er blevet fortolket på, kan derfor anses som generel vejledning.

Det er i risikovurderingen af nedskrivningstesten angivet, hvordan de identificerede risici kan resultere i fejlinformation på revisionsmålene:

- *værdiansættelse og fordeling*
- *klassifikation og forståelighed*
- *fuldstændighed*

Her relaterede revisionsmålet værdiansættelse og fordeling både til fejlinformation på grupperne af revisionsmål *balanceposter* og *præsentation og oplysninger*. Det er min vurdering, at der ikke af nedskrivningstesten kan forekomme risiko for fejlinformation direkte relateret til andre revisionsmål end de tre ovenstående. Disse kan dog som følge af revisors risikovurdering vurderes som værende uaktuelle i konkrete situationer.

Efter risikovurderingen fremstod det klart, hvordan det, der typisk vil være den primære udfordring for revisor, er indhentning af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis omkring revisionsmålet værdiansættelse og fordeling, og samtidig at gøre dette omkostningseffektivt, da en fuldstændig revision af samtlige komponenter som behandlet i anden delanalyse ofte vil være en overdrevent reaktion. Anvendelsen af følsomhedsanalyser vil for revisor derfor være væsentlig i fastsættelsen af, hvilke områder af genindvindingsværdien, der har så stor indvirkning på nedskrivningen, at de bør adresseres med revisionshandlinger. Eksempelvis vil en indledningsvis betragtning af, om det for kapitalværdien er budgettet, terminalværdien eller diskonteringsfaktoren, der bør undersøges mest omfattende, styrke revisors fremadrettede omkostningseffektivitet. Det er derfor min anbefaling, at revisor i praksis udover sin vurdering af risici for fejlinformation også lader de enkelte komponenters indvirkning på nedskrivningstesten indgå i sin vurdering af, hvordan de yderligere revisionshandlinger bør udøves. For nedskrivningsområdet bør det dermed både ud fra væsentligheds-, risiko- og følsomhedsorienterede overvejelser planlægges, mod hvilke konkrete områder yderligere revisionshandlinger som de præsenteret i selve analysen bør rettes. Derudover er nedskrivningstesten et specielt revisionsområde i den forstand, at der er tale om en værdiansættelse, der i situationer ikke engang vil fremgå af regnskabet, hvilket revisor ydermere bør lade sig påvirke af i sit arbejde. Foreligger der en stor margin, før en egentlig nedskrivning bliver aktuel, kan revisor med fordel udarbejde følsomhedsanalyser, der viser, hvor meget de usikre forudsætninger skal ændres, før der udløses et nedskrivningsbehov, og dermed før regnskabet bliver påvirket af nedskrivningstesten. Sådant information kan hjælpe revisor med at vurdere, hvorvidt nedskrivningstesten, om end der er høj risiko for fejlinformation hidrørende fra dens regnskabsmæssige skøn, overhovedet er relevant.

Risikoen forbundet med nedskrivningstesten skyldes især, at fastsættelsen af genindvindingsværdien er baseret på udøvelse af regnskabsmæssige skøn, bl.a. som følge af anvendelsen af forudsætninger omkring en fremtidig udvikling og markedsdeltageres forudsætninger. Revisor vil ofte være nødsaget til at inddrage revisionsbevis fra flere kilder som f.eks. eksperter, samtidig med at udøvelsen af uafhængigt skøn og anvendelse af følsomhedsanalyser vil være mere aktuel. Disse omstændigheder medfører, at revisors faglige vurdering, professionelle skepsis og til tider endda umiddelbare mavefornemmelse i høj grad bliver nødvendig, da det i modsætning til den mere vanlige revision af historiske oplysninger vedrører en vurdering af rimelighed i forhold til omstændigheder og tendenser, der ikke kan indhentes ustridigt bevis omkring. Tvivlsspørgsmålet omkring nedskrivningsområdet vil derfor næsten aldrig kunne manes helt til jorden, og planlægningen af revisionen bør derfor i høj grad også tilrettelægges efter begrænsninger i det tilgængelige revisionsbevis. En af de store konklusioner draget på baggrund af analysen er derfor den relaterende til accepten af, at visse forhold omkring den iboende risiko i nedskrivningstesten bevirker, at revisors arbejde i situationer aldrig helt vil kunne udelukke fejlinformation, hvilket igen stiller større krav til den faglige vurdering.

I anvendelsen af revisionsstandarder er de fra IFACs *Projekt Clarity* anvendt for at sikre, at specialet er tidssvarende i såvel kildehenvisningerne som med hensyn til inddragelse af de nye materielle ændringer. Alle de for området relevante vejledninger er blevet inddraget på behørig vis, og det er derfor af min overbevisning, at revisor ved at handle efter de overordnede

retningslinjer angivet vil udføre sin revision efter god revisionsskik og derigennem holde revisornævnet fra døren – hvilket især er aktuelt i tider som disse, hvor nedskrivningsbehovet er et aktuelt område underlagt offentlighedens bevågenhed. En gennemgående behandling af nedskrivningsområdet som den, der i analysen er redegjort for, vil dog sjældent være tilstrækkelig omkostningseffektiv i revisors daglige virke og bør derfor tilpasses bl.a. ved at tage hensyn til regnskabet væsentlighedsniveau og den konkrete risikovurdering. Det er også grunden til, analysen ikke kan betragtes som en operationel guide, revisor kan anvende i sin vurdering af en given nedskrivningstest, men snarere en vejledende indføring i de overvejelser og muligheder, revisor kan og bør medtage i sin vurdering og adressering af risici for væsentlig fejlinformation.

Perspektivering

I den aktuelle økonomiske situation er regnskabsudarbejdelse og revision overordnet set blevet mere vanskelig, hvilket uheldigvis er sammenfaldende med, at regnskabet og revisionserklæringen også pga. den finansielle situation tildeles en større rolle end tidligere, da investorer og banker generelt handler med øget forsigtighed. Den følgende perspektivering til, hvilke regnskabs- og revisionsmæssige konsekvenser, den aktuelle finanskriser har på nedskrivningsområdet, er derfor meget aktuel.

Finanskrisen vil have stor indflydelse på hyppigheden af foretagne nedskrivningstest, da der i et større omfang end tidligere vil fremstå indikationer for, at der foreligger et værdiforringelsesbehov. Forhold som nedjustering af forventninger til fremtiden, stigning i de renter, der indgår i diskonteringsfaktoren, ændrede forretningsplaner og udskydelse af finansieringsmuligheder er af Sørensen (2009) angivet som nogle af de forhold, der kan indikere nedskrivningsbehov og som vil medføre, at finanskrisen vil gøre den årlige nedskrivningstest selv på de materielle anlægsaktiver til en realitet.²⁴⁷ Revisor bør derfor i disse tider nærmest forvente et væsentligt nedskrivningsbehov og derfor anlægge skepsis i situationer, hvor dette ikke foreligger.

Finanskrisen vil udover hyppigheden af nedskrivningstesten også påvirke, hvordan denne udføres. Bl.a. skal usikkerheden og den øgede risiko forbundet med den fremadrettede drift af aktivet eller CGUen medgå i genindvindingsværdien. Denne reflekteres i kapitalværdien ved at risikojustere de fremtidige pengestrømme, hvilket gøres lettest ved, at der i de fremtidige forventede pengestrømme tages højde for den vægtede sandsynlighed for de mulige udfald.²⁴⁸ Dette er dog ikke forskelligt fra den sandsynlighedsvægtning, forventningen til fremtidige pengestrømme normalvis bør underlægges, men den øgede generelle usikkerhed vil dog alt andet lige have større indvirkning på kapitalværdien. Ved fastsættelse af diskonteringsfaktoren vil de illikvide kapitalmarkeder og den faldende investeringsvillighed også medføre, at muligheden for illikviditetsrabat i større omfang end tidligere vil være nødvendig at rette fokus imod. I henhold til Plenborg m.fl. (2008) er den aktuelle illikviditet i markedet et midlertidigt forhold, og der bør derfor ikke indregnes yderligere illikviditetsrabat. Denne holdning er jeg som udgangspunkt enig i, men der burde dog være præsenteret et forbehold for aktiver eller CGUer med en resterende brugstid, der ender før der igen er fuldt normaliserede forhold, da den øgede illikviditet på markedet her vil påvirke de pengestrømme, der tilflyder virksomheden i forbindelse med afhændelse af aktivet og dermed bør medtages i kapitalværdien. Den anvendte vækstrate i forbindelse med terminalperioden i kapitalværdien bør også vurderes ud fra forventningen til den fremtidige udvikling i krisen. Det er dog af den generelle offentlighed og i øvrigt også min holdning, at den store usikkerhed, der i den sidste periode har præget de globale markeder, er en forbigående trend. Den forventede udvikling i terminalperioden efter krisen vil dog stadig være sværere at udarbejde rimelige, langsigtede forventninger omkring. Her vil de generelle forventninger til udviklingen i markedet kunne anses som rimelige, om end denne

²⁴⁷ Sørensen (2009)

²⁴⁸ Sørensen (2009)

udvikling vil være mere usikker end under mere normale økonomiske forhold. Der bør her dog rettes særligt fokus imod risikoen for, at der foreligger skævhed i ledelsens udøvelse af skøn f.eks. relaterende til, om der foreligger en overdreven optimistisk vurdering af, hvornår markedet normaliseres. Terminalperioden skal beregnes ud fra normaliserede fremtidige pengestrømme, og finanskrisens pres på virksomheder kan derfor bevirke, at den femårige budgetperiode skal forlænges. Kapitalværdien vil dog, såfremt sådanne korrektioner og forbehold indarbejdes heri, stadig være anvendelig som genindvindingsværdi i en krisetid.

Omvendt vil estimerede nettosalgsværdier i krisetider være sværere at anvende som genindvindingsværdi pga. kravet om vurdering af rimeligheden ud fra sammenligningshandel og de forudsætninger, der medtages i estimeringen af dagsværdien. Problemet skyldes, at normalvis sammenlignelige handler, der er foretaget før balancedagen, i situationer ikke kan være repræsentative grundet skift i forventninger til fremtiden, der naturligvis har været udslagsgivende i prisfastsættelsen, og omvendt kan handler mere nyligt foretagne med større sandsynlighed end tidligere udgøre den form for paniksalg, der ikke kan anvendes til rimelighedsvurderingen. Denne problemstilling kan i henhold til Sørensen (2009) til dels udbedres ved at foretage ned- eller opjusteringer. Udføres disse, skal dette dog gøres med stor forsigtighed, og det vil derfor i nogle situationer være nødvendigt at opgive sammenligningshandlen og dermed brugen af nettosalgsværdien som genindvindingsværdi. Derudover vil det overordnede fald i mængden af transaktioner kunne medføre, at sammenlignelige handler i mindre grad end tidligere vil kunne identificeres især på handler med materielle anlægsaktiver, samt at tidligere aktive markeder vil kunne blive inaktive, hvilket øger behovet for estimering. Markedsforholdene kan bl.a. medføre, at situationen, hvor der reelt ikke eksisterer villige købere, er en teoretisk mulighed, og en dagsværdi i en sådan situation vil afspejle et paniksalg, da markedsprisen da skulle findes i et urimeligt lavt lejde, hvilket gør det uanvendeligt i henhold til IAS 36. Samtidig vil de ikke-observerbare input, som markedsdeltagerforudsætninger oftest vil være baseret på, være svære at opstille formodninger om i disse ustadige økonomiske situationer. En nettosalgsværdi, der er hensigtsmæssig efter IAS 36, vil derfor i et mere begrænset omfang end tidligere være mulig at tilvejebringe, og kapitalværdien alene vil i sådanne situationer udgøre genindvindingsværdien.

Regnskabsmæssigt kan finanskrisen dermed ændre, hvordan udarbejdelsen af nedskrivningen finder sted, og på områder har finanskrisen endda resulteret i, at IASB har ændret i standarderne. Lignende indvirkning har krisen ikke haft og vil formentlig heller ikke få det på IAASB og de gældende ISAer. Denne antagelse skyldes en indstilling til ISAerne som værende vejledninger udarbejdet til at støtte revisorer af en allerede høj faglighed, og det kan derfor i højere grad formodes, at modtagerne af vejlederne arbejder ud fra en skepsis og høj faglighed, og at revisionen på behørig vis derfor tilpasses markedsforholdene. Naturligvis formodes der også en del vurderingsarbejde af regnskabsudarbejder ved anvendelse IFRS standarderne, men disse er alligevel i højere grad en vejledning i detaljer end revisionsvejledningerne. Dette er dog til dels også grundet de forhold, der behandles, da der er tale om mindre situationsbetingede forhold, og dermed er generalisering mere mulig i IFRS. Dog er den seneste ISA 540 udarbejdet efter, at afmatningen og dennes besværliggørelse af FVA blev en realitet, og denne er derfor til dels tilpasset finanskrisen, da den er med øget fokus på risiko, skævhed i skøn og regnskabs-

mæssige vurderinger og den skønsmæssige usikkerhed.²⁴⁹ Ændringen i standarden var dog velbegrundet, da besvigelser og regnskabsmæssige skøn nok er de områder, inden for hvilke finanskrisen har medført størst stigning i opdagelsesrisikoen.

IAASB har i forbindelse med finanskrisen i oktober 2008 udstedt en alert rettet til praktiserende revisorer, der overordnet set gør disse opmærksomme på, hvilke udfordringer dagsværdi-angivelse medfører, samt hvilke områder inden for ISAerne der er særligt betydelige i revision heraf. IAASB angiver i sin alert ikke forhold, der er anderledes end de behandlet i specialet, og der fokuseres overordnet set på, at revisor ofte vil skulle anvende mindre egnet revisionsbevis, end hvad der kan tilvejebringes under bedre forhold, og at ledelsen af samme årsag er blevet mindre sikker i sin udøvelse af skøn. Dermed kan områder, der før finanskrisen kunne være rutineprægede vurderingsopgaver, efter denne, være kilder til betydelige risici.²⁵⁰ IAASB understreger dog her, at selvom dagsværdien er blevet sværere at påvise, er det ikke en umulighed, men at det dog medfører et øget behov for indhentning af revisionsbevis fra flere kilder end tidligere f.eks. ved øget brug af ekspertvurderinger. Derudover vil revisor i højere grad end tidligere skulle tilpasse revisionen til den øgede risiko for utilsete nedskrivningsbehov grundet anvendelsen af usikre forudsætninger, og følsomhedsanalyser vil derfor i større omfang være nødvendige.

Da revision som konsekvens af SOX har bevæget sig mod en mere risikoorienteret betragtning af fejlinformation, er der ingen tvivl om, at den med finanskrisen øgede usikkerhed omkring de regnskabsmæssige skøn vil og bør påvirke revisors risikovurdering og indhentning af yderligere revisionsbevis. IAASB har dog ikke handlet omfattende for at imødegå dette, og det er egentlig heller ikke nødvendigt, da de nuværende ISAer efter min overbevisning er tilstrækkelige, såfremt de anvendes med tilstrækkelig skepsis, erfaring og faglig vurdering. Det kan dog ikke udelukkes, at IAASB i fremtidig retrospekt af finanskrisen vil udarbejde en ISA, der vedrører særlig tilrettelæggelse af revision i forbindelse med større skift i omgivelsernes økonomiske tendenser.

I modsætning hertil er det ikke i samme omfang forudsat, at IFRS-standarderne i sin udførelse pålægges den samme faglighed som ISAerne, da de i et større omfang er tilsigtet som operationaliserende frem for vejledende. Derfor er tilpasninger i disse mere aktuelle, og det kan forventes, at der i de kommende nyudstedelser og opdatering af eksisterende standarder, hvor det er nødvendigt, vil fremgå særlige bestemmelser omkring tilpasning af regnskabsudarbejdelsen til krisetider. Som eksempel herpå er der i høringsudkastet til IFRSs nye dagsværdistandard, på trods af at denne primært er beregnet som opsamlende og overbliksskabende over de spredte bestemmelser omkring emnet, medtaget vejledning i, hvordan man agerer, hvis et marked bliver inaktivt, ligesom denne i øvrigt fokuserer meget på estimeringen af dagsværdi.²⁵¹ Tilsvarende er det ikke utænkeligt, at der i IAS 36 på sigt vil blive medtaget bestemmelser, der bl.a. angiver, at terminalperioden skal udarbejdes ud fra en normaliseret forventning til de fremtidige pengestrømme, og at budgetter skal anvendes, indtil denne indtræffer, eller at der skal inddrages et sandsynlighedsaspekt i valget imellem, om genindvindingsværdien skal udgøres af kapital- eller nettosalgsværdien.

²⁴⁹ Staff Audit Practice Alert (October 2008)

²⁵⁰ Staff Audit Practice Alert (October 2008)

²⁵¹ Fair Value Measurement ED/2009/5

Litteraturliste

Artikler

Bisgaard, Anders	<i>Ny revisionsrisikomodel</i>	R&R 2005 nr. 6
Hansen, Carsten Krogholt; Petersen Christian m.fl.	<i>Danske erfaringer med værdiforringelsestest Del 1 & 2</i>	R&R 2007 nr. 1 & 2
Hansen, Jan Bo	<i>Nye revisionsrisikostandarder</i>	R&R 2003 nr. 2
Kiertzner, Lars	<i>RS 3400</i>	R&R 2007 nr. 2
Plenborg, Thomas; Madsen, Anders C. m.fl.	<i>Gennemførelse af nedskrivnings-test: konsekvenser af finanskrisen</i>	R&R 2008 nr. 12
Sørensen, Tue Stengård	<i>Nedskrivningstest i en krisetid</i>	R&R 2009 nr. 2

Bøger

Revision

Eilifsen, Aasmund; Messier, William F. m.fl.	<i>Auditing & Assurance Services International Edition</i>	2006 The McGraw-Hill
Füchsel, Kim; Gath, Peter; m.fl.	<i>Revisor- Regulering & Rapportering 1. udgave</i>	2007 Forlaget Thomson
Kiertzner, Lars	<i>Revisionsprocesstandarderne - med fokus på centrale nyskabelser</i>	2006 Forlaget Thomson

Regnskab

Fedders, Jan; Steffensen, Henrik	<i>Årsrapport efter IFRS 3. udgave</i>	2008 Forlaget Thomson
Kiertzner, Lars; Thinggard, Frank m.fl. Redaktion: Kiertzner, Lars	<i>Håndbog I årsrapport 1. udgave</i>	2004 Revifora
Steffensen, Henrik; Damgaard, Jens Otto m.fl.	<i>Årsrapporten – kommentarer til årsregnskabsloven 5. udgave</i>	2007 Forlaget Thomson

Revisionshus udgivelser

Deloitte – regnskab	<i>IFRS – Introduktion til de internationale regnskabsstandarder</i>	2009
KPMG – regnskab	<i>Indsigt i årsregnskabsloven 2. udgave 2007/2008</i>	2007
PricewaterhouseCoopers	<i>The IFRS Manual of Accounting - The comprehensive guide to IFRS</i>	2007

Regnskabsstandarder m.m.

ED/2009/5	<i>Fair Value Measurement</i>	2009 IASB
IAS 36	<i>Impairment of assets</i>	2006 IASB
Regnskabsvejledning 10	<i>Materielle anlægsaktiver</i>	2002 FSR
Årsregnskabsloven	<i>Bekendtgørelse af årsregnskabsloven</i>	2009 ØEM

Revisionsstandarder

ISA 200 (Clarity)	<i>Overall objectives of the independent auditor and the conduct of an audit in accordance with international standards on auditing</i>	IFAC
ISA 240 (Clarity)	<i>The auditors responsibilities relating to fraud in an audit of financial statements</i>	IFAC
ISA 315 (Clarity)	<i>Identifying and assessing the risks of material misstatement through understanding the entity and its environment</i>	IFAC
ISA 330 (Clarity)	<i>The auditors responses to assessed risks</i>	IFAC
ISA 450 (Clarity)	<i>Evaluation of misstatements identified during the audit</i>	IFAC
ISA 500 (Clarity)	<i>Audit evidence</i>	IFAC
ISA 540 (Clarity)	<i>Auditing accounting estimates, including fair value accounting estimates, and related disclosures</i>	IFAC
ISA 620 (Clarity)	<i>Using the work of an auditors expert</i>	IFAC
RS 3400	<i>Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger</i>	FSR

Diverse

Staff Audit Practice Alert	<i>Challenges in auditing fair value accounting estimates in the current market environment</i>	Oct. 08 IAASB
----------------------------	---	------------------

Bilagsoversigt

Bilag 1: Den revisionsmæssige begrebsramme	112
Revisionsprocessen i relation til den metodiske opbygning	112
Fejlinformation	114
Revisionsrisiko	115
Revisionshandling	117
Art	117
Type	117
Formål	119
Omfang	121
Tidsmæssig placering	121
Revisionsbevis	122
Revisionsmål	124
Bilag 2: Risikovurderingshandling	127
Minimumsbetingelser	127
De fem baggrundsdimensioner af ISA 315	129
Virksomhedens eksterne miljø	130
Virksomhedens art	132
Virksomhedens valg og anvendelse af regnskabspraksis	133
Mål og strategier samt tilknyttede forretningsrisici	138
Måling og kontrol af virksomhedens regnskabsmæssige præstation	139
Bilag 3: Behandling af afdækket fejlinformation	141

Bilag 1: Den revisionsmæssige begrebsramme

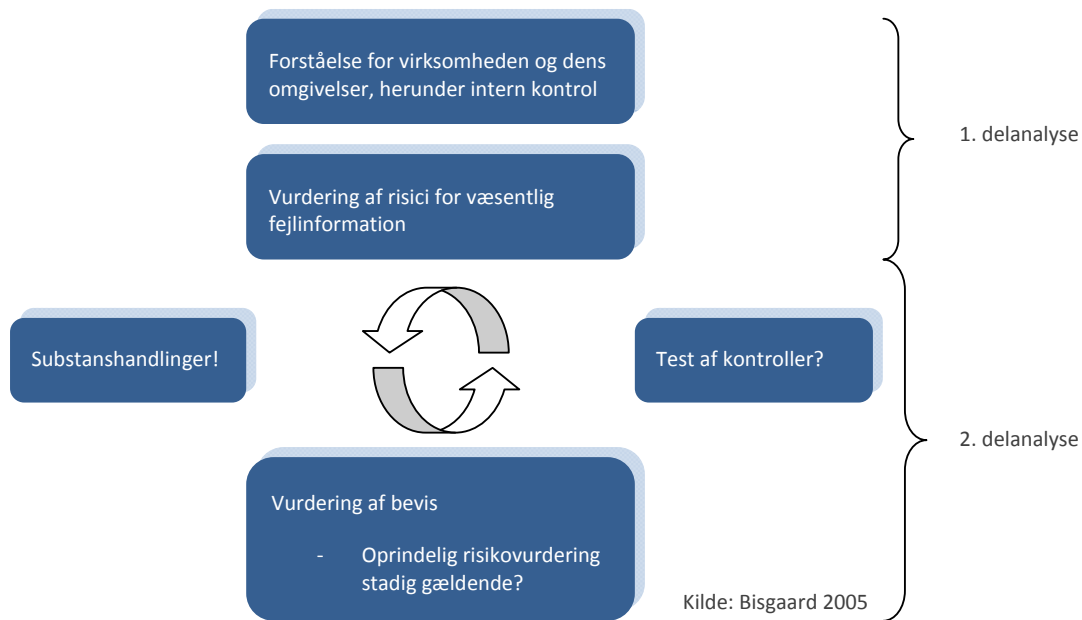
Den revisionsmæssige begrebsramme indeholder en kort gennemgang af seks udvalgte områder og begreber, for hvilke en forståelse forudsættes forud for analysen;

- Revisionsprocessen
- Fejlinformation
- Revisionsrisiko
- Revisionshandling
- Revisionsbevis
- Revisionsmål

Intentionen med begreberne *revisionshandling* og *revisionsbevis* er, at de udover at fungere som baggrundsviden vil være afsnit, læser løbende kan ajourføre sig med vedrørende forhold, der påvirker styrken af det revisionsbevis, revisionshandlingerne kan tilvejebringe. De øvrige forhold er medtaget, da de præsenterer terminologi, der er nødvendig for den fremtidige forståelse af opgaven.

Revisionsprocessen i relation til den metodiske opbygning

Revisionsprocessen har tidligere været bygget op omkring afsluttede faser. Dette blev ændret med indførelsen af den nye revisionsrisikomodel, der blandt andet har medført, at revisionsprocessen i stedet beskues som en løbende og iterativ proces. Hovedtrækkene i processen er illustreret og beskrevet nedenfor via trinddeling og kategorisering, hvilket i henhold til opgøret med fasetækningen kan forekomme en smule ironisk.

Det første trin i revisionsprocessen vedrører tilvejebringelse af en forståelse for virksomheden, dens omgivelser og interne kontrol. Vejledning i, hvordan denne tilvejebringes, findes primært i ISA 315 og for enkelte områder også i ISA 240 og 540. Fokus i specialet vil være rettet mod den indsigt, som forståelsen af virksomheden kan give i relation til risikovurderingen af nedskrivninger, og ikke de andre fordele revisor kan udlede af sit kendskab hertil. Revisor skal løbende i forbindelse med opnåelse af et generelt kendskab til virksomheden foretage en vurdering af risici for væsentlig fejlinformation på både revisionsmåls- og regnskabsniveau. I forbindelse hermed inddrager revisor betydelighed og væsentlighed i udvælgelsen af hvilke risici, der skal adresseres med yderligere revisionshandlinger. Denne vurdering er i henhold til den overordnede metodiske struktur behandlet i første delanalyse.

Adresseringen via yderligere revisionshandlinger gøres primært via substanshandlinger, der evt. suppleres med test af interne kontroller, såfremt dette enten er omkostningseffektivt for revisor, eller formodninger herom anvendes i risikovurderingen. Dette område af revisionsprocessen er behandlet i anden delanalyse.

I forbindelse med bevisindsamlingen overvejer revisor løbende sin risikovurdering samt muligheden for at kunne erklære sig på regnskabet med høj grad af sikkerhed. Beviset tilvejebragt af de yderligere revisionshandlinger anvendes naturligvis også af revisor i opnåelsen af forståelse for virksomheden, dens omgivelser samt intern kontrol, og skellet imellem, om handlingers formål er opnåelse af overordnet kendskab til virksomheden eller indhentning af revisionsbevis omkring konkrete risici, er derfor ofte uklart. Det er bl.a. denne proces med ændring af den dynamiske risikovurdering, der gør, at revisionsprocessen betegnes som værende iterativ, løbende og kontinuerlig på trods af, at den udgøres af delelementer.

Fejlinformation

Når revisor afgiver en blank erklæring om, at et regnskab med høj grad af sikkerhed er retvisende, er dette udtryk for, at revisionen har indikeret, at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation. Begrebet *fejlinformation* omfatter forskelle imellem beløbet til klassificering, præsentation eller regnskabsoplysning af en regnskabspost og det beløb, der skal angives for at være overensstemmende med den regnskabsmæssige begrebsramme.²⁵² Hvilken type af fejlinformation, der er tale om, afhænger af, hvorvidt den underliggende handling, der har ført til fejlinformationen, er bevidst eller ubevidst.²⁵³ Den utilsigtede fejlinformation er i ISA 450 A1 angivet som noget, der opstår fra:

- *En unøjagtighed ved indsamling eller behandling af data der danner grundlag for udarbejdelsen af regnskabet*
- *Manglende medtagelse af et beløb eller oplysning*
- *Ukorrekt regnskabsmæssigt skøn*
- *Urimelighed i ledelsens bedømmelse af regnskabsmæssige skøn eller uhensigtsmæssig anvendt regnskabspraksis.*

Det fremgår tydeligt af definitionen, hvordan fejl udgøres af utilsigtet misvisning i regnskabet. Urimelighed i ledelsens skøn relaterer til utilsigtet skævhed og fejl i subjektive vurderinger og ikke tilsigtet fejlinformation, da denne hører under besvigelser. Besvigelser er i kontrast hertil tilsigtet fejlinformation, der bevidst har til hensigt at vildlede regnskabsbruger og kan udføres af både virksomhedens ledelse (ledelsesbesvigelser), medarbejdere (medarbejderbesvigelser) eller af tredjemand positioneret til det. Sandsynligheden for, at revisor kan afdække fejlinformation som følge af besvigelser, vil typisk være lavere end for utilsigtet fejlinformation, da besvigelserne ofte vil være forsøgt tildækket af den eller de, der har udført den.²⁵⁴ Muligheden for at afdække besvigelser reduceres ydermere i det omfang, der er tale om ledelsesbesvigelser, hvor den, der foretager besvigelsen, har beføjelser til at omgå de interne kontroller.²⁵⁵

Besvigelser kan have relevans for revisors arbejde i to forskellige former: *regnskabsmanipulation* og *misbrug af aktiver*.²⁵⁶ Ofte anvendes begge i forbindelse med samme besvigelse, hvor regnskabsmanipulation bruges til at dække over misbrug af aktiver. Den relevante form for besvigelse ved revisionen af nedskrivninger er alt andet lige regnskabsmanipulation, og opgavens besvigel sespekt vil være rettet imod denne.²⁵⁷ Dette skyldes, at misbrug af aktiver typisk ikke vil påvirke revisionen af nedskrivningstesten som et isoleret område, bl.a. da nedskrivningstesten ikke er indrettet til at forholde sig til, hvorvidt det er utilsigtet brug, tyveri eller lignende der resulterer i værdiforringelse.

²⁵² ISA 450. 4(a)

²⁵³ ISA 240. 2

²⁵⁴ ISA 240. 6

²⁵⁵ ISA 240. 7

²⁵⁶ ISA 240. 3

²⁵⁷ Jf. afgrænsning

Regnskabsmanipulation kan påvirke nedskrivningstesten gennem især udregningen af genindvindingsværdien på en samling af aktiver, hvor hele regnskabet ofte vil indgå i fastsættelse af både pengestrømsprognoser og diskonteringsfaktor, og beregningen af nedskrivninger kan derfor blive påvirket af regnskabsmanipulation. Regnskabsmanipulation kan bl.a. udgøres af manipulation eller forfalskning af bogføring eller anden underliggende dokumentation, der indgår som grundlag for regnskabsudarbejdelsen, forkert præsentation eller en bevidst udeladelse af betydelig information samt anvendelse af forkert regnskabspraksis.²⁵⁸ Der er dermed tale om en potentielt meget omfattende type besvigelse, som revisor aldrig med sikkerhed vil kunne udelukke. Dog vil regnskabsmanipulation af nedskrivningerne typisk ikke være et sådan område, der i samme grad som f.eks. omsætninger vil være med høj risiko for besvigelse. Det skyldes dels, at der ikke er mulighed for personlig berigelse af personen, der udfører besvigelsen, dels at området nedskrivninger, såfremt motivet til en sådan besvigelse i stedet er pres påført fra et højere ledelsestrin, typisk ikke vil være i fokus. Nedskrivninger kan naturligvis påvirkes via afledt effekt af, hvordan kapitalværdien er forbundet med virksomhedens omsætning og omkostninger, men denne type besvigelser vil revisor næppe identificere eller få mistanke om i forbindelse med revisionen af virksomhedens nedskrivningstest. Besvigelser er generelt svære at karakterisere, da de kan forekomme i mange forskellige former og variationer, og de vil derfor typisk være svære at adressere for revisor. Tre forhold vil ofte være til stede for, at besvigelser kan finde sted. Disse betegnes *besvigelserisikofaktorer* og udgør incitament til og mulighed for at udføre handlingen samt en personlig retfærdiggørelse heraf.²⁵⁹ I populær tale er disse også kendt som "*de tre M'er*": Motiv, Mulighed og Moral. I bilag 1 til ISA 240 er en række eksempler på besvigelserisikofaktorerne gennemgået og vil forbindelse med risikovurderingen af nedskrivningstesten blive inddraget efter relevans.

Revisionsrisiko

Termen *revisionsrisiko* vedrører risikoen for, at revisor afgiver en forkert revisionskonklusion på et regnskab, som er behæftet med væsentligt fejlinformation.²⁶⁰ Det er denne revisionsrisiko, som revisor skal reducere til et acceptabelt niveau gennem sine revisionshandling og dermed gøre det muligt at erklære sig om regnskabet med tilstrækkelig høj grad af sikkerhed.²⁶¹ Revisionsrisikomodellen beskæftiger sig med risiko for forkert påtegning på et regnskab, der indeholder væsentlige fejl og ikke i den omvendte form, da denne type fejl anses som selvkorrigerende af natur.²⁶² Revisionsrisikoen angives som en funktion af tre forskellige typer af fejlrisici, hvilket kan illustreres i følgende ligning:²⁶³

²⁵⁸ ISA 240. A3

²⁵⁹ ISA 240. 24 og Bilag 1

²⁶⁰ ISA 200. 13(c)

²⁶¹ ISA 200. 17

²⁶² ISA 200. A33

²⁶³ Kiertzner 2006 s. 62

$$RR = IR \times KR \times OR$$

Hvor

- RR udgør *revisionsrisikoen*
- IR udgør den *iboende risiko*, som angiver risikoen for, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau. Dette er uden hensyntagen til de interne kontroller
- KR er kort for *kontrolrisikoen* og angiver risikoen for, at der er væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau, der ikke afdækkes af virksomhedens interne kontrol. Kontrolrisikoen vedrører både de forbyggende, opdagende og korrigerende kontrolaktiviteter
- OR dækker over *opdagelsesrisikoen*, der angiver risikoen for, at revisor ikke afdækker fejlinformation inden for revisionsmål på trods af yderligere udførte revisionshandlinger.²⁶⁴

Her udgør produktet af IR og KR den relative risiko, hvilket er risikoen for, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation forud for revisionen på revisionsmålsniveau,²⁶⁵ mens OR er sandsynligheden for, at revisionen ikke afdækker fejlinformationen. Dermed er det også logisk, at funktionen af risiko for, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation forud for revisionen($IR \times KR$) og for, at denne ikke afdækkes af revisor(OR), udgør risikoen for, at revisor afgiver en forkert erklæring på regnskabet. Den iboende risiko og kontrolrisikoen udgør dermed også den fare for uafdækket fejlinformation, som eksisterer uafhængigt af revisors arbejde, mens opdagelsesrisikoen er påvirkelig af revisionshandlingernes effektivitet og revisors anvendelse heraf og derfor relateret til arten, den tidsmæssige placering og omfanget af de udførte revisionshandlinger.²⁶⁶ Opdagelsesrisikoen og den relative risiko er dermed omvendt proportionelle, da en vurdering af den relative risiko på et givent revisionsmål som værende lav vil medføre, at en højere opdagelsesrisiko kan accepteres, og vice versa.²⁶⁷

Revisionsrisikomodellen anvendes ikke som et decideret operationelt redskab af revisor, men snarere som en model der kan illustrere risikobetragtingen og dennes komponenters indbyrdes påvirkning. Det er et redskab, der kan vise, hvordan og med inddragelse af hvilke elementer revisor betragter risiko for fejlinformation og tilpasser sin reaktion herefter. Derfor er revisionsrisikomodellen også kendt under betegnelsen "den mentale model." For opgavens helhed kan modellen ydermere bidrage med forståelsen af revisors arbejde i de to delanalyser. I

²⁶⁴ ISA 200. A38-39 og A43

²⁶⁵ ISA 200. A37

²⁶⁶ ISA 200. A43

²⁶⁷ ISA 200. A42

den første delanalyse vil målet være at få indsigt i den relative risiko, der grundet afgrænsning navnlig udgøres af den iboende risiko, mens der i anden delanalyse primært tages stilling til, hvordan opdagelsesrisikoen da bør tilpasses via indsamling af effektivt revisionsbevis.

Revisionshandling

Termen *revisionshandling* dækker både over de risikovurderingshandling, revisor udfører i forbindelse med sin opnåelse af kendskab til virksomheden og de yderligere revisionshandling bestående af substanshandling og eventuelle test af den interne kontrol. Opdagelsesrisikoen tilpasses den relative risiko for fejlinformation på revisionsmålsniveau ved regulering af de yderligere revisionshandlingers art, omfang og tidsmæssig placering. Revisionshandlingernes *art* vedrører typen af og formålet med revisionshandlingerne, og deres *omfang* refererer til det kvantitative aspekt af revisionshandlingerne som f.eks. stikprøvestørrelse eller antallet af udførelser af den givne type handling, mens den *tidsmæssige placering* vedrører, hvornår udførelsen af handlingen finder sted. Revisor skal tage hensyn til disse aspekter i sin vurdering af, hvordan revisionshandling bedst anvendes til både vurdering af den relative risiko og reducere af opdagelsesrisikoen.

Revisionshandlingernes art er både et relevant aspekt ved de yderligere revisionshandling og ved risikovurderingshandling, mens aspekterne omfang og tidsmæssig placering i standarderne primært behandles i forbindelse med de yderligere revisionshandling udført som respons på risikovurderingen, hvilket vil afspejles i gennemgangen nedenfor. Denne skæve behandling kommenterer ISA ikke, men det skyldes muligvis en forventning om, at omfang og tidsmæssigplacering især reguleres for at tilpasse revisionshandling, der kan afdække meget specifikke forhold, og at denne type forhold oftest vil være aktuelle ved tilpasning af yderligere revisionshandling. Det kan dog vække undren, da det ikke medfører en hensigtsmæssig struktur set i lyset det ønskede opgør med trin og faseinddelingen af revisionsprocessen.

Art

Revisionshandlingens art referer både til typen af og formålet med revisionshandlingerne. Begge disse aspekter gennemgås nedenfor.

Type

De syv følgende forskellige typer af revisionshandling er angivet i "rammestandarden" ISA 500 *Considering the Relevance and Reliability of Audit Evidence*:²⁶⁸

²⁶⁸ Udarbejdet via ISA 500. A10-A25, Kiertzner 2006 s. 66-68 og Ellifsen m.fl. s. 114-117

Undersøgelse	Revisionshandlingen <i>Undersøgelse</i> dækker over gennemgang af registreringer, interne og eksterne dokumenter samt inspektion af fysisk aktiver. Revisionsbevisets styrke er ved undersøgelse meget varierende, da der også er stor variation i typehandlingerne. Undersøgelse af registreringer og dokumenter vil typisk udgøre størstedelen af det indsamlede revisionsbevis. Den fysiske undersøgelse af et aktiv vedrører fx procedurer som optælling af kontanter m.m. og udgør pålideligt revisionsbevis på revisionsmålet <i>tilstedeværelse</i> , men ikke nødvendigvis vedrørende <i>rettigheder og forpligtelser</i> og suppleres derfor typisk med undersøgelse af kontrakten (dokumenter).
Observation	Observation vedrører overværingen af, at en proces eller procedure bliver udført af andre. Typisk anvendes denne ved virksomhedens udførelse af lageroptælling eller kontrolaktivitet. Revisionsbeviset opnås her for, at der udføres en proces, men det er begrænset til at omhandle tidspunktet, hvor observationen finder sted, og det er ikke muligt at få indsigt i, hvorvidt overvågningen påvirker den udførte handling.
Ekstern bekræftelse	Ekstern bekræftelse er en af revisor direkte indhentning af revisionsbevis omkring konkrete forhold fra tredjemand. Ekstern bekræftelse kan både anvendes til at be- eller afkræfte eventuelle særlige forhold imellem virksomheden og tredjemand. Ekstern bekræftelse udgør typisk en stærk bevistype, forudsat at der er objektivitet hos tredjemand. Eksterne bekræftelser er særskilt behandlet i standarden ISA 505, External Confirmations.
Efterregning	Efterregning har til hensigt at teste dokumenters eller registreringers matematiske nøjagtighed og kan både foretages manuelt af revisor samt ved brug af IT. Afgørende for revisionsbevisets styrke er den underliggende datakvalitet. Revisionsbeviset opfattes dog generelt som pålideligt, da det er skabt af revisor, men det er vigtigt, at revisor er bevidst om, at revisionshandlingen pga. den matematiske tilgang kun adresserer en meget begrænset del af de enkelte revisionsmål.
Genudførelse	Genudførelse finder sted, når revisor udfører procedurer eller kontroller, som er en del af virksomhedens interne kontrol.
Analytiske handlinger	Analytiske handlinger er, når revisor vurderer mulige sammenhænge imellem både finansielle og ikke finansielle data samt undersøgelse af udsving og sammenhænge, der afviger væsentligt fra de forventede beløb. Analytiske handlinger er behandlet i, ISA 520 Analytical Procedures.
Forespørgsel	Forespørgsel er, når revisor opsøger viden af såvel finansiell som ikke finansiell karakter fra vidende personer både indenfor og udenfor virksomheden, og de kan være såvel skriftlige som mundtlige overleveret. Forespørgsel er isoleret set et svagt revisionsbevis og anvendes typisk for dens eksplorative og bekræftende karakter og vil derfor især være en effektiv risikovurderingshandling.

Formål

Afgørende for revisionshandlingernes formål, hvilket er revisors hensigt med handlingerne, er, hvorvidt revisor anvender de forskellige typer af revisionshandling som risikovurderingshandling til udarbejdelse af sin grundlæggende forståelse af virksomheden, eller hvorvidt de anvendes som yderligere revisionshandling, der har til hensigt at tilvejebringe revisionsbevis omkring mere specifikke forhold. I relation til den mentale model er forskellen her, om den relative risiko ønskes vurderet eller adresseret ved tilpasning af opdagelsesrisikoen. I det følgende gennemgås først revisors risikovurderingshandling og efterfølgende de yderligere revisionshandling.

Risikovurderingshandlingerne er primært behandlet i ISA 315 og udgør den form for handling udført af revisor med henblik på at opnå et videns grundlag, ud fra hvilket det er muligt at identificere risici for væsentlig fejlinformation på regnskabs- og revisionsmålsniveau²⁶⁹, og kan ikke alene udgøre tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis som understøttelse til revisionspåtegningen.²⁷⁰ Risiko for væsentlig fejlinformation vurderes af revisor ud fra denne viden på to niveauer: det overordnede regnskabsniveau og revisionsmålsniveauet.²⁷¹ Risiko på regnskabsniveau er den type, der påvirker regnskabet retvisende billede på et overordnet niveau og muligvis flere underliggende revisionsmål.²⁷² Risiko for fejlinformation på regnskabsniveau kan derfor ikke adresseres via revisionshandling rettet mod enkelte revisionsmål, da risikoen er af en generel natur. Risiko for fejlinformation vurderes på revisionsmålsniveau for mere omkostningseffektivt at kunne tilpasse de yderligere revisionshandling herefter.²⁷³

De yderligere revisionshandling udgøres af substanshandling samt test af kontroller og er primært behandlet i ISA 330. Det er som tidligere nævnt særligt i forbindelse med fastsættelsen af de yderligere revisionshandling, at standarden fokuserede på handlingernes omfang og tidsmæssig placering. De yderligere revisionshandling skal udføres som reaktion på den vurderede risiko for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau.²⁷⁴ Revisor kan i sit valg af arten af de yderligere revisionshandling på specifikke revisionsmål beslutte, at risikoen herved adresseres bedst ved udførelse af en kombination af substanshandling og test af kontroller eller ved kun at udføre substanshandling. Substanshandlingerne kan inddeles i to typer af revisionshandling, der begge er rettet mod at opdage væsentlig fejlinformation på specifikke revisionsmål. Disse udgør test af detaljer og analytiske handlinger. Substanshandling er i relation til test af kontroller den primære type yderligere revisionshandling, da revisor skal udføre substanshandling for alle væsentlige grupper af transaktioner, balanceposter og

²⁶⁹ ISA 315. 5

²⁷⁰ ISA 315. 5

²⁷¹ ISA 200. A 34

²⁷² ISA 200. A 35

²⁷³ ISA 200. A 36

²⁷⁴ ISA 330. 6

oplysninger uafhængigt af de udarbejdede risikovurderinger,²⁷⁵ samt mod de risici for væsentlig fejlinformation der af revisor vurderes som værende betydelige.²⁷⁶

Test af kontroller defineres i ISA 330 som revisionshandlinger udformet for at vurdere kontrollers funktionalitet til at forebygge, opdage eller korrigere væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau.²⁷⁷ I kontrast hertil søger revisor ikke i sine risikovurderingshandlinger af de fem kontrolelementer at teste effektiviteten af de interne kontroller, men snarere at opnå kendskab til deres udformning og implementering.²⁷⁸ Det er dog muligt, at revisors risikovurderingshandlinger rettet mod virksomhedens interne kontrol "genbruges" som revisionsbevis i forbindelse med test af kontroller, og omvendt kan de yderligere revisionshandlinger også påvirke risikovurderingen.²⁷⁹ Revisionshandlinger med det formål at teste intern kontrol udføres i to situationer: enten når revisors vurdering af risici for væsentlig fejlinformation forudsætter, at disse har fungeret effektivt, eller når revisionsteamet med substanshandlinger ikke alene kan indhente tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.²⁸⁰

De tre forskellige formål med revisionshandlingerne medfører variationer i, hvilke typer revisionshandlinger det vil være meningsfuldt at udføre. Dette forhold er illustreret nedenfor:

Formål	Risikovurderingshandlinger			Test af kontroller	Substanshandlinger
Type					
Bekræftelse					x
Undersøgelse	x			x	x
Efterregning					x
Genudførelse				x	x
Observation	x			x	x
Analytiske handlinger	x				x
Forespørgsler	x			x	x

Kilde: Kiertzner 2006

De generelle reaktioner er de, der rettes mod de vurderede risici på regnskabsniveau også kaldet generelle risici.²⁸¹ Disse risici udgøres f.eks. af forhold som going concern-problemstillinger, svagheder i intern kontrol, mangel på kompetence blandt virksomhedens medarbejdere osv. Pga. disse risici's omfattende karakter vil generelle reaktioner typisk være af et mere bredt

²⁷⁵ ISA 330. 20 jævnfør herom væsentlighed over risiko.

²⁷⁶ ISA 330. 22

²⁷⁷ ISA 330. 4(b)

²⁷⁸ ISA 315. 13

²⁷⁹ ISA 330. A22 og ISA 315. 30

²⁸⁰ ISA 330. 8

²⁸¹ ISA 330. 5

omfang såsom at oplyse revisionsteamet om behov for øget skepsis, at tilpasse bemanningen af revisionsteamet, så det er bedre rustet til at håndtere den konkrete risiko, at øge tilsyn eller uforudsigelighed eller anden tilpasning af substanshandlingerne.²⁸² De generelle reaktioner betragtes derfor ikke som værende revisionshandling i den forstand, at der er tale om isolerede målrettede udførelser af en given handling og er snarere en tilpasning af revisionsstrategi. Grunden til, at de alligevel præsenteres i denne kontekst, er, at de som yderligere revisionshandling er en reaktion på vurderede risici for væsentlig fejlinformation.

Omfang

Omfanget relaterer til det kvantitative aspekt af revisionshandlingernes udførelse,²⁸³ som f.eks. stikprøvers størrelser, antallet af observationer o.l. Omfanget skal af revisor vurderes i forhold til den enkelte revisionshandling og ikke på basis af formålet hermed på trods af, at dette oftest indfries ved kombinationen af flere typer handlinger. Omfanget øges ligesom antallet af handlinger typisk i takt med højere risiko for væsentlig fejlinformation.²⁸⁴ Hvis resultatet af test af kontroller viser et utilfredsstillende resultat i forhold til revisors oprindelige risikovurdering, vil dette typisk føre til et øget omfang af substanshandling.²⁸⁵ Ved gennemførelse af substanshandling af arten *test af detaljer*, er det ved fastsættelse af omfanget udover stikprøvestørrelser også væsentligt for revisor at forholde sig til den anvendte udvælgelsesmetode.²⁸⁶

Tidsmæssig placering

Den tidsmæssige placering af revisionshandlingerne relaterer, som navnet antyder, til, hvornår disse finder sted. De yderligere revisionshandling kan både udføres under den løbende revision eller ved periodens afslutning, da revisionskonklusioner hidrørende fra handlinger udført under den løbende revision, såfremt det er muligt, udstrækkes til periodeafslutningen. Er denne udstrækning ikke effektiv eksempelvis grundet risiko for besvigelser, vil revisionshandlingerne typisk udføres tættere op ad periodeafslutningen eller uanmeldt og med øget uforudsigelighed.²⁸⁷ I andre tilfælde vil revisionshandling udført før periodens afslutning kunne hjælpe med at afdække og løse eventuelle problemer tidligt i forløbet.²⁸⁸ Enkelte revisionshandling er dog af en sådan natur, at revisor ikke har mulighed for at flytte deres tidsmæssige placering. Disse er blandt andet; sammenholdelse af regnskabet med bogføringen, gennemgang af reguleringer foretaget i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen osv.²⁸⁹ Af andre forhold, som revisor skal medtage i sine overvejelser af revisionshandlingernes

²⁸² ISA 330. A1

²⁸³ ISA 330. A7

²⁸⁴ ISA 330. A15

²⁸⁵ ISA 330. A46

²⁸⁶ ISA 330. A47

²⁸⁷ ISA 330. A11

²⁸⁸ ISA 330. A12

²⁸⁹ ISA 330. A13

tidsmæssige placering, angiver ISA 330 bl.a., hvornår den ønskede information er tilgængelig, arten af risikoen og den periode, som revisionsbeviset vedrører.

Revisionsbevis

Revisionsbeviset udgøres af de informationer, revisor anvender for at nå frem til de delkonklusioner, som udgør revisionskonklusionen. Revisionsbeviset udgøres både af information indeholdt i bogføringen, der ligger forud for regnskabet og anden tilgængelig information.²⁹⁰ Den relative risiko fastsætter behovet for det fornødne revisionsbevis, da det er revisionsbeviset og revisors anvendelse heraf, der reducerer opdagelsesrisikoen. Revisionsbeviset måles ud fra dets tilstrækkelighed og egnethed, hvilket gennemgås i det følgende. Tilstrækkeligheden relaterer til revisionsbevisets kvantitet og egnetheden til dets kvalitet. Disse er derfor indbyrdes forbundet, da den fornødne mængde af revisionsbevis afhænger af kvaliteten heraf.²⁹¹

Revisionsbeviset anses som egnet, når det giver såvel relevant som pålidelig information, som understøtter de underliggende delkonklusioner, som regnskabet overordnede revisionskonklusion bygges på.²⁹² Det afgørende for revisionsbevisets relevans er dets forhold til det undersøgte revisionsmål,²⁹³ og dets pålidelighed relaterer til, hvorvidt det angiver de sande forhold omkring revisionsmålet.²⁹⁴ Revisionsbevisets pålidelighed påvirkes af dets kilde og art samt de individuelle omstændigheder, hvorigennem det er opnået. Det er angivet, hvilke kilder til revisionsbevis, der generelt betragtes som pålidelige:²⁹⁵

- Revisionsbevis tilvejebragt fra uafhængige kilder uden for virksomheden
- Internt tilvejebragt revisionsbevis, når tilknyttede kontroller er effektive
- Revisionsbevis tilvejebragt direkte af revisor selv
- Skriftlighed, frem for mundtlig overlevering
- Originale dokumenter er mere pålidelige end kopier

Disse suppleres sædvanligvis med yderligere to: kildens *kompetencer* og *objektivitet*.²⁹⁶ At kildens kompetence og objektivitet påvirker pålideligheden fremgår blandt andet af bestemmelserne omkring, hvordan revisor skal vurdere denne ved brug af ledelses- eller revisionsudpeget eksperts arbejde angivet i ISA 500 og 620.

Koblingen mellem typer af revisionshandling, bevisstyrkevurderingen og dækning af revisionsmålene er af Kiertzner (2006) illustreret i følgende figur:

²⁹⁰ ISA 500. 5 (c)

²⁹¹ ISA 500. A4

²⁹² ISA 500. A5

²⁹³ Ellifsen m.fl. s. 112

²⁹⁴ Ellifsen m.fl. s. 112

²⁹⁵ ISA 500. A31

²⁹⁶ Kiertzner 2006 s. 70

<i>Type af revisionshandling</i>	<i>Bevisvurdering</i>	<i>Dækning af revisionsmål</i>
Stærke beviser		
Bekræftelse	Ekstern + revisor styrer	Potentielt bredt
Undersøgelse	Hvis revisor udfører fysisk kontrol af f.eks. aktiv	Typisk kun tilstedeværelse/fuldstændighed
Undersøgelse	Hvis revisor udfører på ekstern dokumentation	Potentielt bredt
Efterregning	Revisor udfører	Meget snævert (nøjagtighed)
Genudførelse	Revisor udfører	Potentielt bredt
Moderat stærke beviser		
Observation	Revisor udfører, men ikke skriftlig og påvirkningsrisiko	Potentielt bredt
Undersøgelse	Hvis revisor udfører på internt	Potentielt bredt
Analytiske handlinger	Revisor udfører, og hvis gode interne kontroller samt tilstrækkelige data	Potentielt bredt
Svage beviser		
Undersøgelse	Hvis revisor udfører på internt dokument og ikke god intern kontrol	Potentielt bredt
Analytiske handlinger	Revisor udfører, og hvis ikke gode interne kontroller eller utilstrækkelige data	Potentielt bredt
Forespørgsler	Internt bevis, ikke skriftligt (jf. dog bekræftelse som udskilt type)	Potentielt bredt

Kilde: Kiertzner 2006

Figuren angiver den højst mulige bevisstyrke indbragt fra de forskellige typer af revisionshandling. Der vil i selve analysen af, gennem hvilke handlinger revisor kan tilvejebringe egnet revisionsbevis, ikke fokuseres på bevisets styrke, da dette ville være en gengivelse af ovenstående generaliseringer og handlingers begrænsninger. Revisionsbevisets tilstrækkelighed relaterer som sagt til mængden af information indhentet ved revisionshandling. Denne er med en invers relation til egnetheden, da kvaliteten af revisionsbeviset er afgørende for den nødvendige mængde. Samtidig er revisors opfattelse af den relative risiko betydelig for opnåelsen af tilstrækkelighed, da den er betingende for den tilfredsstillende opdagelsesrisiko. Da tilstrækkeligheden af revisionsbeviset er en funktion af disse, er revisors faglige vurdering afgørende for, hvornår der er indsamlet tilstrækkeligt revisionsbevis, da forhold som f.eks. ikke-entydigt bevis kan påvirke revisors beslutning om, hvorvidt det indsamlede revisionsbevis er tilstrækkeligt.

Revisionsmål

De udledte risici skal, så vidt det er muligt, relateres til revisionsmål. At arbejde med revisionsmål er en pligt for revisor, men strukturen gengivet i det følgende er blot standardens eksempel på inddelingen heraf og en redegørelse for hvilke aspekter, der som minimum skal dækkes. Revisors risikovurderingshandlinger skal foretages i relation til alle revisionsmål og for at sikre, at dette indfries, vil anvendelsen af standardens struktur være oplagt.²⁹⁷ At arbejde med revisionsmål vil ofte også være det mest omkostningseffektive for revisor, da det skaber struktur og overblik over, hvilke forhold revisionen skal understøtte og dermed hvilke revisionshandlinger, der vil resultere i det mest effektive revisionsbevis omkring så mange revisionsmål som muligt og hjælpe med at identificere, hvornår det vil være effektivt at udføre cykler.

Revisionsmål inddeles i tre kategorier eller grupper, der relateres til forskellige elementer af regnskabet: *transaktioner og begivenheder*, *balanceposter* samt *præsentation og oplysning* og angiver, på hvilke områder der kan foreligge fejlinformation. Kategorien transaktioner og begivenheder vedrører hændelser i perioden knyttet til samme begivenhed og poster medtaget i resultatopgørelsen. Balanceposter vedrører alle regnskabsposterne i balancen. Præsentation og oplysninger vedrører al den supplerende information i årsrapporten som f.eks. ledelsesberetningen, noter og anvendt regnskabspraksis. Revisionsmål udgøres da af en kombination af de tre overordnede områder, hvor risici for fejlinformation kan give udslag i mulige fejlinformationer, og otte former for fejltyper disse kan opstå som. De otte former udgør; *forekomst, tilstedeværelse, nøjagtighed, værdiansættelse og fordeling, fuldstændighed, periodisering, klassifikation* samt *rettigheder og forpligtelser*.²⁹⁸ Det vil ikke for alle grupper være meningsfuldt at behandle de forskellige former for fejltyper, f.eks. vil periodiseringen ikke være et relevant fejlbegreb i forbindelse med revision af præsentation og oplysninger. Denne dekomponering ved afgørelse af, om der er overensstemmelse mellem det konkrete regnskab og den regnskabsmæssige begrebsramme, er hensigtsmæssig, da der skabes et mere operationelt værktøj til udarbejdelse af yderligere revisionshandlinger.²⁹⁹ Derudover vil relatering til revisionsmål ofte medføre, at revisor vil kunne omkostningseffektivisere sin revision. Nedenfor angives på hvilke kategorier, de forskellige former for fejlinformation vil være meningsfulde. Inddelingen anvendt er fra ISA 315, mens figuren er hentet fra Kiertzner (2006):

²⁹⁷ Kiertzner 2006 s. 74

²⁹⁸ ISA 315. A104

²⁹⁹ Kiertzner 2006 s. 74

	Transaktioner og begivenheder	Balanceposter	Præsentation og oplysninger
Forekomst	X		X
Tilstedeværelse		X	
Nøjagtighed	X		X
Værdiansættelse og fordeling		X	X
Fuldstændighed	X	X	X
Periodisering	X		
Klassifikation (og forståelighed)	X		X
Rettigheder og forpligtelser		X	X

Kilde: Kiertzner 2006

De forhold, figurens revisionsmål angiver, er gengivet i det følgende³⁰⁰:

Forekomst	Forekomst relaterer til, om alle registrerede transaktioner og begivenheder har fundet sted og angår virksomheden.
Tilstedeværelse	Tilstedeværelse vedrører, hvorvidt aktiver, forpligtelser og kapitalinteresser eksisterer på balancedagen.
Nøjagtighed	Nøjagtighed vedrører, hvorvidt beløb og anden data vedrørende registrerede transaktioner og begivenheder er registreret og oplyst korrekt.
Værdiansættelse og fordeling	Værdiansættelse og -fordeling vedrører, at aktiver, forpligtelser og kapitalinteresser er medtaget i regnskabet til passende beløb, samt at afskrivninger og lignende afledte værdiansættelses- eller fordelingsjusteringer er passende registreret.
Fuldstændighed	Fuldstændighed vedrører, hvorvidt alle transaktioner, begivenheder, balanceposter og oplysninger, der skulle være registreret og medtaget, fremgår i regnskabet.
Periodisering	Periodisering relaterer til, om alle transaktioner og begivenheder medtages i den korrekte regnskabsperiode.
Klassifikation og forståelighed	Klassifikation vedrører, hvorvidt der er foretaget korrekt kontering af transaktioner og begivenheder. I forbindelse med gruppen præsentation og oplysninger er der ydermere fokus på forståeligheden, der omhandler, hvorvidt den finansielle informationen er præsenteret og beskrevet på passende vis, og om oplysningerne fremgår tydeligt.

³⁰⁰ Kilde: ISA 315 A 104, Kiertzner 2006 s. 76-78, Eilifsen s. 107-110

Rettigheder og forpligtelser	Rettigheder og forpligtelser vedrører, hvorvidt virksomheden reelt er i besiddelse af rettighederne og underlagt forpligtelserne angivet i regnskabet. Oplysninger angiver her f.eks. oplysninger om særlige forhold omkring ejendomsretten, som det er tilfældet ved leasede aktiver
------------------------------	---

Forekomst og tilstedeværelse er i figuren ovenfor samlet, og dette indikerer, at begge principielt beskæftiger sig med det samme forhold - nemlig eksistensen af det underliggende. Det samme er tilfældet ved revisionsmålene *nøjagtighed* samt *værdiansættelse og fordeling*, da begge vedrører angivelse af korrekte beløb m.m. samt korrekt oplysning herom.

Bilag 2: Risikovurderingshandlinger

Risikovurderingshandlingerne er de handlinger, revisor udfører for at opnå kendskab til virksomheden og dens omgivelser, og herunder dens interne kontrol for på baggrund heraf at kunne identificere og vurdere risikoen for væsentlig fejlinformation.³⁰¹ Risikovurderingshandlingerne behandles i det følgende mere dybdegående end den generelle indføring i området under referencerammen.

Risikovurderingshandlingerne er primært behandlet i ISA 315. Følgende gennemgang er dog suppleret med de for nedskrivningsområdet relevante bestemmelser for besvigelser angivet i ISA 240 og de for regnskabsmæssige skøn relevante bestemmelser fra ISA 540. Dispositionen for gennemgangen heraf er hentet fra ISA 315 og dennes fem baggrundsdimensioner. Indledningsvis præsenteres først de obligatoriske handlinger, revisor skal udføre i henhold til ISA 240, 315 og 540, mens disse ved behandling af de fem baggrundsdimensioner vil blive relateret mere direkte til nedskrivningstesten.

Minimumsbetingelser

Risikovurderingshandlingerne skal som minimum indeholde forespørgsler til den daglige ledelse samt andre i virksomheden, som revisor mener, kan hjælpe med at belyse risici for væsentlig fejlinformation, analytiske handlinger samt observation og undersøgelser.³⁰² Andre revisionshandling kan også inddrages, såfremt de er meningsfulde som risikovurderingshandling, da ovenstående blot udgør standardens minimumskrav.³⁰³ Derudover har opgøret med faseinddelingen af revisionsprocessen medført, at alle revisionshandling potentielt opfylder risikovurderingshandlingernes rolle. Genanvendes revisionsbevis omkring virksomheden hidrørende fra accept af klientforhold eller tidligere erfaring med såvel revision som andre beslægtede opgaver, skal revisor overveje, om der er sket ændringer, der medfører, at informationen ikke længere er aktuel.³⁰⁴ For at undersøge, hvorvidt en sådan ændring i forhold er indtruffet, kan revisor udføre forespørgsler eller andre egnede revisionshandling som f.eks. gennemløbstest af relevante systemer.³⁰⁵

Det er samtidig angivet, at den opgaveansvarlige partner og andre nøglemedarbejdere som særskilt handling skal drøfte risikoen for, at regnskabet er med væsentlig fejlinformation samt anvendelsen af relevant regnskabsmæssig begrebsramme. Den opgaveansvarlige partner beslutter efterfølgende, hvilke forhold der skal kommunikeres ud til de medlemmer af opgaveteamet, der ikke deltog i drøftelsen.³⁰⁶ Formålet med drøftelsen er bl.a. at give de mere

³⁰¹ ISA 315. 4 (d)

³⁰² ISA 315. 6

³⁰³ ISA 315. A5

³⁰⁴ ISA 315. 7-9

³⁰⁵ ISA 315. A11

³⁰⁶ ISA 315. 10

erfarne medlemmer mulighed for at dele deres viden, udveksle informationer omkring forretningsmæssige risici og de mulige følger heraf, hjælpe enkelte medlemmer i opgaveteamet med at forstå risici og konsekvenser af fejl på de specifikke områder, de tildeles samt at sikre, at der skabes en slags kommunikationsforum.³⁰⁷ For besvigelsesområdet forudsættes i forbindelse med risikovurderingen som nævnt også drøftelse af besvigelsesrisici,³⁰⁸ og kravet til den generelle drøftelse i ISA 315 er inspireret af denne.³⁰⁹ Det er derudover som nævnt angivet, at revisionsteamet skal drøfte både risiko for besvigelser og den herfra afledte effekt på regnskabet. Betingelsen vedrørende drøftelse af besvigelsesrisiko er i relation til tilsigtet og eventuelt bevidst tildækket fejlinformation især påkrævet for at kunne sikre drøftelsen af mistanker til samt indikation og mulighed for besvigelser i den reviderede virksomhed og i relation hertil, hvordan revisionsteamet kan reagere på disse.³¹⁰

ISA 240 angiver ydermere, hvordan revisor i sin forespørgsel af både den daglige og den øverste ledelse skal spørge særskilt ind til risikoen for besvigelser.³¹¹ Derudover skal revisor identificere uventede eller usædvanlige relationer og vurdere, om noget af den indhentede information kan indikere risici for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser.³¹² Relationerne vedrører især muligheden for sammensværgelser og dermed omgåelse af det værn imod besvigelser, funktionsadskillelsen udgør. Revisor skal også som tidligere angivet vurdere tilstedeværelsen af besvigelsesrisikofaktorer, da disse ofte vil forekomme i situationer, hvor besvigelser finder sted. Dette vil typisk være forhold, der drøftes i opgaveteamet.³¹³

Samtidig er det i ISA 540 angivet, hvordan risikovurderingshandlingerne tilpasses for at gøre det muligt at vurdere risikoen for væsentlig fejlinformation som følge af brug af regnskabsmæssige skøn. Disse regnskabsmæssige skøn er et meget udbredt element i beregning af genindvindingsværdien, og bestemmelserne omkring risikovurderingens tilpasninger hertil er derfor væsentlige for opgaven. Det fremgår heraf, at revisor i forbindelse med risikovurderingshandlingerne på områder med anvendelse af regnskabsmæssige skøn skal opnå en forståelse for kravene stillet af den relevante regnskabsregulering som f.eks. IAS 36 i relation til nedskrivningsområdet. Nødvendigheden af dette er selvsagt, da det vedrører revisors forståelse for, hvad de udarbejdede skøn skal indeholde, samt hvordan de bør udarbejdes for at være retvisende. Et sådan kendskab gør det samtidig muligt for revisor at drøfte forholdene med ledelsen.³¹⁴ Derudover skal revisor opnå kendskab til, hvordan ledelsen identificerer omstændighederne, der medfører et behov for anvendelse af regnskabsmæssige skøn, samt hvordan ledelsen løbende identificerer behovet for ændringen heraf som f.eks. de i IAS 36 interne og eksterne indikatorer. Revisor skal også opnå en forståelse for, hvordan de regnskabsmæssige skøn, er udarbejdet, herunder; beregningsmodel, relevante kontroller, ekspertbistand, underliggende forudsætninger, om metoden til beregningen burde være

³⁰⁷ ISA 315. A12

³⁰⁸ ISA 240. 15

³⁰⁹ Kiertzner 2006 s. 84-85

³¹⁰ ISA 240. A10-11

³¹¹ ISA 240. 17-21

³¹² ISA 240. 22-23

³¹³ ISA 240. 24

³¹⁴ ISA 540. A13

ændret, samt hvorvidt og hvordan usikkerheden ved estimeringen er blevet adresseret.³¹⁵ Dette er væsentlige forhold for nedskrivningstesten, og de vil blive gennemgået yderligere i forbindelse med revisors kendskab til de herfor relevante baggrundsdimensioner.

De fem baggrundsdimensioner af ISA 315

ISA 315 vedrører som bekendt det mere overordnede aspekt af revisors arbejde i forbindelse med udledningen af risiko for fejlinformation på revisionsmåls- og regnskabsniveau. I det følgende vil standardens bestemmelser vedrørende revisors opnåelse af kendskab til virksomheden blive gennemgået og suppleret med konkrete eksempler med relation til nedskrivningsområdet. Der fremgår heraf fem dimensioner af virksomheden, som revisor skal have indsigt i for at kunne opnå forståelse for denne og dens omgivelser og dermed også dens nedskrivningstest.

Det er i ISA 315 nr. 11 angivet, at revisor skal opnå en forståelse for:

- a. Relevant industry, regulatory, and other external factors including the applicable financial reporting framework.*
- b. The nature of the entity, including:
 - i. Its operations;*
 - ii. Its ownership and governance structures;*
 - iii. The types of investment that the entity is making and plans to make; and*
 - iv. The way the entity is structured and how it is financed to enable the auditor to understand the classes of transactions, account balances, and disclosures to be expected in the financial statements.**
- c. The entity's selection and application of accounting policies, including the reasons for changes thereto. The auditor shall evaluate whether the entity's accounting policies are appropriate for its business and consistent with the applicable financial reporting framework and accounting policies used in the relevant industry.*
- d. The entity's objectives and strategies, and those related business risks that may result in risk of material misstatement.*
- e. The measurement and review of the entities financial performance.*

Disse bestemmelser er alle uddybet i bilag 1 til ISA 315. Præcis hvilke forhold, revisor skal have forståelse for forud for revision og risikovurdering, uddybes i det følgende. Derudover suppleres disse med de særlige forhold, der vedrører vurdering af risiko for fejlinformation som følge af besvigelser og brug af regnskabsmæssige skøn.

Revisor skal i tillæg til ovenstående opnå et kendskab til de af virksomhedens interne kontroller af relevans for revisionen.³¹⁶ Revisor skal i forbindelse hermed vurdere deres udformning og

³¹⁵ ISA 540. 8

implementering gennem udførelse af handlinger ud over forespørgsler til virksomhedens medarbejdere.³¹⁷ Revisors kendskab til den interne kontrol er generelt et vigtigt element i risikovurderingen, da den typisk vil have direkte indvirkning på vurderingen af risici for væsentlig fejlinformation og dermed påvirke revisors fastsættelse af art, omfang og tidsmæssig placering af de yderligere revisionshandling. Men da udførelsen af nedskrivninger er en periodisk procedure snarere end en løbende proces, vil der alt andet lige kun i begrænset omfang være indflydelse fra intern kontrol. I det følgende henvises derfor udelukkende til den interne kontrol i de tilfælde, den vurderes som værende relevant for revisionen af nedskrivninger, som f.eks. ved efterregning eller indhentning af ekspertvurdering og lignende kontroller af relevans for udarbejdelsen af de regnskabsmæssige skøn.³¹⁸ Revisors kendskab til elementerne i intern kontrol som led i risikovurderingen gennemgås derfor ikke, da dette er et meget omfattende område uden tilsvarende omfattende relevans for nedskrivninger.

Virksomhedens eksterne miljø

De eksterne faktorer (a), som revisor skal opnå kendskab til, er i ISA 315 inddelt i branche- og reguleringsmæssige samt andre eksterne faktorer.³¹⁹

Blandt de branchemæssige forhold skal revisor have kendskab til de generelle forhold omkring det konkurrencemæssige miljø, leverandør- og kundeforhold, den teknologiske udvikling osv. Som eksempler på disse kan revisor bl.a. vurdere forhold som energiforsyning eller særlig sæsonbetinget aktivitet.³²⁰ Det er ydermere angivet, at revisor bør være opmærksom på, hvordan en given branche kan medføre specifikke risici for væsentlig fejlinformation.³²¹ De reguleringsmæssige faktorer omfatter udover specielle lovgivninger, som den givne virksomhed er underlagt, ydermere miljøet, den agerer i. Dvs. det generelle juridiske og politiske miljø, samt særlige relevante regnskabsmæssige begrebsrammer, der f.eks. ofte eksisterer for finansielle sektorer.³²² Revisor bør her bl.a. overvåge regnskabs- og branchespecifik praksis, miljøkrav, beskatning samt andre udefrakommende forhold, virksomheden skal indordne sig efter.³²³ De øvrige eksterne faktorer, der bør overvejes omfatter bl.a. de generelle makroøkonomiske faktorer, der påvirker virksomheden som fx rente- og inflationsniveau, mulighed for finansiering af fremmedkapital m.m.³²⁴

Den type af revisionshandling, der typisk vil bidrage med mest indsigt er forespørgsel til ledelsen for opnåelse af kendskab til branchemæssige forhold, samt forespørgsler til virksomhedens interne juridiske rådgivere for at opnå information omkring virksomhedens særlige reguleringsmæssige forhold. Derudover kan undersøgelse af materiale fra særlige brancheforeninger give indsigt omkring miljøet, virksomheden operer i. Forespørgsler til

³¹⁶ ISA 315. 12

³¹⁷ ISA 315. 12-13

³¹⁸ ISA 540. 8 c (ii)

³¹⁹ ISA 315, A15-A20

³²⁰ ISA 315. A15

³²¹ ISA 315. A16

³²² ISA 315. A17

³²³ ISA 315. A17

³²⁴ ISA 315. A 20

marketing- og salgspersonale kan samtidig supplere informationen indhentet fra ledelsen omkring de mere konkurrence- og markedsræssige forhold.³²⁵ Disse lidt obligatoriske forespørgsler og undersøgelser kan med fordel suppleres med en yderligere udførelse af analytiske handlinger, som fx en sammenligning af virksomhedens udvikling med de nærmeste konkurrenters og branchen via f.eks. nøgletalsanalyser. Påvises der her f.eks. en ringere udvikling end den for virksomhedens omgivelser, bør revisor i tillæg hertil vurdere herfra afledt incitament til besvigelser som anført i bilag 1 til ISA 240.

De eksterne forhold, virksomheden opererer under, er alle væsentlige for revisionen som helhed, men dette er også tilfældet for nedskrivningsområdet. Dette skyldes, at ovennævnte forhold spiller en væsentlig rolle for både identifikationen af mulige nedskrivningsbehov og beregningen af genindvindingsværdien.

IAS 36 artikel 12 angav de forhold, virksomheden som minimum skulle forholde sig til i sin vurdering af behovet for nedskrivning. Denne angav i (b), at væsentlige ændringer i det teknologiske, reguleringsræssige eller økonomiske miljø, samt brancheræssige forhold kan angive behovet for en nedskrivning, såfremt udvikling må antages at have en negativ indvirkning på aktivets genindvindingsværdi. Ydermere angives i (c), hvordan en ændring i markedsrente eller anden ROR,³²⁶ der er blevet anvendt til at beregne diskonteringsfaktoren, også angiver et behov for at gennemføre en nedskrivningstest. Revisors kendskab til virksomhedens eksterne forhold er således ikke blot nødvendigt i forbindelse med den generelle risikovurdering, men også til fastsættelse af eventuelle indikationer for, at genindvindingsværdien bør beregnes for såvel risikovurderingen som eventuel revision af specifikke nedskrivningsrelaterede revisionsmål.

Samtidig vil kendskabet til virksomhedens omgivelser hjælpe revisor med at vurdere rimeligheden i beregningen af genindvindingsværdien. Dette skyldes, at beregningen af genindvindingsværdien indeholder meget væsentlige forventninger til virksomhedens omgivelser, da der i både nettosalgsværdien og kapitalværdien indgår forudsætninger omkring omverdenen, som revisor i henhold til især ISA 540 og til dels også RS 3400 skal vurdere. Disse forudsætninger omkring omverdenen kan f.eks. vedrøre dens villighed til at aftage det nedskrivningstestede aktiv til en given pris, at efterspørgslen udvikler sig henhold til forventningen i budgetterne og prognoserne, at omkostningerne for at tilvejebringe de positive pengestrømme (råvarepriser, elforsyning, m.m.) udvikles efter et forventet mønster osv. Kendskabet til den teknologiske udvikling er også nødvendig for revisor, da denne vil være en faktor i revisionen af aktivets estimerede nettosalgspris, da denne typisk vil falde ved forældelse og også spille en rolle for udsigten til såvel det producerede som produktionsmateriellets livscyklus, da der indgår forudsætninger herom i kapitalværdien.

³²⁵ ISA 315. A6

³²⁶ ROR = Rate Of Return

Virksomhedens art

Virksomhedens art kan i kontrast til den ovenstående gennemgang af dens eksterne omgivelser med fordel beskues som virksomhedens interne forhold. Revisor skal til denne dimension opnå en forståelse for virksomhedens drift (i). Dette kan bl.a. indbefatte forståelse for arten af indtægtskilder, produkter og markeder, driftsaktiviteters geografiske spredning og branchesegmentering. Et kendskab til lager- og produktionsfaciliteter, nøglekunder og leverandører m.m. kan ydermere være forhold, revisor søger oplyst.³²⁷ En anden del af kendskabet til virksomhedens art er en forståelse for, om virksomheden har en kompleks struktur (ii) grundet koncernforhold eller geografisk lokalitet.³²⁸ Revisor skal ydermere opbygge et kendskab til virksomhedens investeringsaktivitet (iii). Denne vedrører forhold som planlagte og allerede gennemførte køb og salg, handel med værdipapirer og udlån, anlægsinvesteringer og investeringer i ikke-konsoliderede virksomheder (joint ventures) o.l.³²⁹ Revisor skal samtidig opnå en forståelse for ejerforholdet og relationen mellem ejere og andre personer eller virksomheder (iv), da handel med nærtstående parter skal identificeres og påføres bestemmelserne fra ISA 550. I naturlig forlængelse heraf forudsættes også kendskab til virksomhedens gældsstruktur.³³⁰

Revisors forståelse for virksomhedens art kan især opnås igennem forespørgsler til både den øverste og daglige ledelse, medarbejderne og eventuelt indflydelsesudøvende ejere. Dette kan bidrage med indsigt i virksomhedens ejerforhold, investeringsaktivitet, struktur og produktionsforhold. Derudover kan observation give et indblik i, hvordan produktionen foregår, og undersøgelse af referat fra bestyrelsesmøder samt stiftelsesdokumenter og lignende oplysninger kan f.eks. understøtte resultatet fra forespørgsler omkring virksomhedens tegnere og eventuelle øvrige interessenter.

Det overordnede kendskab til virksomhedens art vil komme revisor til gavn ved revision af nedskrivning. F.eks. vil virksomheden ved vurdering af, hvorvidt der er et nedskrivningsbehov, skulle overveje ændring i de interne forhold, der vedrører de mønstre, aktivet anvendes efter. Dette kan fx være ved overskydende kapacitet eller planer om at afskaffe aktivet forud for et tidligere planlagt tidspunkt.³³¹ Dette er dermed en viden, som revisor har behov for at tage højde for i sin vurdering af, hvorvidt ledelsen i virksomheden er opmærksomme på interne indikationer for, hvornår der bør gennemføres en nedskrivningstest.

Samtidig er den tilvejebragte viden nyttig ved revision af eller udøvelse af et uafhængigt skøn af genindvindingsværdien. Dette skyldes, at der i revisors vurdering af både forventede nettopengestrømme og diskonteringsfaktorens rimelighed skal indgå et kendskab til virksomhedens marked og produktion. Kapitalværdien skal jo netop angive værdien af et aktiv eller en CGU for virksomheden, og kendskab til produktionen er derfor nødvendig for at kunne vurdere, hvad disse kan forventes at indbringe virksomheden. Derudover vil diskonteringsfaktoren typisk fastsættes efter virksomhedens WACC, som derfor forudsætter

³²⁷ ISA 315. A22

³²⁸ ISA 315. A21

³²⁹ ISA 315. A22

³³⁰ ISA 315. A 21

³³¹ IAS 36. 12 (f)

kendskab til virksomhedens gearing og kapitalafkast. Ydermere kan kendskab til virksomhedens struktur være nødvendig i identificeringen af situationer, hvor der afsættes til transfer pricing, da der her i forbindelse med opgørelsen af pengestrømme forudsættes handel på arms længde. Et generelt kendskab til virksomhedens aktiver og produktion er også nødvendig for revisors vurdering af, om CGU og de dertilhørende pengestrømme er blevet identificeret korrekt, samt om den forventede levetid heraf er realistisk i relation til længden af perioden, som disse kan forventes at oppebære pengestrømme.

Samtidig vil det i forbindelse med vurderingen af risici for regnskabsmanipulation være nødvendigt at kende forholdene omkring virksomhedens ledelses- og ejerstruktur samt nærtstående parter. Dette vil især være relevant i forbindelse med vurderingen af ledelsesbesvigelser og skal indgå i overvejelser af besvigelserisikofaktoren *muligheder*.

Virksomhedens valg og anvendelse af regnskabspraksis

Den senest tilførte af de fem dimensioner, der skal afdækkes i revisors opnåelse af kendskab til virksomheden og dens omgivelser, er dens valg og anvendelse af regnskabspraksis. Denne omfatter blandt andet kendskab til virksomhedens behandling af betydelige og usædvanlige transaktioner, ændringer i virksomhedens regnskabspraksis, standarder samt love, der er nye for virksomheden og dens implementering heraf.³³² Revisor skal her have kendskab til såvel begrundelsen for valget af regnskabspraksis, og til hvorvidt denne er passende for virksomhedstypen, industrien m.m. ad hensyn til opnåelse af det mest retvisende billede. Revisor har altid skullet opnå et kendskab til virksomhedens valg og anvendelse af regnskabsmæssig begrebsramme, men emnet er først blevet tildelt sin nuværende "status" som en selvstændig dimension i seneste ændring af RS 315. Tidligere blev emnet behandlet efter relevans under de fire øvrige baggrundsdimensioner. Bestemmelserne vedrørende risikovurderingen knyttet til virksomhedens identificering og brug af regnskabsmæssige skøn fra ISA 540 er behandlet som et element af dimensionen.

For opnåelse af viden omkring baggrundsdimensionen vil revisor bl.a. anvende sit kendskab til branchen og den type virksomhed, der er tale om. Derudover vil forespørgsler rettet til de ansatte, der deltager i igangsætningen, behandlingen eller bogføringen af komplekse eller usædvanlige transaktioner (som f.eks. en nedskrivning på CGU-niveau eller tilbageførsel af samme), samt de ansvarlige for regnskabsaflæggelsen kunne hjælpe revisor med at vurdere, om der anvendes en passende regnskabspraksis.³³³ Ydermere kan undersøgelse af særlige bestemmelser i den regnskabsmæssige referenceramme, virksomheden er omfattet af, bidrage hertil. Det er herved også relevant for revisor at vide, om virksomheden har det fornødne kendskab til udførelse af nedskrivningstest.

³³² ISA 315. A24

³³³ ISA 315. A6

Risikovurderinger, rettet mod revisors opnåelse af en forståelse for hvordan ledelsen udarbejder regnskabsmæssige skøn, er en omfattende del ISA 540. Dette skyldes, at det som bekendt er væsentligt for revisors vurdering af den skønsmæssige usikkerhed samtidig med, at det, såfremt området adresseres af yderligere revisionshandlinger, udgør forståelsesgrundlaget herfor. Ledelsens proces til udarbejdelse af de regnskabsmæssige skøn omfatter i henhold til ISA 540 A22 følgende processer:

- *Selecting appropriate accounting policies and prescribing estimation processes, including appropriate estimation or valuation methods, including where applicable, model.*
- *Developing or identifying relevant data and assumptions that effect accounting estimates*
- *Periodically reviewing the circumstances that give rise to the accounting estimates and re-estimating the accounting estimates as necessary.*

Revisor kan i sin forståelse af, hvordan disse skøn er udøvet, overveje, hvilken type transaktioner de vedrører, f.eks. om nedskrivningstesten er en standardiseret rutinemæssig proces for virksomheden, samt hvorvidt beregningen sker via de mere almindeligt anerkendte metoder som f.eks. brug af WACC til estimering af diskonteringsfaktor eller nutidsværdiberegning til estimering af dagsværdi, eller om der er tale om selvudviklede modeller evt. ved inddragelse af ekspertbistand. Datoen, hvorpå de regnskabsmæssige skøn blev udarbejdet i relation til, hvilken information der var tilgængelig, vil også være relevant for revisor³³⁴ navnlig i sin vurdering af, om der er indtruffet efterfølgende begivenheder, der gennem yderligere revisionshandlinger kan bidrage med viden omkring skønnet.

Revisor skal i forbindelse med risikovurderingen opnå et kendskab til, hvilke områder af den regnskabsmæssige referenceramme der er relevante for udøvelsen af det regnskabsmæssige skøn.³³⁵ Dette er ikke meget forskelligt fra det generelle forhold, ISA 315 angiver, og opnås især ved undersøgelse af den regnskabsmæssige referenceramme og forespørgsler. Revisors forhånds kendskab til den aktuelle referenceramme vil dog typisk være tilstrækkeligt. Derudover skal revisor opnå et kendskab til, hvordan virksomheden identificerer behovet for at anvende og genudøve regnskabsmæssige skøn.³³⁶ Dette område vil dog først behandles i anden delanalyse, da det anvendes analogt som vejledning i, hvordan det revideres, om virksomheden identificerer og handler på indikatorer for, at der foreligger et nedskrivningsbehov.

Forståelsen af, hvordan ledelsen udarbejder de regnskabsmæssige skøn, skal i henhold til ISA 540 opnås på følgende seks forhold:³³⁷

³³⁴ ISA 540. A23

³³⁵ ISA 540. 8 (a)

³³⁶ ISA 540. 8 (b)

³³⁷ ISA 540. 8 (c)

- (a) Den metode eller model anvendt til udøvelse af det regnskabsmæssige skøn
- (b) Relevante kontroller³³⁸
- (c) Hvorvidt ledelsen har anvendt ekspertbistand
- (d) De forudsætninger der ligger til grund for de regnskabsmæssige skøn
- (e) Hvorvidt der i forhold til foregående periode er eller burde være foretaget en ændring i metoden til udøvelsen af de regnskabsmæssige skøn, og hvorfor
- (f) Hvorvidt og hvordan ledelsen har vurderet effekten af den skønsmæssige usikkerhed

Virksomhedens målemetode og anvendelse af modeller kan til visse forhold være angivet af den regnskabsmæssige begrebsramme.³³⁹ Dette er tilfældet i IAS 36 ved beregning af kapitalværdien, men ved nettosalgsværdien udregnet via estimering af dagsværdien kan revisor betragte det som en hensigtsmæssig metode, hvis den er blandt de foreslåede i IAS 36, i de illustrative eksempler i standardens appendiks, hvilket legitimerer brugen af en DCF-beregning. Det er angivet, at revisor i sin opnåelse af forståelse for hvilken metode, der er valgt af virksomheden, kan overveje, hvordan ledelsen har vurderet arten af aktivet, der udøves skøn over, samt om der er en for branchen eller typen af aktiv almindeligvis benyttet model eller metode.³⁴⁰ I forlængelse heraf angiver standarden, hvordan der ved brug af en metode, som virksomheden har udviklet internt eller som afviger fra metoden, der normalt benyttes inden for branchen, kan være større risiko for væsentlig fejlinformation.³⁴¹ Denne øgede usikkerhed, der relaterer til situationer, hvor modellen er internt oparbejdet, antages også at omfatte de situationer, hvor ledelsen benytter en ekspertvurdering. Revisor bør dog generelt tillægge en sådan model mere troværdighed, end hvis den er udarbejdet af ledelse eller medarbejder uden ekspertviden inden for området.

ISA 540 angiver, at revisor skal opnå forståelse for virksomhedens anvendelse af eksperter i forbindelse med det regnskabsmæssige skøn. I de detaljerede bestemmelser hertil angiver standarden hvilke situationer, der kan føre til, at ledelsen eller virksomheden vurderer, at den ikke har de fornødne kompetencer til at foretage det regnskabsmæssige skøn og derfor kan have ansat eller engageret en ekspert.³⁴² Det væsentligste at indhente forståelse for i risikovurderingen er her, om ledelsen identificerer de situationer, der måtte forekomme, og handler herpå ved at tilvejebringe den nødvendige ekspertbistand. Disse situationer kan forekomme i relation til nedskrivningstestens beregning af genindvindingsværdien, særligt i situationer hvor virksomheden anvender en ekspertvurdering som led den interne kontrol af dagsværdiestimators rimelighed, og hvis matematisk komplekse modeller eller utilgængelige forudsætninger benyttes.

Revisor skal opnå forståelse for virksomhedens brug af forudsætninger ved udøvelsen af det regnskabsmæssige skøn. Udover en generel vurdering af forudsætningerne, samt hvilke af disse der måtte være væsentlige, kan revisor opnå en forståelse for, hvordan ledelsen vurderer, om forudsætningerne er relevante, fuldstændige og konsistente i forhold til hinanden. I relation til

³³⁸ Området er i henhold til afgrænsningen udeladt i den kommende gennemgang

³³⁹ ISA 540. A24

³⁴⁰ ISA 540. A25

³⁴¹ ISA 540. A26

³⁴² ISA 540. A 29

nedskrivningsområdet er dette f.eks. nødvendigt at have kendskab til, da der indgår forudsætninger omkring det fremtidige salg i forbindelsen med beregning af kapitalværdien. Kapitalværdien skal efter IAS 36 af ledelsen baseres på de mest sandsynlige forudsætninger, og indledende overvejelser omkring hvorvidt dette er tilfældet bør revisor også gøre sig. Derudover bør revisor overveje, hvorvidt der er tale om forudsætninger, virksomheden selv kan udøve kontrol over. I nedskrivningsøjemed kan dette f.eks. være indvirkning af vedligeholdelsesprogrammer på aktivet eller CGUens brugstid eller hvis forudsætningerne relaterer til forhold, som virksomheden ikke har kontrol over, såsom markedets indvirkning på fremtidige nettopengestrømme. Forhold som understøttende forudsætningerne, og hvorvidt de er opstillet eller identificeret af en ekspert vil ydermere være relevant for revisor i den fremadrettede revision. Er sidstnævnte tilfældet, vil forudsætningerne, når de tages i brug, være ledelsens forudsætninger, uanset at de er hidrørende fra den ledelsesudpegede ekspert.³⁴³ Ledelsen kan understøtte sine forudsætninger via oplysninger fra interne og eksterne kilder, hvilket kan påvirke pålideligheden af forudsætningerne, da de på område, hvor der ikke er tilstrækkelig erfaring eller ekspertise, kan udgøre subjektive vurderinger.³⁴⁴ Denne subjektivitet i forudsætningerne påvirker den skønsmæssige usikkerhed og dermed risikoen for fejl-information.³⁴⁵ Særligt for brug af forudsætninger til estimering af dagsværdi angiver standarden, hvordan revisor skal have forståelse for, at forudsætningerne ofte vil indeholde forhold som kvalificerede, villige og indbyrdes uafhængige ville anvende til fastsættelse af dagsværdi.³⁴⁶ Dette vil typisk også være tilfældet ved fastsættelse af dagsværdiestimatet i nettosalgsværdien via estimering, da disse værdiansættelsesmetoder typisk tager højde for, hvad markedsdeltagerne vil vægte. Denne type input til dagsværdiestimaterne kan inddeles i observerbare og ikke-observerbare, og disse vil i høj grad påvirke subjektiviteten og dermed den skønsmæssige usikkerhed. Forskellen er, om forudsætningerne, som markedsdeltagerne ville vægte i prisfastsættelsen af et aktiv, stammer fra kilder, der er uafhængige af den regnskabsaflæggende virksomhed (observerbare input), eller om de er estimeret efter de bedst tilgængelige oplysninger (ikke-observerbare input) som f.eks. overvejelser af, hvad den regnskabsaflæggende virksomhed selv ville tillægge betydning hvis denne besad markedsdeltagerens rolle.³⁴⁷ Ikke-observerbare input og subjektive vurderinger øger sandsynligheden for at der kan opstå skævhed i de udøvede skønhidrørende fra ledelsens bias. Dette kan foregå uden den der udøver skøn med skævhed er bevidst omkring det og risikoen er derfor ikke tilsvarende den for besvigelser i forbindelse med virksomhedens udøvelse af regnskabsmæssige skøn.³⁴⁸

Revisor skal vurdere, om der i perioden er og burde være sket en ændring i metoden til udøvelsen af de regnskabsmæssige skøn. Dette være sig som reaktion på såvel en ændring i omgivelser som omstændigheder, der påvirker virksomheden. F.eks. kan der i relation til nedskrivningstestens dagsværdiestimat som følge af en mulighed for tilvejebringelse af bedre input laves tilpasninger eller sågar udskiftning af modellen, eller hvis der på markedet opstår en

³⁴³ ISA 540. A31

³⁴⁴ ISA 540. A33

³⁴⁵ ISA 540. A36

³⁴⁶ ISA 540. A34

³⁴⁷ ISA 540. A35

³⁴⁸ ISA 540. 21

aktivspecifik rente, som er mere hensigtsmæssig som diskonteringsfaktor. Ledelsens ændringer skal kunne demonstrere, at den nye metode er mere hensigtsmæssig eller en reaktion på ændringer i omgivelserne.³⁴⁹ Dette er overensstemmende med betingelser angivet i IAS 36 der forudsætter at virksomheden i fastsættelsen af budgetter til kapitalværdien tager højde for tidligere fejl heri, undersøger og tilpasser sig så de fremadrettet ikke gentager disse. Dette er et krav en betingelse som revisor alene vil kunne vurdere ud fra sit generelle kendskab, da det afgørende herfor er kendskab til virksomhedens tidligere budgetter og ændring i omstændighederne for udarbejdelsen heraf. ISA 540 nr. 9 angiver yderligere relevante bestemmelser herom, hvilket er behandlet senere i afsnittet.

Nært beslægtet til ovenstående skal revisor i sin risikovurdering af ledelsens udøvelse af regnskabsmæssige skøn opnå kendskab til, hvordan ledelsen i processen vurderer indvirkningen fra skønsmæssig usikkerhed.³⁵⁰ Dette emne relaterer især til forudsætningerne men også valget af model eller metode til udøvelse af skøn. De af ledelsen processer, som revisor her kan overveje, er, hvordan skønnet indkredses, hvis modellen anvendt resulterer i en række udfaldsscenarier som f.eks. et interval, ligesom revisor kan vurdere indvirkningen fra usikre forudsætninger ved at foretage følsomhedsanalyse. Dette kan give revisor et indtryk af, den skønsmæssige usikkerhed er håndteret og forsøgt reduceret i virksomheden, samt hvor omfattende denne er for de enkelte regnskabsmæssige skøn.

Revisor skal ydermere gennemgå udfaldet af regnskabsmæssige skøn, der er medtaget i regnskabet for den foregående periode, og hvis relevant efterfølgende opdateringer af disse skøn før brug i indeværende periode.³⁵¹ Dette er generelt en nyttig handling, da den forgangne tid ofte vil kunne have be- eller afkræftet skønnet eller nogle af de heri indgåede forpligtelser. De tidligere skøn vil ofte være forskellige fra skøn udøvet i den indeværende regnskabsperiode, og revisor skal i risikovurderingshandlingerne indhente bevis til at forstå årsagerne til disse.³⁵² Derudover kan et sådant kendskab give revisor indsigt i, hvilke forhold der øger følsomheden over for skævhed eller indikerer tilstedeværelsen af samme.³⁵³ Der eksisterer i ISA 240 nr. 10 en lignende bestemmelse omkring revisors pligt til at vurdere regnskabsmæssige skøn med tilbagevirkende kraft for at kunne vurdere risici for besvigelser i skævhed af regnskabsmæssige skøn, og betingelserne herom i ISA 540 vil med fordel kunne udføres simultant hermed.³⁵⁴ En forskel imellem det regnskabsmæssige skøn udøvet i det foregående regnskab og udfaldet heraf er ikke nødvendigvis en fejlinformation i regnskabet, da der jo er tale om bedste estimat, men dette vil regnskabsmæssige begrebsramme regulere.³⁵⁵ Denne vurdering af tidligere skøn skal også foretages af virksomheden efter IAS 36 og revisor vil omkostningseffektivt kunne tilvejebringe en viden omkring hvorvidt dette overholdes simultant med sin risikovurdering.

³⁴⁹ ISA 540. A37

³⁵⁰ ISA 540. A38

³⁵¹ ISA 540. 9

³⁵² ISA 540. A39

³⁵³ ISA 540. A40

³⁵⁴ ISA 540. A41

³⁵⁵ ISA 540. A44

Mål og strategier samt tilknyttede forretningsrisici

Virksomhedens ledelse vil typisk have fastsat en række mål for virksomheden, der angiver virksomhedens overordnede planer og ambitioner, mens den fastsatte strategi er de tiltag, igennem hvilke den daglige ledelse vil opnå målene.³⁵⁶ Forretningsrisici udgør i kontrast hertil forhold med en negativ indvirkning på virksomhedens mulighed for at opnå dennes mål og udføre sine strategier.³⁵⁷ Forretningsrisici kan f.eks. være fejlslåede udviklingsprojekter, utilstrækkelige markeder eller negativ indvirkning på virksomheden fra produktfejl.³⁵⁸

Årsagen til, at revisor skal opnå en forståelse for, hvilke forretningsrisici virksomheden er udsat for, er, at størstedelen af disse på sigt vil få indflydelse på regnskabet. Revisor skal kun identificere de forretningsrisici, der giver risiko for væsentlig fejlinformation på regnskabet,³⁵⁹ og der opstår dermed mulige afgrænsningsproblemer for revisor. I vurderingen af disse er det da også væsentligt, at revisor er bevidst om virksomhedens risikovurderingsproces, som er et element i den interne kontrol. Såfremt denne er velfungerende og struktureret, kan revisor med rette drage nytte af denne eller omvendt teste effekten heraf ved at anvende risikovurderingen.³⁶⁰ Revisor kan ved hjælp af sin opnåede forståelse for virksomhedens mål, strategier og forretningsrisici, der kan føre til risiko for væsentlig fejlinformation, blandt andet overveje de for virksomheden potentielle negative forhold, der er afledt af udviklingen i f.eks. produkter, udvidelser, nye regnskabs- eller reguleringskrav eller tilvejebringelse af finansieringsbehov m.m.³⁶¹

En forretningsrisiko kan udgøre en risiko for fejlinformation på alle tre grupper af revisionsmål og regnskabsniveau. Derudover kan den enkelte virksomheds forhold bevirke, at en forretningsrisiko kan være så gennemgribende, at der skabes tvivl om, hvorvidt going concern forudsætningen er opfyldt. Netop derfor forudsætter ISA 570, at revisor i sin risikovurdering overvejer, om der er forretningsmæssige risici af en sådan størrelse, at de udgør en trussel imod formodningen herom.³⁶²

Forståelsen for virksomhedens mål og strategier opnås bedst gennem forespørgsel hos ledelsen, og i forhold til implementeringen og udførelsen heraf vil observation, undersøgelse og forespørgsel iblandt medarbejdere og andre ledere på lavere organisatoriske niveauer gavne revisor. Derudover er emnet *forretningsrisiko* nært beslægtet risikovurderingshandling rettet mod virksomhedens art og omgivelser og disse vil typisk også kunne belyse hvilke forretningsrisici virksomheden er underlagt.

Indsigt i virksomhedens mål, strategier og forretningsrisici vil være nødvendig for at vurdere, hvornår de i IAS 36 artikel 12 oplistede indikatorer og eventuelle yderligere virksomheds-

³⁵⁶ ISA 315. A25

³⁵⁷ Kiertzner s. 89

³⁵⁸ ISA 315. A26

³⁵⁹ ISA 315. A27

³⁶⁰ Kiertzner s. 89-90 samt 103 og ISA 315. A30

³⁶¹ ISA 315. A28

³⁶² ISA 570. A2

specifikke indikatorer for muligt nedskrivningsbehov bør føre til nedskrivningstest. Bl.a. angiver (a), hvordan et aktivs markedsværdi kan være faldet mere end hvad kunne være at forvente fra forgangen tid og brug. En sådan aftagende markedsværdi vil kunne hidrøre fra nye eller øgede forretningsrisici, der påvirker markedsdeltagernes interesse eller mulighed for investering. Blandt de interne indikatorer, der kan påvirkes af en ændring i mål, strategi eller forretningsrisiko kan nævnes (f), der vedrører det mønster, det givne aktiv eller gruppe heraf anvendes efter i virksomheden, da en strategiændring, der påvirker anvendelsen af et aktiv eller en CGU, vil kunne påvirke de fremtidige pengestrømme.

Denne indsigt i virksomhedens mål, strategier og forretningsrisici er revisor også nødt til at have for at kunne revidere fastsættelsen af genindvindingsværdien. F.eks. skal disse kendes for at kunne vurdere rimeligheden i de pengestrømme, der kan forventes at tilkomme virksomheden fra brugen af aktivet. Dette skyldes, at forventningen til de af forretningsrisiciene afledte finansielle effekter skal indlejres i forventningen.³⁶³ Samtidig vil en række mulige forretningsrisici også kunne forventes at have indvirkning på aktivets nettosalgsværdi, da prisen, som en villig og velinformeret tredje mand på arms længde vil betale for et givent aktiv eller gruppe heraf, afspejler de forretningsrisici forbundet med anvendelsen, uafhængigt af om den er fundet via et aktivt marked eller gennem udøvelse af regnskabsmæssige skøn. Øgede forretningsrisici kan også have virkning på risikoen for fejlinformation hidrørende fra besvigelser, da dette i henhold til besvigelserisikofaktorer ofte kan medføre øget incitament til regnskabsmanipulation.³⁶⁴

Måling og kontrol af virksomhedens regnskabsmæssige præstation

Det sidste område revisor skal opnå indsigt i, vedrører måling og kontrol af virksomhedens regnskabsmæssige præstation og dermed opnå et kendskab til, hvordan virksomhedens ledelse måler og kontrollerer de forhold, denne anser for værende gode udviklingsmål. Revisors fokus skal her være rettet mod, hvorvidt virksomheden lever op til målsætningerne fastsat af ledelsen og ikke funktionaliteten af den interne kontrol, hvilket adresseres ved overvågningen af kontroller.³⁶⁵

ISA giver en række eksempler på de typer af intern information, som anvendes af den daglige ledelse til måling og kontrol af den regnskabsmæssige præstation, som revisor kan overveje. Disse er bl.a. virksomhedens nøglepræstationsindikatorer, driftsstatistikker, budgetter, skøn, benchmarks og mål for ansattes præstationer.³⁶⁶ Opremsningen er ikke udtømmende, og afgørende for hvilke type præstations mål, der bør overvejes af revisor, er, hvilke den daglige ledelse anvender i styringen af virksomheden. Det er ikke udelukkende rapporterings mål af internt ophav, revisor kan anvende for at opnå kendskab til virksomheden og dens måling og kontrol. Eksternt udarbejdede informationer som f.eks. rapporter fra finansanalytikere og

³⁶³ IAS 36. 33

³⁶⁴ ISA 240 Bilag 1

³⁶⁵ Et element af den interne kontrol angivet i ISA 315

³⁶⁶ ISA 315. A34

kreditvurderingsinstitutter kan også være nyttige.³⁶⁷ Præstationsmål kan endvidere med fordel anvendes i relation til virksomhedens mål og strategier så den øverste ledelse kan sikre at, den daglige styrer virksomheden i den rigtige retning.³⁶⁸

Den primære kilde til de præstationsmål, efter hvilke virksomheden styres, er naturligvis ledelsen, og den mest anvendelige type revisionshandling vil typisk være forespørgsel. Derudover kan revisor med fordel undersøge virksomhedens internt udarbejdede rapporter med angivelser af virksomhedens konkrete præstationer, fx kvartalsrapporter eller lignende og undersøge hvilke analytiske handlinger eller benchmarks, ledelsen bruger i vurderingen af disse. Revisor bør her også være bekendt med, at disse mål udover at være præstationsmål samtidig sender klare signaler til virksomhedens medarbejdere/ledelse om, hvilken adfærd ledelsen/bestyrelsen ønsker. Fokus på de interne målinger kan også belyse uventede resultater og udvikling, der forudsætter ledelsens indblanding og i visse tilfælde rettidig opdagelse og korrektion af fejlinformation ved udførelse af sammenhængsanalyser o.l.³⁶⁹ Området er dermed grænsende op til virksomhedens interne kontrol. Revisor skal dog altid forud for anvendelse af internt udarbejdet dokumentation i såvel sin risikovurderingen som til de yderligere revisionshandling sikre sig, at kvaliteten af datagrundlaget er tilstrækkeligt højt, hvilket blandt andet gøres ved at teste styrken af de interne kontroller.³⁷⁰

Kendskab til virksomhedens interne rapportering vil være nyttig for revisor i forbindelse med vurderingen af indikatorerne for mulige nedskrivningsbehov. For de eksterne indikatorer for muligt nedskrivningsbehov er kendskabet f.eks. relevant ved, ændringer i raten anvendt til at beregne diskonteringsraten (c), eller hvis revisor via den interne rapportering bliver bekendt med ændringer i miljøet som et aktiv eller en CGU operer i (b). Denne vil i en sådan situation være sammenfaldende med indikatorer af internt ophav for, at aktivet kan forventes at præstere økonomisk ringere, end hvad der tidligere var forventet (g). Interne præstationsmål herom vil ofte være udspecificerede på aktiv- eller CGU-niveau, hvilket vil kunne hjælpe revisor med at vurdere (g).

Derudover kan et godt kendskab til virksomhedens måling og kontrol af dens regnskabsmæssige præstation bidrage til, at revisor vil have nemmere ved at identificere incitament til regnskabsmanipulation hos de personer i organisationen med mulighed herfor. Af dette afledes et pres på virksomhedens aktører som kan fungere som incitament til/motiv for regnskabsmanipulation, og kendskab hertil kan derfor hjælpe revisor i sine overvejelser omkring risiko for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser.³⁷¹ F.eks. vil en leder, der måles efter overskudsgrad fremstå bedre ved at undlade en nødvendig nedskrivning, mens anvendelse af formuens omsætningshastighed som præstations mål vil kunne drage nytte af at foretage store nedskrivninger. Det vil dog for nedskrivningsområdet alt andet lige være mere sandsynligt, hvis fejlinformation som følge af regnskabsmanipulation ville finde sted som en afledt effekt af besvigelser relaterende til andre "høj risiko"-revisionsområder som f.eks. omsætningen.

³⁶⁷ ISA 315. A35

³⁶⁸ Jævnfør herom brugen af Balanced Scorecard som styringsredskab

³⁶⁹ ISA 315. A36

³⁷⁰ Kiertzner s. 90

³⁷¹ ISA 315. A32

Bilag 3: Behandling af afdækket fejlinformation

Følgende er en gennemgang af de overvejelser, revisor skal gøre sig omkring fejlinformationen afdækket af revisionen af nedskrivningstesten. Dette er med clarity angivet i den nye ISA 450, mens området tidligere blev behandlet i RS 320. ISA 450 er med clarity blevet underlagt materielle ændringer. Behandlingens placering i opgaven er begrundet med, at det ikke vurderes som nødvendig for besvarelsen af problemformuleringen, men dog stadig er et aspekt, der vil være dikterende for revisors passende reaktioner på fejlinformation. Følgende er ikke en fuldstændig gennemgang af ISA 450, da kun de forhold relevante for nedskrivningstesten er medtaget.

For at vurdere den identificerede fejlinformation kan det være en hjælp for revisor at skelne mellem de tre typer heraf. Disse er faktuelle, skønsmæssige og projicerede fejlinformationer, der navnlig varierer fra hinanden i sikkerhed.³⁷² Den faktuelle fejlinformation udgør den type der ikke kan bestrides, der hidrører fra klassifikationsfejl, besvigelser, matematiske fejl m.m. Afdækkede fejlinformationer af denne type vil revisor sjældent få svært ved at sikre korrigeret, da de jo netop ikke indeholder et tvivlsspørgsmål. Skønsmæssig fejlinformation er derimod den type, der opstår, når revisor ikke mener, at ledelsens skøn er rimelige, eller at der anvendes hensigtsmæssig regnskabspraksis. Her er der ofte, tale om vurderingssager, og korrektionen af fejlen vil ledelsen derfor ikke altid varetage. Den sidste type fejlinformation vedrører projiceringen af de faktuelle eller skønsmæssige fejl, identificeret i en stikprøve, ud på hele populationen. Alle tre typer fejlinformation kan opstå i forbindelse med revision af nedskrivningstesten, men særligt den skønsmæssige vil behandles i det følgende, da det er denne, der typisk vil være aktuel.

Hvorvidt der foreligger skønsmæssig fejlinformation, identificeres af revisor efter ISA 540 ved på baggrund af det indhentede revisionsbevis at vurdere, om det udøvede skøn er rimeligt eller misvisende.³⁷³ Der er overordnet set tale om fejlinformation, såfremt revisionsbeviset ikke understøtter ledelsens punkttestimat, eller hvis dette er uden for revisors beregnede interval. Afstanden imellem estimerne udgør da fejlinformationen.³⁷⁴ Derudover kan fejl hidrøre fra skævhed i ledelsens skøn, hvilket kan komme til udtryk ved en ændring af det regnskabsmæssige skøn ud fra en subjektiv vurdering af forudsætninger, hvis revisor da på baggrund af revisionsbeviset kan konkludere, at der foreligger fejl.³⁷⁵ For nedskrivningstesten er det dog en selvfølge at der for at forskellen i skønnet udgør en fejlinformation i regnskabet skal have faktisk indvirkning på nedskrivningen. Dette er ikke en selvfølge blot der foreligger skønsmæssig fejlinformation, da denne først påvirker i regnskabet når beløbet samtidig er lavere end den bogførte værdi af det nedskrivningstestede.

³⁷² ISA 450. A3

³⁷³ ISA 540. 18

³⁷⁴ ISA 540. A116

³⁷⁵ ISA 540. A117

ISA 450 angiver, at revisor rettidigt skal kommunikere alle de fejlinformationer, der er akkumuleret under revisionen til dette rette ledelsesniveau, så disse kan korrigeres.³⁷⁶ Væsentligheden er således ikke afgørende herfor, men revisor bør dog overveje, om fejlinformationen fremstår som værende klart ubetydelige, da disse ikke behøver at blive kommunikeret videre til ledelsen. Er der tvivl omkring en fejlinformation, kan den ikke betragtes som klart ubetydelig.³⁷⁷

Vælger ledelsen ikke at korrigere alle eller nogle af de viderekommunikerede fejlinformation, skal revisor opnå forståelse for ledelsens beslutning herom.³⁷⁸ Dette vil sjældent være tilfældet, såfremt det er en faktuel fejlinformation, der er blevet afdækket og er mere aktuelt ved de skønsmæssige og projicerede, hvilket også er, meget tilbøjelige til at opstå fra nedskrivningstesten. Revisor skal efterfølgende vurdere den ikke-korrigerede fejlinformation ud fra en revurdering af det i ISA 320 fastsatte væsentlighedsniveau.³⁷⁹ Dette gøres ud fra en enkeltvis og sammenlagt betragtning af fejlinformationen, hvor der tages hensyn til omfanget og arten af fejlinformationen, samt om en påvirkning fra tidligere perioders ikke-korrigerede fejlinformationer kan medføre væsentlighed.³⁸⁰ Revisor skal efter disse overvejelser tage kontakt til virksomhedens øverste ledelse, såfremt denne ikke er repræsenteret i den daglige og igen anmode om korrektion af fejlinformationen og oplyse disse om, hvilken indvirkning en manglende udbedring af fejlinformationen vil få på revisionspåtegningen.³⁸¹

³⁷⁶ ISA 450. 8

³⁷⁷ ISA 450. A2

³⁷⁸ ISA 450. 9

³⁷⁹ ISA 450. 10

³⁸⁰ ISA 450. 11

³⁸¹ ISA 450. 12